महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

(महाराष्ट्र शासनाचा उपक्रम)

CIN : U45200MH1974SGC017206

४६ वा

वार्षिक अहवाल

२०१८-२०१९

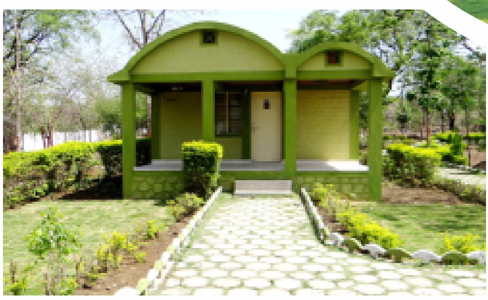

पंजिकृत कार्यालय

फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कार्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड

CIN : U45200MH1974SGC017206

एफ.डी.सी.एम. भवन

३५९/बी,हिंगणा रोड. अंबाझरी. नागपूर-४४००३६

संकेतांक स्थळ : www.fdcm.nic.in ई-मेल : md@fdcm.nic.in

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

(महाराष्ट्र शासनाचा उपक्रम)

CIN : U45200MH1974SGC017206

४६ वा
वार्षिक अहवाल आणि
हिशेब
२०१८-१९

पंजियीत कार्यालय : एफडीसीएम भवन, प्लॉट नं. ३५९/ब, अंबाझरी,
हिंगणा रोड, नागपूर - ४४० ०३६

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
१	**छेचाळीसाव्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेची सूचना**	४ ते ७
२	संचालक मंडळाचा अहवाल	८ ते ३२
अ	**स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रे**	
i	भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे अभिप्राय	३३ ते ३५
ii	लेखा परीक्षकांचा अहवाल	३६ ते ४९
iii	ताळेबंद	५०
iv	नफा - तोट्याचा हिशेब	५१
v	रोख प्रवाह विवरणपत्र	५२ ते ५४
vi	भाग भांडवलातील बदलाचे विवरणपत्र	५५ ते ५६
vii	टिपणी १ ते ५३	५७ ते ९८
ब	**एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे**	
i	भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे अभिप्राय	१०० ते १०१
ii	लेखा परीक्षकांचा अहवाल	१०२ ते ११६
iii	ताळेबंद	११७
iv	नफा - तोट्याचा हिशेब	११८
v	रोख प्रवाह विवरणपत्र	११९ ते १२१
vi	भाग भांडवलातील बदलाचे विवरणपत्र	१२२ ते १२३
vii	टिपणी १ ते ५४	१२४ ते १७०

महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ मर्यादित

(महाराष्ट्र शासनाचा उपक्रम)

पंजियीत कार्यालय : एफडीसीएम भवन, प्लॉट नं. ३५९/ब अंबाझरी, हिंगणा रोड, नागपुर-४४० ०३६

CIN : U45200MH1974SGC017206

संचालक मंडळ

(दि.३१.०३.२०१९)

संचालक

श्री चंदनसिंग साधुसिंग चंदेल

श्री विकास खारगे

श्री यु.के. अग्रवाल

श्री एस.डी. डोडल

श्री अनुराग चौधरी

श्री अभिमन्यु काळे

व्यवस्थापकीय संचालक

डॉ. एन. रामबाबू

लेखा नियंत्रक व वित्तीय सल्लागार

सीए कौस्तुभ विनय भांबुरकर

कंपनी सचिव

सीएस सौरव सिंह

वेतन व लेखा अधिकारी

श्री सुनील कोमलकर

लेखा परीक्षक

जोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल,
पहिला मजला, जे.पी.हाऊस,
रविनगर चौक, अमरावती रोड,
नागपूर- ४४० ०१०.

रतन चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल,
प्लॉट क्र. ४८७, गोधुली,
लेन्ड्रा पार्क जवळ, रामदासपेठ,
नागपूर- ४४० ०१०.

अधिकोष

बँक ऑफ महाराष्ट्र

बँक ऑफ इंडिया

कॅनरा बँक

स्टेट बँक ऑफ इंडिया

सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया

औषधी वनस्पती शाखा/ प्रादेशिक कार्यालये

औषधी वनस्पती संवर्धन व विकास शाखा
३५९ ब, एफडीसीएम भवन, अंबाझरी,
हिंगणा रोड, नागपूर- ४४० ०३६

दक्षिण चंद्रपूर प्रदेश
फॉरेस्ट कॉलनी, मूल रोड,
चंद्रपूर — ४४२ ४०१

उत्तर चंद्रपूर प्रदेश
फॉरेस्ट कॉलनी, मूल रोड,
चंद्रपूर — ४४२ ४०१

नागपूर प्रदेश
३५९ ब, एफडीसीएम भवन, अंबाझरी,
हिंगणा रोड, नागपूर– ४४० ०३६

नाशिक प्रदेश
वनविकास भवन,
कालीका मंदिर मार्ग,
नाशिक ४२२ ००२

जा.खा.का. व वनीकरण प्रदेश
३५९ ब, एफडीसीएम भवन, अंबाझरी,
हिंगणा रोड, नागपूर– ४४० ०३६

Disclaimer :- हया वार्षिक अहवालाचे मराठी अनुवाद / संकलन / छपाई करतांना पुरेशी काळजी घेण्यात आली आहे. तथापि जर काही चूक / त्रुटी/ मुद्रण दोष निदर्शनास आले तर अशावेळी पंजीयीत कार्यालयात ठेवलेला स्वाक्षरित इंग्रजी प्रतीतील अंतिम वार्षिक अहवाल अभिभावी राहील.

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

(महाराष्ट्र शासनाचा उपक्रम)

CIN : U45200MH1974SGC017206

स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रे

२०१८-१९

पंजियीत कार्यालय : एफडीसीएम भवन, प्लॉट नं. ३५९/ब, अंबाझरी,
हिंगणा रोड, नागपूर - ४४० ०३६

महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ मर्यादित
(महाराष्ट्र शासनाचा उपक्रम)
CIN : U45200MH1974SGC017206
पंजियीत कार्यालय : ३५९ ब, एफडीसीएम भवन, अंबाझरी, हिंगणा रोड, नागपूर ४४० ०३६
वेब साईट : www.fdcm.nic.in ईमेल : md@fdcm.nic.in

हस्त प्रेषित

क्रमांक : सीएसएल/एजीएम -४६/१५२ नागपूर, दिनांक २०.१२.२०१९

प्रती,

१	श्री नितीन काकोडकर, महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे प्रतिनिधी, प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, वन भवन, रामगिरी रोड, सिव्हील लाईन्स, नागपूर - ४४० ००१	२	श्री जी. साईप्रकाश, महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे वैकल्पिक प्रतिनिधी, प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन आणि विकास), महाराष्ट्र राज्य, वन भवन, रामगिरी रोड, सिव्हील लाईन्स, नागपूर - ४४० ००१
३	मा. श्री चंदनसिंग साधुसिंग चंदेल, अध्यक्ष, एफडीसीएम लिमीटेड, आलापल्ली रोड, हनुमान मंदिरासमोर, चंद्रपूर ४४२ ७०१.	४	श्री विकास खारगे, नामनिर्देशित संचालक, एफडीसीएम लिमीटेड, प्रधान सचिव (वने), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
५	डॉ. एन. रामबाबू, सभासद आणि व्यवस्थापकीय संचालक, एफडीसीएम लिमीटेड, एफडीसीएम भवन, ३५९/ब, हिंगणा रोड, अंबाझरी, नागपूर ४४० ०३६.	६	श्री ए.आर. काळे, नामनिर्देशित संचालक, एफडीसीएम लिमीटेड, व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ मर्यादित, सी.डी.ओ. हटमेंट्स, एलआयसी बिल्डींगसमोर, मॅडम कामा रोड, मुंबई ४०० ०२०
७	श्री एस.डी.डोडल, नामनिर्देशित संचालक, एफडीसीएम लिमीटेड, सहसचिव (वने), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.	८	श्रीमती राजश्री हरीश्चंद्र चिम्ब्यासराव, नामनिर्देशित संचालक, एफडीसीएम लि., बिंबीसार नगर, पश्चिम द्रुतगती महामार्ग, गोरेगाव पूर्व, मुंबई ४०० ०६५.
९	मे. रतन चांडक आणि कंपनी, सनदी लेखापाल, प्लॉट क्र. ४८७, 'गोधुली', लेन्ड्रा पार्क जवळ, रामदासपेठ, नागपूर ४४० ०१०.	१०	मे. जोध जोशी आणि कंपनी, सनदी लेखापाल, पहिला मजला, जे.पी. हाउस, रविनगर चौक, अमरावती रोड, नागपूर ४४० ०१०.

महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ मर्यादित
(महाराष्ट्र शासनाचा उपक्रम)
CIN : U45200MH1974SGC017206
पंजियीत कार्यालय : ३५९ ब, एफडीसीएम भवन, अंबाझरी, हिंगणा रोड, नागपूर ४४० ०३६
वेब साईट : www.fdcm.nic.in **ईमेल : md@fdcm.nic.in**

छेचाळीसाव्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेची अल्प सूचना

याव्दारे अल्पसूचना देण्यात येते की, फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेडच्या सभासदांची छेचाळीसावी वार्षिक सर्वसाधारण सभा शुक्रवार दिनांक २० डिसेंबर २०१९ रोजी सायंकाळी ४.०० वाजता प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, वनभवन, रामगिरी रोड, सिव्हील लाईन्स, नागपूर – ४४० ००१ यांचे कक्षात खालील कामकाजासाठी घेण्यात येईल :-

सामान्य कामकाज :

१. दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजीचे कंपनीचे लेखा परीक्षित वित्तीय विवरणपत्रे (स्वतंत्र आणि एकत्रित), संचालक मंडळाच्या अहवालासह, प्राप्त करणे त्यावर विचार करणे व स्विकृत करणे.

२. दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी संपणा-या आर्थिक वर्षाकरीता समभागावर लाभांश घोषित करणे.

३. महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचेव्दारे छेचाळीसाव्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेत निवृत्त होणा-या सध्याच्या सर्व संचालकांच्या जागी शासन आदेश क्र. एफडीसी -२०१९/सीआर-१२३५/फ-५ दि. १६ डिसेंबर २०१९ नुसार केलेल्या नियुक्ती / पुर्ननियुक्तीची नोंद घेणे

४. कंपनी अधिनियम २०१३ चे कलम १३९(५) - कलम १४२ सोबत वाचावे . त्या अनुषंगाने भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांनी आदेश क्र. CA.V/COY/ MAHARASHTRA MFORDV(2)/१११११ दि. १६.०८.२०१९ अन्वये २०१९-२० या आर्थिक वर्षाकरीता संयुक्त लेखापरीक्षकांची केलेली नियुक्ती व पारिश्रमिक कायम करणे आणि खालील ठराव सुधारणांसह किंवा सुधारणांशिवाय सामान्य ठराव म्हणून संमत करणे.
" ठराव समंत करण्यात आला की, मे. रतन चांडक आणि कंपनी, सनदी लेखापाल (नोंदणी क्र. WRO१६७) आणि मे. शाह बाहेती चांडक आणि कंपनी ,सनदी लेखापाल (नोंदणी क्र. WRO२६५) यांची कंपनीचे संयुक्त लेखापरीक्षक म्हणून या वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या समाप्तीपासून ते पुढील वार्षिक सर्व साधारण सभेच्या समाप्तीपर्यंत भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांनी आदेश क्र. CA.V/COY/MAHARASHTRA, MFORDV(2)/१११११ दि. १६.०८.२०१९ अन्वये निश्चित केलेल्या पारिश्रमिकावर नेमणूक करण्यात आली " .

संचालक मंडळाचे आदेशानुसार,

स्वाक्षरित
(डॉ. एन. रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
DIN : ०८१३५५०७
दि. २०.१२.२०१९

टीप

i) वरील बाब क्र. १ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे लेखापरीक्षित वित्तिय विवरणपत्रे, (स्वतंत्र व एकत्रित) संचालक मंडळाचा अहवाल, आणि भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे अभिप्राय इत्यादि असल्यास त्यासह लेखापरीक्षकांच्या अहवालाची प्रत यासोबत जोडली आहे.

ii) कंपनीच्या सभासंदांनी वार्षिक सर्वसाधारण सभेत दिनांक ३१ मार्च २०१९ ला संपणा-या वर्षासाठी लाभांश घोषीत केल्यास तो दिवस लाभांश अनुज्ञेयतेच्या निश्चितीसाठी अभिलेख दिनांक समजण्यात येईल.

iii) **ज्या सभासदास सभेला हजर राहण्याचा व मतदान करण्याचा अधिकार आहे, अशा सभासदास त्यांचे स्वत:ऐवजी उपस्थित राहण्यासाठी व मतदान करण्यासाठी प्रतिनिधी (प्रॉक्सी) नेमण्याचा अधिकार आहे आणि असा प्रतिनिधी सभासद असण्याची आवश्यकता नाही.**

प्रॉक्सी परिणामकारक राहण्याकरिता कंपनीच्या पंजियीत कार्यालयात सभेच्या आयोजनासाठी निश्चित केलेल्या वेळेपूर्वी ४८ तासा पेक्षा कमी नाही अशा पध्दतीने जमा करण्यात यावे. उपस्थिती चिठ्ठी, कोरे प्रतिनिधी प्रपत्र, अल्प सूचना परिभ्रमणार्थ संमती, वार्षिक लेखे, संचालकामंडळाचा अहवाल आणि लेखापरीक्षकांचा अहवाल यासोबत जोडले आहेत.

iv) महाराष्ट्राचे राज्यपालांचे प्रतिनिधी किंवा त्यांचे अनुपस्थितीत महाराष्ट्राचे राज्यपालांचे वैकल्पिक प्रतिनिधीस सभासद मानण्यात येईल व त्यास सभेला हजर राहण्याचा व मतदान करण्याचा अधिकार राहील. महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे प्रतिनिधी / वैकल्पिक प्रतिनिधीचे या सभेसाठी नियुक्तीबाबत शासन आदेश क्र. एफडीसी-२०१९/सीआर-११४/फ-५ दि. १६ डिसेंबर २०१९ ची प्रत सुलभ संदर्भासाठी सोबत जोडली आहे.

v) स्वत: उपस्थित दोन सभासद त्यापैकी एक राज्यपालांचे प्रतिनिधी सर्वसाधारण सभेकरिता किमान गणसंख्या समजण्यात येईल. कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १०३ नुसार कंपनीची सभा आयोजनासाठी निश्चित वेळेपासून अर्ध्या तासाचे आत किमान गणसंख्येची उपस्थिती नसेल तर सभा पुढील आठवड्यात त्याच दिवसापर्यंत त्याच वेळी व ठिकाणी किंवा संचालक मंडळ ठरवेल अशा वेळी, ठिकाणी व दिनांकापर्यंत तहकूब समजण्यात येईल. जर तहकूब सभेत देखील सभा आयोजनासाठी निश्चित वेळेपासुन अर्ध्या तासाचे आत गणपूर्ती नसेल तर अशा वेळी सभेस उपस्थित सभासद गणपूर्ती मानण्यात येईल.

vi) सूचनेत नमूद सर्व दस्तऐवज कंपनीच्या पंजियीत कार्यालयात सर्व कार्यालयीन कामाचे दिवशी सकाळी १०.०० ते सायंकाळी ५.०० वाजेपर्यंत सर्वसाधारण सभेच्या दिनांकापर्यंत तपासणीसाठी उपलब्ध होऊ शकतील.

vii) रस्ता नकाशा (Route Map)

प्रतिलिपी : लेखा नियंत्रक व वित्तीय सल्लागार, एफ.डी.सी.एम.लिमिटेड, नागपूर, यांना माहिती व उचित कार्यवाहीसाठी अग्रेषित .

FOREST DEVELOPMENT CORPORATION OF MAHARASHTRA LIMITED
(GOVT. OF MAHARASHTRA ENTERPRISE)
CIN: U45200MH1974SGC017206
Regd. Office:- FDCM Bhavan, 359/8, Hingana Road, Nagpur-440036.

Website : www.fdcm.nic.in E-mail- md@fdcm.nic.in

PROXY FORM

Form No. MGT-11

[Pursuant to section 105(6) of the Companies Act, 2013 and rule 19(3) of the Companies (Management and Administration) Rules, 2014]

Name of the Member(s)	
Registered Address	
Folio No	
No. of shares	

I/We, being the member(s) of ....shares of the above named company, hereby appoint:

Name of Proxy:	
Address:	
E-mail Id:	
Signature , or failing him	

Name of Proxy:	
Address:	
E-mail Id:	
Signature , or failing him	

as my/ our proxy to attend and vote (on a poll) for me/us and on my/our behalf at the 46th Annual General Meeting of the company, to be held on the Friday, 20th December, 2019 at 04.00 p.m. in chamber of Principal Chief Conservator of Forest (Head of Forest Force), Maharashtra State, Van Bhavan, Ramgiri Road, Civil Lines, Nagpur-440 001 and at any adjournment thereof in respect of such resolutions as are indicated below:

S.No.	Resolution	For	Against
	Ordinary Business		
1.	To consider, approve and adopt Audited Financial Statement (Standalone and consolidated) of the Company for the year ended 31st March 2019 along with the Director's Report, Statutory Auditor's Report.		
2.	To declare a dividend on equity shares for the financial year ended on 31st March 2019.		
3.	To note the appointment/reappointment of Directors made by the Governor of Maharashtra in place of all the existing Directors retiring thereat as per Government order No.FDC-2019/CR-123/F-5 dated 16th December 2019.		
4.	To confirm the appointment and remuneration of Joint Auditor appointed by Comptroller and Auditor General of India.		

Signed this 20th day of December, 2019

Signature of Shareholder(s)................

Note:

1.This form of proxy in order to be effective should be duly completed and deposited at the registered office of the Company, not less than 48 hours before the commencement of the Meeting.

2.A proxy need not be a member of the Company.

3. Please put ✓a in the appropriate column against the resolutions indicated in Box. If you leave the 'For' or 'Against' column blank against any or all the resolutions, your Proxy will be entitled to vote in the manner as he/she thinks appropriate.

संचालक मंडळाचा अहवाल

प्रति,
भागधारक,
फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड,
एफडीसीएम भवन, ३५९ /ब , हिंगणा रोड ,अंबाझरी ,
नागपूर ४४० ०३६.

दि. ३१ मार्च २०१९ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता कंपनीचा ४६ वा वार्षिक अहवाल लेखापरीक्षित वित्तीय विवरणपत्र आणि लेखा परीक्षकांच्या अहवालासह सादर करतांना आपल्या संचालकांना अतिशय आनंद होत आहे.

आर्थिक निष्पत्ती

सन २०१८-१९ या वर्षाकरिता कंपनीच्या आर्थिक कार्याची निष्पत्ती खाली दर्शविल्या प्रमाणे आहे.

तपशील	स्वतंत्र		एकत्रित	
	दि.३१ मार्च २०१९ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता (रुपये)	दि.३१ मार्च २०१८ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता (रुपये)	दि.३१ मार्च २०१९ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता (रुपये)	दि.३१ मार्च २०१८ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता (रुपये)
व्यापारी कार्यापासून निव्वळ विक्री / प्राप्ती	२,१६,८१,६६,३७५	२,२२,९६,१७,४४०	२,१६,८१,६६,३७५	२,२२,९६,१७,४४०
इतर प्राप्ती	३५,०६,२८,११३	१६,६४,०३,०८०	३५,०६,२८,११३	१६,६४,०३,०८०
एकुण प्राप्ती	२,५१,८७,९४,४८८	२,३९,६०,२०,५२०	२,५१,८७,९४,४८८	२,३९,६०,२०,५२०
वजा: विक्री केलेल्या मालाची किंमत / इतर खर्च	१,११,९३,८५,२३४	१,१६,१९,४०,२७३	१,११,९३,८५,२३४	१,१६,१९,४०,२७३
वजा : घसारा	२०,४८,०१४	१९,८५,४०१	२०,४८,०१४	१९,८५,४०१
घसारा, विक्री केलेल्या मालाची किंमत व इतर खर्चानंतरचा नफा	१,३९,७३,६१,२४०	१,२३,४०,९४,८४६	१,३९,७३,६१,२४०	१,२३,४०,९४,८४६
वजा : चालू आय कर	३२,७५,००,०००	२६,७५,००,०००	३२,७५,००,०००	२६,७५,००,०००
वजा : स्थगित कर / लांबणीवर टाकलेला कर (Deferred Tax)	(३,१२,१५१)	५,३७,६६३	(३,१२,१५१)	५,३७,६६३
करानंतर निव्वळ नफा	१०७,०१,७३,३९१	९६,६०,५७,१८३	१०७,०१,७३,३९१	९६,६०,५७,१८३
विनियोग				
लाभांश, लाभांश वितरण करासह	--	--	--	--
भांडवली संचितांना स्थानांतरित रक्कम	२७,५८,०८,५५९	३८,३९,७५,८३१	२७,५८,०८,५५९	३८,३९,७५,८३१

१. **व्यवसायिक कार्य**

कंपनीने मागील वर्षातील रु २३९.८० कोटीचे तुलनेत चालू वर्षात रु. २५१.८७ कोटीची उलाढाल साध्य केली आहे. करानंतरचा निव्वळ नफा मागील वर्षीच्या रु. १६.६० कोटीचे तुलनेत चालू वर्षी रु. १०७.०१ कोटी आहे.

२ **लाभांश**

आपल्या संचालकांनी २०१८-१९ या आर्थिक वर्षाकरीता प्रति सम भाग रु. १.२३ याप्रमाणे एकूण रु. ३,९७,५०,००० अंतिम लाभांशाची शिफारस केली आहे.

३ **भांडवली संरचना**

कंपनीचे अधिकृत भाग भांडवल रु. ३३०.०० कोटी चे तुलनेत पूर्णदत्त भाग भांडवल रु. ३,२३,१२,३४,८०० एवढे आहे आणि कंपनीने चालू वर्षात कोणतेहि भाग निर्गमित केलेले नाही.

४ **संचिती**

व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) रोपवनासाठी कंपनीच्या सन २०१८-१९ या वर्षाचे नफ्यातून विनियोजीत करुन भांडवल संचितीला रु. २७,५८,०८,५५९ चे स्थानांतरण प्रस्तावित आहे.

५ **मानवी संसाधन पुढाकार**

कंपनी मनुष्यबळाच्या तीव्र कमतरतेचा सामना करीत आहे आणि त्यामुळे विविध प्रवर्गांमध्ये नवीन भरती करण्याबाबत उपाययोजना हाती घेतल्या आहेत. कंपनीच्या इतिहासात प्रथमच कंपनीने सरळ भरतीव्दारे १२ सहाय्यक व्यवस्थापकाची नियुक्ती केली आहे तसेच कंपनीने ह्या आर्थिक वर्षात १७ वनपरिक्षेत्र अधिकारी व ५१ लिपीकांची नियुक्ती केलेली आहे.

६ **संयुक्त अंमल**

उत्तम संयुक्त अंमलामुळे सकारात्मक संघटनात्मक संस्कृती प्रस्थापित होते या तत्वावर आपली कंपनी विश्वास ठेवते. कंपनीचे आर्थिक व्यवहार आणि भागधारकाचे प्रती उत्तरदायित्व, जबाबदारी सुसंगतता, प्रामाणिकपणा आणि पारदर्शकता यातून ते स्पष्ट होत आहे.

७ **मागणी न केलेल्या लाभांशाचे गुंतवणूकदार शिक्षण व संरक्षण निधीत स्थानांतरण**

मागील वर्षात मागणी न केलेला घोषित लाभांश नसल्यामुळे कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १२५ च्या तरतूदी लागू होत नाही.

८ **आर्थिक वर्ष समाप्ती आणि अहवालाची तारीख या कालावधीमध्ये घडलेले वित्तीय विवरणपत्राशी संबंधित कंपनीच्या आर्थिक स्थितीवर परिणाम करणारे महत्वपूर्ण बदल व जबाबदारी ईत्यादि.**

आर्थिक वर्ष समाप्ती पासून या अहवालाचे तारखेपर्यंत कंपनीच्या वित्तीय परिस्थितीवर परिणाम करणारे कोणतेही महत्वपूर्ण बदल आणि बांधीलकी दिसून आलेली नाही. कंपनीचे व्यवसायाचे स्वरुप यामध्ये कोणताही बदल झालेला नाही.

९ **उर्जा संरक्षण तंत्रज्ञान समावेशन, विदेशी चलन, मिळकत व खर्च**

कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १३४(म) मधील तरतूदी आपल्या कंपनीस लागू होत नाही. पुनर्विलोकन वर्षाअंतर्गत विदेशी चलन अंतप्रवाह / उत्प्रवाह संबंधाने व्यवहार नाहीत.

१० **कंपनीच्या जोखीम व्यवस्थापन धोरणाचा विकास आणि अंमलबजावणी संबंधाने निवेदन.**

संघटनेतील संपूर्ण जोखीम व्यवस्थापनाचे प्रक्रियेची जबाबदारी संचालक मंडळ घेते. व्यवसाय जोखीमेचे व्यवस्थापन विभागांच्या परस्पर कार्यात्मक समावेशाव्दारे तसेच विभागातील परस्पर संबंधाव्दारे करण्यात येते.

११ **कंपनीव्दारे विकसित आणि अंमलबजावणी केलेल्या संयुक्त सामाजिक जबाबदारी संबंधाने घेतलेल्या पुढाकाराचा तपशील.**

कंपनीच्या संयुक्त सामाजिक जबाबदारी संबंधाने धोरणाची (सीएसआर) संक्षिप्त रुपरेषा ह्या अहवालाचे सहपत्र-१ मध्ये कंपनी नियम २०१४ (सीएसआर पॉलीसी) मधील विहित प्रपत्रात देण्यात आली आहे. सदर धोरण कंपनीच्या http://.fdcm.nic.in/ CSR- Policy.aspx या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहे.

संचालकमंडळ स्तरावरील संयुक्त सामाजिक जबाबदारी (CSR) समितीची पुनर्स्थापना खालीलप्रमाणे करण्यात आली होती.

अ.क्र.	पदसिध्द	समिती मधील पदनाम
१	सचिव (वने)	अध्यक्ष
२	प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख)	सदस्य
३	प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (सामाजिक वनीकरण)	सदस्य
४	व्यवस्थापकीय संचालक, एफडीसीएमलिमीटेड	सदस्य
५	कंपनी सचिव, एफडीसीएमलिमीटेड	सदस्य सचिव

संयुक्त सामाजिक जबाबदारी (सीएसआर) नियमाचे अनुपालन करण्यासाठी संयुक्त सामाजिक जबाबदारीचे प्रती आपली जबाबदारी पुढे सरु ठेवण्यासाठी आणि पुढाकार मान्य करुन एफडीसीएम सीएसआर धोरणानुसार संयुक्त सामाजिक जबाबदारीच्या कार्यविधी राबविण्यासाठी सन २०१८-१९ या वर्षात एफडीसीएम सीएसआर ट्रस्ट निधी पोटी अंदाजे रु. २.०३ कोटी वाटप केले होते.

१२ कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १८६ अंतर्गत ऋण, हमी किंवा केलेल्या गुंतवणूकीचा तपशील.

कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १८६ अंतर्गत पुनर्विलोकनातंर्गत चालू वर्षात शासन आदेशाप्रमाणे सहाय्यक कंपनीच्या स्थापनेसाठी कंपनीव्दारे रु. ५१०००० ची गुंतवणूक करण्यात आली आहे.

१३ संबंधित पक्षकारासोबत केलेले करार किंवा व्यवस्थेबाबत तपशील.

कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १८८ मध्ये स्पष्ट केल्यानुसार पुनर्विलोकन अंतर्गत चालू वर्षात सर्वसाधारण व्यवहारात कंपनीच्या व्यवस्थापकीय संचालकांना वेतन व भत्याचे शोधनाव्यतिरीक्त संबंधित पक्षकारा सोबत कोणतेही करार किंवा व्यवस्था करण्यात आलेली नाही. आपले संचालक सभासदांचे लक्ष वित्तीय विवरणपत्राच्या टिपणी क्र. ४४ कडे वेधू इच्छितात, ज्यामध्ये संबंधित पक्षकारा संबंधाने प्रकटीकरण देण्यात आले आहे. (संबंधित पक्षकारासोबत केलेल्या कराराबाबत एओसी या विहित प्रपत्रातील तपशील सहपत्र २ मध्ये देण्यात आला आहे).

१४ लेखापरीक्षकानी घेतलेले आक्षेप मर्यादा किंवा प्रतिकूल शेरे किंवा नकार याबाबत स्पष्टीकरण किंवा अभिप्राय.

अ) <u>सन २०१८-१९ या वित्तीय वर्षाकरिता सांविधिक लेखा परीक्षकांच्या अभिप्रायावर व्यवस्थापनाचे उत्तर.</u>

अ. क्र.	लेखापरिक्षण अहवालातील संदर्भ	सांविधिक लेखापरीक्षकांचे अभिप्राय	उत्तर
१	i (ब)	आम्हाला कळविल्याप्रमाणे व्यवस्थापनाने सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात स्थिर संपत्तीची प्रत्यक्ष पडताळणी केलेली नाही. सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात व्यवस्थापनाने प्रत्यक्ष पडताळणी केली नसल्याने विशेष विसंगती इ. असल्यास त्यासंबंधी आणि त्याचे परिणामस्वरुप लेख्यांवरील प्रभावासंबंधी आम्ही अभिप्राय देवू शकत नाही. यासंबंधाने टिपणी क्र. ३६ कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.	अधिनस्त कार्यालयांना यासंबंधाने अनुपालनासाठी या कार्यालयाचे पत्र क्र.एफए/ एसीटी/ २०१९/ ३०७३ दि. ०४.१२.२०१९ अन्वये सूचना देण्यात आल्या आहेत.
२	ii (अ)	आम्हाला कळविल्याप्रमाणे व्यवस्थापनाने सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात कच्च्या मालाचा साठा, तयार माल व प्रगती पथावरील कार्याची प्रत्यक्ष पडताळणी केलेली नाही. सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात व्यवस्थापनाने प्रत्यक्ष पडताळणी केली नसल्याने विशेष विसंगती इ. असल्यास त्यासंबंधी व त्याचे परिणामस्वरुप लेखापुस्तकातील प्रभावासंबंधी आम्ही अभिप्राय देऊ शकत नाही. यासंबंधाने टिपणी क्र. ३६ कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.	अधिनस्त कार्यालयांना यासंबंधाने अनुपालनासाठी या कार्यालयाचे पत्र क्र.एफए/ एसीटी/ २०१९/ ३०७३ दि. ०४.१२.२०१९ अन्वये सूचना देण्यात आल्या आहेत.

ब) वित्तीय वर्ष २०१८-१९ च्या लेख्यांवरील भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे अभिप्रायासंबंधाने व्यवस्थापनाचे उत्तर

या आर्थिक वर्षाकरिता भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे अभिप्राय संचालकाच्या अहवालास मंजुरी पर्यंत प्राप्त झालेले नाहीत.संचालकांच्या अहवालास मंजुरीनंतर भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे अभिप्राय कंपनीला प्राप्त झाल्यास सदर अभिप्राय सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षा करिता संचालकांच्या अहवालात सादर करण्यात येतील.

सचिविय लेखापरीक्षा अहवाल सादर करण्यासंबंधाने तरतूद कंपनीला लागू नाही.

१५ संचालकांची नियुक्ती, पारिश्रमिकाचे शोधन आणि त्यांचे कर्तव्यपालन याबाबत कंपनीचे धोरण.

कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १७८ (१) अंतर्गत नामनिर्देशन आणि पारिश्रमिक समिती स्थापन करण्यासंबंधाने तरतूदी कंपनीला लागू नाही आणि त्यामुळे कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १७८ (३) अंतर्गत नमूद केल्याप्रमाणे संचालकांची नियुक्ती, व्यवस्थापकीय पारिश्रमिकाचे शोधन, संचालकांची पात्रता, निश्चित विशेष गुणधर्म, संचालकांचे स्वातंत्र्य आणि इतर संबंधित बाबी संबंधाने कोणतेहि धोरण कंपनीने ठरविलेले नाही.

१६ वार्षिक विवरण पत्र.

कंपनी अधिनियम २०१३ कलम ९२ (३) नुसार वार्षिक विवरणपत्र कंपनीच्या www.fdcm.nic.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध होईल.

कलम ९२ ला अनुसरुन कंपनी नियम (व्यवस्थापन आणि प्रशासन) २०१४ नियम १२ नुसार वार्षिक विवरण पत्राचा उतारा सहपत्र ३ मध्ये देण्यात आला असून या अहवालासोबत जोडला आहे.

१७ पुनर्विलोकनांतर्गत वर्षात आयोजित संचालक मंडळाच्या सभेची संख्या.

पुनर्विलोकनांतर्गत आर्थिक वर्षात दि. २८.०६.२०१८, २७.०९.२०१८, २३.१०.२०१८, २१.१२.२०१८ आणि २६.०२.२०१९ रोजी याप्रमाणे संचालक मंडळाच्या एकूण ५ सभा आयोजित करण्यात आलेल्या आहेत.

१८ संचालकांच्या उत्तरदायित्वासंबंधाने निवेदन

कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १३४(५) अंतर्गत तरतूदी नुसार संचालक मंडळ याव्दारे उत्तरदायित्वासंबंधाने निवेदन सादर करीत आहे:-

(अ) कंपनीला लागू असलेल्या लेखांकन मानकांचे अनुसरण करण्यात आले असून महत्वपूर्ण विचलनासंबंधाने योग्य स्पष्टीकरण देण्यात आले आहे.

(ब) संचालकांनी अशा लेखा विषयक धोरणाची निवड केली आहे आणि सातत्याने त्याचा अवलंब केला आहे तसेच घेतलेले निर्णय व व्यक्त केलेले अंदाज हे रास्त असून दूरदर्शी आहेत, जेणेकरुन आर्थिक वर्षअखेर कंपनीच्या स्थितीची आणि त्या कालावधीच्या कंपनीच्या नफा/तोट्याची खरी व वास्तववादी स्थिती दर्शविते.

(क) कंपनीच्या मालमत्तेच्या सुरक्षिततेसाठी तसेच फसवणूक व इतर अनियमिततांना प्रतिबंध आणि तपास करण्यासाठी संचालकांनी कायद्यातील तरतूदीनुसार पुरेशा प्रमाणात लेखाविषयक अभिलेख ठेवण्याची योग्य व पुरेशी काळजी घेतलेली आहे.

(ड) संचालकांनी वार्षिक लेखे सध्या कार्यरत असलेल्या चालू संकल्पना आधारावर (on a going concern basis) तयार केले आहेत आणि

(ई) संचालकांनी लागू असलेल्या सर्व कायद्यांच्या तरतूदीचे अनुपालनाची खात्री करण्यासाठी उचित पध्दत तयार केली आहे आणि अशी पध्दत पुरेशी असून परिणामकारकपणे कार्यरत आहे.

१९ सहाय्यक, संयुक्त उपक्रम आणि सहयोगी कंपनी

कंपनीची एफडीसीएम एस्सेलवर्ल्ड गोरेवाडा झू नावाची एक सहाय्यक कंपनी असून ह्या कंपनीची स्थापना दि. १४.११.२०१८ रोजी झाली आहे. महाराष्ट्र शासनाने शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूएलपी-१००९/प्र.क्र. ८९/फ-१ दि. १२.१२.२००५ अन्वये गोरेवाडा नागपूर येथे आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे प्राणी संग्रहालय स्थापन करण्यास परवानगी प्रदान केली आहे. तसेच महाराष्ट्र शासनाने शासन आदेश (शासन निर्णय) क्र. डब्ल्यूएलपी-१००९/ प्र.क्र. ११९/फ-१ दि. २९.११.२०११ अन्वये निवडक खाजगी भागिदारासोबत एफडीसीएम ची सहाय्यक कंपनी स्थापन करण्यास परवानगी दिली आहे. त्यानुसार कंपनीने खाजगी भागिदारासह उपरोक्त नमूद केल्याप्रमाणे कंपनीची स्थापना केली आहे.

२० ठेवी

पुनर्विलोकन वर्षाअंतर्गत कंपनीने कोणत्याहि ठेवी स्विकृत केलेल्या नाहीत.

२१ संचालक

कंपनीच्या संस्थापन नियमावलीच्या कलम क्र. ८९(२) नुसार कंपनीच्या प्रत्येक सर्वसाधारण सभेत अध्यक्ष आणि उपाध्यक्षासह सर्व संचालक पदांपासून निवृत्त होतील.

शासन आदेश क्र. एफडीसी-२०१९/प्रक्र-१२३/फ-५ दि. १६ डिसेंबर २०१९ नुसार अध्यक्षांसह नामनिर्देशित संचालकांची पुर्ननियुक्ती करण्यात आली आहे.

दि. ३१.०३.२०१९ रोजी संपलेल्या वर्षअखेर संचालकांच्या पदातील बदल / स्थिती खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	संचालकाचे नांव	नियुक्ती/समाप्ती/बदल नाही
१	श्री चंदनसिंग चंदेल	बदल नाही
२	श्री विकास शंकर खारगे	बदल नाही
३	श्री यु.कं. अग्रवाल	पदनामात बदल – नाम निर्देशित संचालक नियुक्ती ०८.०५.२०१८ पासून
४	श्री श्रीभगवान	समाप्ती (दि ३१.०३.२०१८ पासून)
५	श्री एस.डी. डाडेल	बदल नाही
६	श्री विजय बी. वाघमारे	समाप्ती (दि २९.०८.२०१८ पासून)

७	श्री अनुराग चौधरी	बदल नाही
८	डॉ. रामबाबू नरुकुल्ला	नियुक्ती (दि १६.०५.२०१८ पासून)
९	श्री एस.के. दिवासे	नियुक्ती (दि २९.०८.२०१८ पासून)
१०	श्री एस.के. दिवासे	समाप्ती (दि ३१.१२.२०१८ पासून)
११	श्री अभिमन्यू काळे	नियुक्ती (दि ३१.१२.२०१८ पासून)

२२ स्वतंत्र संचालकांचे प्रतिज्ञापन

स्वतंत्र संचालकाच्या नियुक्ती संबंधाने कलम १४९ च्या तरतूदी आपल्या कंपनीला लागू नाहीत.

२३ लैंगिक छळणूकीस प्रतिबंध

कंपनीचे कर्मचारी छळणूक, शोषण आणि दहशतमुक्त वातावरणात काम करु शकतील अशा सुरक्षित कार्य परिस्थितीची निर्मिती करुन ती टिकवून ठेवण्यासाठी आपली कंपनी वचनबध्द आहे. महिलांचे सबळीकरण करणे आणि लैंगिक छळणूकी पासून महिलांचे संरक्षण करण्यासाठी, लैंगिक छळणूकीस प्रतिबंध करण्यासाठी धोरण तयार करण्यात आले असून कंपनीच्या सर्व महत्वाच्या कार्यस्थळी सांविधिक मार्गदर्शक सूचनानुसार महिलांच्या लैंगिक छळणूकीस प्रतिबंध करण्यासाठी समितीचे गठण करण्यात आले आहे. ह्या धोरणानुसार कर्मचा-यांना कार्यस्थळी लैंगिक छळणूकीची प्रकरणे कळविण्यास परवानगी आहे. लैंगीक छळणुकीच्या सर्व तक्रारीची चौकशी करणे व स्वतंत्र आणि योग्य चौकशी प्रक्रिया पार पाडण्याचे समितीला अधिकार देण्यात आले आहेत.

पुनर्विलोकन वर्षात कंपनीस यासंबंधाने कोणतीही तक्रार प्राप्त झालेली नाही.

२४ सांविधिक लेखापरीक्षक

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे आदेश क्र. सीए.व्ही/सीओवाय.महाराष्ट्र एमएफओआरडीव्ही (२)/११११ दि. १६.०८.२०१९ अन्वये निश्चित केलेल्या पारिश्रमिकावर मे. रतन चांडक आणि कंपनी, सनदी लेखापाल (डब्ल्यूआर०१६७) आणि मे. शाह बाहेती चांडक आणि कंपनी सनदी लेखापाल (डब्ल्यूआर०२६५) यांची संयुक्त सांविधिक लेखा परीक्षक म्हणून कंपनीच्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या समाप्ती पासून पुढील वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या समाप्तीपर्यंत नियुक्ती करण्यात आली आहे.

२५ लेखापरीक्षा समितीची निर्मिती आणि दक्षता कार्यतंत्र संबंधाने प्रकटीकरण

कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १७७ अंतर्गत तरतूदी नियम ६ व ७ सह वाचल्यास कंपनी (संचालक मंडळाच्या सभा आणि त्यांचे अधिकार) नियम २०१३, कंपनीस लागू नाही.

२६ भाग

अ) रोख्यांची पुनर्खरेदी

कंपनीने पुर्नविलोकना अंतर्गत वर्षात आपल्या कोणत्याहि रोख्यांची पुनर्खरेदी केलेली नाही.

ब) श्रम समता भाग (Sweat equity)

कंपनीने पुनर्विलोकना अंतर्गत वर्षात श्रम समता भागाचे वाटप केलेले नाही.

क) अधिलाभांश भाग

पुनर्विलोकन वर्षा अंतर्गत अधिलाभांश भागाचे वाटप करण्यात आले नाही.

ड) कर्मचारी रोखे / भाग विकल्प योजना

कंपनीने कर्मचा-यांना कोणतीहि रोखे / भाग विकल्प योजनेची व्यवस्था केलेली नाही.

२७ ताळेबंदाच्या दिनांकानंतरच्या घटना

i) **आगीमुळे नुकसान**

अ) दि. २१.०५.२०१९ रोजी ब्रम्हपुरी वन प्रकल्प विभागात रु. १.८० लक्ष किंमतीचा वनोपज समाज विरोधी घटकाव्दारे आगीत जाळण्यात आला. आवश्यक विमा दावे विमा कंपनीकडे सादर करण्यात आले आहेत.

ब) भंडारा वन प्रकल्प विभागात मा. उच्च न्यायालय मुंबई नागपूर खंडपीठ यांचे रिट पीटीशन क्रं. ७१५ ते ७१८/२०१७ अंतर्गत दिलेल्या निर्णयानुसार १४ रोजंदारी कामगारांना कंपनीच्या आस्थापनेवर नियमित करण्यात आले आहे.

२८ कर्मचा-यांचा तपशील आणि तत्संबंधी प्रकटीकरण

कंपनी नियम २०१४ (व्यवस्थापकीय कर्मचारी वर्गाची नियुक्ती व पारिश्रमिक) अंतर्गत नियम क्र. ५ (२) व ५(३) च्या तरतूदी व वेळोवेळी झालेल्या सुधारणेनुसार असे स्पष्ट करण्यात येते की सन २०१८-१९ मध्ये वार्षिक रु. एक कोटी दोन लाख किंवा दरमहा रु.आठ लक्ष पन्नास हजार पेक्षा जास्त परिश्रमिक प्राप्त करणार कोणतेही कर्मचारी नाहीत.

२९ माहितीचा अधिकार अधिनियम (RTI) २००५ ची अंमलबजावणी

माहितीचा अधिकार (RTI) अधिनियम २००५ अन्वये सार्वजनिक प्राधिकरणाकडून माहिती मिळविण्याचा / प्राप्त करण्याचा अधिकार भारतीय नागरिकांना प्रदान करण्यात आलेला आहे. परिणामस्वरुप प्राधिकरणाच्या कामकाजात पारदर्शिता व जबाबदारी दिसून येत आहे. या अधिनियमांतर्गत नागरिकांना माहिती पुरविण्याची जबाबदारी नियोजित अपिलीय अधिकारी व जन माहिती अधिकारी यांचेवर सोपविण्यात आली आहे. दिलेल्या मुदतीत माहिती पुरविण्याचे सर्व प्रयत्न करण्यात येतात. प्रत्येक अर्जाचा वेळेवर निपटारा करण्यासाठी माहिती ठेवण्यात येते.

३० आरक्षण धोरण

अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती / इतर मागास वर्ग आणि निरनिराळ्या पात्र संवर्गातील उमेदवारांना नोकरीत आरक्षणा संबंधाने महाराष्ट्र शासनाचे धोरण व निर्देशाची अंमलबजावणी करण्यास कंपनीव्दारे जास्तीत जास्त महत्व देण्यात येते.

३१ ऋणनिर्देश

पुनर्विलोकनांतर्गत वर्षात, महसूल व वन विभाग आणि विविध विभाग, यंत्रणा, भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे कार्यालय, अधिकोष, व्यवसायिक सहयोगी, समंत्रक यांनी कंपनीला केलेल्या सहाय्य आणि सहकार्याबद्दल आपले संचालक त्यांचे प्रति कृतज्ञता व्यक्त करतात. त्यांचे सक्रिय पाठिंब्याशिवाय पुनर्विलोकनांतर्गत वर्षात कंपनीची कामगिरी साध्य करणे शक्य झाले नसते.

संचालक मंडळाच्या वतीने व करिता

स्वाक्षरित	स्वाक्षरित
(सी. एस. चंदेल)	(डॉ. रामबाबू नरुकुल्ला)
अध्यक्ष	व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र. ०७५२४८३९	सं.ओ.क्र. ०८१३५५०७

दिनांक : २०.१२.२०१९
स्थळ : नागपूर

ANNEXURE-1

FORMAT FOR THE ANNUAL REPORT ON CSR ACTVITIES TO BE INCLUDED IN THE BOARD'S REPORT

1. A brief outline of the company's CSR policy, including overview of projects or programs proposed to be undertaken and a reference to the web-link to the CSR policy and projects or programs:

Corporate Social Responsibility is our commitment to operate in economically, socially and environmentally sustainable manner that is transparent and ethical. It encourages engagement with stakeholders in determining their expectations. The Company Strives to integrate social and environmental concerns in its business process and work towards providing the best possible solutions for sustainable developmental need of the society. The Company believes in Principles of "Serving Society". Our vision is to actively contribute to the social and economic development of the communities in the State of Maharashtra by providing them the medical facilities, community building, conservation of natural resources etc. In so doing build a better, sustainable way of life for the weaker sections of society and raise the country's human development index. The CSR policy is available on the company website at http://fdcm.nic.in/CSR-Policy.aspx.

2. The Composition of the CSR Committee:

The CSR Committee of the Board of the Company comprises the following members:

S.No.	Ex-Officio	Designation
1.	Secretary (Forests)	Chairman
2.	Principal Chief Conservator of Forests (Head of Forest Force), Maharashtra State	Member
3.	Principal Chief Conservator of Forests (Social Forestry)	Member
4.	Managing Director, FDCM Ltd	Member

3. Average net profit of the company for last three financial years: Rs 101.94Cr

4. Prescribed CSR Expenditure (two per cent of the amount as in item 3 above): Rs. 2.03 cr app.

5. Details of CSR spent during the financial year.

(a) Total amount to be spent for the financial year; Rs. 2.03 cr apprx

(b) Amount unspent, if any: Nil

(c) Manner in which the amount spent during the financial year is detailed below.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
S. No.	CSR project or activity identified.	sector in which the project is covered	Projects or programs (1) Local area or other (2) Specify the State and district where	Amount outlay (budget) project or wise	Amount spent on the projects or programs Sub heads: (1)Direct expenditure on projects or programs.	Cumula tive - expend iture upto to the reporti ng period	Amount spent Direct or through implemen ting agency

			projects or Programs Was undertaken		(2)Overheads :		
Eradicating hunger, poverty and malnutrition, promoting health care including preventive health care and sanitation including contribution to the Swach Bharat Kosh set-up by the Central Government for the promotion of sanitation and making available safe drinking water;							
1.	Medical Camp for Promoting medical health care	Do	Chandrapur, Gadchiroli and Yavatmal District, Maharashtra	Rs. 1.00 cr	Rs. 1.00 cr	Rs. 1.00 Cr	Directly in association with Acharya Vinoba Bhave Rural Hospital
2.	Medical Health Camp for tribals	Do	Chikaldhara, Melghat, Hemalkasa and Deolapar, Maharashtra	Rs. 35.00 lacs	Rs. 35.00 Lacs	Rs. 35.00 Lacs	Through Rotary Club of Nagpur and Rotary Club of Nagpur South
3.	Purchase of Abulance for deceased person	Do	Chandrapur, Maharashtra	Rs. 19.68 Lacs	Rs.19.68 Lacs	Rs.19.68 Lacs	Through Commissioner Municipal Corporation, Chandrapur
4.	Medical Camp for cancer patient	Do	Chandrapur, Maharashtra	Rs. 30.00 Lacs	Rs. 30.00 Lacs	Rs.30.00 Lacs	Through Mata Kanyaka Seva Sanstha
5.	Laying water pipeline	Do	Yavatmal, Maharashtra	Rs. 5.00 Lacs	Rs. 5.00 Lacs	Rs. 5.00 Lacs	Through Sarpanch Grampan

	at Sawarkheda Ralegaon,						chayat Savarkheda
6.	Water Conservation works	Do	Yavatmal, Maharashtra	Rs. 25.00 Lacs	Rs.25.00 Lacs	Rs. 25.00 Lacs	Through International Association for Human Values
Promoting education, including special education and employment enhancing vocation skills especially among children, women, elderly, and the differently abled and livelihood enhancement projects;							
7	Educational Activities at Rajbhavan Biodiversity Park	Do	Nagpur, Maharashtra	Rs. 5.90 Lacs	Rs. 5.90 Lacs	Rs. 5.90 Lacs	Through Bombay Natural History Society
8	Construction of Classroom, Walls, Playgrounds etc	Do	Umerkhed, Maharashtra	Rs. 31.72 lacs (app)	Rs. 31.72 lacs (app)	Rs. 31.72 lacs (app)	ThroughCEO, Zila Parishad, Amravati-umerkhed
9.	Mini Bus for conducting Mangrove Awareness Programme	Do	Mumbai	Rs. 32.00 Lacs	Rs. 32.00 Lacs	Rs. 32.00 Lacs	Through Mangrove Marine Biodiversity Conservation Foundation
"Promoting gender equality, empowering women, setting up homes and hostels for women and orphans; setting up old age homes, day care centres and such other facilities for senior citizens and measures for reducing inequalities faced by socially and economically backward							

groups"							
10	Facilities for Blind student at Hostel	Do-	Ballarpur, Maharashtra	Rs. 5.00 Lacs	Rs. 5.00 Lacs	Rs. 5.00 Lacs	Through Drushtihin Jankalyan Bahuudeshiya Sanstha, Ballarpur
Protection of national heritage, art and culture including restoration of buildings and sites of historical importance and works of art; setting up public libraries; promotion and development of traditional arts and handicrafts;							
11	Renovation/upgradation of Baba Aamte Abhyashike	Do	Chandrapur, Maharashtra	Rs. 10.00 Lacs	Rs. 10.00 Lacs	Rs. 10.00 Lacs	Through Bhartiya Sadvichar Prasarak Mandal
	Total					Rs.2.99 Cr app	

* 6. In case the company has failed to spend the two per cent, of the average net profit of the last three financial years or any part thereof, the company shall provide the reasons for not spending the amount in its Board report. : **N.A**

7. **Responsibility Statement**:

The implementation and monitoring of CSR Policy, is in compliance with CSR objectives and Policy of the company.

(V. S. Kharage)
(Chairman CSR Committee)
DIN: 07121837

(Dr. Rambabu Narukulla)
Managing Director
DIN: 08135507

ANNEXURE-2
Form AOC-1

(Pursuant to first proviso to sub-section (3) of section 129 read with rule 5 of Companies (Accounts) Rules, 2014)

Statement containing salient features of the financial statement of subsidiaries/associate companies/joint ventures

Part "A": Subsidiaries

(Information in respect of each subsidiary to be presented with amounts in Rs.)

Sl. No.	Particulars	Details
1.	Name of the subsidiary	FDCM Esselworld Gorewada Zoo Private Limited
2.	Reporting period for the subsidiary concerned, if different from the holding company's reporting period	14.11.2018-31.03.2019
3.	Reporting currency and Exchange rate as on the last date of the relevant Financial year in the case of foreign subsidiaries	NA
4.	Share capital	10,00,000/-
5.	Reserves & surplus	Nil
6.	Total assets	9,78,62,600/-
7.	Total Liabilities	9,78,62,600/-
8.	Investments	Nil
9.	Turnover	Nil
10.	Profit before taxation	(10,000/-)
11.	Provision for taxation	Nil
12.	Profit after taxation	(10,000/-)
13.	Proposed Dividend	NA
14.	% of shareholding	51.00

Notes: The following information shall be furnished at the end of the statement:
1. Names of subsidiaries which are yet to commence operations -NA
2. Names of subsidiaries which have been liquidated or sold during the year -NA

Part "B": Associates and Joint Ventures

Statement pursuant to Section 129 (3) of the Companies Act, 2013 related to Associate Companies and Joint Ventures

Name of associates/Joint Ventures	NA	NA	NA
1. Latest audited Balance Sheet Date	NA	NA	NA
2. Shares of Associate/Joint Ventures held by the company on the year end	NA	NA	NA

No.			
Amount of Investment in Associates/Joint Venture	NA	NA	NA
Extend of Holding%	NA	NA	NA
3. Description of how there is significant influence	NA	NA	NA
4. Reason why the associate/joint venture is not consolidated	NA	NA	NA
5. Net worth attributable to shareholding as per latest audited Balance Sheet	NA	NA	NA
6. Profit/Loss for the year	NA	NA	NA
i. Considered in Consolidation	NA	NA	NA
ii. Not Considered in Consolidation	NA	NA	NA

1. Names of associates or joint ventures which are yet to commence operations:- NA
2. Names of associates or joint ventures which have been liquidated or sold during the year:- NA

On behalf of the Board of Directors

C.S. Chandel
Chairman
DIN: 07524839

Dr. Rambabu Narukulla
Managing Director
DIN: 08135507

Form No. AOC-2*

(Pursuant to clause (h) of sub-section (3) of section 134 of the Act and Rule 8(2) of the Companies (Accounts) Rules, 2014)

Form for disclosure of particulars of contracts/arrangements entered into by the company with related parties referred to in sub-section (1) of section 188 of the Companies Act, 2013 including certain arm's length transactions under third proviso thereto.

1. Details of contracts or arrangements or transactions not at arm's length basis---NA

(a) Name(s) of the related party and nature of relationship:

(b) Nature of contracts/arrangements/transactions

(c) Duration of the contracts / arrangements/transactions

(d) Salient terms of the contracts or arrangements or transactions including the value, if any

(e) Justification for entering into such contracts or arrangements or transactions

(f) date(s) of approval by the Board

(g) Amount paid as advances, if any:

(h) Date on which the special resolution was passed in general meeting as required under first proviso to section 188

2. Details of material contracts or arrangement or transactions at arm's length basis – NA

(a) Name(s) of the related party and nature of relationship:

(b) Nature of contracts/arrangements/transactions:

(c) Duration of the contracts / arrangements/transactions:

(d) Salient terms of the contracts or arrangements or transactions including the value, if any:

(e) Date(s) of approval by the Board, if any:

(f) Amount paid as advances, if any:

* There is no Related Party Transaction during the financial under section 188(1) of the Companies Act, 2013 ('the Act ').

On behalf of the Board of Directors

C.S. Chandel	**Dr. Rambabu Narukulla**
Chairman	**Managing Director**
DIN: 07524839	**DIN: 08135507**

"ANNEXURE -3"

Form No MGT-9: Extract of Annual Return as on Financial Year Ended on March 31, 2019
[Pursuant to Section 92(3) of the Companies Act, 2013 and Rule 12(1) of the Companies (Management and Administration) Rules, 2014]

I. REGISTRATION AND OTHER DETAILS:

i)	CIN	:	U45200MH1974SGC017206
ii)	Registration Date	:	16/02/1974
iii)	Name of the Company	:	Forest Development Corporation of Maharashtra Limited
iv)	Category / Sub-Category of the Company	:	Limited by Shares/State Government Company
v)	Address of the Registered office and contact details	:	FDCM Bhavan, 359/B, Hingna Road, Ambazari, Nagpur-440036, Maharashtra Tel No.: 0712-2811965-66 Email Id: cs@fdcm.nic.in
vi)	Whether listed Company	:	N.A.
vii)	Name, Address and Contact details of Registrar and Transfer Agent, if any	:	N.A.

II. PRINCIPAL BUSINESS ACTIVITIES OF THE COMPANY

All the business activities contributing 10% or more of the total turnover of the Company:

Name and Description of main Products/Services	NIC Code of the Product / Service	% to Total Turnover of the Company
Teak Timber	4403	54.33
Non Teak Timber	4403	16.86
Teak Poles	4403	11.83

III. PARTICULARS OF HOLDING, SUBSIDIARY AND ASSOCIATE COMPANIES

S. No.	Name and Address of the Company	CIN/GLN	Holding/ Subsidiary/ Associate	% of Shares held	Applicable Section
1.	FDCM Esselworld Gorewada Zoo Private Limited FDCM Bhavan, 359/B, Hingna Road, Ambazari, Nagpur-440036, Maharashtra	U74999MH2018SGC317060	Subsidiary	51	2 (87)

IV. SHARE HOLDING PATTERN (Equity Share Capital Breakup as percentage of Total Equity)

i) Category-wise Share Holding:

Category of Shareholders	No. of Shares held at the beginning of the year [As on April 01, 2018]				No. of Shares held at the end of the year [As on March 31, 2019]				% Change during the year
	De-mat	Physical	Total	% of Total Shares	De-mat	Physical	Total	% of Total Shares	
A. Promoters									
(1) Indian									
a) Individual/ HUF	-	2	2	0.00	-	2	2	0.00	0.00
b) Central Govt.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
c) State Govt.(s)	-	3,23,12,346	32312346	100.00	-	3,23,12,346	3,23,12,346	100.00	0.00
d) Bodies Corp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e) Banks / FI	-	-	-	-	-	-	-	-	-
f) Any other	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sub-total (A)(1):	**-**	**3,23,12,348**	**3,23,12,348**	100.00	**-**	**3,23,12,348**	**3,23,12,348**	**100.00**	**0.00**
(2) Foreign									
a) NRI's- Individuals	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Others- Individuals	-	-	-	-	-	-	-	-	-
c) Bodies Corp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
d) Banks/FI's	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e) Any Other	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sub-total (A)(2):	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Total shareholding of Promoters (A) = (A)(1) + (A)(2)	**-**	**3,23,12,348**	**3,23,12,348**	**100.00**	**3,23,12,348**	**-**	**3,23,12,348**	**100.00**	**0.00**
B. Public Shareholding									
(1) Institutions									
a) Mutual Funds	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Banks / FIs	-	-	-	-	-	-	-	-	-
c) Central Govt.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
d) State Govt.(s)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e) Venture Capital Funds	-	-	-	-	-	-	-	-	-
f) Insurance Companies	-	-	-	-	-	-	-	-	-
g) FIIs	-	-	-	-	-	-	-	-	-
h) Foreign Venture Capital Funds	-	-	-	-	-	-	-	-	-
i) Others (FPIs)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sub-total (B)(1):	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

(2) Non-Institutions									
a) Bodies Corp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Individuals									
i) Individual shareholders holding nominal share capital upto Rs. 1 lakh	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ii)Individual shareholders holding nominal share capital in excess of Rs. 1 lakh	-	-	-	-	-	-	-	-	-
c) Any Other									
i) Non-Resident Indian/OCB	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ii) Clearing Member	-	-	-	-	-	-	-	-	-
iii) Trust	-	-	-	-	-	-	-	-	-
iv) NBFC	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sub-total (B)(2):	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Total Public Shareholding (B)=(B)(1)+(B)(2)	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
C. Shares held by Custodian for GDRs & ADRs	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Grand Total (A+B+C)	**-**	**3,23,12,348**	**3,23,12,348**	**100.00**	**-**	**3,23,12,348**	**3,23,12,348**	**100.00**	**0.00**

ii) <u>Shareholding of Promoters:</u>

S. No.	Shareholder's Name	At the beginning of the year			At the end of the year			% change in share-holding during the year
		No. of Shares	% of total Shares of the Company	% of Shares Pledged / encumbered to total shares	No. of Shares	% of total Shares of the Company	% of Shares Pledged / encumbered to total shares	
1.	Governor of Maharashtra	3,23,12,346	100	-	32312346	100.00	-	0.00
2.	Shri U.K. Agrawal (Nominee of Governor of Maharashtra)	01	0.00	-	01	0.00	-	0.00
3.	Shri Shree Bhagwan (Nominee of Governor of Maharashtra)	01	0.00	-	00	0.00	-	(100.00)
4.	Dr. Rambabu Narukulla (Nominee of Governor of Maharashtra)	00	0.00	-	01	0.00	-	100.00
	TOTAL	**3,23,12,348**	**100.00**	**NIL**	**3,23,12,348**	**100.00**	**NIL**	**NIL**

iii) Change in Promoters' Shareholding (Please specify, if there is no change):

S. No.	Promoters	Shareholding at the beginning of the year		Cumulative Share-holding during the year	
		No. of shares	% of total shares of the Company	No. of shares	% of total shares of the Company
1.	At the beginning of the year	**3,23,12,348**	**100.00**	**3,23,12,348**	**100.00**
	Increase/(Decrease) in Promoters Shareholding during the year	-	-	-	-
	At the end of the year	**3,23,12,348**	**100.00**	**3,23,12,348**	**100.00**

iv) Shareholding Pattern of Top Ten Shareholders (other than Directors, Promoters and Holders of GDRs and ADRs):

S. No.	Top Ten Shareholders	Shareholding at the beginning of the year		Cumulative Share-holding during the year	
		No. of shares	% of total shares of the Company	No. of shares	% of total shares of the Company
1.					
	At the beginning of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	**-**	**-**	**-**	**-**
	At the end of the year			**-**	**-**

v) Shareholding of Directors and Key Managerial Personnel:

S. No.	Director(s) & KMP(s)	Shareholding at the beginning of the year		Cumulative Share-holding during the year	
		No. of shares	% of total shares of the Company	No. of shares	% of total shares of the Company
1.	**Shri Chandan Singh Chandel Chairman**				
	At the beginning of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	-	-	-	-
	At the end of the year	-	-	-	**-**
2.	**Shri Vikas Shankar Kharage Nominee Director**				
	At the beginning of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	-	-	-	-
	At the end of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
3.	**Shri Umesh Kumar Agrawal Nominee Director**				
	At the beginning of the year	**01**	**0.00**	**01**	**0.00**
	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	-	-	-	-
	At the end of the year	**01**	**0.00**	**01**	**0.00**
4.	**Shri Vijay B. Waghmare Nominee Director**				
	At the beginning of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	-	-	-	-
	At the end of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
5.	**Shri Anurag Chaudhary Nominee Director**				
	At the beginning of the year	**-**	**-**	**-**	**-**

	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	-	-	-	-
	At the end of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
6.	**Shri S.D. Dodal** **Nominee Director**				
	At the beginning of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	-	-	-	-
	At the end of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
7.	**Shri S.K. Diwase** **Nominee Director**				
	At the beginning of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	-	-	-	-
	At the end of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
8.	**Shri A.R. Kale** **Nominee Director**				
	At the beginning of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	-	-	-	-
	At the end of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
9.	**Dr. Rambabu Narukulla** **Managing Director**				
	At the beginning of the year	**-**	**-**	**-**	**-**
	Increase/(Decrease) in Shareholding during the year	01	0.00	01	0.00
	At the end of the year	**01**	**0.00**	**01**	**0.00**

V. INDEBTEDNESS

Indebtedness of the Company including interest outstanding/accrued but not due for payment:

(Rs. In Lakhs)

Particulars	Secured Loans (excluding deposits)	Unsecured Loans	Deposits	Total Indebtedness
Indebtedness at the beginning of the financial year				
i) Principal Amount	-	-	-	-
ii) Interest due but not paid	-	-	-	-
iii) Interest accrued but not due	-	-	-	-
Total (i+ii+iii)	**-**	**-**	**-**	**-**
Change in Indebtedness during the financial year				
* Addition	-	-	-	-
* Reduction	-	-	-	-
Net Change	**-**	**-**	**-**	**-**
Indebtedness at the end of the financial year				
i) Principal Amount	-	-	-	-
ii) Interest due but not paid	-	-	-	-
iii) Interest accrued but not due	-	-	-	-
Total (i+ii+iii)	**-**	**-**	**-**	**-**

VI. REMUNERATION OF DIRECTORS AND KEY MANAGERIAL PERSONNEL

A. Remuneration to Managing Director, Whole-time Directors and/or Manager:

(Rs. In Lakhs)

S. No.	Particulars of Remuneration	Name of MD/WTD/Manager Dr. Rambabu Narukulla Managing Director	Total Amount
1.	Gross salary		
	a) Salary as per provisions contained in Section 17(1) of the Income-tax Act, 1961	30.26	30.26
	b) Value of perquisites under Section 17(2) Income-tax Act, 1961	-	-
	c) Profits in lieu of salary under Section 17(3) Income- tax Act, 1961	-	-
2.	Stock Option	-	-
3.	Sweat Equity	-	-
4.	Commission - as % of profit - others, specify	-	-
5.	Others, please specify	-	-
	Total (A)	**30.26**	**30.26**
	Ceiling as per the Act	-	-

B. Remuneration to other Directors:

S. No.	Particulars of Remuneration	Name of Directors					Total Amount (In Rs.)
1.	**Independent Directors**	-	-	-	-	-	-
	• Fee for attending board committee meetings	-	-	-	-	-	-
	• Commission	-	-	-	-	-	-
	• Others, please specify	-	-	-	-	-	-
	Total (1)	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
2.	**Other Non-Executive Directors**	**Shri Chandan Singh Chandel**	**Shri Vikas Shankar Kharage**	**Shri Umesh Kumar Agrawal**	**Shri Anurag Chaudhary**	**Shri S.D. Dodal**	
	• Fee for attending board committee meetings	2500	1000	2000	2500	1500	9500
	• Commission	-	-	-	-	-	-
	• Others, please specify	-	-	-	-	-	-
	Total (2)	**2500**	**1000**	**2000**	**2500**	**1500**	**9500**
	Total (B)=(1+2)	**2500**	**1000**	**2000**	**2500**	**1500**	**9500**
	Total Managerial Remuneration (A + B)						**9500**
	Overall Ceiling as per the Act						**-**

C. Remuneration to Key Managerial Personnel other than MD/Manager/WTD:

(Rs. in Lakhs)

S. No.	Particulars of Remuneration	Key Managerial Personnel			Total Amount
		Chief Executive Officer	Chief Financial Officer	Company Secretary	
1.	Gross salary				
	a) Salary as per provisions contained in Section 17(1) of the Income-tax Act, 1961	-	-	-	-
	b) Value of perquisites under Section 17(2) Income-tax Act, 1961	-	-	-	-
	c) Profits in lieu of salary under Section 17(3) Income-tax Act, 1961	-	-	-	-
2.	Stock Option	-	-	-	-
3.	Sweat Equity	-	-	-	-
4.	Commission - as % of profit - others, specify	-	-	-	-
5.	Others, please specify	-	-	-	-
	Total	**-**	**-**	**-**	**-**

VII. PENALTIES / PUNISHMENT/ COMPOUNDING OF OFFENCES

There were no penalties/punishment/compounding of offences for the year ended March 31, 2019.

For and on behalf of Board of Directors

Chandan Singh Chandel
(Chairman)
DIN: 07524839

Dr. Rambabu Narukulla
(Managing Director)
DIN: 8135507

Place: Nagpur
Date: 20.12.2019

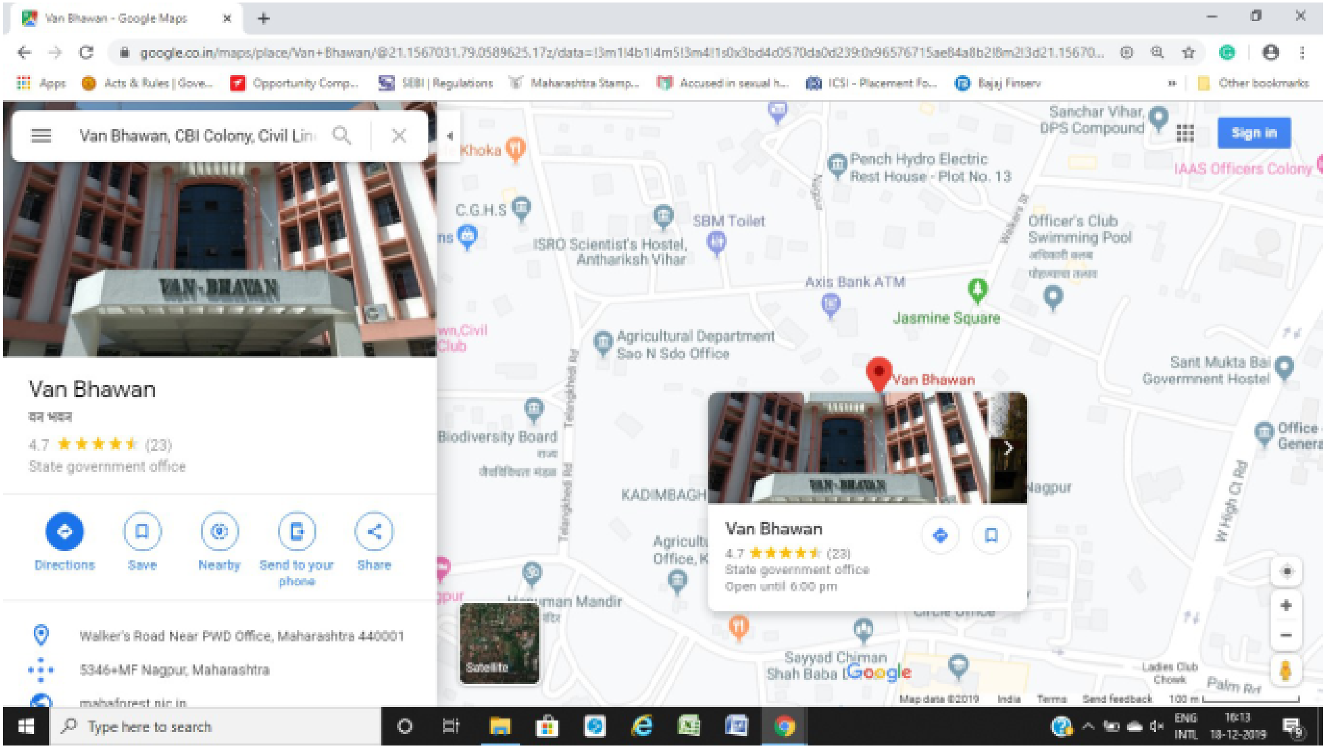
Van Bhawan - Google Maps
google.co.in/maps/place/Van+Bhawan/@21.1567031,79.0589625,17z/
Van Bhawan, CBI Colony, Civil Lin
Van Bhawan
4.7 (23)
State government office
Directions
Save
Nearby
Send to your phone
Share
Walker's Road Near PWD Office, Maharashtra 440001
5346+MF Nagpur, Maharashtra
Sign in
Van Bhawan
4.7 (23)
State government office
Open until 6:00 pm
Pench Hydro Electric Rest House - Plot No. 13
Sanchar Vihar, DPS Compound
IAAS Officers Colony
SBM Toilet
ISRO Scientist's Hostel, Anthariksh Vihar
Officer's Club Swimming Pool
Axis Bank ATM
Jasmine Square
Agricultural Department Sao N Sdo Office
Sant Mukta Bai Government Hostel
Biodiversity Board
KADIMBAGH
Satellite
Sayyad Chiman Shah Baba
Type here to search

दि. ३१ मार्च २०१९ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता संचालक मंडळाच्या अहवालाचे पूरकपत्र

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे कंपनी अधिनियम २०१३ चे कलम १४३(६) (ब) अंतर्गत फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लि. च्या दि. ३१ मार्च २०१९ रोजी संपलेल्या वर्षाकरिता लेख्यावरील अभिप्रायासह उत्तर

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे अभिप्राय	व्यवस्थापनाचे उत्तर
। नफ्याचे स्थितीवर अभिप्राय **नफा तोट्याचे विवरणपत्र** **खर्च** **कर्मचारी लाभ खर्च : रु. १०.३३ कोटी** **(टिपणी १८)** ह्यामध्ये कंपनीने आपल्या कर्मचा-यांना ७व्या वेतन आयोगाच्या तरतुदीनुसार वेतन व भत्याच्या थकबाकी पोटी सदेशित रु. २४.८० कोटी रकमेचा अंतर्भाव नाही. संचालक मंडळाने ७ वे वेतन आयोगाचे अंमलबजावणीस (फरवरी २०१९) मान्यता प्रदान केल्यामुळे, त्यासाठी आवश्यक तरतुद लेखापुस्तकात निर्माण करावयास हवी होती. तरतुद न केल्याचे परिणामस्वरुप खर्च आणि चलदेयता रु. २४.८० कोटीने कमी दर्शविण्यात आली व नफा त्या मर्यादेपर्यंत जास्त दर्शविण्यात आला आहे.	अनुपालनासाठी नोंद घेण्यात आली आहे.

फॅक्स नं. } 2209 2326
Fax No. } 2201 4436

दूरभाष संख्या } 2205 4022
Telephone No. } 2205 7360
2201 4437

e-mail : agcommauMaharashtra@cag.gov.in

सत्यमेव जयते

महालेखाकार का कार्यालय (लेखापरीक्षा) - III, महाराष्ट्र
प्रतिष्ठा भवन, तल मंजिल,
101, महर्षि कर्वे मार्ग, मुंबई - 400 020.
OFFICE OF THE ACCOUNTANT GENERAL
(AUDIT) - III, MAHARASHTRA
PRATISHTHA BHAVAN, GROUND FLOOR,
101, MAHARSHI KARVE MARG, MUMBAI - 400 020.

गोपनीय

संख्या /Nमले/लेप-III/वालेप-I/एफ डी सी एम /2018-19/608

दिनांक / Date : 13/3/2020

सेवा में,
प्रबंध निदेशक,
फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कार्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड,
नागपुर

विषय: 31 मार्च 2019 को समाप्त हुए वर्ष के फॉरेस्ट डेव्लपमेंट कार्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड, नागपुर के स्टैंडअलोन लेखों पर कंपनी अधिनियम, 2013 की धारा 143(6)(b) के अंतर्गत प्रस्तावित टिप्पणियाँ।

महोदय,

31 मार्च 2019 को समाप्त हुए वर्ष के ***फॉरेस्ट डेव्लपमेंट कार्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड, नागपुर*** के स्टैंडअलोन लेखों पर कंपनी अधिनियम, 2013 की धारा 143(6)(b) के अंतर्गत भारत के नियंत्रक व महालेखापरीक्षक की टिप्पणियाँ (Comments) संलग्न है।

वार्षिक सर्वसाधारण सभा (AGM) होने के पश्चात, वार्षिक रिपोर्ट की तीन मुद्रित प्रतियाँ कृपया इस कार्यालय को भेज दें।

भवदीय,

(संदीप रॉय)
प्र. महालेखाकार (लेखापरिक्षा)-III

संलग्न: यथोपरि

COMMENTS OF THE COMPTROLLER AND AUDITOR GENERAL OF INDIA UNDER SECTION 143(6)(b) OF THE COMPANIES ACT, 2013 ON THE STANDALONE FINANCIAL STATEMENTS OF FOREST DEVELOPMENT CORPORATION OF MAHARASHTRA LIMITED, NAGPUR FOR THE YEAR ENDED 31 MARCH 2019.

The preparation of standalone financial statements of **FOREST DEVELOPMENT CORPORATION OF MAHARASHTRA LIMITED, NAGPUR** for the year ended **31 March 2019** in accordance with the financial reporting framework prescribed under the Companies Act, 2013 is the responsibility of the management of the company. The statutory auditors appointed by the Comptroller and Auditor General of India under section 139(5) of the Act, are responsible for expressing opinion on the standalone financial statements under section 143 of the Act, based on independent audit in accordance with the standards on auditing prescribed under section 143(10) of the Act. This is stated to have been done by them vide their Audit Report dated **29 November 2019.**

I, on behalf of the Comptroller and Auditor General of India, have conducted a supplementary audit of the standalone financial statements of **FOREST DEVELOPMENT CORPORATION OF MAHARASHTRA LIMITED, NAGPUR** for the year ended **31 March 2019** under section 143(6)(a) of the Act. This supplementary audit has been carried out independently without access to the working papers of the statutory auditors and is limited primarily to inquiries of the statutory auditors and company personnel and a selective examination of some of the accounting records.

Based on my supplementary audit, I would like to highlight the following significant matters under section 143(6)(b) of the Act which have come to my attention and which in my view are necessary for enabling a better understanding of the standalone financial statements and the related audit report.

I. COMMENT ON PROFITABILITY

Statement of Profit and Loss
Expenses
Employee benefits expenses (Note 18) : ₹ 10.33 crore

This does not include ₹ 24.80 crore being arrears of salary and wages as per the provisions of 7th Pay Commission which the company intends to pay its employees.

As the Board of Directors had approved implementation of 7th Pay Commission (February 2019), provision for the same should have been created in the books of accounts.

Non-provision resulted in understatement of expenses and current liabilities by ₹ 24.80 crore and overstatement of profit to that extent.

For and on behalf of

The Comptroller and Auditor General of India

(Sandip Roy)

Principal Accountant General (Audit)-III

Place: Mumbai
Date: 11.03.2020

जोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल,
जे.पी. हाऊस, पहिला माळा,
रविनगर चौक, अमरावती रोड .
नागपूर - ४४० ०१०.

रसन चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल,
४८७ गोधुली, लेन्ड्रा पार्क जवळ,
रामदासपेठ,
नागपूर - ४४० ०१०.

"स्वतंत्र लेखा परीक्षकांचा अहवाल"

प्रति,
सभासद,
फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड

स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राचे लेखा परीक्षणावर अहवाल

१. अभिप्राय

आम्ही फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड (यानंतर सूत्रधारी कंपनी म्हणून निर्दिष्ट) चे सोबतचे स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रे ज्यात दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजीचा स्वतंत्र ताळेबंद, स्वतंत्र नफातोट्याचा हिशेब (इतर समावेशक उत्पन्न अंतर्भूत करुन) व रोख प्रवाह विवरण पत्र, वर्ष अखेर भाग भांडवलातील बदलाचे विवरणपत्र तसेच महत्वाच्या लेखा विषयक धोरणाचा सारांश आणि त्यासोबत जोडलेल्या इत्तर स्पष्टीकरणात्मक माहितीचे लेखापरीक्षण केले आहे.

आमच्या मते व संपूर्ण माहितीनुसार आणि आम्हाला देण्यात आलेल्या स्पष्टीकरणानुसार पूर्वोक्त वित्तीय विवरणपत्रे कंपनी अधिनियम २०१३ (अधिनियम) नुसार आवश्यक असलेली माहिती देत असून अधिनियमाच्या कलम १३३ सुधारित कंपनी (भारतीय लेखांकन मानक) नियम २०१५ सह वाचल्यास त्याअन्वये विहित केलेल्या भारतीय लेखांकन मानकाशी (Ind AS) अनुरुप आणि भारतामध्ये सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार कंपनीची दि. ३१ मार्च २०१९ रोजीची स्थिती, स्वतंत्र नफा व एकुण स्वतंत्र समावेशक उत्पन्न, स्वतंत्र भाग भांडवलातील बदलाचे विवरणपत्र आणि त्या दिवशी संपणा-या वर्षाकरिता स्वतंत्र रोख प्रवाह विवरणपत्र यांची खरी व वास्तववादी स्थिती दर्शवित आहेत.

२. अभिप्रायाकरिता आधार

कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १४३(१०) अंतर्गत विनिर्दिष्ट लेखापरीक्षण मानकानुसार (SAS) आम्ही स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राचे आमचे लेखापरीक्षण केले आहे. ह्या मानकांतर्गत आमच्या जबाबदा-या पुढे स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राचे लेखापरीक्षणा करिता जबाबदा-या अंतर्गत वर्णन केल्या असून त्या आमच्या अहवालाचा भाग आहेत. भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेध्दारे निर्गमित नीतितत्व संहितेनुसार तसेच कंपनी अधिनियम २०१३ च्या तरतूदी अंतर्गत स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राच्या आमच्या लेखापरीक्षणाशी सुसंबध्द असलेल्या नैतिक आवश्यकता सह आणि सदर आवश्यकता तसेच निलितत्व संहितेनुसार आम्ही आमच्या इतर नैतिक जबाबदा-या पार पाडल्या असून त्यानुसार आम्ही कंपनीपासून स्वतंत्र आहोत. आम्ही प्राप्त केलेला लेखापरीक्षण विषयक पुरावा स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रावर आमचे अभिप्राय व्यक्त करण्यासाठी पुरेसा व समर्पक आधार आहे असा आम्हाला विश्वास आहे.

३. लेखापरीक्षण विषयक महत्वाच्या बाबी

लेखापरीक्षण विषयक महत्वाच्या बाबी अशा बाबी आहेत की ज्या आमच्या व्यावसायिक विवेचकदृष्टिने स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राचे चालू कालावधीच्या आमच्या लेखापरीक्षणात अत्यंत महत्वपूर्ण होत्या. अशा बाबी संपूर्ण स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राच्या आमच्या लेखापरीक्षणाचे संदर्भाने तसेच त्यावर आमचे अभिप्राय तयार करतांना संबोधित करण्यात आल्या होत्या आणि अशा बाबी संबंधाने आम्ही वेगळे अभिप्राय व्यक्त करीत नाही.

४. स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राबद्दल व्यवस्थापनाची जबाबदारी

भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) आणि भारतामध्ये सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार स्वतंत्र वित्तीय स्थिती, स्वतंत्र वित्तीय कार्य, स्वतंत्र एकूण समावेशक उत्पन्न, स्वतंत्र भाग भांडवलातील बदलाचे विवरणपत्र आणि समूहाचे स्वतंत्र रोख प्रवाह विवरणपत्र याबाबत कंपनी अधिनियम २०१३ ("अधिनियम") च्या कलम १३४ (५) मध्ये नमूद केलेल्या बाबी संबंधाने खरी व वास्तववादी स्थिती दर्शविणारे स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रे तयार करण्यासाठी कंपनीचे संचालक मंडळ जबाबदार आहे. या जबाबदारीमध्ये अधिनियमातील तरतूदीनुसार कंपनीच्या मालमत्तेच्या सुरक्षिततेसाठी पुरेसे लेखांकन दस्तऐवज ठेवणे तसेच फसवणूक आणि इतर अनियमिततांचा तपास करणे व प्रतिबंध करण्यासाठी योग्य लेखा विषयक धोरणाची निवड करुन लागू करणे, वाजवी आणि दूरदर्शी प्राक्कलन करणे आणि निर्णय घेणे, फसवणूक आणि चुका यामुळे महत्वपूर्ण असत्कथनापासून मुक्त आणि खरी व वास्तववादी स्थिती दर्शविणारे वित्तीय विवरणपत्रे तयार करणे व सादर करण्यासंबंधाने लेखांकन दस्तऐवजाची अचुकता व पूर्तता याची खात्री करण्यासाठी पुरेशा अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाची आखणी, अंमलबजावणी व पालन करणे इत्यादिचा सुध्दा अंतर्भाव होतो. जोपर्यंत व्यवस्थापन एकतर समूहाचे परिसमापन करीत नाही किंवा कार्य करणे थांबवित नाही किंवा तसे केल्याशिवाय वास्तववादी विकल्प उपलब्ध राहत नाही तोपर्यंत कार्य चालू ठेवण्यासाठी (Going Concern) समूहाच्या कार्यकुशलतेचे निर्धारण करणे, कार्य चालू ठेवण्यासाठी संबंधित बाबीचे प्रकटन करणे आणि लेखांकन कार्य चालू ठेवण्याबाबत (Going concern) आधाराचा उपयोग करणे यासाठी स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रे तयार करतांना समूहात समाविष्ट कंपनीचे संचालक मंडळ जबाबदार आहे.

५. लेखापरीक्षकांची जबाबदारी

संपूर्ण स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रे फसवणूक किंवा चुका यामुळे महत्वपूर्ण असत्कथनापासून मुक्त आहेत यासंबंधाने वाजवी आश्वासन प्राप्त करणे आणि आमचे अभिप्राय अंतर्भूत असलेला लेखापरीक्षकांचा अहवाल निर्गमित करणे हे आमचे उद्देश आहेत. वाजवी आश्वासन हे आमश्वासनाची वरिष्ट पातळी आहे. परंतु प्रमाण लेखांकन मानकानुसार केलेले लेखापरीक्षण अस्तित्वात असलेल्या महत्वपूर्ण असत्कथनाचा नेहमी तपास करेल याची हमी नसते. असत्कथन हे फसवणूक किंवा चुका पासून उद्भवू शकते आणि जर अशा स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राचे आधारावर उपयोगकर्त्याचे आर्थिक निर्णय वैयक्तिकरित्या, एकुणात, संयुक्तपणे प्रभावित होणे अपेक्षित असल्यास सदर असत्कथन हे महत्वपूर्ण मानण्यात येते. प्रमाण लेखांकन मानकानुसार लेखापरीक्षणाचा भाग म्हणून आम्ही व्यावसायिक विवेकबुध्दीचा वापर करुन लेखा परीक्षणाचे शेवटपर्यंत व्यावसायिक संशयी वृत्तीचे पालन केले आहे.

आम्हाला देखील चुका किंवा फसवणूक यामुळे स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राच्या महत्वपूर्ण असत्कथनाच्या जबाबदा-यांची ओळख व अंदाज आहे. अशा जबाबदा-यास प्रतियोगी स्वरुपाच्या लेखापरीक्षा कार्यपध्दतीची आखणी करुन त्याप्रमाणे लेखापरीक्षणाचे कार्य केले जाते. आणि आमच्या अभिप्रायाबाबत आधार तयार करण्यासाठी योग्य व पुरेसे लेखापरीक्षण पुरावे प्राप्त केले जातात. फसवणुकीमध्ये संगनमत, बनावट दस्तऐवज तयार करणे उद्देशपूर्वक अकृती, विपर्यास करणे किंवा अंतर्गत नियंत्रण अधिभावी ठरणे यासारख्या बाबी अंतर्भूत होत असल्याने चुकामुळे उद्‌भवणा-या जबाबदारीपेक्षा फसवणूकीपासून महत्वपूर्ण असत्कथनाचा तपास न होण्याची जबाबदारी जास्त असते.

परिस्थितीशी अनुरुप अशा योग्य लेखापरीक्षा कार्यपध्दतीची आखणी करण्यासाठी लेखापरीक्षणाशी संबंधित अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाची समज करुन घेण्यात येते. कंपनीकडे पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दती अस्तित्वात आहे काय, अशा नियंत्रण पध्दतीची परिणामकारकता यासंबंधाने कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४३ (३) अंतर्गत आमचे मत व्यक्त करण्यासाठी आम्ही जबाबदार आहोत.

व्यवस्थापनाने उपयोगात आणलेल्या लेखाविषयक धोरणांची समुचितता, लेखांकन प्राक्कलने आणि केलेले संबंधित प्रकटन याचे मूल्यमापन केले जाते.

समूहाच्या कार्य चालू ठेवण्याचे कार्यक्षमतेबाबत शंका उपस्थित करणा-या घटना किंवा परिस्थितीचे संबंधाने विशेष स्वरुपाची अनिश्चितता अस्तित्वात असल्यास लेखापरीक्षण पुराव्याचे आधारावर व्यवस्थापनाने उपयोगात आणलेल्या लेखांकनाचे कार्य चालू ठेवण्याचे आधाराबाबतच्या समुचिततेवर निष्कर्ष काढण्यात येतो. विशेष स्वरुपाची अनिश्चितता अस्तित्वात असल्याबाबत आम्ही निष्कर्ष काढल्यास आमच्या लेखापरीक्षकांच्या अहवालात वित्तीय विवरणपत्रातील संबंधित प्रकटनाकडे लक्ष वेधणे आम्हाला आवश्यक असते किंवा जर असे प्रकटन अपर्याप्त असेल तर आमचे अभिप्रायात दुरुस्ती करावी लागते. आम्ही काढलेले निष्कर्ष आमच्या लेखापरीक्षकांच्या अहवालाचे दिनांकापर्यंत लेखापरीक्षणातील प्राप्त पुराव्यावर आधारित आहेत. तथापि भविष्यातील घटना किंवा परिस्थिती समूहाचे चालू असलेले कार्य (Going concern) बंद करण्यास कारणीभूत ठरु शकते.

स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राचे प्रकटनासह एकूण सादरीकरण, संरचना आणि आशय यांचे मूल्यमापन केले जाते. तसेच स्वतंत्र विवरणपत्रे महत्वाचे व्यवहार आणि घटनांचे प्रतिनिधीत्व अशा पध्दतीने करतात की, ज्यामुळे वाजवी सादरीकरण साध्य होते. भौतिकता हा वित्तीय विवरणपत्रातील असत्कथनाचा परिणाम आहे, ज्यामुळे वित्तीय विवरणपत्राची समजसपणे चांगली माहिती असलेल्या उपयोगकर्त्यांचे आर्थिक निर्णय प्रभावित होऊ शकतात. आम्ही परिणामात्मक भौतिकता विचारात घेतो आणि उपरोक्त संयुक्तपणे नियंत्रित संस्थाच्या संबंधाने अधिनियमाच्या कलम १४३ च्या पोटकलम ३ व ११ चा संबंध केवळ अशा लेखापरीक्षित विवरणपत्रावर आधारित आहे. केलेल्या कामावरील आमचा विश्वास, इतर लेखापरिक्षकांचे अहवाल आणि व्यवस्थापनाव्दारे प्रमाणित वित्तीय विवरणपत्रासंबंधी वरील बाबीसंबंधाने स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रावरील आमचा अहवाल आणि खाली दिलेल्या विधीविषयक आणि विनियामक आवश्यकता यावरील आमचे अहवालात बदल नाही.

६. इतर विधी विषयक आणि विनियामक आवश्यकतावर अहवाल

१. अधिनियमाच्या कलम १४३ चे पोटकलम ११ अन्वये केंद्र शासनाव्दारे निर्गमित कंपनी (लेखा परीक्षकांचा अहवाल) आदेश २०१६ (आदेश) नुसार आवश्यक असलेल्या सदर आदेशाच्या परिच्छेद ३ आणि ४ मधील विनिर्दिष्ट बाबींसंबंधाने निवेदन आम्ही सहपत्र "अ" मध्ये देत आहोत.

२. कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४३(५) अंतर्गत आवश्यकतेनुसार, लेखापरीक्षणाच्या सुचविलेल्या पध्दतीचे अनुपालन करुन भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे व्दारा निर्गमित निर्देशावरील निवेदन आम्ही सहपत्र 'क' मध्ये देत आहोत.

३. कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४३ (३) मधील आवश्यकतेनुसार आम्ही प्रतिवेदन करतो की:

अ) आमच्या माहिती आणि समजुतीप्रमाणे लेखापरीक्षणासाठी आवश्यक असलेली सर्व माहिती व स्पष्टीकरण आम्ही मागितले व प्राप्त केले आहेत.

ब) आमच्या मते आम्ही केलेल्या लेखापुस्तकाचे तपासणीवरुन दिसून येते की कायद्यानुसार आवश्यक असलेली योग्य ती लेखापुस्तके कंपनीव्दारे ठेवण्यात आली आहेत.

क) या अहवालाशी संबंधित स्वतंत्र ताळेबंद, स्वतंत्र नफातोटा पत्रक आणि स्वतंत्र रोख प्रवाह विवरणपत्र यांचा स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्र तयार करण्यासाठी ठेवलेल्या संबंधित लेखापुस्तकाशी मेळ आहे.

ड) आमच्या मते उपरोक्त स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रे अधिनियमाच्या कलम १३३ अंतर्गत विनिर्दिष्ट लेखांकन मानकाचे अनुपालन करीत आहेत.

ई) आम्ही कंपनीकडून लेखी अभिवेदन प्राप्त केले आहे. नियुक्त केलेल्या संचालकांपैकी दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी कोणीही संचालक कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १६४(२) अन्वये अपात्र ठरविण्यात आलेले नाही.

फ) कंपनीच्या विवरणपत्रावर पुरेशा अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणा संबंधाने आणि अशा नियंत्रणाचे प्रभावी अंमलबजावणी संबंधाने 'सहपत्र ब' मधील आमचा स्वतंत्र अहवाल पहावा.

४. लेखापरीक्षकांच्या अहवालात अंतर्भूत करावयाच्या इतर बाबींसंबंधाने कंपनी (लेखापरीक्षा व लेखापरीक्षक) नियम २०१४ च्या नियम ११ नुसार आमच्या मते आणि आमच्या संपूर्ण माहितीप्रमाणे व आम्हाला देण्यात आलेल्या स्पष्टीकरणानुसार :-

i) कंपनीने आपल्या भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) वित्तीय विवरणपत्रात प्रलंबित न्यायालयीन वादामुळे आपल्या आर्थिक स्थितीवर पडणा-या प्रभावाचे प्रकटन केले आहे. भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) वित्तीय विवरणपत्रातील टिपणी क्र. ५० कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.

ii) कंपनीकडे विशेष अंदाजित नुकसान होण्याजोगे कोणतेही दिर्घमुदती करार किंवा पोटकरार नाहीत.

iii) गुंतवणूकदार शिक्षण व संरक्षण निधीत स्थानांतरीत करावयाच्या रकमेचे स्थानांतरण करण्यास कंपनीव्दारे विलंब झालेला नाही.

जोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०४३१७ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
(स.क्र. ०४१००२)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

रतन चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०८६९६ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
(स.क्र. ०४२७११)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

लेखा परीक्षकांच्या अहवालाचे सहपत्र - अ

(आमचे सम दिनांकाचे अहवालात निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे) वित्तीय वर्ष २०१८-१९

फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमीटेडच्या सभासदांना प्रेषित केलेल्या दि. ३१ मार्च २०१९ रोजी संपलेल्या वर्षाच्या कंपनीच्या भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) वित्तीय विवरण पत्रावरील आमचे सम दिनांकाचे अहवालातील निर्दिष्ट सहपत्र

१) अ) संख्यात्मक तपशील व ठिकाण यासह स्थिर संपत्तीचे पूर्ण तपशील दर्शविणारी बाबवार यादी ठेवण्यात आली आहे.

ब) आम्हाला कळविल्याप्रमाणे व्यवस्थापनाने सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात स्थिर संपत्तीची प्रत्यक्ष पडताळणी केलेली नाही. व्यवस्थापनाने सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात प्रत्यक्ष पडताळणी केलेली नसल्याने विशेष विसंगती वगैरे असल्यास त्यासंबंधी व त्याचे परिणामस्वरुप लेखापुस्तकातील प्रभावासंबंधाने आम्ही अभिप्राय देऊ शकत नाही. टिपणी क्र. ३६ कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.

क) कंपनीच्या मालकीच्या अचल संपत्तीचे हक्क विलेख (Title-deeds) कंपनीचे नावे आहेत.भाडे पट्टीने घेतलेल्या जमिनीवर बांधकाम केलेल्या इमारतीच्या स्वरुपातील अचल संपत्तीचे हक्कविलेख कंपनीच्या नावे आहेत. टिपणी क्र. १ अ कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.

२) अ) आम्हाला कळविल्याप्रमाणे सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात कच्चा माल, तयार मालाचा साठा व प्रगतीपथावरील कामाची प्रत्यक्ष पडताळणी व्यवस्थापनाने केलेली नाही. व्यवस्थापनाने सन २०१८-१९ या वर्षात प्रत्यक्ष पडताळणी न केल्याने विशेष विसंगती वगैरे असल्यास त्यासंबंधी व परिणामस्वरुप त्याचे लेखापुस्तकातील प्रभावासंबंधी अभिप्राय आम्ही देऊ शकत नाही. तसेच यासंबधाने टिपणी क्र.३६ कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.

३) अ) कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १८९ अंतर्गत ठेवलेल्या नोंदवहीत समाविष्ट कंपन्या, संस्था, मर्यादित दायित्व भगिदारी व इतर पक्षास कंपनीने कोणतेही प्रतिभूत किंवा अप्रतिभूत ऋण मंजूर केलेले नाही. त्यामुळे यासंबंधी तरतूदी लागू नाहीत.

४) आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणाप्रमाणे कंपनीने ऋण, गुंतवणूक, हमी आणि प्रतिभूती यासंबंधाने कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १८५ व १८६ च्या तरतूदीचे अनुपालन केले आहे.

५) कंपनीने जनतेकडून कोणत्याही प्रकारच्या ठेवी स्विकृत केलेल्या नाहीत, आणि परिणामतः भारतीय रिझर्व बँकेव्दारे निर्गमित केलेले निर्देश आणि कंपनी अधिनियम २०१३ कलम ७३ ते ७६ किंवा इतर संबंधीत तरतूदी आणि त्याअंतर्गत तयार केलेले नियम लागू नाहीत.

६) आम्हाला दिलेल्या माहीतीप्रमाणे केंद्र शासनाने कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४८च्या पोटकलम (१) नुसार कंपनीला कंपनी राबवित असलेल्या कोणत्याही कार्यविधीसाठी परिव्यय लेखापुस्तके ठेवण्याबाबत विनिर्दिष्ट केलेले नाही.

७) अ) आम्हाला दिलेल्या माहीती व स्पष्टीकरणानुसार निर्विवाद सांविधानिक देणी, जसे भविष्य निर्वाह निधी, कर्मचारी राज्य विमा, आयकर, विक्रीकर, संपत्तीकर, सीमाशुल्क, सेवाकर आणि उत्पादन शुल्क, मूल्यवर्धित कर, उपकर आणि इतर कोणतीही लागू असलेली महत्वाची सांविधिक देणी याचा भरणा समुचित प्राधिका-याकडे चालू वर्षात नियमितपणे करण्यात आला आहे. सहा महीन्यापेक्षा जास्त कालावधीकरिता अशा रकमा प्रलंबित नाही.

ब) आम्हाला दिलेल्या माहीती व स्पष्टीकरणानुसार खाली दर्शविलेली मूल्यवर्धित कराची विवादित देयता वगळता आयकर, विक्रीकर, सेवाकर, सिमाशुल्क किंवा उत्पादन शुल्काची जी समुचित प्राधिकरणाकडे जमा करण्यात आली नाही, अशी कोणतीही देयता प्रलंबित नाही.

संविधिचे नाव	देणीचे स्वरुप	भरणा न केलेली विवादित रक्कम (रुपये)	रकमेशी संबंधित कालावधी	विवाद प्रलंबित असलेले चर्चापीठ
महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कायदा २००२	विक्रीकर प्रकरणे	९३०६०९/-	२०१०-११	सह आयुक्त (अपील) विक्रीकर, नागपूर
महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कायदा २००२	विक्रीकर प्रकरणे	४२००३२/-	२०११-१२	सह आयुक्त (अपील) विक्रीकर, नागपूर

८) आम्हाला दिलेल्या माहीती आणि स्पष्टीकरणानुसार, आमच्या मते कंपनीने कोणतीही वित्तिय संस्था, बँका आणि ऋणपत्रधारक यांची देणी परत करण्यात कसूर केलेली नाही.

९) पार पाडलेल्या लेखापरीक्षण प्रक्रियेवर आधारित आणि व्यवस्थापनाने दिलेल्या माहीती आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने प्रारंभिक सार्वजनिक मागणीव्दारे किंवा पुढील सार्वजनिक मागणीव्दारे ऋण विलेख आणि ऋणासह रक्कम उभारलेली नाही, परिणामत: आदेशाचे कलम ३ (ix) मधील तरतूदी कंपनीला लागू नाहीत. त्यामुळे त्याबाबत अभिप्राय नाही.

१०) पार पाडलेल्या लेखापरीक्षण प्रक्रियेवर आधारित आणि व्यवस्थापनाव्दारे दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आम्ही प्रतिवेदित करतो की, चालू आर्थिक वर्षात कंपनीव्दारे किंवा कंपनीमध्ये कोणतीही फसवणूक (Fraud) झाल्याचे निदर्शनास आलेले नाही किंवा प्रतिवेदीत करण्यात आलेले नाही.

११) कंपनी अधिनियम २०१३ च्या अनुसूची (v) ५ सह वाचल्यास कलम १९७ च्या आवश्यकतेनुसार आवश्यक मंजुरीनंतरच व्यवस्थेसंबंधी पारिश्रमिक अदा केले आहे किंवा तरतूद केली आहे.

१२) कंपनी निधी कंपनी नाही, त्यामुळे कलम (xii) मधील तरतूदी कंपनीला लागू नाही.

१३) कंपनी अधिनियम २०१३, कलम १७७ व १८८ मधील तरतूदींचे अनुपालन करुन भारतीय लेखांकन मानक (IndAS) - २४ "संबंधित पक्षकार प्रकटन" नुसार आवश्यक असल्याप्रमाणे संबंधित पक्षकारासोबतच्या सर्व व्यवहाराचे प्रकटन वित्तीय विवरणपत्रात करण्यात आले आहे. टिपणी क्र.४४ पहावी.

१४) कंपनीने परीक्षणांतर्गत चालू आर्थिक वर्षात भागाचे कोणतेही अधिमान्य आवंटन किंवा खाजगी वाटप किंवा पूर्णत: अथवा अंशत: परिवर्तित ऋणपत्राचे वाटप केलेले नाही. परिणामत: आदेशाच्या कलम ३ (xiv) च्या तरतूदी कंपनीला लागू नाही.

१५) कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १९२ च्या व्याप्तीत समाविष्ट होणारे रोखीत नसलेले व्यवहार कंपनीने संचालक किंवा त्यांचेशी संबंधीत व्यक्तिशी केलेले नाहीत. परिणामत: आदेशाच्या, कलम ३ (xv) च्या तरतूदी कंपनीला लागू नाही.

१६) भारतीय रिझर्व बँक कायदा १९३४ कलम ४५ आयए अंतर्गत कंपनीला नोंदणी करण्याची आवश्यकता नाहि. परिणामत: आदेशाचे कलम ३ (xvi) च्या तरतूदी कंपनीला लागू नाही.

जोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०४३५७ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
(स.क्र. ०४१००२)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

रतन चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०८६९६ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
(स.क्र. ०४२७११)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

<u>लेखा परीक्षकांच्या अहवालाचे सहपत्र - ब</u>
<u>(आमचे सम दिनांकाचे अहवालात निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे) वित्तीय वर्ष २०१८-१९</u>

<u>अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणासंबंधाने कंपनी अधिनियम २०१३ ("कायदा") कलम १४३ पोटकलम ३ चे उपवाक्य (i) अंतर्गत अहवाल</u>

आम्ही फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड (**"कंपनी"**) च्या ३१ मार्च २०१९ रोजी संपलेल्या वर्षाकरिता कंपनीच्या भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) वित्तीय विवरणपत्राच्या आम्ही केलेल्या लेखापरीक्षणाचे संबंधाने त्याच दिवशी संपलेल्या वर्षाकरिता आर्थिक प्रतिवेदनावर अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे लेखापरीक्षण केले आहे.

अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाकरिता व्यवस्थापनाची जबाबदारी :

आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणा संबंधाने (इंस्टीट्यूट ऑफ चार्टर्ड अकाऊन्टंट्स ऑफ इंडिया) भारतीय सनदी लेखापालाच्या संस्थेने (ICAI) निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक टिपणीत नमूद केल्यानुसार कंपनीने आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे आधारे स्थापित केलेले अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण सुस्थितीत ठेवण्यासाठी कंपनीचे व्यवस्थापन जबाबदार आहे. या जबाबदारीमध्ये कंपनी अधिनियम २०१३ अंतर्गत आवश्यक असल्याप्रमाणे कंपनीच्या व्यवसायाचे सुस्थितीत व कार्यक्षम संचालनाची खात्री करण्यासाठी प्रभावीपणे कार्यरत पुरेशा अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे योजनेची आखणी, अंमलबजावणी व परिचलन, कंपनीच्या धोरणांचा अवलंब, संपत्तीची सुरक्षा, फसवणूक आणि चुकांचा प्रतिबंध आणि तपास, लेखाविषयक अभिलेखाची अचूकता व पूर्णत्व आणि विश्वसनीय वित्तीय माहितीची वेळेवर तयारी इत्यादिंचा अंतर्भाव आहे.

लेखापरिक्षकांची जबाबदारी :

आम्ही केलेल्या लेखापरीक्षणाचे आधारे आर्थिक प्रतिवेदनावरील कंपनीचे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणासंबंधाने अभिप्राय व्यक्त करणे ही आमची जबाबदारी आहे. आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे लेखापरीक्षणाबाबत भारतीय सनदी लेखापाल (ICAI) संस्थेव्दारे निर्गमित मार्गदर्शक टिपणीनुसार ("मार्गदर्शक टिपणी") आणि कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४३ (१०) अंतर्गत विहित केल्याचे मानण्यात आल्यानुसार, दोन्ही अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे लेखापरीक्षणास लागू असलेले तसेच दोन्ही भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेने निर्गमित केलेले, अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या लेखापरीक्षणास लागू मर्यादेपर्यंत आम्ही आमचे लेखापरीक्षण केले आहे. त्यानुसार सदर मानके आणि मार्गदर्शक टिपणीनुसार आम्ही नैतीक मूल्यांचे अनुपालन व लेखापरीक्षणाचे नियोजन करुन आर्थिक प्रतिवेदनावर पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण स्थापित असून त्याचे पालन होत आहे आणि असे नियंत्रण सर्व महत्वपूर्ण विषयात प्रभावीपणे चालू आहे याबाबत वाजवी आश्वासन प्राप्त केले आहे.

आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दती पुरेशी असून प्रभावीपणे चालू आहे. यासंबंधाने लेखापरीक्षण पुरावा प्राप्त करण्यासाठी कार्यपध्दतीचा आमच्या लेखापरीक्षणात अंतर्भाव आहे. आमच्या आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या लेखापरीक्षणात आर्थिक प्रतिवेदनावर अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाची जाणीव प्राप्त करणे, महत्वपूर्ण उणीवा असल्यास जबाबदारीचे निर्धारण करणे आणि निर्धारित जबाबदारीवर आधारित अंतर्गत नियंत्रणाचे प्रभावीपणे पालन होत असल्याबाबत चाचणी व मूल्यमापन करणे याचा अंतर्भाव आहे. निवड केलेली कार्यपध्दती लेखापरीक्षकांचे निर्णय तसेच वित्तीय विवरणपत्रे फसवणूक किंवा चुकांमुळे महत्वपूर्ण असत्यकथन याबाबत जबाबदारीचे निर्धारण यावर अवलंबून आहे.

आर्थिक प्रतिवेदनावरील कंपनीच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दती संबंधाने आमच्या अभिप्रायाच्या आधारासाठी आम्ही पुरेसा आणि योग्य लेखापरीक्षण पुरावा प्राप्त केला आहे असा आम्हाला विश्वास आहे.

आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचा अर्थ :

सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार आर्थिक प्रतिवेदन आणि वित्तीय विवरणपत्रे तयार करण्याची विश्वसनीयता बाह्य प्रयोजनासाठी वाजवी आश्वासन उपलब्ध करुन देण्यासाठी तयार केलेली आर्थिक प्रतिवेदनावरील कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण ही प्रक्रिया आहे. कंपनीच्या आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण यामध्ये १) व्यवहार अचूकपणे व योग्यप्रकारे प्रतिबिंबीत करणे आणि कंपनीच्या संपत्तीची विल्हेवाट यासंबंधाने वाजवी तपशीलासह अभिलेख ठेवणे, २) सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार वित्तीय विवरणपत्रे तयार करण्यासाठी आवश्यक असल्याप्रमाणे व्यवहाराची नोंद केल्याबाबत वाजवी आश्वासन उपलब्ध करुन देणे आणि व्यवस्थापन तसेच फक्त कंपनीच्या संचालकाच्या प्राधिकार पत्रानुसार कंपनीची प्राप्ती आणि खर्च करण्यात येत आहेत आणि ३) वित्तीय विवरणपत्रावर महत्वपूर्ण परिणाम करणा-या कंपनीच्या संपत्तीचे अनधिकृत संपादन, वापर आणि विल्हेवाट याबाबत वेळीच तपास करुन प्रतिबंध करणे यासाठी वाजवी आश्वासन उपलब्ध करुन देणे, असे धोरण व कार्यपध्दतीचा अंतर्भाव आहे.

<u>आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या अंगभूत मर्यादा :</u>

संगनमताची शक्यता किंवा अयोग्य व्यवस्थापन, नियंत्रणाचे अधिभावीकरण यासारख्या आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या अंगभूत मर्यादामुळे चुका किंवा फसवणुकीमुळे महत्वपूर्ण असत्कथन घडून तपास न होण्याची शक्यता असते. तसेच परिस्थितीतील बदल, धोरण किंवा प्रक्रियेचा दर्जा इत्यादिमुळे आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत नियंत्रणाचे भविष्यकालीन कालावधीच्या प्रक्षेपणाचे कोणतेही मूल्यांकन अपूर्ण राहून बिघडण्याची शक्यता असते.

अभिप्राय :

आमच्या मते महत्वपूर्ण बाबतीत कंपनीकडे, आर्थिक प्रतिवेदनावरील पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दत अस्तित्वात आहे आणि भारतीय सनदी लेखापालाच्या संस्थेने निर्गमित केलेल्या आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणावरील मार्गदर्शक टिपणीत नमूद केल्यानुसार अंतर्गत नियंत्रणाचे आवश्यक घटक विचारात घेता कंपनीने आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणा संबंधाने कसोटीवर आधारित अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण स्थापित केले असून असे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण दि. ३१.०३.२०१९ रोजी प्रभावीपणे कार्यरत होते.

जोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०४३७७ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
(स.क्र. ०४५००२)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

रतन चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०८६९६ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
(स.क्र. ०४२७११)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

लेखा परीक्षकांच्या अहवालाचे सहपत्र - क
(आमचे सम दिनांकाचे अहवालात निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे) वित्तीय वर्ष २०१८-१९

कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १४३(५) अंतर्गत कंपन्याचे लेखापरीक्षणाकरिता निदेश व उपनिदेशानुसार अहवाल

अ.क्र.	तपशील / निदेश	अभिप्राय
१	अधित्यजन/ऋण/कर्ज/व्याज इत्यादिंचे निर्लेखनाची कोणतीही प्रकरणे आहेत काय, त्याबाबत अहवाल असल्यास, त्याबाबतची कारणे आणि अंतर्भूत असलेली रक्कम.	आमच्या अभिप्रायानुसार अधित्यजन / ऋण / कर्ज / व्याज इत्यादिंचे निर्लेखनाबाबत प्रकरणे आढळून आलेली नाही.
२	तृतीय पक्षकाराकडे असलेल्या वस्तुसूची तसेच शासन आणि इतर प्राधिकरणाकडून देणगी स्वरुपात प्राप्त संपत्तीकरीता योग्य दस्तऐवज ठेवण्यात आले आहेत काय?	आम्हाला आढळून आले आहे की, कंपनीची वस्तुसूची तृतीय पक्षकाराकडे नाही. आम्हाला प्राप्त स्पष्टीकरणानुसार शासन आणि इतर प्राधिकरणाकडून देणगी स्वरुपात संपत्ती प्राप्त झालेली नाही.
३	प्रलंबित विधी विषयक / लवाद प्रकरणे प्रलंबित असण्याचे कारणासह विश्लेषण आणि सर्व विधी विषयक प्रकरणावरील खर्चांकरिता संनियंत्रण रचनेचे अस्तित्व/परिणामकारकता (परदेशी/स्थानिक) देण्यात यावी.	अहवालासोबत जोडलेल्या सहपत्र । नुसार वर्षनिहाय विश्लेषण दिलेले आहे. प्रलंबित असण्याची कारणे आम्ही प्राप्त केली आहेत. कंपनीकडे विधीविषयक प्रलंबित प्रकरणावरील खर्चाकरीता संनियंत्रण रचना अस्तित्वात असून परिणामकारकता आहे.
४	कंपनीची निर्गुंतवणुकी करिता निवड झाली असल्यास संपत्ती (अदृष्य संपत्ती व जमीन) आणि देयतांचे (यांधील व सर्वसाधारण संचितीसह) मूल्यांकनासंबंधात स्थितीबाबत व्यवहार आणि निर्गुंतवणुक प्रक्रियेची सद्यस्थिती याबाबत संपूर्ण अहवालाचे तपासणी करण्यात यावी.	आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार व माहितीप्रमाणे कंपनीची निर्गुंतवणुकी करिता निवड करण्यात आलेली नाही.
	विनिर्दिष्ट क्षेत्रात गुंतलेल्या कंपन्यांच्या लेखापरीक्षणाकरिता उपनिदेश	
१	आर्थिक आयुष्यमानानंतर तोड केलेल्या रबर रोपवनाकरिता लेखांकनाचे धोरण इतर समान उद्योगात स्विकृत केलेल्या प्रथेनुसार आहे काय? व्यवस्थापनाने ज्या उत्पादन/टाकाऊ माल प्रमाणपध्दतीच्या मर्यादेत आहे याबाबत संनियंत्रण केले आहे काय?	कंपनी रबर रोपवनाची कार्यविधी राबवित नाही.
२	पुनर्रोपवन संचिती चा वापर उद्देशित प्रयोजनासाठी करण्यात आला आहे आणि पर्यायी वनीकरणाच्या संबंधित विधीविधानांतर्गत आवश्यकताचे पालन झाले आहे काय?	आम्हाला दिलेल्या माहिती व स्पष्टीकरणानुसार कोणत्याहि विधीविधानांतर्गत निर्मित पुनर्रोपवन संचिती कंपनीने ठेवलेली नाही.
३	लेखा परीक्षण अहवालात नमूद नफा/तोटा कंपनीच्या नफातोटा विवरणपत्राप्रमाणे आहे काय?	नफा किंवा तोटा लेखा परीक्षण अहवालात नमूद करणे आवश्यक नसल्याने आम्ही नफा किंवा तोटा लेखापरीक्षण अहवालात नमूद केलेला नाही.
४	वन विभागाला स्वामित्व शुल्क परिगणनेचा आधार व वेळेवर शोधनाची तपासणी करण्यासाठी कंपनीकडे योग्य पध्दत आहे काय? स्वामित्व शुल्काचे शोधन करण्यास विलंब झाल्यामुळे राज्य शासनास प्रदान केलेल्या व्याजाबाबत अभिप्राय देण्यात यावे.	आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार स्वामित्व शुल्काचे शोधनासाठी कंपनीने वन विभागासोबत करार केलेला नाही.
५	ईमारती मालाच्या विक्रीतील किंमत ठरविण्यासाठी मागणी व पुरवठ्यातील अंतर कमी करण्यासाठी वस्तुसूची व्यवस्थापन प्रभावी आहे काय?	मागणी व पुरवठा करिता शासनाद्वारे तयार केलेल्या नियमांचे पालन करणे कंपनीला बंधनकारक आहे. चालू वर्षात ईमारतीमालाची विपरीदायक विक्री झालेली नाही.

६	**केंद्र शासन** / राज्य शासन किं**वा त्यांच्या यंत्रणेकडून प्राप्त झालेले** अनुदान / अर्थ**सहाय्याचे परावर्तनाचे प्रकरणाबा**बत अहवाल देण्यात यावा.	आम्हाला दि**लेल्या** माहितीप्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार केंद्र शासन / राज्य **शासन किंवा त्यांच्या यंत्रणाकडून** प्राप्त अनुदान / **अर्थसहाय्याचे** परावर्तनाची प्रकरणे निदर्शनास आलेली नाहीत.

बोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०४३१७ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
(**स.क्र.** ०४१००२)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

रतन चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था **नोंदणी क्र.१०८६९६** डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
(**स.क्र. ०४२७११**)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

स्वतंत्र लेखा परीक्षकाच्या अहवालाचे सहपत्र - क
(आमचे सम दिनांकाचे अहवालात निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे) वित्तीय वर्ष २०१८-१९

दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी प्रलंबित न्यायालयीन प्रकरणाचे वर्षनिहाय विश्लेषण

अ.क्र.	कार्यालयाचे नांव	न्यायालय	प्रकरण क्र. आणि वर्ष	अर्जदार	गैरअर्जदार	संक्षिप्त विषय	कंपनीच्या वकीलाचे नांव	केलेली कार्यवाही आणि प्रकरणाची प्रगती	प्रलंबित असण्याची कारणे	अंतीम निर्णय
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	व्यवस्थापकीय संचालक कार्यालय	उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ नागपूर	डब्ल्यूपी/ २०४०/२०१५	एमएसएफडीसी कर्मचारी संघटना चंद्रपूर	महाराष्ट्र शासन / वनबल प्रमुख आणि इतर २३	दुर्गम भत्याचे अतिरिक्त शोधनाची वसुली न करण्याबाबत	अँड एम.एम. सुदामे	एफडीसीएमलि ने उत्तर दाखल केले	न्यायालयात प्रलंबित	निकाली निघालेले नाही
२	-"-	सिव्हील जज सिनिअर डिवीजन नागपूर	एमजेसी/२९२ /२०१५	शामसुंदर प्रधान व इतर -१	चंद्रकांत प्रधान आणि व्य.सं.	वारसान प्रमाणपत्र मंजुरीसाठी अर्ज	अँड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	-"-
३	-"-	उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ नागपूर	डब्ल्यूपी/ १५६८/२०१८	प्रशांत आर जाधव व इतर -३३	महाराष्ट्र शासन /व्य.सं. आणि इतर -२	ज्येष्ठतेकरिता आणि मजुरी फरकाचे एकमेकारिता दावा	अँड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	-"-
४	-"-	श्रम न्यायालय नाशिक	पीजीए/३८/ २०१८	पी.डी.मोई	व्य.सं. एफडीसीएम	सेवा उपदान व्याजासह मंजुरीकरिता अर्ज	अँड डी.पी. म्हाळी	-"-	-"-	-"-
५	-"-	उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ नागपूर	डब्ल्यूपी/ ८३११/२०१८	कु. तेजस्विनी प्रमोद मानकर	महाराष्ट्र शासन व व्य.सं.	सहाय्यक व्यवस्थापक पदाकरिता दावा	अँड व्ही.पी. माळसुरे	-"-	-"-	-"-

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
६	व्यवस्थापकीय संचालक कार्यालय	श्रम न्यायालय नाशिक	टीजीए/१६/ २०१८	पी.डी. मोहे	व्य.सं. एफडीसीएम	रजा रोखीकरण ग्रुपग्रॅच्युईटी लिंक इंशुरंस व्याजासह मंजुरीसाठी अर्ज	ॲड डी.पी. माळी	एफडीसीएमलि ने उत्तर दाखल केले	न्यायालयात प्रलंबित	निकाली निघालेले नाही
७	-"-	एमएटी नागपूर खंडपीठ नागपूर	सीए क्र/३६९/ २०१८ ओ.ए.क्र. ९४३/ २०१८	मोरेश्वर गणपत खेडकर व इतर - २४	महाराष्ट्र शासन व्य.सं. आणि इतर -२	मजुरांना कामावरुन कमी करणे	ॲड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	दि.०१.० ७.२०१९ रोजी निकाली
८	-"-	-"-	सीए क्र/३७०/ २०१८ ओ.ए.क्र. ९४४/ २०१८	अजबराव गोमा इनवते व इतर - २४	-"-	मजुरांना कामावरुन कमी करणे	ॲड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	-"-
९	-"-	-"-	सीए क्र/३७१/ २०१८ ओ.ए.क्र. ९४५/ २०१८	गणपत रामू कांबळे व इतर - १६	-"-	मजुरांना कामावरुन कमी करणे	ॲड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	-"-
पाच ते दहा वर्षापर्यंत प्रलंबित एकूण प्रकरणे										
रिक्त										
दहा ते पंधरा वर्षापर्यंत प्रलंबित एकूण प्रकरणे										
रिक्त										
पंधरा वर्षावरील एकूण प्रलंबित प्रकरणे										
१०	व्यवस्थापकीय संचालक कार्यालय	औद्योगिक न्यायालय नागपूर	युएलपी/७३९/ ९०	डी.बी. इंगोले लेखापाल	एफडीसीएम लिमीटेड	स.प्र.व ले.अ. पदावर पदोन्नती	ॲड मेहाडिया	हरकत दाखल केली	न्यायालयात प्रलंबित	निकाली निघालेले नाही
११	-"-	औद्योगिक न्यायालय नागपूर	युएलपी/१४०/ ९३	एच.एच. रावल	एफडीसीएम लिमीटेड	लेखापालाचे ज्येष्ठता यादीवर आक्षेप	-"-	उत्तर दाखल	-"-	-"-

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित
दिनांक ३१.०३.२०१९ रोजीचा ताळेबंद

	तपशील	टिपणी क्र.	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
			रुपये	रुपये
	संपत्ती :-			
१	अचल संपत्ती			
	अ) संपत्ती, संयंत्र व उपकरणे	१ (अ)	२११३११५८६	२२६४९३१८४
	ब) प्रगतीपथावरील भांडवली कार्य	१ (ब)	२५५२५९	२६०८९३
	क) जैविक संपत्ती	४	१७४१७३५७०९२	१७३०९३७७०८
	ड) वित्तीय संपत्ती			
	i) गुंतवणूक	२	१	--
	ii) ऋण	६ अ	३१६६०२८२	१८४८८७७६९
	iii) लांबणीवर टाकलेली कर संपत्ती (निव्वळ)	३६	३६०३९३८	३२१९०९८७
	ध) इतर अचल संपत्ती	७	२९४४६६४२२४	२९२३१०७९१३
			१३६५०२८६५३८१	१३५९०३२६४९४७
२	चल संपत्ती			
	अ) वस्तुसूची	४ ब	१२५१८४९७८०२	११९०३८०४६६०
	ब) वित्तीय संपत्ती			
	i) व्यापारी येणे	५	५११६८२४२१३	४२५६४९३६२
	ii) रोख आणि रोख समतुल्य	८	७९६२३३८५७	१३५८३४८८१
	iii) बँकेतील शिल्लक वरील (ii) व्यतिरिक्त	८ अ	२६९१०२६८२८	२७११६५४३९६
	iv) ऋण	७	४३५२९२६१	५७८३३०३९
	v) इतर वित्तीय संपत्ती	७ ब	८३७४४३६८	३१७७५१२४६
	क) इतर चल संपत्ती	८	८८०२०३३४	७०१८६५०३
	ड) चालू कर संपत्ती (निव्वळ)	१४	४०८०९६८४	(५८२७१४५)
			४३२५५०४००९	४६१४५४८०२९
	एकूण		१८१७८३४०२३८९	१४५४१३६२५१३६
	समन्याय भाग आणि देयता			
९	समन्याय भाग			
	अ) समन्याय भाग भांडवल	९	३२३१२३४८००	३२३१२३४८००
	ब) इतर भाग / संचिती	१०	१२३४६१९५८४७०	१२१४५२०३५८३
			१६६६५३११३२७०	१५३८०५९६८३८३
२	देयता			
अ)	चल देयता			
	अ) वित्तीय देयता			
	i) ऋण	११	..	..
	ii) व्यापारी देणे	१२	२८८२७३६	२७३६८२०
	ब) इतर चल देयता	१३	२२८३१०६६३८१	२२०५६८१०५३
			२२८९१४९१२०	२२०७३८७०९३
	एकूण		१८१७८३४०२३८९	१७५९३३८७५१६८
	महत्त्वाच्या लेखा विषयक धोरणांचा सारांश	२२		
	लगतचे टिपणी क्र.१ ते ५३ वित्तीय विवरणपत्राचा अविभाज्य भाग आहे.		..	..

आमचे सम दिनांकाचे संलग्न अहवालानुसार
जोशी जोशी आणि बेदमुथा
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०४३२१ डब्ल्यू
स्वाक्षरित
(श्रीर प्रदीप शाह)
भागीदार
स.क्र.०३१००२

रतन चांडक आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०८६९६ डब्ल्यू
स्वाक्षरित
(श्रीर सुधीर बाहेती)
भागीदार
स.क्र.०४२६११

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २६.११.२०१९

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

स्वाक्षरित
(प्रवीणसिंग परदेशी)
अध्यक्ष
सं.ओ.क्र. क्र ०७९२२८३१

स्वाक्षरित
(डॉ. एन. रामबाबु)
व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र क्र ०८६३५९०७

स्वाक्षरित
(लिपिक सौरभ सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२३०५३

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २६.११.२०१९

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित
दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता नफातोट्याचा हिशेब

	तपशील	टिपणी क्र.	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
१	कार्यापासून महसूल	१५	२१६८१६६३७५	२२२९६१७४४०
२	इतर उत्पन्न	१६	३५०६२८११३	१६८४०३०८०
३	**एकूण महसूल**		**२५१८७९४४८८**	**२३९८०२०५२०**
४	**खर्च**			
	वापरलेल्या मालाची किंमत	१७	१०२३१६४१२८	११९४९८८४०५
	तयार मालाची वस्तुसूची व प्रगतीपथावरील कामे यातील बदल	१७.१	(८७९२९७९९)	(१५५५६४९८७)
	कर्मचारी लाभ खर्च	१८	१०३३०६६३१	११३९१८८५३
	घसारा व परिशोधन खर्च	१९	२०४८०१४	१९८५४०१
	इतर खर्च	२०	८०८४४२७४	८८५९८००२
	एकूण खर्च (४)		**११२१४३३२४८**	**११६३९२५६७४**
५	अपवादात्मक बाबी आणि करापूर्वीचा नफा / (तोटा) (३-४)		१३९७३६१२४०	१२३४०९४८४६
६	अधिक/वजा : अपवादात्मक बाबी		--	--
७	कर पूर्व नफा / (तोटा)		१३९७३६१२४०	१२३४०९४८४६
८	करावरील खर्च			
	अ) चालू कर	४९	३२७५०००००	२६७५०००००
	ब) लांबणीवर टाकलेला कर	४६	(३१२१५१)	५३७६६३
	एकूण कर खर्च (८)		**३२७१८७८४९**	**२६८०३७६६३**
९	चालू कार्यापासून या कालावधीचा नफा / (तोटा) (७-८)		१०७०१७३३९१	९६६०५७१८३
१०	इतर समावेशक उत्पन्न		--	--
११	कालावधीचे एकूण समावेशक उत्पन्न (९+१०) समावेशक नफा / (तोटा) व इतर समावेशक उत्पन्न		१०७०१७३३९१	९६६०५७१८३
१२	रु. १०० दर्शनी मूल्य असलेल्या प्रत्येक सम भागाची मिळकत (चालू कार्यापासून)			
	i) मूळ	४५	२४.५८	३२.८७
	ii) मिश्रीत	४५	२४.५८	३२.८७
	महत्वाच्या लेखा विषयक धोरणांचा सारांश	२२		
	सोबतचे टिपणी क्र.१ ते ५३ वित्तीय विवरणपत्राचा अविभाज्य भाग आहे.			

आमचे सम दिनांकाचे संलग्न अहवालानुसार
जोध जोशी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०४३१७ डब्ल्यू
स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
स.क्र.०४१००२

रतन चांडक आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०८६९६ डब्ल्यू
स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
स.क्र.०४२७११

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

स्वाक्षरित
(चंदनसिंग साधुसिंग चंदेल)
अध्यक्ष
सं.ओ.क्र # ०७५२४८३९

स्वाक्षरित
(डॉ. एन. रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र # ०८१३५५०७

स्वाक्षरित
(सीएस सौरव सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२२०५३

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

दिनांक ३१.०३.२०१९ रोजी संपणाऱ्या वर्षाकरीता रोख प्रवाह विवरणपत्र

तपशील	२०१८-१९ (रुपये)		२०१७-१८ (रुपये)	
(अ) चालू कार्यक्रमापासून रोख प्रवाह				
नफातोट्याचे हिशेबानुसार नफा (करपूर्व)		१३९७३६१२४०		१२३४०९४८४५
समायोजन:-				
घसारा	२२१४६२९८		१४४०८३४०	
संदिग्ध ऋणाकरीता तरतूद (निव्वळ)	२२४०७३६		११९५२५२	
निर्लेखित केलेली रक्कम	१६०११७२		८८६३१०	
सुरुवातीच्या प्रमाणशीर रोपवन खर्चाचे निर्लेखन	३७४२७७२७४		४१२७१२५१७	
बीज भूखंड विकास खर्चाचे निर्लेखन	२३७०६८		२९६३३५	
व्याजाची प्राप्ती (वेगळ्याने दर्शविलेली)	(२२२५११४०४)		(१४३१४१०६७)	
नफातोट्याचे हिशेबात जमा केलेली आस्तीची तरतूद	(२४१५६५)		(६१३०८६)	
संपत्ती,यंत्रे व उपकरणाच्या विक्रीवरील नफा	(४४०९८)		(७६४०९)	
इतर यंत्रणाकडून रोपवनाच्या क्षतिपूर्ती दाव्याची प्राप्ती व त्या रोपवन खर्चाचे निर्लेखन (निव्वळ)	(११०७७५७६१)		(१०१२५५८१)	
		५६९३३३१०		२७४४५४६११
खेळते भांडवलातील बदलापूर्वी चालू कार्यापासून नफा		१४५४२९४५५०		१५०८५४९४५६
समायोजन:-				
व्यापारी येणे	(१६९८२१५२)		१५०५१२१३७	
इतर चल/अचल संपत्ती	(१२१६५७१४३)		(५१८८८५१५७)	
वस्तुसूची (तयार माल/प्रगतीपथावरील कामे)	(१५१६११६७०)		(१७१२१६२२७)	
रोपवने व रोपवाटिका	(६८६४१४०८४)		(१२३०४३३)	
ऋण	(२१४१७५३३)		२७१८३३६५	
व्यापारी देणे/इतर चल देयता	७७३३१५०६		१२५८८६७६	
		(९३६८१९९७५)		(५०८२४७६३८)
कार्यापासून प्राप्त रोख		५१७४७४५७५		१०००३०१८१८
प्रत्यक्ष कराचे शोधन		(३३२०३१३३३)		(२२७३३७१८३)
कार्यापासून निव्वळ रोख अंतप्रवाह / उत्प्रवाह		१८५४४३२४२		७७२९६४६३५

(ब) गुंतवणूक कार्यविधीपासून रोख प्रवाह				
संपत्ती, यंत्रे व उपकरणे खरेदी मुदत ठेवींची खरेदी		(१२३५२२३) (२६९६०२६६२८)		(१००७०१२५) (२०९१२४५३१६)
मुदत ठेवींपासून प्राप्ती		२०९१२४५३१६		१८४२५७१४८३
संपत्ती, यंत्रे व उपकरणे विक्रीपासून उत्पन्न		४४०१८		७६४०१
क्षतीपूर्ती दाव्याची प्राप्ती		११०७७५७११		३०१२५५८१
व्याजाची प्राप्ती		२२२५११४०४		१४३१८९०६७
गुंतवणूक कार्यविधीत वापरलेली निव्वळ रोख		**(२७२५१७१६२)**		**(१२३३१३७८१)**
(क) वित्तीय कार्यविधींपासून रोख प्रवाह				
महाराष्ट्र शासनाकडून भागभांडवल		--		२९४५४११०००
महाराष्ट्र शासनाकडून/इतर संस्था / कार्यविधी पासून निधी		(८१००१७२५)		(३२०६२१३८०१)
लाभांश आणि त्यावरील कराचे शोधन		(३५४१६११४)		(२३२११८७०)
वित्तीय कार्यविधीत वापरलेली निव्वळ रोख		**(१२४४१२७११)**		**(११४०१४६७१)**
रोख आणि रोख समपूल्य यामध्ये निव्वळ वाढ/(घट)		(२११५१४०२१)		२५५४७६१८७
रोख आणि रोख सममूल्य यांचे सुरुवातीचे आधिक्य		**१३५८२७८८१**		**५८०३५१७०६**
रोख आणि रोख सममूल्य यांचे अखेरचे आधिक्य		**७२४२३३८५०**		**१३५८२७८८१**

रोख प्रवाह विवरण पत्रास टिपणी

(अ) लेखांकन मानक क्र. ७ (ए.एस. ७) मध्ये निर्देशित केल्यानुसार उपरोक्त "रोख प्रवाह विवरण पत्र" हे अप्रत्यक्ष पध्दतीने तयार करण्यात आले आहे.

(ब) मागील वर्षाचे आकडे चालू वर्षातील वर्गवारीचे अनुरुप करण्यासाठी आवश्यक त्याठिकाणी पुर्नःमांडणी करुन घेण्यात आले आहेत.

(क) रोख आणि रोख सममुल्य यामध्ये रोख व बँकेतील शिल्लक अंतर्भूत आहे.

आमचे सम दिनांकाचे संलग्न अहवाला नुसार

जोग जोशी ॲण्ड कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०४३१७ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
स.क्र.०४१००२

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

स्वाक्षरित
(चंदनसिंग साधुसिंग चंदेल)
अध्यक्ष
सं.ओ.क्र # ०७५२४८३९

स्वाक्षरीत
(डॉ. एन. रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र # ०८९३५५०७

रतन चांडक आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०८६९६ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
स.क्र.०४२७११

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

स्वाक्षरित
(सीएस सौरव सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२२०५३

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ **मर्यादित**

भाग भांडवलातील झालेल्या बदलाचे विवरणपत्र

अ) समता भाग भांडवल

(रक्कम रुपयांत)

तपशील	टिपणी क्र.	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
कालावधीचे सुरुवातीस		३२३१२३४८००	२८५८२३६००
भाग भांडवलातील बदल		--	२९४५४१९०००
वर्ष अखेरीस	१	३२३१२३४८००	३२३१२३४८००

ब) इतर भाग (संचिती)

तपशील	(अ) भाग आवेदन राशी आवंटन प्रलंबीत	संचिती व अतिरेक (ब) भांडवल संचिती	संचिती व अतिरेक (क) संचित नफा	एकूण इतर भाग (संचिती)
	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये
दि. १.४.२०१७ रोजीची शिल्लक	२९४५४९११६४	४५६५६५२१०४	६४७९४३८२२८	१३९९०५०१४९५
अधिक :- निधीक स्थानांतरण /चालु वर्षातील प्राप्ती	--	५४०४७९२४३	--	५४०४७९२४३
अधिक :- चालु वर्षाचा नफा	--	--	९६६०५७१८३	९६६०५७१८३
अधिक :- यापूर्वीच्या वर्षातील आयकर परतावा	--	--	२०३७४५०७	२०३७४५०७
वजा :- विनियोग				
(i) समता भागधारकांना लाभांश वितरण	--	--	(२७६६००००)	(२७६६००००)
(ii) लाभांशावरील कर	--	--	(५६३१८७०)	(५६३१८७०)
(iii) व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) [illegible] भांडवली संचिती	--	--	(३८३९७४८३१)	(३८३९७४८३१)
वजा :- चालु वर्षातील आवंटन	(२९४५४९१०००)	--	--	(२९४५४९१०००)
वजा :- किरकोळ [illegible]	(१६४)	--	--	(१६४)
दि. ३१ मार्च २०१८ रोजीची शिल्लक	--	५१०६१३१३४७	७०४८६०२२१६	१२१५४७३३५६३
अधिक :- निधीक स्थानांतरण /चालु वर्षातील प्राप्ती	--	५४८२७७०६९	--	५४८२७७०६९
अधिक :- चालु वर्षाचा नफा (तोटा)	--	--	१०७०१७३३९१	१०७०१७३३९१
अधिक :- यापूर्वीच्या वर्षातील आयकर परतावा	--	--	--	--
वजा :- विनियोग				
(i) समता भागधारकांना लाभांश वितरण	--	--	(२९२०००००)	(२९२०००००)
(ii) लाभांशावरील कर	--	--	(६२१६९९४)	(६२१६९९४)
(iii) व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) [illegible] भांडवली संचिती	--	--	(२७५८०८५५९)	(२७५८०८५५९)
वजा :- चालु वर्षातील आवंटन	--	--	--	--
वजा :- किरकोळ [illegible]	--	--	--	--
दि. ३१ मार्च २०१९ रोजीची शिल्लक	--	५६५४४०८४१५	७८०७५५००५४	१३४६१९५८४७०

आमचे [illegible] तारखेच्या अहवालानुसार

[illegible] आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०४३१७ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
स.क्र.०४१००२

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

स्वाक्षरित
(चंदनसिंग रामसिंग चंदेल)
अध्यक्ष
डी.ओ.क्र # ०७५२४८३९

स्वाक्षरित
(डॉ. एन. रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
डी.ओ.क्र # ०८१३५५०७

रतन चांडक आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०८६९६ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
स.क्र.०४२७११

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

स्वाक्षरित
(सीएस सौरव सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२२८५३

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

टिपणी - ९ (अ) संपत्ती, यंत्रे व उपकरणे (PPE)

(रक्कम रुपयात)

२०१८- २०१९

तपशील	सकल मूल्य				घसारा				निव्वळ मूल्य	
	दि.१ एप्रिल २०१८ रोजीचे आधिक्य	भर	विल्हेवाट (विक्री/ समायोजन)	दि.३१ मार्च २०१९ रोजी सकल मूल्य	दि.१ एप्रिल २०१८ रोजी संचित घसारा	चालू वर्षाकरिता	विल्हेवाट (विक्री/ समायोजन)	दि.३१ मार्च २०१९ रोजी संचित घसारा	३१ मार्च २०१९ रोजी	दि.३१ मार्च २०१८ रोजी
मूर्त संपत्ती										
(अ)जमीन - मुक्त हस्त	११००३८		-	११००३८	-	-		-	११००३८	११००३८
(ब) रस्ते (NCR)	[illegible]	-	-	३५५४०२३	१५५१०८४	११५१३२५		[illegible]	९१५९४८	२०७००७९
(क) इमारती										
i) आर.सीसी फ्रेम बांधकाम	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ii) आरसीसी फ्रेम शिवाय बांधकाम	[illegible]	६१२३०६	५५१८०३	[illegible]	[illegible]	[illegible]	५५१८०३	११६८३७००	[illegible]	[illegible]
iii) कुंपण, विहीर, कुपनलिका	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	८८१८३८८	[illegible]	[illegible]
iv) इतर (अस्थायी बांधकामे इत्यादी)	[illegible]	५५६९७७	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	१०३५६६५८	[illegible]	[illegible]
एकूण i ते iv	[illegible]	१२५१३५३	५५१८०३	[illegible]	[illegible]	[illegible]	५५१८०३	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(ड)यंत्रे व संयंत्रे	१७५२५०२२	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	९६१९४४२	[illegible]	[illegible]
(इ) उपस्कर व जोडकाम	४२४२६५००	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(फ) वाहने										
i) मोटार गाड्या	[illegible]		-	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	३६५०९७१	४६९४३३१
ii) इतर वाहने	[illegible]		-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	६००	[illegible]	[illegible]	[illegible]
एकूण फ (i ते ii)	[illegible]	-		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(ग)कार्यालयीन उपकरणे										
i) कार्यालयीन उपकरणे	[illegible]	३८११६०५	४१४८६	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	९११२३६१
ii) सर्वेक्षण व गणितीय उपकरणे	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	१२९३९६७	[illegible]	६६७००५
iii) बिनतारी संदेश उपकरणे	[illegible]	-	-	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]
एकूण i ते iii	[illegible]	३८११६०५	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(ह) संगणक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
य)जाखाका संपत्ती (नाममात्र मूल्याने)	१	-	-	१		-	-	-	१	१
ज) म.जा.प्र. अंतर्गत संगणक संपत्ती (नाममात्र मूल्याने)	५		-	५	-		-	-	-	
एकूण बेरीज (अ ते ज)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मागील वर्ष (वापरास अयोग्य घोषित परंतु विकल्या न गेलेली संपत्ती अंतर्भूत करून	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
टिपणी - ९ (ब) प्रगतीपथावरील भांडवली कामे										
प्रगतीपथावरील भांडवली कामे	[illegible]	३६२००	४५६३४	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी :- २ अचल वित्तीय संपत्ती :- गुंतवणूक

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
अ) समभाग भांडवलामध्ये गुंतवणूक (Unquoted)		
i) दुय्यम (Subsidiaries) अंगभूत कंपनी		
अ) समभाग प्रत्येकी रु. ५० चे एफडीसीएम एस्सेलवर्ल्ड गोरेवाडा झू प्रायव्हेट लिमीटेड	१	--
एकूण - बेरीज	१	--

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - २ अ ऋण

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
अ) सुरक्षा ठेवी :- असुरक्षित, प्रतिप्राप्य		
संचालकाकडून येणे रुपये निरंक (मागील वर्षी रुपये निरंक)	१४६०८२५५	१३४१६९००
ब) कर्मचा-यांना ऋण व अग्रिम - प्रतिभूत व प्रतिप्राप्य		
i) वाहन अग्रीम	२८९९८०	४३२७०५
त्यावरील उपार्जित परंतु देय न झालेले व्याज	९४२४६६	११८६८८
ii) घर बांधणी अग्रीम	८३९९५२७	५९२३११५
त्यावरील उपार्जित परंतु देय न झालेले व्याज	२०७३१५७०	२१७३१५०४
iii) संगणक अग्रीम	५८०३५७	२४२४००
एकूण - उप बेरीज	११०५२०१७	५०३९३४२
संचालकाकडून येणे रुपये निरंक (मागील वर्षी रुपये निरंक)		
एकूण - बेरीज	२५६६०२८२	१८४५८२४२

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ३ इतर अचल संपत्ती

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
असुरक्षित प्रतिप्राप्य		
अ) शासन / इतर संस्थेने करून घेतलेल्या सर्वेक्षणाची प्रतिपूर्ती येणे	२९५५६३६९७१	२८९१३५२०८२
ब) इतर येणे रक्कम	२९०४८०५३	३२५५७८८९
संचालकाकडून येणे रुपये निरंक (मागील वर्षी रुपये निरंक)		
एकूण बेरीज	२९८४६८४२२४	२९२३९०७९२३

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ३ चे परिशिष्ट - अ - इतर येणे रक्कम

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
१) शासन / जिल्हा परिषद यांचेकडून येणे भाडे	--	--
२) महाराष्ट्र शासनाकडून संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यानाचे व्याघ्र सफारी अंतर्गत केलेल्या खर्चाची येणे रक्कम	५०२११९८	५०२११९८
३) पाण्याची पातळी वाढविणाऱ्या प्रकल्पासाठी केलेल्या खर्चाची येणे रक्कम	११०३७	११०३७
४) शासनाकडून आधुनिक वन वणवा प्रतिबंधक प्रकल्पासाठी केलेल्या खर्चाची येणे रक्कम	२५०१५८५८	२७५३९८०२
एकूण बेरीज	२९०४८०५३	३२५५७८८९

टिपणी - ४ जैविक संपत्ती

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) रोपवाटिका (परिव्यय मूल्याने)	४७३२०८२३	४०६९२८६४
ब) रोपवने (परिव्यय मूल्याने)	१०३७००२९९६९	९६९०२४३८४५
एकूण बेरीज	१०४१७३५०७९२	**९७३०९३६७०८**

टिपणी - ४ (अ) वस्तुसूची

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) प्रगतीपथावरील **कामे (परिव्यय मूल्याने)**	३६२४६१८५३	३१४६९८२७८
ब) तयार माल (निव्वळ **वसूलीयोग्य मूल्याने)**	८९७०३५७४७	७९३१८७६५३
एकूण बेरीज	**१२५९४९७६००**	**११०७८८५९३०**

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ५ व्यापारी येणे

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
व्यापारी येणे	४४२८२६७८५	४२४३४४९८८
वजा : संदिग्ध व्यापारी येणे रकमांकरिता तरतूद	३११९८४९२	२९६०२८७५
एकूण	**४११६२८२९३**	**३९६५४९३४२**
प्रतिभूत व प्रतिप्राप्य	२४५२७४३६७७	३१७६३९५१६
अप्रतिभूत व प्रतिप्राप्य	१६६३५०५१६	७९०००५७८६
संचालकाकडून येणे	--	--

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ६ रोख आणि रोख सममूल्य

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) बँकेतील शिल्लक		
i) चालू खाते	९३०२३९५४	९८३५५९०५
ii) बचत खाते	६२८७२८८५८	८३४१३७०१४
ब) हस्तस्थ धनादेश, धनाकर्ष	२४७४९१५	६३९२९८५
क) हस्तस्थ रोख व पोस्टाची तिकीटे	६९२३	६२८५
एकूण बेरीज	७२४२३३८५०	९३५८३७८८९

टिपणी - ६ (अ) बँकेतील शिल्लक (ii) व्यतिरिक्त

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
मुदती ठेवी तीन महिण्याचे वर परंतु १२ महिण्याचे आत	२६९६०२६६२८	२०९९२४५३९६
एकूण बेरीज	**२६९६०२६६२८**	**२०९९२४५३९६**

टिपणी - ७ ऋण

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
इतरं ठिकाणी वेगळा उल्लेख नसल्यास अप्रतिभूत प्रतिप्राप्य अ) कर्मचा-यांना ऋण व अग्रीम / इतर	७३१२९२६१	५०८३३७३९
एकूण बेरीज	**७३१२९२६१**	**५०८३३७३९**
संचालकांकडून येणे	--	--

टिपणी - ७ अ इतर वित्तीय संपत्ती

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) उपार्जित ठेवी वरील उपार्जित व्याज	८२१७२३६८	३७७५१३४६
एकूण बेरीज	**८२१७२३६८**	**३७७५१३४६**
संचालकांकडून येणे	--	--

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ८ इतर चल संपत्ती

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
इतर ठिकाणी वेगळा उल्लेख नसल्यास अप्रतिभूत प्रतिग्राह्य		
अ) विमा दाव्याची येणे रक्कम	२६८१९६६	१३५९१३९
ब) इतर येणे	६४७२४०१९	५८२९६११५
क) पूर्वदत्त व्यय	८६२८४३५	९८८१९५१
ड) पुरवठाधारक / कंत्राटदार / इतर संस्थांकडे ठेवी	११९८६७०४	८६२३६३८
ई) निसर्ग पर्यटन कार्यक्रमांतर्गत लाभधारकाकडून वसुली योग्य महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाकडे ठेवी	--	२०००
एकूण बेरीज	८८०२०३२४	७०१८६५०३
संचालकांकडून येणे	--	--

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ९ समता भाग भांडवल

(रक्कम रुपये)

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
अ) अधिकृत ३३०००००० समता भाग प्रत्येकी रु. १०० चे मतदान अधिकारासह	३३००००००००	३३००००००००
ब) निर्गमित व अभिदत्त व पूर्णदत्त मतदान अधिकारासह प्रत्येकी रु. १०० चे समभाग (यापैकी १५६६३६ भाग रोखी व्यतिरिक्त मोबदल्याने स्वरुपात निर्गमित)	३२३९१२३४८००	३२३९१२३४८००
एकूण बेरीज	३२३९१२३४८००	३२३९१२३४८००

अ) समता भागाशी संलग्न अधिकार व शर्ती

कंपनीकडे रुपये १०० प्रति समभाग मूल्याचे फक्त एकाच वर्गवारीचे समभाग आहेत (मागील वर्ष रु. १०० प्रति समभाग)

ब) कंपनीच्या एकूण भागापैकी भागधारकांनी ५% पेक्षा अधिक धारण केलेले भाग :-

भागाची वर्गवारी	तपशील	दि.३१ मार्च २०१९रोजी		दि.३१ मार्च २०१८ रोजी	
	भाग धारकाचे नांव आणि धारण केलेल्या भागाची संख्या	धारण केलेल्या भागाची संख्या	भागाच्या त्या वर्गवारील धारण केलेली टक्केवारी	धारण केलेल्या भागाची संख्या	भागाच्या त्या वर्गवारील धारण केलेली टक्केवारी
(अ) मतदान अधिकारासह समभाग	महाराष्ट्राचे राज्यपाल (२ नामनिर्देशित व्यक्तींनी धारण केलेले २ भाग अंतर्भूत करून)	३२३१२३४८	१००	३२३१२३४८	१००
(ब) अधिमान भाग	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक

टिपणी

(क) प्रतिवेदन कालावधीचे सुरुवातीस आणि शेवटी प्रलंबित भागाची संख्या व रकमा यांचा ताळमेळ-

तपशील	सुरुवातीची शिल्लक	नवीन निर्गम	अधिलाभांश	इतर बदल	अखेरची शिल्लक
मतदान अधिकारासह समभाग					
३१ मार्च २०१९ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता					
भागांची संख्या	३२३१२३४८	--	--	--	३२३१२३४८
रक्कम रुपये	३२३१२३४८००	--	--	--	३२३१२३४८००
दि. ३१ मार्च २०१८ रोजी संपणा-या वर्षांकरिता					
भागांची संख्या	२८५८२३८	२९४५४११०	--	--	३२३१२३४८
रक्कम रुपये	२८५८२३८००	२९४५४११०००	--	--	३२३१२३४८००

ड) समभागाशी संलग्न अधिकार, अधिमान व निर्बंध :-

तपशील	चालू वर्ष ३१.३.२०१९	मागील वर्ष ३१.३.२०१८
मतदान हक्क	३२३१२३४८	३२३१२३४८
लाभांश हक्क	३२३१२३४८	३२३१२३४८
निर्बंध	--	--
अन्य बाबी	--	--
एकूण	३२३१२३४८	३२३१२३४८

इ) भागधारक कंपनी इत्यादिचा तपशील : लागू नाही

क) समभाग / अधिमान भागात परिवर्तनीय रोख्याचा तपशील : निरंक

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ५० इतर भाग (संचिती)

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) प्रलंबित आवंटनापोटी भाग आवेदन राशी		
प्रतिवेदन कालावधीच्या सुरुवातीची शिल्लक	--	२९६४५४९११६४
चालू वर्षातील भर	--	--
वजा :- चालू वर्षातील आवंटन	--	(२९६४५४९११६४)
वजा :- अपूर्णांकातील रक्कम इतर उत्पन्नाला स्थानांतरीत	--	(९६४)
प्रतिवेदन कालावधी अखेर शिल्लक	—	--
संचिती व अतिरेक		
ब) भांडवल संचिती		
प्रतिवेदन कालावधीच्या सुरुवातीची शिल्लक	५१०६९३९३४७	४५५८५३०१०४
अधिक : चालू वर्षातील बदल	५४७५०९०६९	५४८४०९२४३
प्रतिवेदन कालावधी अखेर शिल्लक	**५६५४४४८४१६**	**५१०६९३९३४७**
क) संचित नफा		
सुरुवातीची शिल्लक	७०४८६०२२१६	६४७९४३८२२८
अधिक : चालू वर्षातील नफा	१०७४०१३३९१	९६६०५५१८३
मागील वर्षातील आयकर परतावा	--	२०३०७४५०७
	८१२२६१५६०७	७६४८५६७९१८
वजा :- विनियोग		
i) समता भागधारकांना लाभांश वितरण	२९३००००००	२७६६०००००
ii) लाभांशावरील कर	६०२१६९९४	५६३१८७००
iii) व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य)रोपवनासाठी भांडवली संचिती	२७५८०८५५९	३८३९७५८३१
आधिक्याची अखेरची शिल्लक (क)	**७८०७५१००५४**	**७०४८६०२२१६**
एकूण बेरीज (अ+ब+क)	**१३४६१९५८४७०**	**१२१५५५४१५६३**

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ५१ ऋण

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
महाराष्ट्र शासनाकडून अप्रतिभूत ऋण	निरंक	निरंक
एकूण बेरीज	--	--

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ५२ व्यापारी देणे

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
व्यापारी देणे :		
अ) व्यापारी देणे (इतरांना देय) (लघुउद्योग उपक्रमा व्यतिरिक्त)	२३८२७३९	२१६५८२०
एकूण बेरीज	२३८२७३९	२१६५८२०

टिपणी - १३ इतर चल देयता

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) पुरवठादार / कंत्राटदार यांचेकडून अनामत ठेवी	३१४६९८५८	२७७२७३०९
ब) ग्राहक व इतरांकडून अग्रीम	४१०७८८२१२	३९९५८४१३८
क) सांविधीक / इतर भरणा करावयाची रक्कम (स्त्रोतातून कपात केलेला आयकर, व्यवसाय कर, कर्मचारी भविष्य निधी अंशदान आणि मूल्यवर्धित कर इ.)	७७१४८६१२	८७९८६६७१
ड) इतर देणे	५२७४३११४८	५८०७६२४०२
इ) विविध शासन योजनां अंतर्गत इतर ठेवी	१२३५९५७०८०	११०८५२१२४२
एकूण बेरीज	२२८२७९६३८१	२२०५६८७७१३

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - १४ आयकर संपत्ती (निव्वळ)

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
आयकर संपत्ती (निव्वळ)	४७८०२६८४	(५८२७४११५)

टिपणी - १५ कार्यापासून महसूल

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
अ) उत्पादनाची विक्री (सकल) (खालील टिपणी १५ (i) मधील)	२०४११९१०८३	२०६७८८४९६६
वजा : माल परत	३९९१००	२१७८५०
उत्पादनाची विक्री (निव्वळ)	२०४८७१९९८३	२०६७६६७११६
ब) ठेवी वरील रोपवन प्राप्ती	९४०९५२१८	[illegible]२४४०
क) कार्यापासून इतर महसूल	२०२४४६७५	१७४३९७४५
ड) निसर्ग पर्यटनापासून प्राप्ती	१२३३६५५२	१०२४०७०९
कार्यापासून महसूलाची एकूण बेरीज	२१६[illegible]९६६३७४	२२२९१९७४८०

टिपणी - १५ (i)

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
i) उत्पादनाचे विक्रीस (सकल) अंतर्भूत		
अ) रोपवन विरलन कार्यविधी	९१८६३२५१२८	९५६८८६५८७
ब) कापणी कार्यविधी	[illegible]४३८३	९४५०७२८४६
क) वृक्ष काढणी कार्यविधी	१०३२[illegible]६६२२	[illegible]७५
ड) इतर (बियाणे, सागी जड्या / रोपे / मिश्र खत/ गांडूळ खत इ. अंतर्भूत)	[illegible]५९५१	[illegible]१८
इ) औषधी वनस्पती कार्यविधी	--	--
उत्पादनाचे विक्रीची एकूण बेरीज	२०४११९१०८३	२०६७८८४९६६
ii) माल परत :		
अ) रोपवन विरलन कार्यविधी	--	[illegible]५०
ब) कापणी कार्यविधी	२१६२००	१८००
क) वृक्ष काढणी कार्यविधी	१८२९००	२१४०००
माल परत एकूण बेरीज	३९९१००	२१७८५०

टिपणी - १६ इतर उत्पन्न

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
अ) व्याजाचे उत्पन्न (खालील टिपणी १६ (i) पहावी)	२२२५९९४०४	१४३१५९०६७
ब) क्षतीपूर्ती दावे प्राप्ती	३१७७५७११	१४११५५८१
क) कार्यान्वयेतर इतर उत्पन्न	९६२५२९९८	१११२८४३२
इतर उत्पन्न - एकूण बेरीज	**३५०६२८११३**	**१६८४०३०८०**

टिपणी - १६ (i)

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
i) व्याजाचे प्राप्तीत अंतर्भूत :-		
बँकेकडून प्राप्त व्याज		
ठेवींवर	२०६१७६३२२	११९७०७७०१
बचत खात्यातील शिल्लक रकमेवर	१५९९७९५३	१९९५४०६४
ऋण व अग्रीमावरील व्याज	४२५१२९	५४२९९९
आयकर परतावा रकमेवर व्याज	--	२९५४३०३
व्याजाचे उत्पन्न - एकूण बेरीज	**२२२५९९४०४**	**१४३१५९०६७**

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - १७ वापरलेल्या मालाची किंमत

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
थिरलन कार्यक्रम	७८४२७७२७४	४११७१२५१७
काढणी कार्यक्रम	६५२८४६५७	८६१६२४०९
वृक्ष लावणी कार्यक्रम	३१७७२५१७२६	२७८९८५८६४
विभाजनीय व्ययाची वाटणी थिरलन कार्यक्रम	५८६७७२२५	१०७५४०४००
विभाजनीय व्ययाची वाटणी काढणी कार्यक्रम	५१८४७४८३	१९९७०४४०
विभाजनीय व्ययाची वाटणी वृक्ष काढणी कार्यक्रम	७५६३३९५९	६६५३०८४८
बिज संकलन कार्यविधी	६२८०४९७	११७७३३३१
गांडूळ खत / मिश्र खत कार्यक्रम	५२८०६०४	२२८२२५३
औषधी वनस्पती कार्यक्रम	७९७२२८९	८८५५०५३
टर्नकी रोपवन खर्च	९६५३२३७२	१३१२९०९२८
विक्री झालेल्या सागी जळाऊ / रोपे / पॉलीपॉट इत्यादिंचा खर्च	७८१९८१	७४३३५६
वजा:- विभागीय कामासाठी वापरलेला माल		
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या बियाण्यांची किंमत	(३६९८६०३)	(६४५०९१०)
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या मिश्र खत / गांडूळ खताची किंमत	(२३२६१९०)	(१७८२०२६)
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या थिरलन मालाची किंमत	(२६०१५)	(८०१०३)
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या काढणी कार्यक्रम मालाची किंमत	(७९१३२)	(१८२५०६३)
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या वृक्ष काढणी कार्यक्रम मालाची किंमत	--	(१२६६)
थिरलन कार्यक्रमांतर्गत आगीमुळे जळालेल्या निर्लेखित मालाची किंमत		--
वापरलेल्या मालाची एकूण किंमत	१०२३९६४१२८	१११५९८८४०५

टिपणी - १७ (i) तयार मालाची वस्तुसूची व प्रगती पथावरील कामे यातील बदल

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे
	रुपये	रुपये
प्रगतीपथावरील कामे		
सुरुवातीची शिल्लक (अ)	६९०१३१९७	१२२०५७१३४
अखेरची शिल्लक (ब)	५३०९४९०२	६९०१३१९७
प्रगतीपथवरील कामातील बदल (क) = (अ - ब)	**१५९१८२९५**	**५३०४३९३७**
तयार मालाचे वस्तुसूचीतील बदल		
सुरुवातीची शिल्लक (ड)	७९३१८७६५३	५८४५७८७२९
अखेरची शिल्लक (इ)	८९७०३५७४७	७९३१८७६५३
तयार मालाचे वस्तुसूचीतील बदल (फ) = (ड - इ)	**(१०३८४८०९४)**	**(२०८६०८९२४)**
तयार मालाची वस्तुसूची व प्रगतीपथावरील कामातील बदल (ग) = (क + फ)	(८७९२९७९९)	(१५५५६४९८७)

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - १८ कर्मचारी लाभ खर्च

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
अ) विभाजनीय व्यय		
१) वेतन व मजुरी	[illegible]४६७	१८४८१५७२६
२) भविष्य निर्वाह निधी आणि इतर निधीतील अंशदान		
सेवा उपदान	१२०३२०७२	२५४७०४३८
रजा संग्रहीकरण आणि निवृत्ती लाभ	[illegible]६०७७	५१८९४३२
निवृत्ती / रजा वेतन अंशदान	३७६५७४७	६५८०५४१
कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि इतर अंशदान	११२१४३६०	[illegible]
३) कर्मचारी कल्याण खर्च	१००९४८१	१६८२५
सकल कर्मचारी लाभ खर्च	२३३०९६३०४	२३९१८८५३२
वजा : ९०% विभाजनीय व्यय स्थानांतरीत (टिपणी क्र. २१, टिपणी क्र. २४ सोबत वाचावे)	२०९७५१६७३	२१५२६९६७९
ब) अविभाजनीय व्यय		
१) ५ वा ६ वा वेतन अंशदान	--	५००००००००
२) कर्मचाऱ्यांना प्रोत्साहक रक्कम	८००००००००	४००००००००
कर्मचारी लाभ खर्च	१०३३०६६३१	११३९१८८५३

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - १९ घसारा व परिशोधन खर्च

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
अ) विभाजनीय व्यय		
घसारा टिपणी क्र. २ अनुसार	२४३०९२००	२२७६५४२९
वजा : इतर कार्यक्रमांतर्गत स्थानांतरण	३८२९०५८	२९११४२४
निव्वळ घसारा	२०४८०१४२	१९८५४००५
वजा : ९०% विभाजनीय व्यय स्थानांतरीत (टिपणी क्र. २१, टिपणी क्र. २४ सोबत वाचावे)	१८४३२१२८	१७८६८६०४
एकूण **घसारा व परिशोधन खर्च**	२०४८०१४	१९८५४०१

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - २० इतर खर्च

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे
	रुपये	रुपये
अ) विभाजनीय व्यय		
प्रशासकीय खर्च		
व्यवस्थापकीय संचालकांना पारिश्रमिक	३०२५७७०	२७९०६२९
संचालकांना बैठक शुल्क	८५००	७५००
प्रवास व वाहन खर्च	४९४८१७७	५१२२१२२
भाटक	९३४२००	११६९४५७
कर व सारा	९७१९२४	१५८३१०४
जाहिरात	४४४०१५	२५७०३५
पुस्तके आणि नियतकालिके	१६०४३४	[illegible]
छपाई व लेखन सामुग्री	४१३९६९२	[illegible]
टपाल, दूरध्वनी, दूरसंदेश	[illegible]	[illegible]
कायदेविषयक खर्च	[illegible]	[illegible]
अधिकोष आकार / वर्तन	[illegible]	[illegible]
कर्मचा-यांकरीता गणवेष खर्च	[illegible]	[illegible]
संपत्तीवरील विमा	[illegible]	[illegible]
वेबसाईट खर्च	[illegible]	[illegible]
प्रशिक्षण खर्च	[illegible]	[illegible]
दुरुस्ती व देखभाल खर्च :-		
रस्ते व इमारती	[illegible]	[illegible]
यंत्रे व संयंत्रे	[illegible]	[illegible]
वाहने	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	६७०१३३९३
वजा : विभाजनिय व्यय स्थानांतरीत (टिपणी २१ टिपणी २४ सोबत वाचावे)	६९०५७५३७	६०३१२०५४
विभाजनीय व्ययाची उप बेरीज (अ)	७६७३०६०	६७०१३३९

ब) अविभाजनीय व्यय		
प्रशासकीय खर्च		
अध्यक्षांना मानधन	५७०२६०	५२६०००
लेखा परीक्षकांना शोधन :-		
लेखापरीक्षण शुल्क	२३४६२०	२७४६८०
कर लेखापरीक्षण शुल्क	७०८००	७३६००
मूल्यवर्धित कर लेखापरीक्षण शुल्क	--	२४२०००
वस्तु व सेवा कर लेखा परीक्षण शुल्क	२३६०००	--
सेवा उपदान ट्रस्ट लेखापरीक्षण शुल्क / अंशदान	११९७०५०	६१०००
लेखा परीक्षकांनी केलेला खर्च (प्रवास खर्चाची प्रतिपूर्ती)	८२३०	१६१००
	१९३९३७८	**१३५०३८०**
सेवा कर	--	४४३९
व्यवसाय कर	२५००	२५००
महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर / वस्तु व सेवा कर खर्च	८२७४२८६	१८३४६७९
परवाना शुल्क व नोंदणी शुल्क	१२३७०२६	२६५४४७९८
हिंदी व्यय	५८६३५०	१७५९४०५
मुद्रांक शुल्क	--	२६४७०११
विमा पर्यटन कार्यविधी		
एकूण खर्च	२५००६२०६	१७३५८७५०
वजा : संबंधित कार्यविधींना आवंटन	१५२०५४९	२४९०८६८
निव्वळ खर्च	**१९२७५६५७**	**१४६६७८८२**
संशोधन व विकास	५३३६८८	१०७६६५
नियुक्ती प्रक्रिया खर्च	३३२७१६२	--
कंपनी सामाजिक जबाबदारी (CSR) खर्च	२०३२००००	१४२६१०००
व्यवस्थापन आवश्यकता सादर करणे	--	३९३५०
डॉ. ... खर्च	३४२६५३३	४६४४४२५
निर्लेखित केलेली रक्कम	१६८११०२	८८६३५०
सेवा समाप्ती क्षतिपूर्ती	५८०००००	--
कर्मचारी ... क्षतिपूर्ती इ.	१३५५९१३६	११०५८४१९
संदिग्ध ऋण व अग्रिमा करीता तरतूद	२२५०७३६	११९१२५४
एकूण अविभाजनीय व्यय (ब)	७३३७०२९४	८१८९६५६३
एकूण बेरीज	८०८४४२७४	८८५१८००२

टिपणी क्र. - २१

सन २०१८-१९ या वर्षाकरिता ९०% विभाजनीय व्ययाची विभागणी

अ.क्र.	कार्यविधी	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे विभाजनीय व्ययाचा हिस्सा रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे विभाजनीय व्ययाचा हिस्सा रुपये
	टिपणी क्रमांक २४ नुसार		
१	महाराष्ट्र वानिकी प्रकल्प	६३३८१	५९७५१
२	पडीत जमिन विकास कार्यक्रम (केंद्र अर्थसहाय्या अंतर्गत)	--	३०७३
३	चालू ग्राम रोपवन कार्यक्रम	४२६६३०८	२०४७२३०
४	समृद्धी रोपवन कार्यक्रम	--	२०५९
५	व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) रोपवन कार्यक्रम	९२८५९१५२	५७७६६२३९
६	वर्षे की रोपवने (प्रगतिपथावरील कार्ये)	३६३४८९०५	२८६२३८६५
७	औषधी वनस्पती		
	एनएमपीबी अंतर्गत	८६०९११	९२९५३९
	एकूण (१ ते ७)	१३४३९८६५३	८९४३२४०६
८	विरळन कार्यक्रम मालाची किंमत	१७३६७७२२५	१८७५४९०४००
९	कापणी कार्यक्रम मालाची किंमत	१२८४५२८३	११९७७३८०
१०	वृक्ष कापणी कार्यविधी मालाची किंमत	७५६३३९५९	६६१३०८४८
११	वर्षेची रोपवने (पूर्ण झालेले प्रकल्प)	६२२०१८	९९७६२५३
	एकूण (८ ते ११)	१६२८५०६८१	२०४०५७९३१
	एकूण	२९७२४९३३८	२९३४९०३३७

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी संपलेल्या वर्षाचे लेख्याशी संबंधित असलेली टिपणी

टिपणी - २२ : महत्वाच्या लेखाविषयक धोरणांचा सारांश.

ए) वित्तीय विवरणपत्रे तयार करण्याचा आधार.

कंपनी व्यवहार मंत्रालय (MCA) यांचेव्दारे निर्गमित अधिसूचनेनुसार कंपनीने दिनांक १ एप्रिल २०१६ पासून कंपनी नियम (भारतीय लेखांकन मानक) २०१५ अंतर्गत अधिसूचीत भारतीय लेखांकन मानक (" Ind AS ") स्विकृत केले आहे. मागील कालावधीसुध्दा भारतीय लेखांकन मानक (" Ind AS ") प्रमाणे पुर्ननिश्चित करण्यात आला आहे. ही वित्तीय विवरणपत्रे कंपनी (भारतीय लेखांकन मानक) नियम २०१५ अन्वये अधिसूचीत भारतीय लेखांकन मानक (" Ind AS ") नुसार तयार करण्यात आली आहेत. कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १३३ सह वाचावे.

ज्यांचे मूल्यांकन संबंधित भारतीय लेखांकन मानकानुसार आवश्यक असल्याप्रमाणे योग्य किंमतीने करण्यात आले आहे अशा ठराविक वित्तीय संपत्ती व देयता वगळता वित्तीय विवरणपत्रे लेखांकनाच्या अर्जित संकल्पनेवर आधारित ऐतिहासिक मूल्य संकेतांतर्गत तयार करुन सादर करण्यात आली आहेत.

सदर वित्तीय विवरणपत्रे तयार करताना अनुसरलेली लेखाविषयक धोरणे मागील वर्षी अनुसरलेल्या धोरणाशी सुसंगत आहे.

बी) प्राक्कलनाचा उपयोग

सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वांनुसार (जीएएपी) लेखाविषयक पध्दतीशी अनुरुप अशी वित्तीय विवरणपत्रे तयार करतांना व्यवस्थापनास अंदाज आणि अनुमान करावे लागतात, त्याचा परिणाम वित्तीय विवरणपत्राचे दिनांकास प्रतिवेदित केलेल्या संपत्ती व देयतेच्या रकमा आणि त्या प्रतिवेदित कालावधीतील प्रतिवेदित महसूल आणि खर्चाच्या रकमांवर होत असतो. सोबतच्या विवरणपत्रात उपयोगात आणलेले अंदाज आणि अनुमान व्यवस्थापनाने त्या दिवशी संबंधित वस्तुस्थितीचे व परिस्थितीचे केलेल्या मूल्यांकनावर आधारित आहेत, प्रत्यक्ष परिणाम अशा अंदाजापेक्षा भिन्न राहू शकतील.

वित्तीय विवरणपत्रे तयार करतांना उपयोगात आणलेले अंदाज हे दूरदर्शी असून वाजवी आहेत असा व्यवस्थापनास विश्वास आहे. लेखाविषयक अंदाजात काही सुधारणा झाल्यास त्या भावी प्रभावाने भविष्यातील कालावधीत विचारात घेण्यात येतात.

अशा अंदाजाचे उदाहरणाअंतर्गत संदिग्ध ऋणाकरिता तरतूद, आयकर, संपत्ती, यंत्रे व उपकरणांचा वापरायोग्य कालावधी इत्यादिंचा अंतर्भाव आहे.

सी) रोख आणि रोख सममूल्य

ताळेबंदातील रोख आणि रोख सममूल्य यात बँकेतील शिल्लक, रोख आणि हस्तस्थ धनादेश/धनाकर्ष, हस्तस्थ पोष्टाची तिकीटे इत्यादि अंतर्भूत आहेत. यामध्ये तीन महिने किंवा त्यापेक्षा कमी कालावधीचे मूळ मुदती ठेवींचा समावेश आहे.

ताळेबंदात दर्शविलेली बँकेतील शिल्लक यामध्ये तीन महिन्याचे वरील परंतु बारा महिन्यापेक्षा कमी कालावधीचे मुदती ठेवींचा अंतर्भाव आहे.

डी) विभाजनीय व्यय

पूर्वप्रथेनुसार कंपनीने विभाजनीय व्यय म्हणून कंपनीकरिता एकत्रित संबोधित केलेल्या आस्थापना व वरकड खर्चाचे संविभाजन चालू वर्षात राबविण्यात आलेल्या काही ठराविक दिर्घ मुदती निश्चित कार्यक्रमांवर भांडवलीकरण करुन उर्वरीत नफा तोटयाच्या हिशेबात टिपणी क्र.२४ (टिपणी क्र.२१ सोबत वाचावे) मध्ये स्पष्ट केल्याप्रमाणे करण्यात आले आहे.

ई) प्रत्यक्ष खर्च

कार्यक्रमांशी प्रत्यक्ष संबंध असलेला आणि त्या कार्यक्रमांकरिता झालेला खर्च साधारणपणे अशा संबंधित कार्यक्रमावर खर्ची टाकण्यात येतो. अशा खर्चात मजुरी, साहित्य, आस्थापना व इतर वरकड खर्चाचा अंतर्भाव असतो.

भांडार साहित्य व सुट्या भागाचे खरेदीवरील या वर्षातील खर्च हा संबंधित लेखा शिर्षाअंतर्गत चालू वर्षात खर्ची टाकण्यात आला आहे.

एफ) जैवीक संपत्ती

वानिकी रोपवनाचे बाजारमूल्य उपलब्ध नसून त्यांचे पर्यायी रास्त किंमतीने मूल्यांकन करणे विश्वसनीय नसल्यामुळे रोपवाटीका, वानिकी रोपवने अशा जैविक संपत्तीचे मूल्यांकन परिव्यय मूल्याने करण्यात आले आहे.

आर्थिक वर्षाचे सुरुवातीस आणि वर्ष अखेरीस प्रत्येक प्रकारच्या जैविक संपत्तीचे मूल्यांकन भर, विल्हेवाट / इतर समायोजना यांचा ताळमेळ अहवाल स्वतंत्रपणे प्रकट करण्यात आलेला नाही. कारण रोपवाटिका व रोपवनातील भर / घटीचे नैसर्गिक वाढीचे मूल्यांकन शक्य नाही.

रोपवाटिका आस्थापना या लेखा शिर्षाअंतर्गत आरंभीचे आधिक्य अधिक चालू वर्षातील खर्च यामधून १०% खर्च आणि रुट ट्रेनर / क्लोनेल रोपवाटिका आस्थापना या लेखा शिर्षाअंतर्गत एकूण खर्चामधून २०% खर्च अनुक्रमे साग रोपवाटीका आणि रुट ट्रेनर व क्लोनल रोपवाटिका या

लेखा शिर्षाअंतर्गत स्थानांतरित करण्यात आलेले आहे. ज्या रोपवाटिकेत कामे सुरु नाहीत अशा रोपवाटिकांचे बाबतीत अशा प्रकारचा १०% / २०% खर्च नफातोटयाचे हिशेबात निर्लेखित करण्यात आला आहे. तथापि, ज्या रोपवाटिकेत आंशिक स्वरुपात कामे सुरु आहेत अशा रोपवाटिकांच्या बाबतीत अशा १०% / २०% खर्चापैकी उद्दिष्टांच्या तुलनेत प्रत्यक्ष वापरलेल्या क्षमतेच्या प्रमाणात खर्च निर्लेखित करण्यात आला आहे.

जी) रोपवन खर्च व बीज भूखंड विकास खर्चाचे निर्लेखन

i) वेगवेगळया क्षेत्रातील जिवंत रोपांची वेगवेगळी टक्केवारी लक्षात घेता, विरलनापूर्वी उभ्या असलेल्या एकूण झाडावरील सुरुवातीच्या प्रमाणशीर रोपवन खर्चाचे प्रमाणात विरलन कामात संबंधित क्षेत्रातून तोडलेल्या झाडावरील सुरुवातीचा प्रमाणशीर रोपवन खर्च निर्लेखित करण्यात आला आहे. बांबू रोपवनाच्या सुरुवातीच्या प्रमाणशीर खर्चाचे निर्लेखन एकूण आठ कापणीमध्ये करण्यांत आले आहे. औषधी वनस्पती रोपवन खर्चाचे निर्लेखन भिन्न रोपासाठी भिन्न कालावधी विचारात घेवून उत्पादनाच्या वर्षात करण्यात आले आहे. शासनास किंवा प्रकल्प प्राधिकरणास आदेशानुसार हस्तांतरित करण्यात आलेल्या रोपवनाचे बाबतीत सुरुवातीचे एकूण रोपवन खर्च लेख्यात निर्लेखित/समायोजित करण्यांत आला आहे. बीज घटकाअंतर्गत बीज भूखंडा संबंधाने विकास कामावरील खर्च त्या शिर्षाअंतर्गत सुरुवातीच्या आधिक्याचे २०% या दराने निर्लेखित करण्यांत आला आहे.

ii) नाळेबंदात जैवीकसंपत्ती म्हणून अंतर्भूत केलेल्या रोपवन खर्चाची चालू वसुली योग्य एकूण किंमत जोपर्यंत अंदाजित केलेल्या एक अथवा अधिक भागातील नुकसान भरुन काढण्यासाठी पुरेशी आहे तोपर्यंत अशा काही भागातील अयशस्वी रोपवने निर्लेखित करण्यात आलेली नाहीत.

एच) संपत्ती, संयत्रे व उपकरणे आणि प्रगतीपथावरील भांडवली कामे

भारतीय लेखांकन मानंकाकडे (Ind AS) संक्रमन करतांना कंपनीने आपल्या सर्व संपत्ती, संयंत्रे व उपकरणांचे मूल्यांकन दिनांक 1 एप्रील 2015 रोजी पूर्वीचे सर्व साधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार (GAAP) विचारात घेवून असे वहनक्षम मूल्य संपत्ती, संयंत्रे व उपकरणांचे मानीव मूल्य म्हणून उपयोगात आणण्याचे ठरविले आहे.

मूर्त आणि अमूर्त अशा दोन्ही प्रकारच्या संपत्ती, संयत्रे व उपकरणे संपादित मूल्य / बांधकाम मूल्य यातून संचित घसारा कमी करुन दर्शविण्यात आले आहे. संपत्ती मूल्यात खरेदी किंमत, कर, शुल्क, भाटक व संपत्ती उद्देशित उपयोगासाठी चालू स्थितीत आणण्यासाठी लागणा-या इतर प्रत्यक्ष खर्चाचा समावेश आहे. महत्वाच्या प्रकल्पाकरिता इतर पूर्व तयारी धरील खर्चाचे सुध्दा उचित ठिकाणी भांडवलीकरण करण्यात आले आहे.

प्रगतीपथावरील भांडवली कामात संपत्ती, सयंत्रे व उपकरणे संपादित करण्यासाठी दिलेल्या अग्रिमाचा तसेच ज्या संपत्ती संयंत्रे व उपकरणे उद्देशित उपयोगासाठी वर्षअखेर अजून तयार नाहीत त्यावरील खर्चाचा अंतर्भाव आहे.

ताळेबंदाच्या दिवशी हस्तस्थ आणि उपयोगात न आलेल्या बांधकाम साहित्याची किंमत "प्रगतीपथावरील भांडवली कामे " या स्वतंत्र लेखाशिर्षाअंतर्गत समाविष्ट आहे.

आय) घसारा आणि परिशोधन

कंपनी अधिनियम २०१३ च्या परिशिष्ट II मध्ये विहित केल्यानुसार मूर्त संपत्ती, सयंत्रे व उपकरणांचे वापरायोग्य आयुष्य विचारात घेवून त्याआधारे घसाऱ्याची तरतूद करण्यात आली आहे.

कंपनी अधिनियम २०१३, लागू झाल्यानंतर कंपनीने परिशिष्ट II मध्ये विनिर्दिष्ट केल्यानुसार अंदाजित वापरायोग्य कालावधीचे प्रयोजन केले आहे. त्यानुसार संपत्तीचे शिल्लक वहनक्षम मूल्य सुधारीत उर्वरित वापरायोग्य कालावधीमध्ये अवक्षयित करण्यात येत आहे. ज्या संपत्ती, सयंत्रे व उपकरणांचे आयुष्य दिनांक ०१/०४/२०१४ रोजी संपुष्टात आले आहे, अशा स्थिर संपत्तीचे अवक्षयित मूल्य संचित नफ्याच्या सुरुवातीच्या आधिक्यात समायोजित करण्यात आले आहे.

संपत्तीची भर किंवा घट या संबंधाने पूर्ण महिना आधारभूत धरुन भर/घटीचे संबंधात प्रमाणशीर घसाऱ्याची परिगणना करण्यात आली आहे. वापरास अयोग्य परंतु विक्री न झालेल्या संपत्तीवर वापरास अयोग्य घोषित केल्यानंतर घसाऱ्याची आकारणी करण्यात आलेली नाही. तसेच प्रकल्प प्राधिकरणास किंवा शासनास, आदेशानुसार स्थानांतरीत केलेल्या स्थिर संपत्तीचे निर्लेखन अवक्षयित मूल्याने करण्यात आले आहे.

प्रत्येकी रु. पांच हजार पर्यंत किंमतीच्या संपत्ती, खरेदीचे वर्षात पूर्णपणे अवक्षयित करण्यात येतात.

जे) संपत्तीचे नुकसान

प्रत्येक ताळेबंदाच्या दिवशी संपत्तीच्या वहनक्षम मूल्यात कांही नुकसान झाले किंवा कसे हे ठरविण्यासाठी अशा वहनक्षम मूल्याचा आढावा घेण्यात येतो त्यात काही संपत्तीचे वहनक्षम मूल्य वसुलीयोग्य मूल्यापेक्षा अधिक असल्यास त्या मर्यादेपर्यंत झालेल्या नुकसानीची तरतूद करण्यात येते. संपत्तीचे वसुलीयोग्य मूल्य हे निव्वळ विक्रीमूल्य तसेच वापरातील मूल्यापेक्षा जास्त आहे. संपत्तीच्या सतत वापरानंतर आणि वापरायोग्य कालावधी संपल्यानंतर अशा संपत्तीच्या विल्हेवाटीपासून प्राप्त होणारा भविष्यातील अंदाजित अपेक्षित रोख प्रवाह हे संपत्तीचे वापरातील सध्याचे मूल्य आहे. बिघाडामुळे झालेले नुकसान नफातोटयाचे हिशेबात अथवा पुनर्मूल्यांकन संचिती मधून, जे लागू असेल त्याप्रमाणे विचारात घेण्यात येते.

के) अनुदानाचे लेखांकन

शासकीय अनुदानाशी संबंधित संलग्न अटींचे अनुपालन करण्यात येईल आणि अनुदान प्राप्त होईल यासंबंधाने पुरेशी खात्री असेल तरच असे अनुदान कंपनीव्दारे मान्य करण्यात येते.

प्रवर्तकाचे अंशदान या स्वरुपातील शासन अनुदान हे संचिती अंतर्गत जमा करण्यात येते व भागधारकाच्या निधीचा भाग म्हणून संबोधण्यात येते.

उत्पनाशी संबंधित शासकीय अनुदान, ज्या संबंधित खर्चाची भरपाई उद्देशित आहे त्या मर्यादेपर्यंत आवश्यक कालावधी मध्ये नफा तोटा पत्रकात पध्दतशीर आधारावर दर्शविण्यात येते. असे अनुदान एकतर उत्पन्नांतर्गत स्वतंत्रपणे दर्शविण्यात येते किंवा संबंधित खर्च प्रतिवेदित करतांना कमी करण्यात येते.

ठराविक कार्यविधीसाठी शासनाकडून प्राप्त झालेला निधी संबंधित कार्यविधीच्या निधी लेख्यात जमा करण्यात आला आहे.

एल) गुंतवणूक

चालू गुंतवणूक अशी गुंतवणूक आहे की, ज्याचे स्वरुप त्वरीत वसुलीयोग्य आहे आणि ज्या मागील हेतू गुंतवणूक केल्याचे दिनांकापासून एक वर्षापेक्षा अधिक कालावधीसाठी ठेवण्याचा नाही.

एम) संशोधन व विकास खर्च

प्रायोगिक तत्वावर घेण्यात आलेली सिंचित /उर्जा रोपवने इत्यादि सह कंपनीमध्ये किंवा अन्यथा "**संशोधन व विकास**" या लेखाशिर्षांअंतर्गत करण्यात आलेला खर्च ज्या वर्षात करण्यात आला त्याच वर्षी पूर्णपणे नफातोटयाचे हिशेबात सदर लेखाशिर्षांअंतर्गत खर्ची टाकण्यात आला आहे.

एन) महसूल मान्यता

मालाच्या विक्रीपासूनचे उत्पन्न महत्वाची जोखीम व स्वामित्वाचा मोबदला खरेदीदारांकडे स्थानांतरीत केल्यानंतरच मान्य करण्यात येते, आणि व्यापारी कसर व सूट विचारात घेवून निव्वळ रकमेने दर्शविण्यात आले आहे.

" टर्न की " आधारावर घेतलेल्या रोपवन प्रकल्पाचे बाबतीत लाभ किंवा हानीची परिगणना कंपनीव्दारे ज्या वर्षात प्रकल्प पूर्ण झाला / करार समाप्त झाला त्या वर्षात करण्यात आली आहे.

ओ) रजा रोखीकरण

कंपनीव्दारे कर्मचा-यांकरिता रजा रोखीकरण निवृत्ती लाभाकरिता तरतूद करण्यात येते. कर्मचा-यांना भविष्यात रोखीकरण करण्यासाठी ठराविक मर्यादेच्या अधिन राहून रजा संचय करण्याचा हक्क आहे. भारतीय आयुर्विमा महामंडळाने कळविलेल्या वार्षिक रकमेच्या आधारावर देयतेची तरतूद करण्यात आली आहे.

पी) सेवा उपदान

भविष्यात देय असलेल्या सेवा उपदानाच्या लाभाची प्रत्येक ताळेबंदाच्या दिनांकाची देयता भारतीय आयुर्विमा महामंडळातर्फे प्रक्षेपित एकक पत (Projected Unit credit Method) पध्दतीचा उपयोग करुन ठरविली जाते. विमागणित शास्त्रानुसार गृहीतकालील बदलामुळे उत्पन्न होणारा लाभ अथवा हानी निर्मितीच्या कालावधीचे नफातोटयाचे विवरणपत्रात दर्शविण्यात आली आहे.

सेवा उपदानासाठी भारतीय आयुर्विमा महामंडळाच्या गट सेवाउपदान विमा योजनेमार्फत निधी उपलब्ध होत आहे.

आयुर्विमा महामंडळाने केलेल्या मूल्यांकनाचे आधारे कंपनीच्या पात्र समवश्रेणी कर्मचा-यांकरिता सेवा उपदानाची तरतूद करण्यात आली आहे.

क्यू) वस्तू व सेवा कर (GST) / महाराष्ट्र मुल्यवर्धीत कराची वसुली आणि शोधन

वस्तू व सेवा कर (GST) / महाराष्ट्र मूल्यवर्धीत कराची वसुली आणि भरणा याची नोंद त्या प्रयोजनासाठी ठेवलेल्या वेगळया लेख्यात करण्यात आली आहे. यापूर्वीच्या निर्धारण वर्षाशी संबंधित, यापूर्वी निश्चित करता येण्यासारखी नसलेली कोणतीही निर्विवाद कर मागणी ज्या वर्षात शोधन झाले किंवा आदेश प्राप्त झाले त्या वर्षात हिशेबात घेण्यात आली आहे.

आर) शासकीय विभाग/यंत्रणाकडे स्थानांतरीत रोपवन व इतर संपत्तीचे क्षतिपूर्ती दावे

शासकीय विभाग/यंत्रणांकडे स्थानांतरीत करावयाच्या रोपवन व इतर संपत्तीचे क्षतिपूर्ती दाव्याची रक्कम, प्रकल्प प्रस्तावास शासनाकडून मान्यता मिळाल्यानंतर कंपनीने सादर केलेल्या दाव्याच्या आधारे करण्यात आली आहे. कंपनीची रोपवन व इतर संपत्ती शासकीय विभागास समर्पित केल्याचे प्रकरणी क्षतिपूर्तीच्या दाव्याची रक्कम खर्चाचे आधारावर दर्शविण्यात आली आहे.

एस) तरतूद आणि संभाव्य देयता.

भूतकाळातील घटनांपासून निर्मित संभवनीय दायित्व परंतु ज्याचे अस्तित्व घडणे किंवा न घडणे यावरुन निश्चित करता येईल, एक किंवा अधिक भविष्यकालीन घटना ज्या पूर्णपणे कंपनीच्या नियंत्रणात नाहीत किंवा ज्या प्रकरणात भविष्यकालीन साधनांच्या विल्हेवाटीसंबंधाने सध्याचे दायित्व मोजता येवू शकत नाही किंवा दायित्वाबाबत विश्वसनीय अंदाज करता येत नाही अशा संभाव्य देयता दर्शविण्यात आल्या आहेत.

साधनांच्या विल्हेवाटीत अंतर्भूत आर्थिक लाभामुळे दायित्व निकाली काढता येणे शक्य असेल आणि ज्या संबंधाने निश्चित अंदाज करता येतील अशा विश्वसनीय अंदाजाचे आधारावर तरतूद करण्यात आली आहे. केलेली तरतूद आवश्यकतेपेक्षा कमी नाही तसेच वर्षाचे शेवटचे दिनांकास असलेले दायित्व निकाली काढण्यासाठी आवश्यक तरतूद योग्य अशा अंदाजाचे आधारावर ठरविण्यात आली आहे.

संभाव्य संपत्ती विचारात घेण्यात आलेल्या नाहीत किंवा वित्तीय विवरणपत्रात प्रकटन करण्यात आलेले नाही.

टी) उत्पन्नावरील करांचे लेखांकन

करासंबंधाने खर्चात चालू आयकर आणि लांबणीवर टाकलेला कर भार/जमा यांचा अंतर्भाव आहे. आयकर अधिनियम १९६१ च्या तरतूदीनुसार कर देयतेची परिगणना करुन त्या आधारावर दरवर्षी चालू कराची तरतूद करण्यात येते.

ताळेबंदाच्या दिनांकास अधिनियमित किंवा कायम अधिनियमित कर दर तसेच कर नियम यांचा उपयोग करुन कर देय उत्पन्न आणि लेख्यानुसार उत्पन्न यामधील कालावधीतील फरकामुळे लांबणीवर टाकलेल्या देयतेची नोंद करण्यात आली आहे. लांबणीवर टाकलेल्या संपत्तीच्या वसुलीची वाजवी निश्चिती असल्यानंतरच त्याचा विचार करण्यात येतो.

यु) रोख प्रवाह विवरणपत्र

रोखप्रवाह अप्रत्यक्ष पध्दतीचा उपयोग करुन प्रतिवेदित करण्यात आला आहे. ज्याद्वारे रोख स्वरुपात नसलेले व्यवहार पुढे ढकललेले किंवा उपार्जित भूत किंवा भविष्यातील कामांपासून रोख प्राप्ती किंवा शोधन आणि गुंतवणूकीच्या किंवा वित्तीय रोख प्रवाहाशी संबंधित उत्पन्न किंवा खर्चाच्या कोणत्याही बाबी याच्या परिणामाकरिता आयकरापूर्वीचा नफा समायोजित करण्यात आला आहे. कंपनीचे कार्य, गुंतवणूक तसेच वित्तीय कार्यविधीपासूनचा रोखप्रवाह स्वतंत्रपणे दर्शविण्यात आला आहे.

व्ही) वस्तुसूची

कृषी विषयक कार्यविधी आणि निष्काषीत केलेले कृषी उत्पादन / वनोपज यांना भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) - २ (वस्तुसूची) चे परिच्छेद ३ (अ) अन्वये जैवीक संपत्तीमधून विनिर्दिष्टपणे वगळण्यात आल्यामुळे ते कंपनीला लागू नाही. वस्तुसूची मध्ये अंतर्भूत प्रगतीपथावरील कामांचे मूल्यांकन परिव्यय मूल्यावर आधारित आहे. कापणी प्रक्रियेच्या परिणाम स्वरुप प्राप्त उत्पादन म्हणजे विक्रीसाठी तयार वनोपज मालाच्या संवरण स्कंधाचे मूल्यांकन निव्वळ वसुलीयोग्य मूल्य / रास्त मूल्याने करण्यात आले असून अशा मूल्यातील बदल त्या कालावधीच्या नफा किंवा तोट्यात विचारात घेण्यात आला आहे.

डब्ल्यू)   प्रतिभाग मिळकत

समता भागधारकाचा संबंध असलेल्या चालू वर्षाचे नफा किंवा तोटयास या वर्षात शिल्लक असलेल्या समता भागाचे भारित सरासरीने भागून मूळ प्रतिभाग मिळकतीची परिगणना करण्यात आली आहे.

एक्स)   प्रस्तावित लाभांश

वार्षिक सर्वसाधारण सभेची मान्यता प्रलंबित असल्याने संचालक मंडळाने शिफारस केलेल्या लाभांशाची तरतूद लेख्यात करण्यात आली नाही. भागधारकानी मान्यता दिलेल्या दिनांकास भागावरील लांभाशाची नोंद देयता म्हणून करण्यात येते.

टिपणी — २३ भाग :- भाग आवेदन राशीचे रुपांतरण:-

कंपनीने सन २०१७ -१८ या आर्थिक वर्षात संचालक मंडळाचे १८२ व्या सभेत दि. २९.०९.२०१७ रोजी रु. २९४५४.११ लाख रक्कमेचे भाग मा. राज्यपाल महाराष्ट्र राज्य यांचे नांवे आवंटित केलेले आहे.

टिपणी - २४ विभाजनीय व्ययाचे संविभाजन

चालू वर्षातील एकूण रु.३३०२.७७ लाख (मागील वर्षी रु. ३२६०.५६ लाख) विभाजनीय व्ययापैकी रु.१५४३.९९ लाख (मागील वर्षी रु.८९४.३२ लाख) रकमेचे ठराविक दीर्घ मुदती कार्यविधीवर त्या कार्यविधी अंतर्गत क्षेत्रीय कामावरील खर्चाचे प्रमाणात भांडवलीकरण करण्यात आले आहे.

टिपणी - २५   वन विकास कर योजना

वनविकास कर योजना राबविण्यासाठी शासनाकडून पुरविण्यात आलेला निधी, ऋण व अग्रिमाचे स्वरुपात नसल्याचे मत असल्याने ताळेबंदात " संचिती व अतिरेक " अंतर्गत दर्शविण्यात आलेला आहे.

टिपणी - २६   पडीत जमिन विकास कार्यक्रम

शासन निर्णय क्रमांक एफएलडी- १०८६/३०३/प्रक्र-३/फ-२ दि. ३ जून १९८७, क्रमांक इजीएस-१९८८/१८८/इजीएस-६ दि. ७ फेब्रुवारी १९८९ आणि क्रमांक एफडीएम-१०९०/२४००/ प्रक्र-७३/१०/फ-२ दि. १ फेब्रुवारी १९९१ नुसार शासन अर्थसहाय्याअंतर्गत त्याचप्रमाणे बँकांकडून अर्थसहाय्याअंतर्गत पडीत जमिन विकास कार्यक्रम राबविण्यात आला आहे. शासन अर्थसहाय्याअंतर्गत पडीत जमीन विकास कार्यक्रम रोजगार हमी योजना/महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोहयो सह महाराष्ट्र शासनाच्या अभिकर्ता म्हणून राबविण्यात येत आहे. शासनाने आस्थापना व वरकड खर्च तसेच पडीत जमीन विकास कार्यक्रमाअंतर्गत कामाच्या खर्चासाठी

पुरविलेला निधी हा प्राप्तीचे स्वरुप विचारात घेवून संचिती व अतिरेक, अप्रतिभूत ऋण तसेच ठेवी आणि अग्रिम या शिर्षाअंतर्गत विनियोजित करण्यात आला आहे आणि खर्च सुध्दा त्यानुसार संबंधित रोपवन लेख्याअंतर्गत विनियोजित करण्यात आला आहे. या कार्यक्रमाअंतर्गत प्राप्त निधीपेक्षा जास्त झालेला खर्च रु.२३९.२० लाख, (मागील वर्षी रु. २१२.५९ लक्ष) चल संपत्तीअंतर्गत येणे रकमांतर्गत दर्शविण्यात आला आहे. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजने अंतर्गत एकूण खर्चात पश्चिम नाशिक वनप्रकल्प विभागातील वनपरिक्षेत्र अधिकारी यांनी सन २०१२-१३ मध्ये केलेल्या रु.११२.१४ लाख (मागील वर्षी रु. ११२.१४ लाख) खर्चाचा अंतर्भाव त्यांचे विरुध्द सुरु केलेल्या व प्रगतीपथावर असलेल्या चौकशीच्या निर्णयाच्या अधिन राहून आहे.

टिपणी - २७ औषधी वनस्पती रोपवन कार्यक्रम

कंपनीच्या औषधी वनस्पती रोपवन कार्यक्रमाअंतर्गत विविध स्त्रोताअंतर्गत प्राप्त निधी ताळेबंदात " संचिती व अतिरेक ठेवी व अग्रिम " अंतर्गत दर्शविण्यात आला असून, खर्च "जैविक संपत्ती" अंतर्गत औषधी वनस्पती रोपवन कार्यविधी अंतर्गत दर्शविण्यात आला आहे. औषधी वनस्पती संवर्धन व विकास शाखेचा आस्थापना व वरकड खर्च हा औषधी वनस्पती कापणी कार्यविधीवर दर्शविण्यात आला आहे.

टिपणी - २८ आधुनिक वनवणवा प्रतिबंधक प्रकल्प

शासनाचे निर्देशानुसार चालू वर्षी आधुनिक वणवणवा प्रतिबंधक प्रकल्प राबविणे बंद करण्यात आले आहे.

टिपणी - २९ कॅम्पाअंतर्गत कार्यक्रम / योजना

भारत सरकारने नैसर्गिक सहाय्यभूत पुनर्निर्मिती, वनव्यवस्थापन, पायाभूत सुविधांचा विकास, वन्यजीव संरक्षण व व्यवस्थापन व इतर संलग्न कार्यविधीसाठी कॅम्पाअंतर्गत प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचेमार्फत निधी निर्गमित केला आहे. प्राप्त निधी व खर्च (निव्वळ खर्च) ताळेबंदात इतर चल देयता व इतर भाग — संचिती व अतिरेक अंतर्गत अंतर्भूत करण्यात आला आहे

टिपणी - ३० गोरेवाडा आंतरराष्ट्रीय प्राणी संग्रहालय

शासन निर्णय क्र.डब्ल्यूएलपी/१००९/प्रक्र-११९/फ-१ दि.२५.११.२०११ नुसार नागपूर येथे गोरेवाडा आंतरराष्ट्रीय प्राणी संग्रहालय प्रकल्प कंपनीव्दारे कोणत्याही अभिकर्तृत्व वर्तना शिवाय राबविण्यात येत आहे. चालू वर्षात कंपनीला यासाठी रु. २०००,०० लाख (मागील वर्षी रु. २०००,०० लाख) निधी प्राप्त झाला असून कंपनीव्दारे रु. २४०९.८६ लाख (मागील वर्षी रु. २९०५.२५ लाख) खर्च करण्यात आला आहे. शासनाकडून मिळालेला निधी हा अप्रतिभूत ऋण व अग्रीमाचे स्वरुपात नसल्यामुळे प्राप्त निधी व खर्च (निव्वळ खर्च) "इतर चल देयता" या शिर्षाअंतर्गत अंतर्भूत करण्यात आला आहे. उपयोगात न आलेल्या निधीवरील व्याज इ. इतर उत्पन्नात अंतर्भूत करण्यात आले आहे.

एफडीसीएम एस्सेल वर्ल्ड गोरेवाडा झू प्रायवेट लिमीटेड ही फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमीटेड (FDCM) ची दुय्यम अंगभूत कंपनी असून ती गोरेवाडा आंतरराष्ट्रीय प्राणिसंग्रहालयाच्या विकासासाठी दि १४.११.२०१८ रोजी संस्थापित झाली आहे. एफडीसीएम लि. ने दुय्यम अंगभूत कंपनीत रु. ५१००००/- चे ५१% समता भाग (५१००० भाग प्रत्येकी रु. १० दर्शनीमूल्याचे) धारण केलेले आहे. कंपनीने दुय्यम कंपनीत केलेली गुंतवणूक ही एक रुपया सांकेतिक मूल्याने अभिलिखित केलेली आहे कारण ही गुंतवणूक गोरेवाडा प्रकल्पाच्या निधीतून करण्यात आली आहे.

टिपणी - ३१ बीज उत्पादन क्षेत्र

मखमलाबाद, तळोदा, किनवट आणि आमगांव येथील (अंदाजे) ९०.०० हेक्टर क्षेत्रावरील बीज उत्पादन क्षेत्र त्यातील संपत्तीसह वनविभागाकडून घेतले असून ते कंपनीच्या वापरात व नियंत्रणाखाली आहे. सदर क्षेत्राचे वापरासंबंधी शर्ती व अटी दि. ३१ मार्च २०१९ पर्यंत ठरविण्यात आलेल्या नाहीत.

टिपणी - ३२ वृक्षकाढणी / कापणी कार्यविधी

पर्यावरण आणि वन मंत्रालय भारत सरकार यांनी वन विषयक कामास, या कार्यविधी अंतर्गत निधीच्या अधिक्यातून व्यवस्थापन आराखडयानुसार (अनिवार्य) रोपवनांची निर्मिती व देखभाल करण्याचे अधिन राहून मान्यता प्रदान केली आहे. या वर्षात कंपनीने साग रोपवन कार्यवर्तुळाअंतर्गत वृक्षकाढणी व इतर कार्यवर्तुळांतर्गत कापणी कार्यविधी राबविली आहे. या कार्यक्रमाअंतर्गत या वर्षातील एकूण खर्च व महसूल अनुक्रमे उपयोग झालेल्या मालाची किंमत व मालाची विक्री या लेखाशिर्षाअंतर्गत दर्शविलेला आहे. कंपनीने जैविक संपत्ती अंतर्गत व्यवस्थापन आराखडयानुसार (अनिवार्य) रोपवन कार्यक्रमावर रु.४३३१.५६ लाख (मागील वर्षी रु. २८५३.७२ लाख) खर्च केला आहे. वृक्ष काढणी कार्यविधीअंतर्गत निष्कासित मालाच्या विक्रीपासून प्राप्त महसूलातून भविष्यात व्यवस्थापन आराखडयानुसार (अनिवार्य) रोपवनांची निर्मिती व देखभाल करण्यासाठी पुरेसा निधी राखून ठेवावयाचा असल्याने त्यासाठी आवश्यक असलेल्या एकूण रु.२७५८.०९ लाख (मागील वर्षी रु. ३८३९.७६ लाख निधीची तरतूद लागू असलेल्या किमान वेतन दरानुसार या वर्षात करण्यात आली आहे.

टिपणी - ३३ कंपनीकडे वनक्षेत्राचे हस्तांतरण

एफडीसीएम लिमिटेडकडे हस्तांतरित केलेले वनक्षेत्र निश्चित करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने पत्र क्रमांक एफडीसी-१०९४/प्रक्र-५७८/फ-५ दि.११.९.१९९७ व शासन निर्णय क्रमांक एफडीसी-१०९४/ प्रक्र-५७८/फ-५ दि.२३.९.१९९७ निर्गमित केलेला आहे. भूपट्टयाच्या करारपत्राव्दारे वनक्षेत्र हस्तांतरणाच्या शर्ती व अटी शासनाव्दारे अजूनपर्यंत निश्चित करण्यात आलेल्या नाहीत.

शासन निर्णय क्रमांक एफडीसी-१०७४/६४७४६/फ-५ दि. २७ जून १९७८ चे परिच्छेद क्रमांक (IX) अन्वये भूपट्टयाच्या कराराची अंमलबजावणी किंवा प्रत्यक्षात भूपट्टयावर जमिनीचा ताबा घेणे यापैकी जे अगोदर येईल तेंव्हापासून पाच वर्षापर्यंत वार्षिक रु.१/- याप्रमाणे भाडेपट्टी एफडीसीएम लिमिटेडने द्यावयाची होती. या कालावधीच्या समाप्तीनंतर शासन निश्चित करेल त्याप्रमाणे भाडेपट्टी एफडीसीएम लिमिटेडने शासनास द्यावयाची होती. तथापि भाडेपट्टी अजूनपर्यंत निश्चित करण्यात आलेली नाही. शासन निर्णय क्रमांक एफएलडी-१०८७/२४६२/प्रक्र-३४७/फ-२ दि. ६ सप्टेंबर १९९० नुसार, एफडीसीएम लिमिटेडने वार्षिक रु.१/- प्रति खंड (ब्लॉक) प्रमाणे भूपट्टयाचे भाडे द्यावयाचे आहे. तथापि वन जमिनीचे भूपट्टयाचे करारपत्र दि.३१.३.२०१९ पर्यंत झालेले नसल्यामुळे या बाबींवरील देयता निश्चित झालेली नाही, त्यामुळे यापूर्वीचे दि. २७ जून १९७८ चे शासन निर्णयानुसार दि. ३१.३.२०१९ पर्यंतच्या भाडेपट्टी देयतेची तरतूद करण्यात आली आहे.

टिपणी - ३४ कंपनीकडून वनविभागास क्षेत्राचे हस्तांतरण

चालू आर्थिक वर्षात कंपनीने वन विभागास कोणतेही क्षेत्र हस्तांतरीत केलेले नाही.

टिपणी - ३५ कंपनीची जमीन व इमारतीचा वनविभागाव्दारे ताबा

नाशिक प्रदेशातील तत्कालीन यावल विभागातील चोपडा येथील रु २१.९० लाख (मागील वर्षी रु. २१.९० लाख) रकमेची जमीन व इमारती वनविभागाच्या ताब्यात आहेत. यासंबंधीचा मोबदला किंवा इतर काही असल्यास याबाबत अजून अंतिम निर्णय झालेला नाही आणि त्यामुळे सदर संपत्तीची मालकी अजूनही कंपनीकडे आहे.

टिपणी - ३६ वस्तुसूची/संपत्तीची प्रत्यक्ष पडताळणी

व्यवस्थापनाने अखेरच्या स्कंधाची / संपत्तीची प्रत्यक्ष पडताळणी वर्षअखेर केलेली नाही, तथापि यापूर्वीच्या वर्षात खालील त्रुटी आढळून आलेल्या आहेत.

i) प्रत्यक्ष पडताळणीत मध्य चांदा वनप्रकल्प विभागात रु.३४.२९ लाख (मागील वर्षी रु. ३४.५६ लाख) व मार्कंडा विभागात रु.५.३१ लाख (मागील वर्षी रु. ५.३१ लाख) किंमतीच्या वनोपज मालाच्या स्कंधात तुटीमुळे तफावत आढळून आली आहे. या प्रकरणात प्रशासकीय कार्यवाही सुरु असल्याने सदर माल "मालाचा अखेरचा निलंबन स्कंध" अंतर्गत ठेवण्यात आला आहे.

ii) प्राणहिता वनप्रकल्प विभागातील जिमलगट्टा विक्री आगारातील रु.५.१८ लाख (मागील वर्षी ५.१८ लाख) किंमतीचा माल समाज विरोधी घटकाव्दारे जाळण्यात आला. या प्रकरणात प्रशासकीय कार्यवाही सुरु असल्याने सदर माल "मालाचा अखेरचा निलंबन स्कंध" अंतर्गत ठेवण्यात आला आहे.

टिपणी - ३७ कर्मचा-यांचे सेवा उपदान व रजा रोखीकरण लाभासंबंधात प्रकटीकरण

अ-१) एफडीसीएम लिमी., कर्मचा-यांचे संबंधाने (वनमजूर वगळून) सेवाउपदान :-

१	**गृहीतक (Assumption)**	**दि.३१.०३.२०१८ रोजी**	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी**
	सवलत दर	७.५०%	७.५०%
	वेतन वृध्दी	१०.००%	७.००%
२	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी दायित्वाचे वर्तमान मूल्यातील बदल दर्शविणारा तक्ता**		
			रक्कम (रुपये)
	वर्षाच्या सुरुवातीस दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	३२६३८८१८८.००	३९५६७९३०४.००
	व्याज खर्च	२६११००५५.००	२९६७५९४७.००
	चालू सेवा खर्च	८६४१२६६.००	२४२२७१८७.००
	शोधन केलेले लाभ	(५६२७८८०१.००)	(१०६०४७२६२.००)
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	७१८५४१२३.००	(५३४७१६७१.००)
	वर्ष अखेर दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	३७६७१६६३१.००	२९००६३५०५.००
३	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी योजनांतर्गत मालमत्तेच्या रास्त मूल्यातील बदल दर्शविणारा तक्ता**		
	वर्षाच्या सुरुवातीस योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३२२१२१२५६.००	३१५१६८७०५.४२
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अपेक्षित प्राप्ती	२३२११६६६.००	(३७४४०६१९.६२)
	अंशदान	१५४०७६३३.००	२४३९८६३१६.७२
	शोधन केलेले लाभ	(५६२७८८०१.००)	(१०६०४७२६२.००)
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर विमागणितीय प्राप्ती/(नुकसान)	निरंक	निरंक
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३०४४६९७५४.००	४१५६६७१४०.५१
४	योजनेअंतर्गत **संपत्तीचे रास्त मूल्य** दर्शविणारा तक्ता		
	वर्षाच्या सुरुवातीस योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३२२१२१२५६.००	३१५१६८७०५.४२

	योजनेअंतर्गत संपत्तीचे प्रत्यक्ष प्राप्ती	२३२११६६६.००	(३७४४०६११.६३)
	अंशदान	१५४०७६३३.००	२४३९८६३१६.७२
	शोधन केलेले लाभ	(५६२७८८०१.००)	(१०६०४७९६२.००)
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३०४४६९७५४.००	४१५६६७१४०.५१
	निधीची स्थिती	(७२२४६८७७.००)	१२५६०३६३५.५१
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अंदाजित प्राप्ती पेक्षा जास्तीची प्राप्ती	निरंक	निरंक
	(प्रत्यक्ष प्राप्ती दर = अंदाजित प्राप्ती दर वार्षिक नूतनीकरण दिनांक ३१ मार्च रोजी आल्यामुळे)		
५	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी विचारात घेतलेले विमागणितीय प्राप्ती/नुकसान**		
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(७१८५४९२३.००)	५३४७१६७१.००
	वर्षाकरिता विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान योजनेअंतर्गत संपत्ती	निरंक	निरंक
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	७१८५४९२३.००	(५३४७१६७१.००)
	या वर्षातील विचारात घेतलेली विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	७१८५४९२३.००	(५३४७१६७१.००)
६	**ताळेबंद आणि नफातोटयाचे विवरणपत्रात विचारात घ्यावयाची रक्कम**		
	वर्ष अखेर दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	३७६७१६६३१.००	२९००६३५०५.००
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३०४४६९७५४.००	४१५६६७१४०.५१
	निधीची स्थिती	(७२२४६८७७.००)	१२५६०३६३५.५१
	ताळेबंदात विचारात घेतलेली निव्वळ संपत्ती / (देयता)	(७२२४६८७७.००)	१२५६०३६३५.५१
७	**नफातोटयाच्या विवरणपत्रात विचारात घेतलेले खर्च**		
	चालू सेवा मूल्य	८६४१२६६.००	२४२२७१८७.००
	व्याज खर्च	२६१११०५५.००	२९६७५१४७.००
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अपेक्षित प्राप्ती	(२३२११६६६.००)	(३७४४०६११.६३)

	वर्षांत विचारात घेतलेले निव्वळ विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	७१८५४९२३.००	(५३४७१६७१.००)
	नफा तोटयाचे विवरणपत्रात विचारात घेतलेला खर्च	८३३८७५७८.००	३७८७२०८२.००

अ-२) वनमजूर संबंधाने सेवाउपदान :-

१	**गृहीतक** (Assumption)	**दि.३१.०३.२०१८ रोजी**	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी**
	सवलत दर	७.५०%	७.५०%
	वेतन वृध्दी	१०.००%	७.००%

२	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी दायित्वांचे वर्तमान मूल्यातील बदल दर्शविणारा तक्ता**	रक्कम (रुपये)
	वर्षाच्या सुरुवातीस दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	१७८४६३३६८.००
	व्याज खर्च	१३३८५२०३.००
	चालू सेवा खर्च	५४८२३६०.००
	शोधन केलेले लाभ	(१७७१५१३५.००)
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(१०४५१६५४.००)
	वर्ष अखेर दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	१६९१७०२४२.००
३	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी योजनांतर्गत मालमत्तेच्या रास्त मूल्यातील बदल दर्शविणारा तक्ता**	
	वर्षाच्या सुरुवातीस योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३७५९८३९५.१९
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अपेक्षित प्राप्ती	२५८०८२९.८०
	अंशदान	३७२३६९९४.६०
	शोधन केलेले लाभ	(१७७१५१३५.००)
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर विमागणितीय प्राप्ती/(नुकसान)	निरंक
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	५९७०१०८४.६२
४	**योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य दर्शविणारा तक्ता**	
	वर्षाच्या सुरुवातीस योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३७५९८३९५.१९
	योजनेअंतर्गत संपत्तीचे प्रत्यक्ष प्राप्ती	२५८०८२९.८३
	अंशदान	३७२३६९९४.६०

	शोधन केलेले लाभ	(१६७१५१३५.००)
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	५९७०१०८४.६२
	निधीची स्थिती	(१०९४६९१५७.३८)
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अंदाजित प्राप्ती पेक्षा जास्तीची प्राप्ती	निरंक
	(प्रत्यक्ष प्राप्ती दर = अंदाजित प्राप्ती दर वार्षिक नूतनीकरण दिनांक ३१ मार्च रोजी आल्यामुळे)	
५	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी विचारात घेतलेले विमागणितीय प्राप्ती/नुकसान**	
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	१०४५१५६४.००
	वर्षाकरिता विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान योजनेअंतर्गत संपत्ती	निरंक
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(१०४५१५६४.००)
	या वर्षातील विचारात घेतलेली विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(१०४५१५६४.००)
६	**ताळेबंद आणि नफातोटयाचे विवरणपत्रात विचारात घ्यावयाची रक्कम**	
	वर्ष अखेर दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	१६९१७०२४२.००
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	५९७०१०८४.६२
	निधीची स्थिती	(१०९४६९१५७.३८)
	ताळेबंदात विचारात घेतलेली निव्वळ संपत्ती / (देयता)	(१०९४६९१५७.३८)
७	**नफातोटयाच्या विवरणपत्रात विचारात घेतलेले खर्च**	
	चालू सेवा मूल्य	५४८२३७०.००
	व्याज खर्च	१३३८५२०३.००
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अपेक्षित प्राप्ती	(२५८०८२९.८३)
	वर्षात विचारात घेतलेले निव्वळ विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(१०४५१५६४.००)
	नफा तोटयाचे विवरणपत्रात विचारात घेतलेला खर्च	५८३५१७९.००

ब) कंपनीने वनमजुरांकरिता आयुर्विमा महामंडळाच्या सेवा उपदान योजनेस अंतीम रुप दिलेले आहे. तथापि आयुर्विमा महामंडळाने AS १५ प्रमाणे प्रगटीकरण करण्यासाठी वनमजुरांची सन

२०१७-१८ या वर्षाची आवश्यक माहिती पुरविण्यास असमर्थता दर्शविली आहे. त्यामुळे मागील वर्ष सन २०१७-१८ चे प्रकटीकरण करता आलेले नाही.

क) कर्मचा-यांना रजा रोखीकरण निवृत्ती लाभ भारतीय आर्युविमा महामंडळाशी संलग्न करण्यात आले आहे. तथापि यासंबंधाने प्रकटीकरण करण्यासाठी आवश्यक माहिती पुरविण्यास आर्युविमा महामंडळाने असमर्थता दर्शविली आहे. त्यामुळे प्रकटीकरण करता येवू शकले नाही.

टिपणी - ३८ कॉर्पोरेट सामाजिक उत्तरदायित्वाबाबत तरतूद

कंपनीने कॉर्पोरेट सामाजीक उत्तरदायीत्व कार्यविधी (**CSR**) व्यवस्थापनासाठी "एफडीसीएम (सी एस आर)" ट्रस्टची स्थापना केली आहे.

टिपणी - ३९ क्षतिपूर्ती दावे / शासन किंवा शासकीय यंत्रणाकडून येणे रकमा

संचालक मंडळाच्या निर्देशाप्रमाणे कंपनीची मालमत्ता/रोपवनाचे रु ११०७.७६ लाख (मागील वर्षी रु. १०१.२६ लाख) रकमेच्या क्षतीपूर्ती दाव्याचे या वर्षात लेखांकन करण्यात आले आहे. (टिपणी क्र. १६ पहावी)

तसेच महाराष्ट्र शासन/इतर यंत्रणाकडून महामंडळाला क्षतिपूर्ती दाव्यापोटी रु २९१५६.३६ लाख (मागील वर्षी २८९१३.५३ लाख) इतकी रक्कम येणे आहे. (टिपणी क्र. ३ पहावी).

सदर प्रकरणात वसुलीसाठी महाराष्ट्र शासन वा इतर यंत्रणाकडे कंपनीद्वारे पाठपुरावा सुरु आहे. येणे असलेल्या रक्कमा शासन किंवा शासकीय यंत्रणाकडून येणे असल्यामुळे येणे रक्कमा दिर्घकाळ प्रलंबित असल्या तरी संदिग्ध म्हणून कोणतीही तरतूद करण्यात आलेली नाही.

टिपणी - ४० मानसिंग देव वन्यप्राणी अभयारण्य क्षेत्रातील मालाच्या विक्रीचे लेखांकन

नागपूर वनप्रकल्प विभागात मानसिंग देव वन्यप्राणी अभयारण्या अंतर्गत वनविभागास हस्तांतरीत केलेल्या वनक्षेत्रातील वनोपजाच्या विक्रीपासून मिळालेली रक्कम मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार त्यावरील केलेला खर्च वजा करुन रु. १२.०७ लाख (मागील वर्षी रु.१२.०७ लाख) मुख्य वनसंरक्षक वन्यप्राणी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांना देय रक्कम म्हणून इतर चल देयते अंतर्गत दर्शविण्यात आली आहे.

टिपणी - ४१ उपयोगात न आलेल्या निधीवर व्याज व इतर उत्पन्न

निधीच्या गुंतवणूकीवरील प्राप्त व्याज इतर उत्पन्नात अंतर्भूत करण्यात आले आहे. ज्याठिकाणी शासन / निधी पुरविणा-या यंत्रणेकडून स्पष्ट सूचना असतील त्याठिकाणी प्राप्त व्याज हे देयता / इतर देणे म्हणून दर्शविण्यात आले आहे.

शासनास देय असलेली रक्कम तसेच राबविण्यात येत असलेल्या काही ठराविक योजनेअंतर्गत उपयोगात न आलेल्या इतर शासन निधीवर शासनाचे निर्देशाअभावी व्याजाची तरतूद करण्यांत आलेली नाही.

टिपणी - ४२ सूक्ष्म, लघु, आणि मध्यम उपक्रम विकास कायदा २००६

कंपनीकडे उपलब्ध असलेल्या माहितीवर आधारीत दि. ३१.३.२०१९ रोजी सूक्ष्म, लघु, आणि मध्यम उपक्रम विकास कायदा २००६ अंतर्गत नोंदणीकृत कोणतेही सूक्ष्म, लघु, आणि मध्यम कंत्राटदार/ पुरवठाधारक व सेवा देणारे नाहीत.

टिपणी - ४३ खंड प्रतिवेदन —

कंपनीची मुख्य कार्यविधी ही रोपवन निर्मिती असल्यामुळे लेखांकनासंबंधी स्वतंत्र प्रतिवेदन देण्यायोग्य खंड नाही.

टिपणी - ४४ संबंधित पक्षकार व्यवहार प्रकटन -

(अ) संबंधित पक्षकारांची यादी

(I) दुय्यम अंगभूत कंपनी

एफडीसीएम एस्सेल वर्ल्ड गोरेवाडा झू प्रायव्हेट लिमीटेड

(II) व्यवस्थापकीय प्रमुख व त्यांचे संबंधीत

डॉ. एन. रामबाबू व्यवस्थापकीय संचालक

(III) इतर अस्तित्व

अ) एफडीसीएम लि एम्प्लाइज जी .जी. सी. ए. स्किम

ब) एफडीसीएम सीएसआर ट्रस्ट

(ब) वरील संबंधित पक्षकारांसोबत केलेल्या व्यवहाराचे स्वरुप खालील प्रमाणे आहे.

दुय्यम अंगभूत कंपनीत केलेली गुंतवणूक

अ.क्र.	तपशील	वर्ष २०१८-१९	वर्ष २०१७-१८
१	एफडीसीएम एस्सेल वर्ल्ड गोरेवाडा झू प्रायव्हेट लिमीटेड	रुपये १.००	निरंक

व्यवस्थापकीय प्रमुख व त्यांचे नातेवाईकांसोबत केलेले व्यवहार:-

व्यवस्थापकीय संचालक हे कंपनीचे व्यवस्थापकीय प्रमुख म्हणून संबंधीत पक्षकार आहेत. व्यवस्थापकीय संचालक यांना वेतन व भत्यांच्या शोधना व्यतिरिक्त संबंधीत पक्षकार संबंधाने या वर्षात कोणतेही व्यवहार नाहीत.

अ.क्र.	वर्ष २०१७-१८	व्यवस्थापकीय प्रमुख	कालावधी	वेतन व भत्ते (रुपये लाखात)
१	श्री यु.के. अग्रवाल	व्यवस्थापकीय संचालक	१.०४.२०१७ ते ३१.०३.२०१८	२७.९१

अ.क्र.	वर्ष २०१८-१९	व्यवस्थापकीय प्रमुख	कालावधी	वेतन व भत्ते (रुपये लाखात)
१	डॉ. एन. रामबाबू	व्यवस्थापकीय संचालक	१.०४.२०१८ ते ३१.०३.२०१९	३०.२६

सामायीक नियंत्रणातील भागासंबधी व्यवहार

(रु कोटीत)

अ.क्र.	वर्ष	एफडीसीएम सी एस आर ट्रस्ट	एफ.डी.सी.एम.लि. एम्प्लॉइज जी.जी. सी.ए. स्किम
	२०१७-१८		
१	वित्तीय वर्षातील अंशदान	१.४९	५.४७
	२०१८-१९		(रु कोटीत)
१	वित्तीय वर्षातील अंशदान	२.०४	१६.९६

टिपणी - ४५ प्रती भाग मिळकत –

समता भाग धारकांचा संबंध असलेल्या कालावधीकरीता निव्वळ नफ्यास या कालावधीत शिल्लक असलेल्या समता भागाचे भारित सरासरीने भागून मूळ प्रतिभाग मिळकतीची परिगणना करण्यात आली आहे. तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

प्रती भाग मिळकत	२०१८-१९	२०१७-१८
कर आणि अनिवार्य संचिती चे तरतूदीनंतर निव्वळ नफा	रु.७९४३.५५ लाख	रु.५८२०.८१ लाख
भारित सरासरी समता भागाची संख्या	३२३१२३४८	१७७०६३३७
प्रती भाग मूळ / मिश्रीत मिळकत	रु. २४.५८	रु. ३२.८७

टिपणी - ४६ लांबणीवर टाकलेली कर संपत्ती (निव्वळ)

(रु.लाखात)

तपशील	चालू वर्ष अखेर दिनांक ३१.०३.२०१९ रोजी	मागील वर्ष अखेर दिनांक ३१.०३.२०१८ रोजी
लांबणीवर टाकलेली कर संपत्ती		
संदिग्ध ऋणाकरिता तरतूद	४.६६	२.२९
कर्मचारी भविष्य निर्वाह तरतूद	१५.९६	७.२०
संपत्ती, यंत्रे व उपकरणावरील घसारा	१५.४०	२३.४१
एकूण	**३६.०२**	**३२.९०**
लांबणीवर टाकलेली कर देयता		
लांबणीवर टाकलेली कर संपत्ती/(देयता) (निव्वळ)	**३६.०२**	**३२.९०**
चालू वर्षी लाबणीवर टाकलेला कर	३.१२	५.३७

टिपणी - ४७ बँकेतील शिल्लक / बँक हमी

बँकेतील शिल्लकेत गुंतवणूक केलेल्या दिवसापासून एक वर्षापेक्षा जास्त कालावधी नसलेल्या बँकेतील अल्पमुदती ठेवींचा समावेश आहे. रु. ८३.५१ लाख रकमेच्या (मागील वर्षी रु.३०९.०१ लाख) अल्पमुदती ठेवी बँक हमी घेण्यासाठी बँकांकडे तारण ठेवण्यात आलेल्या आहेत.

टिपणी - ४८ संपत्तीची हानी -

संपत्तीचे बिघाड / नुकसान याबाबत सूचना आहे किंवा कसे यासंबंधाने ताळेबंदाचे दिवशी कंपनीने संपत्तीचे निर्धारण केले आहे. ताळेबंदाच्या दिवशी संपत्तीला बिघाड /हानी झाल्याबाबत कोणतीही सूचना नाही.

टिपणी - ४९ आयकर तरतूद

(रु. लाखाल)

आयकराची तरतूद	२०१८-१९	२०१७-१८
सुरुवातीची शिल्लक	१४१२९.००	११४५४.००
चालू वर्षातील भर	३२७५.००	२६७५.००
एकूण	१७४०४.००	१४१२९.००
वजा: चालू वर्षातील समायोजना	--	--
अखेरची शिल्लक	१७४०४.००	१४१२९.००

उत्पन्नाची कृषी तसेच अकृषी या दोन भागात विभागणी करुन प्रत्येक भागाअंतर्गत येणा-या उत्पन्न व खर्चाच्या सर्व ओळख योग्य बाबी विचारात घेवून त्या आधारावर आयकराकरिता रु.३२७५.०० लाख (मागील वर्षी रु. २६७५.०० लाख) रकमेची तरतूद करण्यात आली आहे. सामान्य स्वरुपाच्या महसूली खर्चाची विभागणी प्रत्येक भागावर अशा विभागणीपूर्वी त्या भागातील एकूण प्राप्तीचे आधारे करण्यात आली आहे.

टिपणी - ५० संभाव्य देयता

तरतूद न केलेली संभाव्य देयता आणि कंपनी विरुध्द केलेल्या दाव्याचे संबंधात न स्विकारलेल्या देयता :-

ए) i) कंपनीच्या मालकीची/कंपनीचे ताब्यात असलेली काही जमीन, ईमारती इत्यादी वरील नगरपालिका विषयक आणि इतर स्थानिक करासंबंधी, निर्धारण प्रलंबित असल्यामुळे तसेच काही प्रकरणात देयता स्विकृत न केल्यामुळे :- याबाबत देयता रक्कम स्पष्ट करण्यासारखी नाही.

ii) सन १९९२-९३ ते २०१८-१९ या वर्षाकरिता आगार विभाग बल्लारशाचे बाबतीत नगर परिषद करासंबंधी रु. ६४.७९ लाख (मागील वर्षी रु.१७.९२ लाख) रकमेची देयता समुचित प्राधिका-यांकडे अपील प्रलंबित असल्यामुळे कंपनीने स्विकृत केलेली नाही.

iii) जमीन महसूल जर काही असल्यास.

बी) ताळेबंदाचे दिवशी भांडवली कार्यावरील अंमलबजावणीस शिल्लक असलेल्या कराराची तरतूद न केलेली अंदाजित रक्कम :- निरंक.

सी) i) पात्र मजूरांसाठी या अगोदरच्या वर्षाची भविष्य निर्वाह निधीचे संबंधात जर काही देयता असल्यास.

ii) विविध वनप्रकल्प विभागाअंतर्गत कंपनीव्दारे मजूरांच्या भविष्य निर्वाह निधीचे शोधनात अनियमितता /शोधन न करणे या संबंधाने भविष्य निर्वाह निधी आयुक्त, नागपूर यांनी आकारलेल्या नुकसान भरपाई बाबत देयता रु. १८८४.२३ लाख (मागील वर्षी रु.३६२५.०० लाख) सदरहू प्रकरणी कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी अपील न्यायाधिकरण, नवी दिल्ली यांचे निर्देशानुसार पुढील निर्णयाचे अधिन राहून कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे.

iii) मजूरांचे संबंधाने उपदानाबाबत जर काही देयता असल्यास.

iv) मा.उच्च न्यायालय, औरंगाबाद खंडपीठ यांचे आदेशान्वये किनवट वनप्रकल्प विभागातील मजूरांना कामावरुन कमी करण्याच्या बाबतीत देयता रु.२६.३४ लाख (मागील वर्षी रु.२६.३४ लाख) आणि श्री. के.डी.चव्हाण वनमजूर यांच्यावर झालेल्या

वन्य प्राण्याच्या हल्ल्यामुळे नुकसान भरपाई संबंधाने श्रम न्यायालय नांदेड यांचे केस नं. डब्लु.सी.ए/११/२००० मधील आदेशानुसार व कंपनीने केलेले अपील प्रलंबीत असल्याने देयता रु. ०.८३ लाख.

v) कर निर्धारण वर्ष २०१०-११ व २०११-१२ संबंधाने मूल्य वर्धीत कराची देयता रु. १३.५१ लाख

डी) विक्रीकर / मूल्यवर्धीत कर निर्धारण प्रलंबित असल्यामुळे/लांबणीवर टाकल्यामुळे व्याज, भुर्दंड इ. बाबत जर काही देयता असल्यास.

ई) कर्मचारी/मजूर यांच्या विविध मागण्या अभिनिर्णयासाठी प्रलंबित असल्यामुळे, त्याबाबत देयता निश्चित करता येण्यासारखी नाही.

एफ) रोपवन क्षेत्रातील उभ्या झाडांची प्रत्यक्ष पडताळणी न झाल्यामुळे काही संभाव्य नुकसान इत्यादी असल्यास.

जी) टिपणी क्र. ३१ मध्ये स्पष्ट केल्याप्रमाणे बीज उत्पादन क्षेत्रासंबंधी निर्धारित न केलेला मोबदला :- रक्कम निश्चित करता येण्यासारखी नाही.

एच) मा. श्रम न्यायालय यांचे तक्रार क्र.युएलपी नं.२७/२०१४ मधील आदेशानुसार नाशिक प्रदेशातील नंदूरबार विभागातील श्री.एस.जे.बारजिभे वनरक्षक यांना वैद्यकीय कारणास्तव सेवानिवृत्त केल्याने वेतन व भत्ते यांची देयता अंदाजे रु. २१.२५ लाख. (मागील वर्षी १५.८१ लाख)

आय) मा. श्रम न्यायालय तृतीय नागपूर यांनी केस नं.पीजीए/३/२०१३ अन्वये दि. २८.९.२०१५ रोजी पारीत केलेल्या आदेशानुसार श्री. के.जी.सहारे मजूर नागपूर वन प्रकल्प विभाग यांना सेवा उपदानाचे संबंधाने, कंपनीने दाखल केलेले अपील प्रलंबीत असल्याने देयता रु ०.९७ लाख.

जे) आगार विभाग बल्लारशाह येथील आकस्मिक कामगारांना कामावरुन कमी केल्याचे विरोधात कामगारांनी मा. सुप्रीम कोर्टात दाखल केलेली विशेष याचिका क्र. एसएलपी/८८३६/२०१५ प्रलंबीत असल्याने अंदाजे देयता रु. ३२.५७ लाख.

के) सातवे वेतन आयोगाचे अंमलबजावणी संबंधाने अंदाजे देयता रु. २५.०० कोटी.

टिपणी - ५१ संकिर्ण / इतर

अ) व्यापारी येणे अंतर्गत विविध लेख्यातील वैयक्तिक शिल्लक, येणे रकमा आणि इतर येणे विकलनाधिक्य यांस पुष्टी मिळालेली नाही.

ब) रोख व बँकेतील शिल्लक रकमेच्या आधिक्यात गोंदिया वन प्रकल्प विभागातील रोख रकमेची लुटमार झालेल्या रु.३.२२ लाख भरणा न केलेल्या महसूलाचा (मागील वर्षी रु.३.२२ लाख) समावेश आहे. सदर प्रकरणी विभागीय चौकशीची कार्यवाही अद्याप पूर्ण झालेली नाही.

क) अल्पमुदती ऋण व अग्रिम यात कर्मचा-यांकडून वसूलीयोग्य नामंजूर प्रमाणकांची रक्कम रु.६७.८२ लाख (मागील वर्षी रु.७१.०९ लाख) चा समावेश आहे.

ड) सेवा निवृत्त कर्मचा-यांना पाचव्या व सहाव्या वेतन आयोगाच्या थकबाकीवरील कर्मचारी भविष्य निधीचे शोधनासंबंधी रु. ५००.०० लाख ची तरतूद सन २०१७-१८ मध्ये लेख्यात करण्यात आली आहे.

इ) कंपनीच्या आधीच ताब्यात असलेल्या जमिनीच्या अनुषंगाने जमीन महसूल इ. देय असल्यास त्या संबंधाने कोणतीही तरतूद करण्यात आलेली नाही.

फ) जनहित याचिका क्रमांक ३४२१५ मध्ये मा. मुंबई उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ यांनी पूर्वीच्या खामगाव वन प्रकल्प विभागाचे रोजगार हमी योजना संबंधाने विशेष लेखा परीक्षण करण्याचे निर्देश दिलेले असून मे. ए.एस. दाणी आणि कंपनी सनदी लेखापाल यांनी त्यांचा अहवाल सादर केलेला आहे व प्रकरण न्यायप्रविष्ठ आहे.

ग) विलरकाला खर्चासाठी दिलेले अग्रीम विलरकाचे पदनामाने बँकेत खाते उघडून हाताळण्यात येत असून ऋण व अग्रीम म्हणून वर्गीकृत करण्यात आले आहे.

टिपणी - ५२ ताळेबंदाच्या दिनांकानंतरच्या घटना

i) ब्रम्हपूरी वन प्रकल्पविभागात दि २१.०५.२०१९ रोजी समाज विरोधी तत्वादारे रु. १.८० लाख किंमतीचे वनोपज आगीमुळे जळाले असून यासंबंधी आवश्यक विमा दावे विमा कंपनीकडे दाखल करण्यात आले आहे.

ii) भंडारा वन प्रकल्प विभागात १४ वन कामगारांना मा. मुंबई उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ याचिका क्र. ७१५ ते ७१८/२०१७ अन्वये दिलेल्या आदेशानुसार कंपनीच्या आस्थापनेत नियमीत करण्यात आले आहे.

टिपणी क्र. ५३:- पुनःर्गट आणि फेर मांडणी

ताळेबंद, समावेशक उत्पन्नासह नफातोटापत्रक आणि रोख प्रवाह विवरणपत्र व भाग भांडवलातील बदल व त्यांचेशी संबंधित असलेल्या टिपणीमधील मागील वर्षाचे आकडे आवश्यक त्या ठिकाणी पुनर्गट आणि फेर मांडणी करुन घेतलेले आहेत.

वित्तीय विवरणपत्राचा अविभाज्य भाग असलेले टिपणी क्र. १ ते ५३ करिता स्वाक्षरी.

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

आमचे सम दिनांकाचे संलग्न अहवालानुसार

जोध जोशी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता,
संस्था क्र. १०४३१७ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
स.क्र. ०४१००२

रतन चांडक आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता,
संस्था.क्र१०८६९६ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
स.क्र.४२७११

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९/११/२०१९

स्वाक्षरित
(चंदनसिंग साधुसिग चंदेल)
अध्यक्ष
सं.ओ.क्र. ०७५२४८३९

स्वाक्षरित
(डॉ.एन.रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र. ०८१३५५०७

स्वाक्षरित
(सीएस सौरव सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२२०५३

स्थळ : नागपूर
दिनांक: २९/११/२०१९

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित
(महाराष्ट्र शासनाचा उपक्रम)

CIN : U45200MH1974SGC017206

एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे
२०१८-१९

पंजियीत कार्यालय : एफडीसीएम भवन, प्लॉट नं.३५९/ब, अंबाझरी,
हिंगणा रोड, नागपूर - ४४० ०३६

फॅक्स नं. } 2209 2326
Fax No. } 2201 4438

दूरभाष संख्या } 2205 4022
Telephone No. } 2205 7360
2201 4437

e-mail : agcommauMaharashtra@cag.gov.in

सत्यमेव जयते

महालेखाकार का कार्यालय (लेखापरीक्षा) - III, महाराष्ट्र
प्रतिष्ठा भवन, तल मंजिल,
101, महर्षि कर्वे मार्ग, मुंबई - 400 020.
OFFICE OF THE ACCOUNTANT GENERAL
(AUDIT) - III, MAHARASHTRA
PRATISHTHA BHAVAN, GROUND FLOOR,
101, MAHARSHI KARVE MARG, MUMBAI - 400 020.

संख्या /No. दिनांक /Date

प्रमले/लेप-III/वालेप-I/FDCM/2018-19/consol/ 617

सेवा में,
प्रबंध निदेशक
Forest Development Corporation of Maharashtra Limited
Nagpur

विषय : 31 मार्च 2019 को समाप्त हुए वर्ष के Forest Development Corporation of Maharashtra Limited के समायोजित लेखों पर कम्पनी अधिनियम, 2013 की धारा 143(6)(b) के अंतर्गत भारत के नियंत्रक एवं महालेखापरीक्षक की टिप्पणियाँ

महोदय,

31 मार्च 2019 को समाप्त हुए वर्ष के Forest Development Corporation of Maharashtra Limited के *समायोजित* लेखों पर कंपनी अधिनियम, 2013 की धारा 143(6)(b) के अंतर्गत भारत के नियंत्रक एवं महालेखापरीक्षक का निरंक टिप्पणी प्रमाणपत्र (NIL Comment) संलग्न है।

वार्षिक आमसभा (AGM) होने के पश्चात, वार्षिक रिपोर्ट की तीन मुद्रित प्रतियाँ कृपया इस कार्यालय को भेज दें, साथ ही उपरोक्त लेखों के वार्षिक प्रतिवेदन को विधानसभा में प्रस्तुत करने की तिथि को भी इस कार्यालय को सूचित करें।

भवदीय,

(प्रदीप राय)
प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा) -III

संलग्नक - यथोपरि

COMMENTS OF THE COMPTROLLER AND AUDITOR GENERAL OF INDIA UNDER SECTION 143(6)(b) READ WITH SECTION 129 (4) OF THE COMPANIES ACT, 2013 ON THE CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENTS OF FOREST DEVELOPMENT CORPORATION OF MAHARASHTRA LIMITED FOR THE YEAR ENDED 31 MARCH 2019.

The preparation of consolidated financial statements of Forest Development Corporation of Maharashtra Limited for the year ended 31 March 2019 in accordance with the financial reporting framework prescribed under the Companies Act, 2013 is the responsibility of the management of the company. The statutory auditors appointed by the Comptroller and Auditor General of India under section 139(5) read with section 129 (4) of the Act are responsible for expressing opinion on the financial statements under section 143 read with section 129 (4) of the Act based on independent audit in accordance with the standards on auditing prescribed under section 143(10) of the Act. This is stated to have been done by them vide their Audit Report dated **29 November 2019.**

I, on behalf of the Comptroller and Auditor General of India, have conducted a supplementary audit of the consolidated financial statements of Forest Development Corporation of Maharashtra Limited for the year ended 31 March 2019 under section 143(6)(a) read with the section 129 (4) of the Act. We conducted a supplementary audit of the financial statements of Forest Development Corporation of Maharashtra Limited but did not conduct supplementary audit of the financial statements of FDCM Essel World Gorewada Zoo Private Limited for the year ended on that date. This supplementary audit has been carried out independently without access to the working papers of the statutory auditors and is limited primarily to inquiries of the statutory auditors and company personnel and a selective examination of some of the accounting records.

On the basis of my supplementary audit nothing significant has come to my knowledge which would give rise to any comment upon or supplement to statutory auditor's report under Section 143(6)(b) of the Act.

For and on behalf of
The Comptroller and Auditor General of India

(SANDIP ROY)
PRINCIPAL ACCOUNTANT GENERAL (AUDIT) - III

Place: Mumbai
Date: 15/06/2020

जोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल,
जे.पी. हाऊस, पहिला माळा,
रविनगर चौक, अमरावती रोड .
नागपूर - ४४० ०१०.

रतन धांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल,
४८७ गोधुली, लेन्ड्रा पार्क जवळ,
रामदासपेठ,
नागपूर - ४४० ०१०.

"एकत्रिकृत लेखा परीक्षकांचा अहवाल"

प्रति,
सभासद,
फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड

एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राचे लेखा परीक्षणावर अहवाल

१. अभिप्राय

आम्ही फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड (यानंतर सूत्रधारी कंपनी म्हणून निर्दिष्ट) चे सोबतचे एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे ज्यात दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजीचा एकत्रिकृत ताळेबंद, एकत्रिकृत नफातोट्याचा हिशेब (इतर समावेशक उत्पन्न अंतर्भूत करुन) व रोख प्रवाह विवरण पत्र, वर्ष अखेर भाग भांडवलातील बदलाचे विवरणपत्र तसेच महत्वाच्या लेखा विषयक धोरणाचा सारांश आणि त्यासोबत जोडलेल्या इतर स्पष्टीकरणात्मक माहितीचे लेखापरीक्षण केले आहे.

आमच्या मते व संपूर्ण माहितीनुसार आणि आम्हाला देण्यात आलेल्या स्पष्टीकरणानुसार पूर्वोक्त वित्तीय विवरणपत्रे कंपनी अधिनियम २०१३ (अधिनियम) नुसार आवश्यक असलेली माहिती देत असून अधिनियमाच्या कलम १३३ सुधारित कंपनी (भारतीय लेखांकन मानक) नियम २०१५ सह वाचल्यास त्याअन्वये विहित केलेल्या भारतीय लेखांकन मानकाशी (Ind AS) अनुरुप आणि भारतामध्ये सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार कंपनीची दि. ३१ मार्च २०१९ रोजीची स्थिती, एकत्रिकृत नफा व एकूण एकत्रिकृत समावेशक उत्पन्न, एकत्रिकृत भाग भांडवलातील बदलाचे विवरणपत्र आणि त्या दिवशी संपणा-या वर्षाकरिता एकत्रिकृत रोख प्रवाह विवरणपत्र यांची खरी व वास्तववादी स्थिती दर्शवित आहेत.

२. अभिप्रायाकरिता आधार

कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १४३(१०) अंतर्गत विनिर्दिष्ट लेखापरीक्षण मानकानुसार (SAS) आम्ही एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राचे आमचे लेखापरीक्षण केले आहे. ह्या मानकांतर्गत आमच्या जबाबदा-या पुढे एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राचे लेखापरीक्षणा करिता जबाबदा-या अंतर्गत वर्णन केल्या असून त्या आमच्या अहवालाच्या भाग आहेत. भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेव्दारे निर्गमित नीतितत्व संहितेनुसार तसेच कंपनी अधिनियम २०१३ च्या तरतूदी अंतर्गत एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राच्या आमच्या लेखापरीक्षणाशी सुसंबध्द असलेल्या नैतिक आवश्यकता सह आणि सदर आवश्यकता तसेच नितितत्व संहितेनुसार आम्ही आमच्या इतर नैतिक जबाबदा-या पार पाडल्या असून त्यानुसार आम्ही कंपनीपासून स्वतंत्र आहोत. आम्ही प्राप्त केलेला लेखापरीक्षण विषयक पुरावा एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रावर आमचे अभिप्राय व्यक्त करण्यासाठी पुरेसा व समर्पक आधार आहे असा आम्हाला विश्वास आहे.

३. लेखापरीक्षण विषयक महत्वाच्या बाबी

लेखापरीक्षण विषयक महत्वाच्या बाबी अशा बाबी आहेत की ज्या आमच्या व्यावसायिक विवेचकदृष्टिने स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राचे चालू कालावधीच्या आमच्या लेखापरीक्षणात अत्यंत महत्वपूर्ण होत्या. अशा बाबी संपूर्ण एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राच्या आमच्या लेखापरीक्षणाचे संदर्भाने तसेच त्यावर आमचे अभिप्राय तयार करतांना संबोधित करण्यात आल्या होत्या आणि अशा बाबी संबंधाने आम्ही वेगळे अभिप्राय व्यक्त करीत नाही.

४. एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राबद्दल व्यवस्थापनाची जबाबदारी

भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) आणि भारतामध्ये सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार एकत्रिकृत वित्तीय स्थिती, एकत्रिकृत वित्तीय कार्य, एकत्रिकृत एकूण समावेशक उत्पन्न, एकत्रिकृत भाग भांडवलातील बदलाचे विवरणपत्र आणि समूहाचे एकत्रिकृत रोख प्रवाह विवरणपत्र याबाबत कंपनी अधिनियम २०१३ ("अधिनियम") च्या कलम १३४ (५) मध्ये नमूद केलेल्या बाबी संबंधाने खरी व वास्तववादी स्थिती दर्शविणारे स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रे तयार करण्यासाठी कंपनीचे संचालक मंडळ जबाबदार आहे. या जबाबदारीमध्ये अधिनियमातील तरतूदीनुसार कंपनीच्या मालमत्तेच्या सुरक्षिततेसाठी पुरेसे लेखांकन दस्तऐवज ठेवणे तसेच फसवणूक आणि इतर अनियमितताचा तपास करणे व प्रतिबंध करण्यासाठी योग्य लेखा विषयक धोरणाची निवड करुन लागू करणे, वाजवी आणि दूरदर्शी प्राक्कलन करणे आणि निर्णय घेणे, फसवणूक आणि चुका यामुळे महत्वपूर्ण असत्कथनापासून मुक्त आणि खरी व वास्तववादी स्थिती दर्शविणारे वित्तीय विवरणपत्रे तयार करणे व सादर करण्यासंबंधाने लेखाकंन दस्तऐवजाची अचुकता व पूर्तता याची खात्री करण्यासाठी पुरेशा अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाची आखणी, अंमलबजावणी व पालन करणे इत्यादिचा सुध्दा अंतर्भाव होतो. जोपर्यंत व्यवस्थापन एकतर समूहांचे परिसमापन करीत नाही किंवा कार्य करणे थांबवित नाही किंवा तसे केल्याशिवाय वास्तववादी विकल्प उपलब्ध राहत नाही तोपर्यंत कार्य चालू ठेवण्यासाठी (Going Concern) समूहाच्या कार्यकुशलतेचे निर्धारण करणे, कार्य चालू ठेवण्यासाठी संबंधित बाबीचे प्रकटन करणे आणि लेखांकन कार्य चालू ठेवण्याबाबत (Going concern) आधाराचा उपयोग करणे यासाठी एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे तयार करतांना समूहात समाविष्ट कंपनीचे संचालक मंडळ जबाबदार आहे.

५. लेखापरीक्षकांची जबाबदारी

संपूर्ण एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे फसवणूक किंवा चुका यामुळे महत्वपूर्ण असत्कथनापासून मुक्त आहेत यासंबंधाने वाजवी आश्वासन प्राप्त करणे आणि आमचे अभिप्राय अंतर्भूत असलेला लेखापरीक्षकांचा अहवाल निर्गमित करणे हे आमचे उद्देश आहेत. वाजवी आश्वासन हे आमश्वासनाची वरिष्ट पातळी आहे. परंतु प्रमाण लेखांकन मानकानुसार केलेले लेखापरीक्षण अस्तित्वात असलेल्या महत्वपूर्ण असत्कथनाचा नेहमी तपास करेल याची हमी नसते. असत्कथन हे फसवणूक किंवा चुका पासून उद्‌भवू शकते आणि जर अशा एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राचे आधारावर उपयोगकर्त्याचे आर्थिक निर्णय वैयक्तिकरित्या, एकुणात, संयुक्तपणे प्रभावित होणे अपेक्षित असल्यास सदर असत्कथन हे महत्वपूर्ण मानण्यात येते. प्रमाण लेखांकन मानकानुसार लेखापरीक्षणाचा भाग म्हणून आम्ही व्यावसायिक विवेकबुध्दीचा वापर करुन लेखा परीक्षणाचे शेवटपर्यंत व्यावसायिक संशयी वृत्तीचे पालन केले आहे.

आम्हाला देखील चुका किंवा फसवणूक यामुळे एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राच्या महत्वपूर्ण असत्यकथनाच्या जबाबदा-यांची ओळख व अंदाज आहे. अशा जबाबदा-यास प्रतियोगी स्वरुपाच्या लेखापरीक्षा कार्यपध्दतीची आखणी करुन त्याप्रमाणे लेखापरीक्षणाचे कार्य केले जाते. आणि आमच्या अभिप्रायाबाबत आधार तयार करण्यासाठी योग्य व पुरेसे लेखापरीक्षण पुरावे प्राप्त केले जातात. फसवणुकीमध्ये संगनमत, बनावट दस्तऐवज तयार करणे उद्देशपूर्वक अकृती, विपर्यास करणे किंवा अंतर्गत नियंत्रण अधिभावी ठरणे यासारख्या बाबी अंतर्भूत होत असल्याने चुकामळे उद्‌भवणा-या जबाबदारीपेक्षा फसवणूकीपासून महत्वपूर्ण असत्यकथनाचा तपास न होण्याची जबाबदारी जास्त असते.

परिस्थितीशी अनुरुप अशा योग्य लेखापरीक्षा कार्यपध्दतीची आखणी करण्यासाठी लेखापरीक्षणाशी संबंधित अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाची समज करुन घेण्यात येते. कंपनीकडे पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दती अस्तित्वात आहे काय, अशा नियंत्रण पध्दतीची परिणामकारकता यासंबंधाने कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४३ (३) अंतर्गत आमचे मत व्यक्त करण्यासाठी आम्ही जबाबदार आहोत.

व्यवस्थापनाने उपयोगात आणलेल्या लेखाविषयक धोरणांची समुचितता, लेखांकन प्राक्कलने आणि केलेले संबंधित प्रकटन याचे मूल्यमापन केले जाते.

समूहाच्या कार्य चालू ठेवण्याचे कार्यक्षमतेबाबत शंका उपस्थित करणा-या घटना किंवा परिस्थितीचे संबंधाने विशेष स्वरुपाची अनिश्चितता अस्तित्वात असल्यास लेखापरीक्षण पुराव्याचे आधारावर व्यवस्थापनाने उपयोगात आणलेल्या लेखांकनाचे कार्य चालू ठेवण्याचे आधाराबाबतच्या समुचिततेवर निष्कर्ष काढण्यात येतो. विशेष स्वरुपाची अनिश्चितता अस्तित्वात असल्याबाबत आम्ही निष्कर्ष काढल्यास आमच्या लेखापरीक्षकांच्या अहवालात वित्तीय विवरणपत्रातील संबंधित प्रकटनाकडे लक्ष वेधणे आम्हाला आवश्यक असते किंवा जर असे प्रकटन अपर्याप्त असेल तर आमचे अभिप्रायात दुरुस्ती करावी लागते. आम्ही काढलेले निष्कर्ष आमच्या लेखापरीक्षकांच्या अहवालाचे दिनांकापर्यंत लेखापरीक्षणातील प्राप्त पुराव्यावर आधारित आहेत. तथापि भविष्यातील घटना किंवा परिस्थिती समूहाचे चालू असलेले कार्य (Going concern) बंद करण्यास कारणीभूत ठरु शकते.

एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राचे प्रकटनासह एकूण सादरीकरण, संरचना आणि आशय यांचे मूल्यमापन केले जाते. तसेच एकत्रिकृत विवरणपत्रे महत्वाचे व्यवहार आणि घटनांचे प्रतिनिधीत्व अशा पध्दतीने करतात की, ज्यामुळे वाजवी सादरीकरण साध्य होते. भौतिकता हा वित्तीय विवरणपत्रातील असत्यकथनाचा परिणाम आहे, ज्यामुळे वित्तीय विवरणपत्राची संमजसपणे चांगली माहिती असलेल्या उपयोगकर्त्याचे आर्थिक निर्णय प्रभावित होऊ शकतात. आम्ही परिणामात्मक भौतिकता विचारात घेतो आणि उपरोक्त संयुक्तपणे नियंत्रित संस्थाच्या संबंधाने अधिनियमाच्या कलम १४३ च्या पोटकलम ३ व ११ चा संबंध केवळ अशा लेखापरीक्षित विवरणपत्रावर आधारित आहे. केलेल्या कामावरील आमचा विश्वास, इतर लेखापरिक्षकांचे अहवाल आणि व्यवस्थापनाव्दारे प्रमाणित वित्तीय विवरणपत्रासंबंधी वरील बाबीसंबंधाने एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रावरील आमचा अहवाल आणि खाली दिलेल्या विधीविषयक आणि विनियामक आवश्यकता यावरील आमचे अहवालात बदल नाही.

६. इतर बाबी

आम्ही सहाय्यक कंपनी (एफडीसीएम एस्सेलवर्ल्ड गोरेवाडा झू प्रायवेट लिमीटेड) च्या वित्तीय विवरणपत्राचे लेखापरीक्षण केलेले नाही. त्याच दिवशी संपणा-या वर्षांकरिता या सहाय्यक कंपनीच्या वित्तीय विवरणपत्रात ताळेबंद, नफा तोट्याचा हिशेब, रोखप्रवाह आणि इतर वित्तीय विवरणपत्राचा अंतर्भाव असून त्यांचा एकीकृत वित्तीय विवरणपत्रात विचार करण्यात आला आहे. एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रात समूहाचा निव्वळ नफा / तोट्याचा वाटा देखील अंतर्भूत असून त्याबाबत अहवाल व्यवस्थापनाव्दारे आम्हाला पुरविण्यात आला आहे आणि अधिनियमाच्या कलम १४३ पोटकलम (३) (११) च्या संबंधाने उपरोक्त सहाय्यक कंपनीचे संबंधात आमचा अहवाल केवळ इतर लेखापरीक्षकांच्या अहवालावर आधारित आहे.

७. इतर विधी विषयक आणि विनियामक आवश्यकतावर अहवाल

१. अधिनियमाच्या कलम १४३ चे पोटकलम ११ अन्वये केंद्र शासनाव्दारे निर्गमित कंपनी (लेखा परीक्षकांचा अहवाल) आदेश २०१६ (आदेश) नुसार आवश्यक असलेल्या सदर आदेशाच्या परिच्छेद ३ आणि ४ मधील विनिर्दिष्ट बाबीसंबंधाने निवेदन आम्ही सहपत्र 'अ' मध्ये देत आहोत.

२. कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४३(५) अंतर्गत आवश्यकतेनुसार, लेखापरीक्षणाच्या सुचविलेल्या पध्दतीचे अनुपालन करुन भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे व्दारा निर्गमित निर्देशावरील निवेदन आम्ही सहपत्र 'क' मध्ये देत आहोत.

३. कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४३ (३) मधील आवश्यकतेनुसार आम्ही प्रतिवेदन करतो की:

अ) आमच्या माहिती आणि समजुतीप्रमाणे लेखापरीक्षणासाठी आवश्यक असलेली सर्व माहिती व स्पष्टीकरण आम्ही मागितले व प्राप्त केले आहेत.

ब) आमच्या मते आम्ही केलेल्या लेखापुस्तकाचे तपासणीवरुन दिसून येते की कायद्यानुसार आवश्यक असलेली योग्य ती लेखापुस्तके कंपनीव्दारे ठेवण्यात आली आहेत.

क) या अहवालाशी संबंधित एकत्रिकृत ताळेबंद, एकत्रिकृत नफातोटा पत्रक आणि एकत्रिकृत रोख प्रवाह विवरणपत्र यांचा स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्र तयार करण्यासाठी ठेवलेल्या संबंधित लेखापुस्तकाशी मेळ आहे.

ड) आमच्या मते उपरोक्त एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे अधिनियमाच्या कलम १३३ अंतर्गत विनिर्दिष्ट लेखांकन मानकाचे अनुपालन करीत आहेत.

ई) आम्ही कंपनीकडून लेखी अभिवेदन प्राप्त केले आहे. नियुक्त केलेल्या संचालकापैकी दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी कोणीही संचालक कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १६४(२) अन्वये अपात्र ठरविण्यात आलेले नाही.

फ) कंपनीच्या विवरणपत्रावर पुरेशा अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणा संबंधाने आणि अशा नियंत्रणाचे प्रभावी अंमलबजावणी संबंधाने 'सहपत्र ब' मधील आमचा स्वतंत्र अहवाल पहावा.

४. लेखापरीक्षकांच्या अहवालात अंतर्भूत करावयाच्या इतर बाबीसंबंधाने कंपनी (लेखापरीक्षा व लेखापरीक्षक) नियम २०१४ च्या नियम ११ नुसार आमच्या मते आणि आमच्या संपूर्ण माहितीप्रमाणे व आम्हाला देण्यात आलेल्या स्पष्टीकरणानुसार :-

i) कंपनीने आपल्या भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) वित्तीय विवरणपत्रात प्रलंबित न्यायालयीन वादामुळे आपल्या आर्थिक स्थितीवर पडणा-या प्रभावाचे प्रकटन केले आहे. भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) वित्तीय विवरणपत्रातील टिपणी क्र. ५० कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.

ii) कंपनीकडे विशेष अंदाजित नुकसान होण्याजोगे कोणतेही दिर्घमुदती करार किंवा पोटकरार नाहीत.

iii) गुंतवणूकदार शिक्षण व संरक्षण निधीत स्थानांतरीत करावयाच्या रकमेचे स्थानांतरण करण्यास कंपनीव्दारे विलंब झालेला नाही.

जोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०४३१७ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
(स.क्र. ०४१००२)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

रतन चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०८६९६ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
(स.क्र. ०४२७११)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

<u>लेखा परीक्षकांच्या अहवालाचे सहपत्र - अ</u>

<u>(आमचे सम दिनांकाचे अहवालात निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे) वित्तीय वर्ष २०१८-१९</u>

फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमीटेडच्या सभासदांना प्रेषित केलेल्या दि. ३१ मार्च २०१९ रोजी संपलेल्या वर्षाच्या कंपनीच्या भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) वित्तीय विवरण पत्रावरील आमचे सम दिनांकाचे अहवालातील निर्दिष्ट सहपत्र

१) अ) संख्यात्मक तपशील व ठिकाण यासह स्थिर संपत्तीचे पूर्ण तपशील दर्शविणारी बाबवार यादी ठेवण्यात आली आहे.

ब) आम्हाला कळविल्याप्रमाणे व्यवस्थापनाने सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात स्थिर संपत्तीची प्रत्यक्ष पडताळणी केलेली नाही. व्यवस्थापनाने सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात प्रत्यक्ष पडताळणी केलेली नसल्याने विशेष विसंगती वगैरे असल्यास त्यासंबंधी व त्याचे परिणामस्वरुप लेखापुस्तकातील प्रभावासंबंधाने आम्ही अभिप्राय देऊ शकत नाही. टिपणी क्र. ३६ कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.

क) कंपनीच्या मालकीच्या अचल संपत्तीचे हक्क विलेख (Title-deeds) कंपनीचे नावे आहेत.भाडे पट्टीने घेतलेल्या जमिनीवर बांधकाम केलेल्या इमारतीच्या स्वरुपातील अचल संपत्तीचे हक्कविलेख कंपनीच्या नावे आहेत. टिपणी क्र. १ अ कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.

२) अ) आम्हाला कळविल्याप्रमाणे सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात कच्चा माल, तयार मालाचा साठा व प्रगतीपथावरील कामाची प्रत्यक्ष पडताळणी व्यवस्थापनाने केलेली नाही. व्यवस्थापनाने सन २०१८-१९ या वर्षात प्रत्यक्ष पडताळणी न केल्याने विशेष विसंगती वगैरे असल्यास त्यासंबंधी व परिणामस्वरुप त्याचे लेखापुस्तकातील प्रभावासंबंधी अभिप्राय आम्ही देऊ शकत नाही. तसेच यासंबधाने टिपणी क्र.३६ कडे लक्ष वेधण्यात येत आहे.

३) अ) कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १८९ अंतर्गत ठेवलेल्या नोंदवहीत समाविष्ट कंपन्या, संस्था, मर्यादित दायित्व भागिदारी व इतर पक्षास कंपनीने कोणतेही प्रतिभूत किंवा अप्रतिभूत ऋण मंजूर केलेले नाही. त्यामुळे यासंबंधी तरतूदी लागू नाहीत.

४) आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणाप्रमाणे कंपनीने ऋण, गुंतवणूक, हमी आणि प्रतिभूती यासंबंधाने कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १८५ व १८६ च्या तरतूदीचे अनुपालन केले आहे.

५) कंपनीने जनतेकडून कोणत्याही प्रकारच्या ठेवी स्विकृत केलेल्या नाहीत, आणि परिणामतः भारतीय रिझर्व बँकेव्दारे निर्गमित केलेले निर्देश आणि कंपनी अधिनियम २०१३ कलम ७३ ते ७६ किंवा इतर संबंधीत तरतूदी आणि त्याअंतर्गत तयार केलेले नियम लागू नाहीत.

६) आम्हाला दिलेल्या माहितीप्रमाणे केंद्र शासनाने कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४८च्या पोटकलम (१) नुसार कंपनीला कंपनी राबवित असलेल्या कोणत्याही कार्यविधीसाठी परिव्यय लेखापुस्तके ठेवण्याबाबत विनिर्दिष्ट केलेले नाही.

७) अ) आम्हाला दिलेल्या माहीती व स्पष्टीकरणानुसार निर्विवाद सांविधानिक देणी, जसे भविष्य निर्वाह निधी, कर्मचारी राज्य विमा, आयकर, विक्रीकर, संपत्तीकर, सीमाशुल्क, सेवाकर आणि उत्पादन शुल्क, मूल्यवर्धित कर, उपकर आणि इतर कोणतीही लागू असलेली महत्वाची सांविधिक देणी याचा भरणा समुचित प्राधिका-याकडे चालू वर्षात नियमितपणे करण्यात आला आहे. सहा महीन्यापेक्षा जास्त कालावधीकरिता अशा रकमा प्रलंबित नाही.

ब) आम्हाला दिलेल्या माहीती व स्पष्टीकरणानुसार खाली दर्शविलेली मूल्यवर्धित कराची विवादित देयता वगळता आयकर, विक्रीकर, सेवाकर, सिमाशुल्क किंवा उत्पादन शुल्काची जी समुचित प्राधिकरणाकडे जमा करण्यात आली नाही, अशी कोणतीही देयता प्रलंबित नाही.

संविधिचे नाव	देणीचे स्वरुप	भरणा न केलेली विवादित रक्कम (रुपये)	रकमेशी संबंधित कालावधी	विवाद प्रलंबित असलेले चर्चापीठ
महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कायदा २००२	विक्रीकर प्रकरणे	९३०६०९/-	२०१०-११	सह आयुक्त (अपील) विक्रीकर, नागपूर
महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कायदा २००२	विक्रीकर प्रकरणे	४२००३२/-	२०११-१२	सह आयुक्त (अपील) विक्रीकर, नागपूर

८) आम्हाला दिलेल्या माहीती आणि स्पष्टीकरणानुसार, आमच्या मते कंपनीने कोणतीही वित्तिय संस्था, बँका आणि ऋणपत्रधारक यांची देणी परत करण्यात कसूर केलेली नाही.

९) पार पाडलेल्या लेखापरीक्षण प्रक्रियेवर आधारित आणि व्यवस्थापनाने दिलेल्या माहीती आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने प्रारंभिक सार्वजनिक मागणीव्दारे किंवा पुढील सार्वजनिक मागणीव्दारे ऋण विलेख आणि ऋणासह रक्कम उभारलेली नाही, परिणामत: आदेशाचे कलम ३ (ix) मधील तरतूदी कंपनीला लागू नाहीत. त्यामुळे त्याबाबत अभिप्राय नाही.

१०) पार पाडलेल्या लेखापरीक्षण प्रक्रियेवर आधारित आणि व्यवस्थापनाव्दारे दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आम्ही प्रतिवेदित करतो की, चालू आर्थिक वर्षात कंपनीव्दारे किंवा कंपनीमध्ये कोणतीही फसवणूक (Fraud) झाल्याचे निदर्शनास आलेले नाही किंवा प्रतिवेदीत करण्यात आलेले नाही.

११) कंपनी अधिनियम २०१३ च्या अनुसूची (v) ५ सह वाचल्यास कलम १९७ च्या आवश्यकतेनुसार आवश्यक मंजुरीनंतरच व्यवस्थेसंबंधी पारिश्रमिक अदा केले आहे किंवा तरतूद केली आहे.

१२) कंपनी निधी कंपनी नाही. त्यामुळे कलम (xii) मधील तरतूदी कंपनीला लागू नाही.

१३) कंपनी अधिनियम २०१३, कलम १७७ व १८८ मधील तरतूदींचे अनुपालन करुन भारतीय लेखांकन मानक (IndAS) - २४ "संबंधित पक्षकार प्रकटन" नुसार आवश्यक असल्याप्रमाणे संबंधित पक्षकारासोबतच्या सर्व व्यवहाराचे प्रकटन वित्तीय विवरणपत्रात करण्यात आले आहे. टिपणी क्र.४४. पहावी.

१४) कंपनीने परीक्षणांतर्गत चालू आर्थिक वर्षात भागाचे कोणतेही अधिमान्य आवंटन किंवा खाजगी वाटप किंवा पूर्णतः अथवा अंशतः परिवर्तित ऋणपत्राचे वाटप केलेले नाही. परिणामतः आदेशाच्या कलम ३ (xiv) च्या तरतूदी कंपनीला लागू नाही.

१५) कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १९२ च्या व्याप्तीत समाविष्ट होणारे रोखील नसलेले व्यवहार कंपनीने संचालक किंवा त्यांचेशी संबंधीत व्यक्तिशी केलेले नाहीत. परिणामतः आदेशाच्या, कलम ३ (xv) च्या तरतूदी कंपनीला लागू नाही.

१६) भारतीय रिझर्व बँक कायदा १९३४ कलम ४५ आयए अंतर्गत कंपनीला नोंदणी करण्याची आवश्यकता नाही. परिणामतः आदेशाचे कलम ३ (xvi) च्या तरतूदी कंपनीला लागू नाही.

जोध जोशी आणि कंपनी,	रतन चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता	सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०४३१७ डब्ल्यू)	(संस्था नोंदणी क्र.१०८६९६ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित	स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)	(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार	भागीदार
(स.क्र. ०४१००२)	(स.क्र. ०४२७११)
स्थळ : नागपूर	स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९	दिनांक : २९.११.२०१९

लेखा परीक्षकांच्या अहवालाचे सहपत्र - ब
(आमचे सम दिनांकाचे अहवालात निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे) वित्तीय वर्ष २०१८-१९

अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणासंबंधाने कंपनी अधिनियम २०१३ ("कायदा") कलम १४३ पोटकलम ३ चे उपवाक्य (i) अंतर्गत अहवाल

आम्ही फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड ("कंपनी") च्या ३१ मार्च २०१९ रोजी संपलेल्या वर्षाकरिता कंपनीच्या भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) वित्तीय विवरणपत्राच्या आम्ही केलेल्या लेखापरीक्षणाचे संबंधाने त्याच दिवशी संपलेल्या वर्षाकरिता आर्थिक प्रतिवेदनावर अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांचे लेखापरीक्षण केले आहे.

अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाकरिता व्यवस्थापनाची जबाबदारी :

आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणासंबंधाने (इंस्टीट्यूट ऑफ चार्टर्ड अकाऊन्टंट्स ऑफ इंडिया) भारतीय सनदी लेखापालाच्या संस्थेने (ICAI) निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक टिपणीत नमूद केल्यानुसार कंपनीने आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे आधारे स्थापित केलेले अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण सुस्थितीत ठेवण्यासाठी कंपनीचे व्यवस्थापन जबाबदार आहे. या जबाबदारीमध्ये कंपनी अधिनियम २०१३ अंतर्गत आवश्यक असल्याप्रमाणे कंपनीच्या व्यवसायाचे सुस्थितीत व कार्यक्षम संचालनाची खात्री करण्यासाठी प्रभावीपणे कार्यरत पुरेशा अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे योजनेची आखणी, अंमलबजावणी व परिचलन, कंपनीच्या धोरणांचा अवलंब, संपत्तीची सुरक्षा, फसवणूक आणि चुकांचा प्रतिबंध आणि तपास, लेखाविषयक अभिलेखाची अचूकता व पूर्णत्व आणि विश्वसनीय वित्तीय माहितीची वेळेवर तयारी इत्यादिंचा अंतर्भाव आहे.

लेखापरिक्षकांची जबाबदारी :

आम्ही केलेल्या लेखापरीक्षणाचे आधारे आर्थिक प्रतिवेदनावरील कंपनीचे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणासंबंधाने अभिप्राय व्यक्त करणे ही आमची जबाबदारी आहे. आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे लेखापरीक्षणाबाबत भारतीय सनदी लेखापाल (ICAI) संस्थेव्दारे निर्गमित मार्गदर्शक टिपणीनुसार ("मार्गदर्शक टिपणी") आणि कंपनी अधिनियम २०१३ कलम १४३ (१०) अंतर्गत विहित केल्याचे मानण्यात आल्यानुसार, दोन्ही अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे लेखापरीक्षणास लागू असलेले तसेच दोन्ही भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेने निर्गमित केलेले, अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या लेखापरीक्षणास लागू मर्यादेपर्यंत आम्ही आमचे लेखापरीक्षण केले आहे. त्यानुसार सदर मानके आणि मार्गदर्शक टिपणीनुसार आम्ही नैतीक मूल्यांचे अनुपालन व लेखापरीक्षणाचे नियोजन करुन आर्थिक प्रतिवेदनावर पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण स्थापित असून त्याचे पालन होत आहे आणि असे नियंत्रण सर्व महत्वपूर्ण विषयात प्रभावीपणे चालू आहे याबाबत वाजवी आश्वासन प्राप्त केले आहे.

आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दती पुरेशी असून प्रभावीपणे चालू आहे. यासंबंधाने लेखापरीक्षण पुरावा प्राप्त करण्यासाठी कार्यपध्दतीचा आमच्या लेखापरीक्षणात अंतर्भाव आहे. आमच्या आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या लेखापरीक्षणात आर्थिक प्रतिवेदनावर अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाची जाणीव प्राप्त करणे, महत्वपूर्ण उणीवा असल्यास जबाबदारीचे निर्धारण करणे आणि निर्धारित जबाबदारीवर आधारित अंतर्गत नियंत्रणाचे प्रभावीपणे पालन होत असल्याबाबत चाचणी व मूल्यमापन करणे याचा अंतर्भाव आहे. निवड केलेली कार्यपध्दती लेखापरीक्षकांचे निर्णय तसेच वित्तीय विवरणपत्रे फसवणूक किंवा चुकामुळे महत्वपूर्ण असत्कथन याबाबत जबाबदारीचे निर्धारण यावर अवलंबून आहे.

आर्थिक प्रतिवेदनावरील कंपनीच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दती संबंधाने आमच्या अभिप्रायाच्या आधारासाठी आम्ही पुरेसा आणि योग्य लेखापरीक्षण पुरावा प्राप्त केला आहे असा आम्हाला विश्वास आहे.

आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचा अर्थ :

सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार आर्थिक प्रतिवेदन आणि वित्तीय विवरणपत्रे तयार करण्याची विश्वसनीयता बाह्य प्रयोजनासाठी वाजवी आश्वासन उपलब्ध करुन देण्यासाठी तयार केलेली आर्थिक प्रतिवेदनावरील कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण ही प्रक्रिया आहे. कंपनीच्या आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण यामध्ये १) व्यवहार अचूकपणे व योग्यप्रकारे प्रतिबिंबीत करणे आणि कंपनीच्या संपत्तीची विल्हेवाट यासंबंधाने वाजवी तपशीलासह अभिलेख ठेवणे, २) सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार वित्तीय विवरणपत्रे तयार करण्यासाठी आवश्यक असल्याप्रमाणे व्यवहाराची नोंद केल्याबाबत वाजवी आश्वासन उपलब्ध करुन देणे आणि व्यवस्थापन तसेच फक्त कंपनीच्या संचालकाच्या प्राधिकार पत्रानुसार कंपनीची प्राप्ती आणि खर्च करण्यात येत आहेत आणि ३) वित्तीय विवरणपत्रावर महत्वपूर्ण परिणाम करणा-या कंपनीच्या संपत्तीचे अनधिकृत संपादन, वापर आणि विल्हेवाट याबाबत वेळीच तपास करुन प्रतिबंध करणे यासाठी वाजवी आश्वासन उपलब्ध करुन देणे, असे धोरण व कार्यपध्दतीचा अंतर्भाव आहे.

आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या अंगभूत मर्यादा :

संगनमताची शक्यता किंवा अयोग्य व्यवस्थापन, नियंत्रणाचे अधिभावीकरण यासारख्या आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या अंगभूत मर्यादामुळे चुका किंवा फसवणुकीमुळे महत्वपूर्ण असत्कथन घडून तपास न होण्याची शक्यता असते. तसेच परिस्थितीतील बदल, धोरण किंवा प्रक्रियेचा दर्जा इत्यादिमुळे आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत नियंत्रणाचे भविष्यकालीन कालावधीच्या प्रक्षेपणाचे कोणतेही मूल्यांकन अपुर्ण राहून बिघडण्याची शक्यता असते.

अभिप्राय :

आमच्या मते महत्वपूर्ण बाबतीत कंपनीकडे, आर्थिक प्रतिवेदनावरील पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दत अस्तित्वात आहे आणि भारतीय सनदी लेखापालाच्या संस्थेने निर्गमित केलेल्या आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणावरील मार्गदर्शक टिपणीत नमूद केल्यानुसार अंतर्गत नियंत्रणाचे आवश्यक घटक विचारात घेता कंपनीने आर्थिक प्रतिवेदनावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणा संबंधाने कसोटीवर आधारित अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण स्थापित केले असून असे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण दि. ३१.०३.२०१९ रोजी प्रभावीपणे कार्यरत होते.

जोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०४३१७ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
(स.क्र. ०४५००२)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

रत्न चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०८६९६ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
(स.क्र. ०४२७११)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

लेखा परीक्षकांच्या अहवालाचे सहपत्र - क
(आमचे सम दिनांकाचे अहवालात निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे) वित्तीय वर्ष २०१८-१९

कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १४३(५) अंतर्गत कंपन्यांचे लेखापरीक्षणाकरिता निदेश व उपनिदेशानुसार अहवाल

अ.क्र.	तपशील / निदेश	अभिप्राय
१	अधित्यजन/ऋण/कर्ज/व्याज इत्यादिचे निर्लेखनाची कोणतीही प्रकरणे आहेत काय, त्याबाबत अहवाल असल्यास, त्याबाबतची कारणे आणि अंतर्भूत असलेली रक्कम.	आमच्या अभिप्रायानुसार अधित्यजन / ऋण / कर्ज / व्याज इत्यादिचे निर्लेखनाबाबत प्रकरणे आढळून आलेली नाही.
२	तृतीय पक्षकाराकडे असलेल्या वस्तुसूची तसेच शासन आणि इतर प्राधिकरणाकडून देणगी स्वरूपात प्राप्त संपत्तीकरीता योग्य दस्तऐवज ठेवण्यात आले आहेत काय?	आम्हाला आढळून आले आहे की, कंपनीची वस्तुसूची तृतीय पक्षकाराकडे नाही. आम्हाला प्राप्त स्पष्टीकरणानुसार शासन आणि इतर प्राधिकरणाकडून देणगी स्वरूपात संपत्ती प्राप्त झालेली नाही.
३	प्रलंबित विधी विषयक / लवादी प्रकरणे प्रलंबित असण्याचे कारणासह विश्लेषण आणि सर्व विधी विषयक प्रकरणावरील खर्चाकरिता संनियंत्रण रचनेचे अस्तित्व/परिणामकारकता (परदेशी/स्थानिक) देण्यात यावी.	अहवालासोबत जोडलेल्या सहपत्र ! नुसार वयोनिहाय विश्लेषण दिलेले आहे. प्रलंबित असण्याची कारणे आम्ही प्राप्त केली आहेत. कंपनीकडे विधीविषयक प्रलंबित प्रकरणावरील खर्चाकरीता संनियंत्रण रचना अस्तित्वात असून परिणामकारकता आहे.
४	कंपनीची निर्गुंतवणुकी करिता निवड झाली असल्यास संपत्ती (अदृष्य संपत्ती व जमीन) आणि देयतांचे (बांधील व सर्वसाधारण संविदांसह) मूल्यांकनासंबंधाने स्थितीबाबत पध्दत आणि निर्गुंतवणूक प्रक्रियेची सद्यस्थिती याबाबत संपूर्ण अहवालाचे तपासणी करण्यात यावी.	आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार व माहितीप्रमाणे कंपनीची निर्गुंतवणुकी करिता निवड करण्यात आलेली नाही.
	विनिर्दिष्ट क्षेत्रात गुंतलेल्या कंपन्यांच्या लेखापरीक्षणाकरिता उपनिदेश	
१	आर्थिक आयुष्यमानानंतर तोड केलेल्या रबर रोपवनाकरिता लेखांकनाचे धोरण इतर समान उद्योगात स्विकृत केलेल्या प्रथेनुसार आहे काय? व्यवस्थापनाने उपउत्पादन/टाकाऊ माल प्रमाणपत्रांच्या मर्यादेत आहे याबाबत संनियंत्रण केले आहे काय?	कंपनी रबर रोपवनाची कार्यवाही राबवित नाही.
२	पुनर्वसन संविदा या वापर उद्देशित प्रयोजनासाठी करण्यात आला आहे आणि यावरील वनीकरणाच्या संबंधित विधीविधानांतर्गत आवश्यकतांचे पालन झाले आहे काय?	आम्हाला दिलेल्या माहिती व स्पष्टीकरणानुसार कोणत्याही विधीविधानांतर्गत निर्मित पुनर्वसन संविदा कंपनीने ठेवलेली नाही.
३	लेखा परीक्षण अहवालात नमूद नफा/तोटा कंपनीच्या नफातोटा विवरणपत्राप्रमाणे आहे काय?	नफा किंवा तोटा लेखा परीक्षण अहवालात नमूद करणे आवश्यक नसल्याने आम्ही नफा किंवा तोटा लेखापरीक्षण अहवालात नमूद केलेला नाही.
४	वन विभागास स्वामित्व शुल्क परिगणनेचा आधार व वेळेवर शोधनाची तपासणी करण्यासाठी कंपनीकडे योग्य पध्दत आहे काय? स्वामित्व शुल्काचे शोधन करण्यास विलंब झाल्यामुळे राज्य शासनास प्रदान केलेल्या व्याजाबाबत अभिप्राय देण्यात यावे.	आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार स्वामित्व शुल्काचे शोधनासाठी कंपनीने वन विभागासोबत करार केलेला नाही.
५	ईमारती मालाच्या विक्रीतील अडचणी टाळण्यासाठी मागणी व पुरवठ्यातील अंतर कमी करण्यासाठी वस्तुसूची व्यवस्थापन प्रणाली आहे काय?	मागणी व पुरवठा याकरिता शासनाद्वारे तयार केलेल्या नियमांचे पालन करणे कंपनीला बंधनकारक आहे. चालू वर्षात ईमारतीमालाची विपत्तीदायक विक्री झालेली नाही.

६	केंद्र शासन / राज्य शासन किंवा त्यांच्या यंत्रणेकडून प्राप्त झालेले अनुदान / अर्थसहाय्याचे परावर्तनाचे प्रकरणाबाबत अहवाल देण्यास यावा.	आम्हाला दिलेल्या माहितीप्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार केंद्र शासन / राज्य शासन किंवा त्यांच्या यंत्रणाकडून प्राप्त अनुदान / अर्थसहाय्याचे परावर्तनाची प्रकरणे निदर्शनास आलेली नाहीत.

जोध जोशी आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०४३१७ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
(स.क्र. ०४५१००२)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

रतन चांडक आणि कंपनी,
सनदी लेखापाल, करिता
(संस्था नोंदणी क्र.१०८६९६ डब्ल्यू)
स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
(स.क्र. ०४२७११)

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

स्वतंत्र लेखा परीक्षकांच्या अहवालाचे सहपत्र - क
(आमचे सम दिनांकाचे अहवालात निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे) वित्तीय वर्ष २०१८-१९

दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी प्रलंबित न्यायालयीन प्रकरणाचे वर्षनिहाय विश्लेषण

अ.क्र.	कार्यालयाचे नांव	न्यायालय	प्रकरण क्र. आणि वर्ष	अर्जदार	गैरअर्जदार	संक्षिप्त विषय	कंपनीच्या वकीलाचे नांव	केलेली कार्यवाही आणि प्रकरणाची प्रगती	प्रलंबित असण्याची कारणे	अंतीम निर्णय
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	व्यवस्थापकीय संचालक कार्यालय	उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ नागपूर	डब्ल्यूपी/ २०४०/२०१५	एमएसएफडीसी कर्मचारी संघटना चंद्रपूर	महाराष्ट्र शासन / पनधन प्रमुख आणि इतर २३	दुर्गम भत्याचे अतिरिक्त शोधनाची वसुली न करणेबाबत	ॲड एम.एम. सुदामे	एफडीसीएमलि ने उत्तर दाखल केले	न्यायालयात प्रलंबित	निकाली निघालेले नाही
२	-"-	सिव्हील जज सिनिअर डिवीजन नागपूर	एलजेसी/२९३ /२०१५	शामसुंदर प्रधान व इतर -१	चद्रकांत प्रधान आणि व्य.सं.	वारसान प्रमाणपत्र मजुरीसाठी अर्ज	ॲड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	-"-
३	-"-	उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ नागपूर	डब्ल्यूपी/ १५६८/२०१८	प्रशांत आर जाधव व इतर ३३	महाराष्ट्र शासन /व्य.सं. आणि इतर -९	ज्येष्ठतेकरिता आणि मजुरी फरकाचे रकमेकरिता दावा	ॲड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	-"-
४	-"-	श्रम न्यायालय नाशिक	पीजीए/३८/ २०१८	पी.डी.भोई	व्य.सं. एफडीसीएम	सेवा उपदान व्याजासह मंजुरीकरिता अर्ज	ॲड डी.पी. माळी	-"-	-"-	-"-
५	-"-	उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ नागपूर	डब्ल्यूपी/ ८३११/२०१८	कु. [illegible] प्रमोद [illegible]	महाराष्ट्र शासन व व्य.सं.	सहायक व्यवस्थापक पदाकरिता दावा	ॲड व्ही.पी. गालपुरे	-"-	-"-	-"-

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
६	व्यवस्थापकीय संचालक कार्यालय	श्रम न्यायालय नाशिक	सीजीए/१६/२०१८	पी.डी. मोईई	व्य.सं. एफडीसीएम	रजा रोखीकरण सुपरसेशिंग लिव इंशुरंस व्याजासह मंजुरीसाठी अर्ज	ॲड डी.पी. माळी	एफडीसीएमलि ने उत्तर दाखल केले	न्यायालयात प्रलंबित	निकाली निघालेले नाही
७	-"-	एमएटी नागपूर खंडपीठ नागपूर	सीए क्र/३६९/२०१८ ओ.ए.क्र. ९४३/ २०१८	मोरेश्वर गणपत खंडाते व इतर - २४	महाराष्ट्र शासन व्य.सं. आणि इतर -२	मजुरांना कामावरुन कमी करणे	ॲड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	दि.०२.०७.२०१९ रोजी निकाली
८	-"-	-"-	सीए क्र/३७०/ २०१८ ओ.ए.क्र. ९४४/ २०१८	अजबराव गोमा इनवते व इतर - २४	-"-	मजुरांना कामावरुन कमी करणे	ॲड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	-"-
९	-"-	-"-	सीए क्र/३७१/ २०१८ ओ.ए.क्र. ९४५/ २०१८	गणपत रामू कांबळे व इतर - १६	-"-	मजुरांना कामावरुन कमी करणे	ॲड एम.एम. सुदामे	-"-	-"-	-"-
पाच ते दहा वर्षापर्यंत प्रलंबित एकूण प्रकरणे										
रिक्त										
दहा ते पंधरा वर्षापर्यंत प्रलंबित एकूण प्रकरणे										
रिक्त										
पंधरा वर्षावरील एकूण प्रलंबित प्रकरणे										
१०	व्यवस्थापकीय संचालक कार्यालय	औद्योगिक न्यायालय नागपूर	युएलपी/७३९/९०	बी.बी. इंगोले लेखापाल	एफडीसीएम लिमीटेड	स.वे.व ले.अ. पदावर पदोन्नती	ॲड मेहाडिया	हरकत दाखल केली	न्यायालयात प्रलंबित	निकाली निघालेले नाही
११	-"-	औद्योगिक न्यायालय नागपूर	युएलपी/१४०/९३	एच.एच. रावल	एफडीसीएम लिमीटेड	लेखापालाचे ज्येष्ठता यादीवर आक्षेप	-"-	उत्तर दाखल	-"-	-"-

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१२	-"-	औद्योगिक न्यायालय नागपूर	युएलपी/३०५/९४	महाराष्ट्र राज्य एफडीसीएम कर्मचारी महासंघ व इतर	महाराष्ट्र शासन आणि इतर	विभाग बंद करण्याचे आदेशावर आक्षेप	ॲड मेहाडिया	उत्तर दाखल	न्यायालयात प्रलंबित	निकाली निघालेले नाही
१३	-"-	-"-	युएलपी/७६/९५	डॉ. देशमुख	एफडीसीएम लिमीटेड	वार्षिक वेतन वाढ निर्मीत करणे	ॲड कु. सजवर खान	-"-	-"-	-"-
१४	-"-	-"-	युएलपी/३८/२००१	रमेश निवाळकर	एफडीसीएम लिमीटेड	लिपीकाचे पदावर पुर्ननियुक्ती	ॲड मेहाडिया	-"-	-"-	-"-
१५	-"-	सिव्हील जज सिनिअर डिवीजन, नागपूर	एसपीएल/सिव्हील सूट क्र.६७४/९७	एफडीसीएम लिमीटेड	आर.ए. परशुरामन माजी कंपनी सचिव	अतिरिक्त शोधनाची वसुली	ॲड गिरीपुंजे	प्रकरण दाखल	-"-	-"-

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

दिनांक ३१.०३.२०१९ रोजीचा एकत्रिकृत ताळेबंद

	तपशील	टिपणी क्र.	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
	मालमत्ता :-			
१	अचल संपत्ती			
	अ) संपत्ती, संयंत्रे व उपकरणे	१ (अ)	६११४८२३१७	२२६४१२१६४
	ब) प्रगतीपथावरील भांडवली कामे	१ (ब)	२४४३०१५१	२६०८९३
	क) जैविक संपत्ती	४	१०४१०३५०८६२३	९८३०९३६७०८
	ड) वित्तीय संपत्ती			
	i) ऋण	२	२४६६०२८२	१८४५८२७६
	ई) स्थगित कर मालमत्ता (निव्वळ)	४६	३६०३१४८	३२२०१८७
	फ) इतर अचल संपत्ती	३	२१४४६८४२५	२६२३१०७६२३
			१३६४८११४८९३	१२९०३२६३१४०
२	चल संपत्ती			
	अ) वस्तुसूची	४ अ	५६५४३९९०६००	५१०३८८५९३०
	ब) वित्तीय संपत्ती			
	i) व्यापारी येणे	५	४५१६२०२६३	३१४४४१३४२
	ii) रोख आणि रोख सममूल्य	६	७२७०२८१७५०	९३५८३८८९
	iii) बँकेतील शिल्लक वरील (ii) व्यतिरिक्त	६ अ	२४६६०२६६२६	२०९१९७५९१६
	iv) ऋण	७	६३५५१९६५	५०८३३७३९
	v) इतर वित्तीय संपत्ती	७ ब	८२४७२३६८	३४४५१३४६
	क) इतर चल संपत्ती	८	५३७५०१२२५	७०५८६५०३
	ड) चालू कर संपत्ती (निव्वळ)	४६	४७०८०२६४	(५८२४५५)
			५३२८०४३०१६	३६१५७५८०२१
	एकूण		१५०७६२३४९८८	१३५१३८१५१३६
	समभाग भाग आणि देयता			
३	समभाग भाग			
	अ) समभाग भाग भांडवल	९	३२१११३६८००	३२३४१३६८००
	ब) इतर भाग / संचिती	१०	१३४८७१०२४०७८	१२११८०३३४६३
	पालकाशी संबंधित समभाग भाग		१६७१९९०७०८	१५३८५६८३६३
	क) अनियंत्रित हितसंबंध		३८०३४६६०	..
	एकूण समभाग भाग		१६७४०३६७५६८	१५३८०५६८३६३
४	देयता			
अ)	चल देयता			
	अ) वित्तीय देयता			
	i) ऋण	११	..	..
	ii) व्यापारी देणे	१२	२६८२२७९	२१६८८२०
	ब) इतर चल देयता	१३	२३३०१८००४	२२०५६८५७३६
			२३३२५६२८२३	२२०७८७६९३
	एकूण		१५०७६२३४९८८	१३५१३८१५१३६
	महत्त्वाच्या लेखा विषयक धोरणांचा सारांश	२२		
	टिपणी क्र. १ ते ५४ वित्तीय विवरणपत्राचा अविभाज्य भाग आहे		--	--

आमचे सम दिनांकाचे संलग्न अहवालानुसार
जोशी जोशी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०४३४७ डब्ल्यू
स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
स.क्र.०४५००२

राव थोरात आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०८६९६ डब्ल्यू
स्वाक्षरित
(सीए सुधीर वाईकर)
भागीदार
स.क्र.०४७७११
स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

स्वाक्षरित
(चंद्रशेखर बावनकुळे संदेश)
अध्यक्ष
सं.ओ.क्र # ०७५२४८३६

स्वाक्षरित
(डॉ. एन. रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र # ०८४३११५७७

स्वाक्षरित
(पीयुष गौरव सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२२०५३
स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित
दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी संपणाऱ्या वर्षाकरिता एकत्रिकृत नफातोट्याचा हिशोब

	तपशील	टिपणी क्र.	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे
			रुपये	रुपये
१	कार्यातून महसूल	२५	२१६८९६६३७५	२२२९६१७७४०
२	इतर उत्पन्न	२६	३५०६९८११३	१६८४५२७८०
३	**एकूण महसूल**		२५१९६६४४८८	२३९८०७०५२०
४	**खर्च**			
	वापरलेल्या मालाची किंमत	२७	१०२३१९६७९६	११९४९६८४०५
	तयार मालाची वस्तुसूची व प्रगतीपथावरील कामे यातील बदल	२७.१	(८७३२५७९१३)	(२५५५६४९८७७)
	कर्मचारी लाभ खर्च	२८	१०३२०५६३६१	११३६९१८८५३
	वित्तीय व परिवहन खर्च	२९	२७४६८०१४	१९६८४४०१
	इतर खर्च	३०	८०८५४८२७४	८८५१६८००२
	एकूण खर्च (४)		११२१५९३२५२	११६४९७८०५९
५	अपवादात्मक बाबी आणि करापूर्वीचा नफा / तोटा (३-४)		१३९८०७१२३६	१२३३०९२४६१
६	अधिक/वजा : अपवादात्मक बाबी		--	--
७	कर पूर्व नफा / (तोटा)		१३९८०७१२३६	१२३३०९२४६१
८	करावरील खर्च			
	अ) चालू कर	३१	३२७५०००००	३६६५०००००
	ब) स्थगित कर	३१	(३९२१५५)	५३७६६३
	एकूण कर खर्च (८)		३२७१०७८४५	३६७०३७६६३
९	चालू कार्यातून या कालावधीचा नफा / (तोटा) (७-८)		१०७०९६३३९१	८६६०५४७९८
१०	इतर समावेशक उत्पन्न		--	--
११	कालावधीचे एकूण समावेशक उत्पन्न (९+१०) समावेशक नफा / (तोटा) व इतर समावेशक उत्पन्न		१०७०९६३३९१	८६६०५४७९८
१२	नफ्याचा संबंध			
	कंपनीचे मालक		१०७०९६८२९१	८६६०५४७९८
	अल्पसंख्य हितसंबंध		(४९००)	--
१३	एकूण समावेशक उत्पन्नाचा संबंध			
	कंपनीचे मालक		--	--
	अल्पसंख्य हितसंबंध		--	--
१४	रु. १०० दर्शनी मूल्य असलेल्या प्रत्येक सम भागाची मिळकत (चालू कार्यातून)			
	i) मूळ			
	ii) विरलीत	४५	२४.५८	३२.८७
		४५	२४.५८	३२.८७
	महत्त्वाच्या लेखा विषयक धोरणांचा सारांश	२२		
	सोबतची टिपणी क्र. १ ते ४५ वित्तीय विवरणपत्राचा अविभाज्य भाग आहे			

आमचे सम दिनांकाचे संलग्न अहवालानुसार
जोध जोशी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०४३१७ डब्ल्यू
स्वाक्षरित
(सीए अथर्व शाह)
भागीदार
स.क्र.०४१००२

शाह चांडक आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०८६९६ डब्ल्यू
स्वाक्षरित
(सीए सुमीर चांडक)
भागीदार
स.क्र.०४२०७१
स्थळ : नागपूर
दिनांक : २३.११.२०१९

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

स्वाक्षरित
(श्रीभगवान रामनिवास गडेकर)
अध्यक्ष
सं.ओ.क्र. ०७५२८८६१

स्वाक्षरित
(डॉ. एन. रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र. ०८१३५५०७

स्वाक्षरित
(सौरभ गौरव सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२२०५६
स्थळ : नागपूर
दिनांक : २३.११.२०१९

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित
दिनांक ३१.०३.२०१९ रोजी संपणाऱ्या वर्षाकरीता एकत्रिकृत रोख प्रवाह विवरणपत्र

तपशील	२०१८-१९ (रुपये)		२०१७-१८ (रुपये)	
(अ) चालू कार्यक्रमापासून रोख प्रवाह				
नफातोट्याचे हिशेबानुसार नफा (करपूर्व)		१३५७३५१२४०		१२३४०९४८४६
समायोजन:-				
घसारा	१२१४६२१८		१४४०८३४०	
संदिग्ध ऋणाकरीता तरतूद (निव्वळ)	२२४००७३६		११९५२५२	
निर्लेखित केलेली रक्कम	१६०११७२		८८६३१०	
सुरुवातीच्या प्रभावशीर रोपवन खर्चाचे निर्लेखन	३७४२७७२७४		४११७१२५१७	
बीज घूखंड विकास खर्चाचे निर्लेखन	२६७०६८		२९६३३५	
व्याजाची प्राप्ती (वेगळयाने दर्शविलेली)	(२२२५११४०४)		(१४३१४१०६७)	
नफातोट्याचे हिशेबात जमा केलेली जास्तीची तरतूद	(१४९५६५)		(६१३०८६)	
संपत्ती,यंत्रे व उपकरणाच्या विक्रीवरील नफा	(४४०९८)		(७६४०९)	
इतर यंत्रणाकडून रोपवनाचे क्षतिपूर्ती दाव्याची प्राप्ती व त्या रोपवन खर्चाचे निर्लेखन (निव्वळ)	(११०७७५७११)		(१०१२५५८१)	
		९६९३३६१०		२७४४५४६११
खेळते भांडवलातील बदलापूर्वी चालू कार्यापासून नफा		१४५४२८४८५०		१५०८५४९४५६
समायोजन :-				
व्यापारी येणे	(२६२८२९५२)		१५०५१२१३७	
इतर चल/अचल संपत्ती	(१७९१४५८४०)		(५१८८८५१५७)	
वस्तूसूची (तयार माल/प्रगतीपथावरील कामे)	(२५१६११६७०)		(१७१२२६१२७)	
रोपवने व रोपवाटिका	(६८६४१४०८४)		(१२३०४३३)	
ऋण	(२९४२७५३२)		२७९८३३६५	
व्यापारी देणे/इतर चल देयता	१२४७६१५२०१		१२५८८९७६	
		(९३८९३७८६८)		(५०८२४७६३८)
कार्यापासून प्राप्त रोख		५१५३४६९८२		१०००३०१८१८
प्रत्यक्ष कराचे शोधन		(३३२०३९३३३)		(२२७३३७१८३)
कार्यापासून निव्वळ रोख अंतप्रवाह / उत्प्रवाह		१८३३०७६४९		७७२९६४६३५

(ब) गुंतवणूक कार्यविधीपासून रोख प्रवाह				
संपत्ती, यंत्रे व उपकरणे खरेदी मुदत ठेवींची खरेदी		(५४६९२८३८१) (२६९६०२६६२८)		(२००७०९२५) (६०९९२४५३९६)
मुदत ठेवींपासून प्राप्ती		२०११२४५३९६		१८४२५७१४८३
संपत्ती,यंत्रे व उपकरणे विक्री पासून उत्पन्न		४४०९८		७६४०९
क्षतीपूर्ती दाव्याची प्राप्ती		११०७७५७९१		१०१२५५८१
व्याजाची प्राप्ती		२२२५११४०४		१४३१४९०६७
गुंतवणूक कार्यविधीत वापरलेली निव्वळ रोख		**(३१७११०३२८)**		**(११६३१३७८१)**
(क) वित्तीय कार्यविधीपासून रोख प्रवाह				
महाराष्ट्र शासनाकडून भागभांडवल		--		२९४५४११०००
महाराष्ट्र शासनाकडून/इतर यंत्रणा / कार्यविधी पासून निधी		(३८४४७१७६)		(३२०६२१३८०१)
लाभांश आणि त्यावरील कराचे शोधन		(३५४२११९४)		(३३२११८७०)
वित्तीय कार्यविधीत वापरलेली निव्वळ रोख		**(७३८६४१७०)**		**(११४०१४६७१)**
रोख आणि रोख सममूल्य यामध्ये निव्वळ वाढ/(घट)		(२०८५४६८४१)		३५५४७६१८३
रोख आणि रोख सममूल्य याचे सुरुवातीचे आधिक्य		**९३५८२७८८१**		**५८०३५१७०६**
रोख आणि रोख सममूल्य यांचे अखेरचे आधिक्य		**७२७२८१०४०**		**९३५८२७८८१**

रोख प्रवाह विवरण पत्रास टिपणी

(अ) लेखांकन मानक क्र. ७ (ए.एस. ७) मध्ये निर्देशित केल्यानुसार उपरोक्त "रोख प्रवाह विवरण पत्र" हे अप्रत्यक्ष पध्दतीने तयार करण्यात आले आहे.

(ब) मागील वर्षाचे आकडे चालू वर्षातील वर्गवारीचे अनुरुप करण्यासाठी आवश्यक त्याठिकाणी पुनं:मांडणी करुन घेण्यात आले आहेत.

(क) रोख आणि रोख सममूल्य यामध्ये रोख व बँकेतील शिल्लक अंतर्भूत आहे.

आमचे सम दिनांकाचे संलग्न अहवालानुसार

जोध जोशी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०४३१७ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
स.क्र.०४१००२

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

स्वाक्षरित
(चंदनसिंग साधुसिंग चंदेल)
अध्यक्ष
सं.ओ.क्र # ०७५२४८३२

स्वाक्षरित
(डॉ. एन. रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र # ०८१३५५०७

रतन चांडक आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०८६९६ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
स.क्र.०४२७११

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

स्वाक्षरित
(सीएस सौरव सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२२०५३

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

भाग भांडवलातील बदलाचे एकत्रिकृत विवरणपत्र

अ) समता भाग भांडवल

(रक्कम रुपयात)

तपशील	टिपणी क्र.	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
कालावधीचे सुरुवातीस		३२३१२३४८००	२८५८२३८००
भाग भांडवलातील बदल		...	२९४५४११०००
वर्ष अखेरीस	२	३२३१२३४८००	३२३१२३४८००

ब) इतर भाग (संचिती)

तपशील	(अ) भाग आवेदन राशी आवंटन प्रलंबीत रुपये	मालमत्ता संबंधित संचिती व अतिरेक (ब) भांडवल संचिती रुपये	(क) संचित नफा रुपये	एकूण इतर भाग (संचिती) रुपये	अल्पसंख्य हितसंबंध
दि. १.४.२०१७ रोजीची शिल्लक	२९४५४११९६४	४१६५५१२१०४	६४७९४६७४३७	१३५९०३९१५०५	--
अधिक :- निव्वळ स्थानांतरण / चालू वर्षातील प्राप्ती	--	५४०४७९२४३	--	५४०४७९२४३	--
अधिक :- चालू वर्षाचा नफा	--	--	९६६०५७९८३	९६६०५७९८३	--
अधिक :- मागील वर्षातील आयकर परतावा	--	--	२०३४५५०७	२०३४५५०७	--
वजा :- विनियोग					
(i) समता भागधारकांना लाभांश वितरण	--	--	(२७६६००००)	(२७६६००००)	--
(ii) लाभांशावरील कर	--	--	(५६३१८८०)	(५६३१८८०)	--
(iii) व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) वनीकरणासाठी भांडवली संचिती	--	--	(३८३९७५८३१)	(३८३९७५८३१)	--
वजा :- चालू वर्षातील आवंटन	(२९४५४११०००)	--	--	(२९४५४११०००)	--
वजा :- किरकोळ रकमेला स्थानांतरीत अपूर्णांक रक्कम	(९६४)	--	--	(९६४)	--
दि. ३१ मार्च २०१८ रोजीची शिल्लक	--	४७०५९९१३४७	७०४८६०३२१६	११७५४५९४५६३	--
अधिक :- निव्वळ स्थानांतरण / चालू वर्षातील प्राप्ती	--	९७४०२६४०५	--	९७४०२६४०५	२७८३९५६०
अधिक :- चालू वर्षाचा नफा (तोटा)	--	--	१०७०२४६२९१	१०७०२४६२९१	(४९००)
अधिक :- मागील वर्षातील आयकर परतावा	--	--	--	--	--
वजा :- विनियोग					--
(i) समता भागधारकांना लाभांश वितरण	--	--	(२९२०००००)	(२९२०००००)	--
(ii) लाभांशावरील कर	--	--	(६२९५९९४)	(६२९५९९४)	--
(iii) व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) वनीकरणासाठी भांडवली संचिती	--	--	(२७५८०८५५९)	(२७५८०८५५९)	--
वजा :- चालू वर्षातील आवंटन	--	--	--	--	--
वजा :- किरकोळ रकमेला स्थानांतरीत अपूर्णांक रक्कम	--	--	--	--	--
दि. ३१ मार्च २०१९ रोजीची शिल्लक	--	५६८००१७७५२	७८०७५४४९५४	१३४८७५६२७०६	२७८३४६६०

आमचे सम दिनांकाचे संलग्न अहवालानुसार

जोग जोशी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०४३१७ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए पायदीप शाह)
भागीदार
स.क्र.०४११०२

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

स्वाक्षरित
(चंद्रसींग साधुसिंग चंदेल)
अध्यक्ष
सं.ओ.क्र # ०७५२४८३२

स्वाक्षरित
(डॉ. एन. रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र # ०८१३५५७७

रतन चांडक आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता
संस्था नोंदणी क्र. १०८६९६ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
स.क्र.०४२७११

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

स्वाक्षरित
(सीएस सौरव सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२२०५३

स्थळ : नागपूर
दिनांक : २९.११.२०१९

महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ मर्यादित

टिप्पणी - ५ (अ) संपत्ती, यंत्रे व उपकरणे (PPE)

(रक्कम रुपयात)

२०१८- २०१९

तपशील	संकल मूल्य				घसारा				निव्वळ मूल्य	
	दि.१ एप्रिल २०१८ रोजीचे अधिक्य	भर	निर्लेखित (विक्री/ समायोजन)	दि.३१ मार्च २०१९ रोजी सकल मूल्य	दि.१ एप्रिल २०१८ रोजी संचित घसारा	चालू वर्षाकरिता	निर्लेखित (विक्री/ समायोजन)	दि.३१ मार्च २०१९ रोजी संचित घसारा	३१ मार्च २०१९ रोजी	दि.३१ मार्च २०१८ रोजी
मूळ संपत्ती										
(अ) जमीन - मुक्त धारक	[illegible]	-	-	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]
(ब) रस्ते (NCR)	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(क) इमारती										
i) आर.सी.सी. फ्रेम बांधकाम	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ii) आरसीसी फ्रेम व्यतिरिक्त बांधकाम	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
iii) कुंपण, विहीर, कूपनलिका	[illegible]	-		[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
iv) इतर (तात्पुरती बांधकामे इ.सह)	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
एकूण i ते iv	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(ड) यंत्रे व संयंत्रे	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(इ) उपस्कर व जोडसामान	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(फ) वाहने										
i) मोटार गाड्या	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ii) इतर वाहने	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
एकूण फ (i ते ii)	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(ग) कार्यालयीन उपकरणे										
i) कार्यालयीन उपकरणे	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ii) वैद्यकीय व प्रयोगशाळा उपकरणे	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
iii) बिनतारी संदेश उपकरणे	[illegible]	-	-	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]
एकूण i ते iii	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
(ह) संगणक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ई) भाडेपट्टाधारक संपत्ती (नाममात्र मूल्यावर)	[illegible]	-	-	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]
ज) म.प.वि.म. अंतर्गत संपादित संपत्ती (नाममात्र मूल्यावर)	[illegible]	-	-	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]
एकूण बेरीज (अ ते ज)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मागील वर्ष (आपरास अर्थसंकल्प घोषित परंतु विकल्पात न घेतलेली संपत्ती अंतर्भूत करून)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
टिप्पणी - ५ (ब) प्रगतीपथावरील भांडवली कामे										
प्रगतीपथावरील भांडवली कामे	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - २ कर्ज

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) सुरक्षा ठेवी :- उपभोग्य, प्रतिप्राप्य		
संचालकांकडून येणे रुपये निरंक (मागील वर्षी रुपये निरंक)	१४६०८३३५	१३४९८९००
ब) कर्मचाऱ्यांना कर्ज व अग्रिम - उपभोग्य व प्रतिप्राप्य		
i) वाहन अग्रिम	२८९९८०	५३२७०५
त्यावरील उपार्जित परंतु देय न झालेले व्याज	१४२४६६	५९८६४८
ii) घर बांधणी अग्रिम	८३६९१९७	११९३११५
त्यावरील उपार्जित परंतु देय न झालेले व्याज	२००९१७०	२१०६५२४
iii) संगणक अग्रिम	५८२४५४	२४१४००
एकूण - उप बेरीज	११०५२०६७	५०३१३७२
संचालकांकडून येणे रुपये निरंक (मागील वर्षी रुपये निरंक)		
एकूण - बेरीज	२५६६०२८२	१८४५८२०२

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ३ इतर अचल संपत्ती

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
उपभोग्य / प्रतिप्राप्य		
अ) शासन / इतर संस्थे कडून रोपवन संरक्षणापोटी क्षतिपूर्ती दावे	२९१५६३६९७१	२८९९३५३०८२
ब) इतर येणे रक्कम संचालकांकडून येणे रुपये निरंक (मागील वर्षी रुपये निरंक)	२९०८८०५२	३२४५८८४१
एकूण बेरीज	२९४४६८४२२४	२९२३९०७९२३

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ३ चे परिशिष्ट - अ - इतर येणे रक्कम

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
१) शासन / जिल्हा परिषद यांचेकडून येणे बाकी	--	--
२) महाराष्ट्र शासनाकडून येणे बाकी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना अंतर्गत केलेल्या खर्चाची येणे रक्कम	५०२१९९८	५०२१९९८
३) वारणपी पाणलोट प्रकल्पासाठी केलेल्या खर्चाची येणे रक्कम	११०३७	११०३७
४) शासनाकडून आधुनिक वन वणवा नियंत्रण प्रकल्पासाठी केलेल्या खर्चाची येणे रक्कम	२५०९१०७८	२०१२१८०६
एकूण बेरीज	२९०४८०५३	३२५५४८४१

टिपणी - ४ जैविक संपत्ती

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) रोपवाटिका (परिव्यय मूल्याने)	४७६२०८२३	४०६९२८६४
ब) रोपवने (परिव्यय मूल्याने)	१०३६९७२९९६९	९६९०२४३८४५
एकूण बेरीज	१०४१७३५०७९२	९७३०९३६७०८

टिपणी - ४ (अ) वस्तुसूची

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) प्रगतीपथावरील कामे (परिव्यय मूल्याने)	३६२८६१८५३	३१४६९८२७८
ब) तयार माल (निव्वळ वसुलीयोग्य मूल्याने)	८९६५९७७४७	७८९१८७६५२
एकूण बेरीज	१२५९४५९६००	११०३८८५९३०

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ५ व्यापारी येणे

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
व्यापारी येणे	४४२८२२७८५	४२५३४३९८७
वजा : संदिग्ध व्यापारी येणे रकमांकरिता तरतूद	३११९८४९२	२९७०२६४५
एकूण	**४११६२४२९३**	**३९५६४१३४२**
प्रतिभूत व प्रतिप्राप्य	२४५२७३५९७	३५७६३९५५६
अप्रतिभूत व प्रतिप्राप्य	१६६३५०६९६	३८००१७८६
संचालकांकडून येणे	--	--

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ६ रोख आणि रोख सममूल्य

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
अ) बँकेतील शिल्लक		
i) चालू खाते	९६०७११५४	९८३५५९०५
ii) बचत खाते	६२८७२८८९८	८३११७२७१४
ब) हस्तस्थ धनादेश, धनाकर्ष	२४७४०७५	६२९२९८५
क) हस्तस्थ रोख व पोस्टाची तिकीटे	६९२३	६२८५
एकूण बेरीज	**७२७२८१०५०**	**९३५८२७८८९**

टिपणी - ६ (अ) बँकेतील शिल्लक (ii) व्यतिरिक्त

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
मुदती ठेवी तीन महिन्याचे वर परंतु १२ महिन्याचे आत	२६९६०२६६२८	२०९९२४५३९६
एकूण बेरीज	२६९६०२६६२८	२०९९२४५३९६

टिपणी - ७ ऋण

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
इतर ठिकाणी वेगळा उल्लेख नसल्यास अप्रतिभूत प्रतिग्राह्य		
अ) कर्मचाऱ्यांना ऋण व अग्रिम / इतर	७३१२९२६१	५०८३३७३९
एकूण बेरीज	७३१२९२६१	५०८३३७३९
संचालकांकडून येणे	--	--

टिपणी - ७ अ इतर वित्तीय संपत्ती

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
अ) उपार्जित		
ठेवी वरील उपार्जित व्याज	८२१७२३६८	३७७५१३४६
एकूण बेरीज	८२१७२३६८	३७७५१३४६
संचालकांकडून येणे	--	--

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ८ इतर चल संपत्ती

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
इतर ठिकाणी वेगळा उल्लेख नसल्यास असुरक्षित प्रतिप्राप्य		
अ) विमा दाव्यापोटी येणे रक्कम	२६८११६६	१३६२१३९
ब) इतर येणे	६३७२४०१९	५८२१६१५५
क) पूर्वदत्त व्यय	८६२८४३५	१८८१५७१
ड) पुरवठाधारक / कंत्राटदार / इतर संस्थांकडे ठेवी	११९८६७०४	८६२७६३८
इ) निसर्ग पर्यटन कार्यक्रमांतर्गत लाभधारकांकडून वसुली योग्य महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाकडे ठेवी	--	२०००
फ) शासनाकडून येणे व्यवहार्यता निधी (Viability Gap fund)	४९४८८८९७	--
एकूण बेरीज	१३६५०९२२१	७०१८६५०३
संचालकांकडून येणे	--	--

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ९ समभाग भाग भांडवल

(रक्कम रुपये)

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
अ) अधिकृत ३३०००००० समभाग प्रत्येकी रु. १०० चे मतदान अधिकारासह	३३००००००००	३३००००००००
ब) निर्गमित अभिदत्त व पूर्णदत्त मतदान अधिकारासह प्रत्येकी रु. १०० चे समभाग (यापैकी १६६६३६ भाग रोखी व्यतिरिक्त मोबदल्याचे स्वरुपात निर्गमित)	३२३१२३४८००	३२३१२३४८००
एकूण	३२३१२३४८००	३२३१२३४८००

अ) समभागाशी संलग्न अधिकार व शर्ती

कंपनीकडे रु. १०० प्रति समभाग मूल्याचे फक्त एकाच वर्गवारीचे समभाग आहेत.
(मागील वर्ष रु. १०० प्रति समभाग)

ड) कंपनीच्या **एकूण भागापैकी** भागधारकांनी ५% **पेक्षा अधिक धारण** केलेले भाग :-

भागाची **वर्गवारी**	**तपशील**	दि.३१ **मार्च २०१९रोजी**		दि.३१ मार्च २०१८ रोजी	
	भाग धारकाचे नांव आणि धारण केलेल्या भागाची संख्या	**धारण केलेल्या भागाची संख्या**	**भागाच्या त्या वर्गवारीत धारण केलेली टक्केवारी**	**धारण केलेल्या भागाची संख्या**	**भागाच्या त्या वर्गवारीत धारण केलेली टक्केवारी**
(अ) मतदान अधिकारासह समभाग	**महाराष्ट्राचे राज्यपाल (२ नामनिर्देशित व्यक्तींनी धारण केलेले** २ भाग अंतर्भूत करुन)	३२३१२३४८	१००	३२३१२३४८	१००
(ब) अधिमान भाग	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक

टिपणी

(ज) प्रतिवेदन **कालावधीचे सुरुवातीस** आणि शेवटी प्र**लंबित भागाची संख्या** व रकमा यांचा ताळ**मेळ-**

तप**शील**	सुरुवातीची शिल्लक	नवीन **निर्गम**	**अधिलाभांश**	इतर बदल	**अखेरची शिल्लक**
मतदान अधिकारासह समभाग					
३१ मार्च २०१९ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता					
भागांची संख्या	३२३१२३४८	--	--	--	३२३१२३४८
रक्कम रुपये	३२३१२३४८००	--	--	--	३२३१२३४८००
दि. ३१ मार्च **२०१८ रोजी** संपणा-या वर्षाकरिता					
भागांची संख्या	२८५८२३३८	२९४५४११०	--	--	३२३१२३४८
रक्कम रुपये	२८५८२३३८००	२९४५४११०००	--	--	३२३१२३४८००

ड) समभागाशी संलग्न अधिकार, अधिमान व निर्बंध :-

तपशील	चालू वर्ष दि. ३१.३.२०१९	मागील वर्ष दि. ३१.३.२०१८
मतदान हक्क	३२३१२३४८	३२३१२३४८
लाभांश हक्क	३२३१२३४८	३२३१२३४८
निर्बंध	--	--
अन्य बाबी	--	--
एकूण	३२३१२३४८	३२३१२३४८

इ) मागधारक कंपनी इत्यादिचा तपशील : लागू नाही

फ) समभाग / अधिमान भागात परिवर्तनीय रोख्याबाबत तपशील : निरंक

टिपणी - १० इतर भाग (संचिती)

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे रुपये	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे रुपये
मालकाशी संबंधित		
अ) भाग आवेदन राशी		
प्रतिवेदन कालावधीची सुरुवातीची शिल्लक	--	२९४५४९११६४
चालू वर्षातील बदल		
वजा :- चालू वर्षातील आवंटन	--	(२९४५४९१०००)
वजा :- अपूर्णांकातील रक्कम इतर उत्पन्नाला स्थानांतरीत	--	(१६४)
प्रतिवेदन कालावधीची अखेरची शिल्लक		--
संचिती व अतिरेक		
ब) भांडवल संचिती		
प्रतिवेदन कालावधीची सुरुवातीची शिल्लक	५१०६१३१३४७	४५६५४५२१०४
अधिक : चालू वर्षातील बदल	५७४०२६४०५	५४०६७९२४३
प्रतिवेदन कालावधीची अखेरची शिल्लक	**५६८०१५७७५२**	**५१०६१३१३४७**
क) संचित नफा		
सुरुवातीची शिल्लक	७०४८६०२२१६	६७७९४३८२२८
अधिक : चालू वर्षातील नफा	१०७०००६८२९१	९६६०५७१८३
यापूर्वीच्या वर्षांतील आयकर परतावा	--	२०३७४५००
	८११८७७०५०८	**७७६५८६९९११**
वजा :- विनियोग		
i) समता भागधारकांना लाभांश वितरण	२९२०००००	२७६६००००
ii) खात्रीशीर कर	६२११११९	५६३१८७०
iii) व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) रोपवनासाठी मांडलेली संचिती	२७५८०८५०२	३८३९७५८३
आधिक्याची अखेरची शिल्लक (क)	७८०७५४४९५४	७०४८६०२२१६
एकूण बेरीज (अ+ब+क)	**१३४८७७०२७०६**	**१२१५४७३३५६३**

अल्पसंख्य हितसंबंधाशी **संबंधित** (NCI)		
ड) सुरुवातीची शिल्लक	--	--
चालू वर्षातील स्थानांतरण	२४७३९५६०	--
अधिक :- चालू वर्षाचा **नफा / (**तोटा)	(४९००)	--
अल्पसंख्य हितसंबंध (ड)	२४७३४६६०	--
एकूण बेरीज (**अ+ब+**क+ड)	१३५१२४३७३६६	१२१५४७३३५६३

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - ११ ऋण

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
महाराष्ट्र शासनाकडून अप्रतिभूत ऋण	निरंक	निरंक
एकूण बेरीज	--	--

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - १२ व्यापारी देणे

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
व्यापारी देणे :		
अ) व्यापारी देणे (इतरंना देय) (लघुउद्योग उपक्रमा व्यतिरिक्त)	२३८२७७३९	२१६५८२०
एकूण बेरीज	२३८२७७३९	२१६५८२०

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - १३ इतर चल देयता

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
अ) पुरवठाधारक / कंत्राटदार यांचेकडून आगाऊ ठेवी	३५४६९८५८	२५६२७३०९
ब) ग्राहक व इतरांकडून अग्रीम	४५०७८८७१२	३९२६८४१३८
क) वैधानिक / इतर भरणा करावयाची रक्कम (स्त्रोतातून कपात केलेला आयकर, व्यवसाय कर, कर्मचारी भविष्य निधी अंशदान आणि मूल्यवर्धीत कर इ.)	७७१४८६१२	८३९८६६७१
ड) इतर देणे	५७४८९५६२१	५८७७६२४०२
इ) विविध शासन योजना अंतर्गत इतर ठेवी	१२३५१५७७८०	११०८५२१२५२
एकूण बेरीज	२३३०१८००८४	२२०५६८१७९३

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - १४ आयकर संपत्ती (निव्वळ)

तपशील	चालू वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ अखेरचे आकडे	मागील वर्ष प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ अखेरचे आकडे
	रुपये	रुपये
आयकर संपत्ती (निव्वळ)	४०८०२६८४	(५८२४११५)

टिपणी - १५ कार्यापासून महसूल

तपशील	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
अ) उत्पादनाची विक्री (सकल) (खालील टिपणी १५ (i) पहावी)	२०४११८९०८३	२०६६८८५९६६
वजा : माल परत	३९९१००	२५७८५०
उत्पादनाची विक्री (निव्वळ)	२०४०७८९९८३	२०६६६२८११६
ब) [illegible] संगोपन प्राप्ती	[illegible]	१३४२९७२५४०
क) [illegible] इतर महसूल	[illegible]	१७४२९९७१५
ड) [illegible] प्रकल्पांपासून प्राप्ती	[illegible]	१०२४७००६९
कार्यापासून महसूलाची एकूण बेरीज	२९६८०१६६३७५	२२२९६[illegible]४४०

टिपणी - १५ (i)

तपशील	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
i) उत्पादनाचे विक्रीत (सकल) अंतर्भूत		
अ) [illegible] कार्यविधी	[illegible]	९५६८८६५८७
ब) कापणी कार्यविधी	९३५२४३८३	१४५०३२८४९
क) वृक्ष काढणी कार्यविधी	१०२३४८६६२२	९६२८७४४२५
ड) इतर (बियाणे, सागो जळाऊ / रोपे / मिश्र खत/ गांडूळ खत इ. अंतर्भूत)	५१५५९५१	२०५२०१८
इ) [illegible] कार्यविधी	--	--
उत्पादनाचे विक्रीची एकूण बेरीज	२०४११८९०८३	२०६६८८५९६६
ii) माल परत :		
अ) [illegible] कार्यविधी		२०५०
ब) कापणी कार्यविधी	२१६२००	१८००
क) वृक्ष काढणी कार्यविधी	१८२९००	२५४०००
माल परत एकूण बेरीज	३९९१००	२५७८५०

टिप्पणी - १६ इतर उत्पन्न

तपशील	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे
	रुपये	रुपये
अ) व्याजाचे उत्पन्न (खालील टिप्पणी १६ (i) प्रमाणे)	२२३५९९४०८	१४३१४९०६७
ब) सतोडूली दावे माफी	११००७४६९१	५०१२५८८१
क) कार्यातिरिक्त इतर उत्पन्न	१४२५२९१८	१५१३८३३४
इतर उत्पन्न एकूण बेरीज	३५०६२८११३	१६८५०३०८०

टिप्पणी - १६ (i)

तपशील	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे
	रुपये	रुपये
i) व्याजाचे खालील अंतर्भूत :-		
बँकेकडून प्राप्त व्याज		
ठेवीवर	२०३,७७,६२८	११९८८७१२९
बचत खात्यातील शिल्लक रकमेवर	१५३९०५३३	११९०५४०६४
कर्ज व अग्रिमावरील व्याज	४२५०१५९	३५१९१९१
आयकर परतावा रकमेवर व्याज	---	२९५७६६३
व्याजाचे उत्पन्न एकूण बेरीज	२२३५९९४०८	१४३१४९०६७

टिपणी - १७ वापरलेल्या मालाची किंमत

तपशील	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे
	रुपये	रुपये
विरलन कार्यक्रम	३५३२७७२४४	४११७१२५०७
कापणी कार्यक्रम	५१२८४९५५	८६१६२४०७
वृक्ष काढणी कार्यक्रम	३१७७२५७२६	२७८९८५८६४
विभाजनीय व्ययाची वाटणी विरलन कार्यक्रम	७४६७७२२५	१०५५४०४००
विभाजनीय व्ययाची वाटणी कापणी कार्यक्रम	११८४७४८३	११९७०४४०
विभाजनीय व्ययाची वाटणी वृक्ष काढणी कार्यक्रम	७५६२२१५९	६६५३०८४८
बिज संकलन कार्यविधी	५२८०४३७	११००३३३१
गांडूळ खत / मिश्र खत कार्यक्रम	१२८०६०४	२२८२४५३
औषधी वनस्पती कार्यक्रम	७९७२२८९	८८५५०५३
टर्नकी रोपवन खर्च	९६५३२३७२	१३१२१०९२८
विक्री झालेल्या सागी जळ्या / रोपे / पॉलीपॉट इत्यादिंचा खर्च	५८१९८०	७४२३५२
वजा:- विभागीय कामासाठी वापरलेला माल		
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या बियाण्यांची किंमत	(३६९८९०३)	(६४३१९०५)
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या मिश्र खत / गांडूळ खताची किंमत	(२३२६११०)	(५७८२८३६)
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या विरलन मालाची किंमत	(२६०१५)	(८०१०३)
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या कापणी कार्यक्रम मालाची किंमत	(७९१३२)	(१८३५०६३)
विभागीय कामासाठी वापरलेल्या वृक्ष काढणी कार्यक्रम मालाची किंमत		(५२६६)
विरलन कार्यक्रमांतर्गत आगीमुळे जळालेल्या निर्लेखित मालाची किंमत	--	--
वापरलेल्या मालाची एकूण किंमत	१०२३१६४१२८	११९४९८८७०५

टिपणी - १७ (i) तयार मालाची वस्तुसूची आणि प्रगती पथावरील कामे यातील बदल

तपशील	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
प्रगतीपथावरील कामे		
सुरुवातीची शिल्लक (अ)	६९०१३५९७	१२२०५७१३४
अखेरची शिल्लक (ब)	५३०९४९०२	६९०१३५९७
प्रगतीपथावरील कामातील बदल (क) = (अ - ब)	**१५९१८२९५**	**५३०४३९३८**
तयार मालाचे वस्तुसूचीतील बदल		
सुरुवातीची शिल्लक (ड)	७९३१८७६५३	५८४५७८७२८
अखेरची शिल्लक (इ)	८९७०३५७४७	७९३१८७६५३
तयार मालाचे वस्तुसूचीतील बदल (फ) = (ड - इ)	**(१०३८४८०९४)**	**(२०८६०८९२५)**
तयार मालाची वस्तुसूची व प्रगतीपथावरील कामातील बदल (ग) = (क + फ)	**(८७९२९७९९)**	**(१५५५६४९८७)**

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - १८ कर्मचारी लाभ खर्च

तपशील	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
अ) विभाजनीय व्यय		
१) वेतन व मजुरी	[illegible]११९८५६७	१८४८०५०२६
२) भविष्य निर्वाह निधी आणि इतर निधीतील अंशदान		
सेवा उपदान	२२०३२०७२	२५४[illegible]४३८
रजा रोखीकरण आणि निवृत्ती लाभ	५१३२६०७७	५१८९६३२
निवृत्ती / रजा वेतन अंशदान	३०६५४०४७	४५८०५४८१
कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि इतर अंशदान	१२२९४३६०	११९[illegible]
३) कर्मचारी कल्याण खर्च	१००९४८१	१६८२४
एकूण सकल कर्मचारी लाभ खर्च	२३३०६६३०४	२३९१८८५३२
वजा : ९०% विभाजनीय व्यय स्थानांतरीत (टिपणी क्र. २१, टिपणी क्र. २४ सोबत वाचावे)	२०९७५९६७३	२१५२६९६७९
ब) अविभाजनीय व्यय		
१) ५ वा ६ वा वेतन अंशदान	--	५०००००००
२) कर्मचाऱ्यांना प्रोत्साहक रक्कम	८००००००	४०००००००
कर्मचारी लाभ खर्च	१०३३०६६३१	११३९१८८५३

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिपणी - १९ घसारा व परिशोधन खर्च

तपशील	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे रुपये	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे रुपये
अ) विभाजनीय व्यय		
घसारा टिपणी क्र. २ अनुसार	२४३६७८५३	२२७६५४२९
वजा : इतर कार्यक्रमांतर्गत स्थानांतरण	३८८७७११	२९००४२४
निव्वळ घसारा	२०४८०१४२	१९८६५००५
वजा : ९०% विभाजनीय व्यय स्थानांतरीत (टिपणी क्र. २१, टिपणी क्र. २४ सोबत वाचावे)	१८४३२१२८	१७८७८५०४
एकूण घसारा व परिशोधन खर्च	२०४८०१४	१९८६५०१

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

टिप्पणी - २० इतर खर्च

तपशील	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे
	रुपये	रुपये
अ) विभाजनीय व्यय		
प्रशासकीय खर्च		
व्यवस्थापकीय संचालकांना पारिश्रमिक	३०२५७७०	२३९०६२९
संचालकांना बैठक शुल्क	८५००	७५००
प्रवास व वाहन खर्च	४९४८१७७	५५२२२२२
भाटक	९३४२००	१२६२८५७
कर व दर	२७१२५४	१५८३१०४
जाहिरात	५५५०७५	२५७०३५
पुस्तके आणि नियतकालिके	१६६४३४	२२१४५८
छपाई व लेखन सामुग्री	४१३१६२२	३२८०२९६
टपाल, दूरध्वनी, दूरसंदेश	१७०६८३६	११३३१४७
कार्यालयीन खर्च	२२६७७१२१	१९३०१७३०
विधिविषयक खर्च / दावे	२२१०३६	२५१२५८
कर्मचारी-यांकरीता कल्याण खर्च	६९४१६८	५६६५००
संकलीवरील विमा	८४८६०१	७८८९९८
वेबसाईट खर्च	३१८६०	४९२००
प्रशिक्षण खर्च	५०५०११७	१५५८१३०
दुरुस्ती व देखभाल खर्च :-		
रस्ते व इमारती	२०४१३६४१	१८०४०३६१
यंत्रे व संयंत्रे	३८४११२	४५९५०९
इतर	११००३३२१	९५५७२१०
	७६७३०५१७	६७०९१३२३
वजा : विभाजनीय व्यय स्थानांतरीत (टिप्पणी २५ टिप्पणी २४ सोबत वाचावे)	६९०५७४५७	६०३९१२०५४
विभाजनीय व्ययाची एकूण बेरीज (अ)	७६७३०६०	६७०१३३९

ब) अविभाज्य व्यय		
प्रशासकीय खर्च		
अल्पकालीन भाडेपट्टा	९१०२५०	९२६,०००
लेखा परीक्षकांना शोधन :-		
लेखा परीक्षण शुल्क	२८५६२०	२९५८८०
कर लेखा परीक्षण शुल्क	७८८००	७९६००
मूल्यवर्धित कर लेखा परीक्षण शुल्क	--	२५२०००
वस्तू व सेवा कर लेखा परीक्षण शुल्क	२२६०००	--
सेवा उपदान ट्रस्ट लेखा परीक्षण शुल्क / अंशदान	११२७७९७	६७७९००
लेखा परीक्षकांनी केलेला खर्च (प्रवास खर्चाची प्रतिपूर्ती)	८९३०	३६१००
	१६४६३०७	१३५०२८०
सेवा कर	--	६६३२
व्यवसाय कर	२०००	२०००
महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर / वस्तू व सेवा कर खर्च	८२७७८६	१८२५६१७
मुद्रांक शुल्क व नोंदणी शुल्क	९२३७५२	२६५७७९८
विधी खर्च	५८८३७०	९३९१५०६
दुरांक शुल्क	--	२३४५४११
<u>विशेष प्रकल्प कार्यविधी</u>		
एकूण खर्च	२१००६२०६	७७५५८०७७
वजा : संबंधित कार्यविधीला स्थानांतरण	१७९२०५४२	२६२०८६८
निव्वळ खर्च	३०८५६६४	५२६६७०४२
संशोधन व विकास	९३३४४८	३०५५३५
नियुक्ती प्रक्रिया खर्च	३३२३५६२	--
कंपनी सामाजिक जबाबदारी (CSR) खर्च	२०३९००००	१४९११०००
व्यवस्थापन आराखडा तयार करणे	--	४२६५०
डॉ. पुणेकर उद्यान खर्च	३४२५५३३	४२७७५४८५
निर्लेखित केलेली रक्कम	९६०३१७२	८८६३५०
सेवा समाप्ती क्षतिपूर्ती	५८०००००	--
कंपनीच्या करारामुळे क्षतिपूर्ती इ.	३६५५२९८६	५५०२८५११
संशयित ऋण व अग्रिम करीता तरतूद	२२५०७३६	१११६३५२
एकूण अविभाज्य व्ययाची उपबेरीज (क)	७३५८५३१४	८१८६९९६३
एकूण बेरीज	८०८५४२७८	८८५१६०८२

टिपणी क्र. - २९
सन २०१८-१९ या वर्षाकरिता ९०% विभाजनीय व्ययाची विभागणी

अ. क्र.	कार्यविधी	चालू प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१९ करिता आकडे	मागील प्रतिवेदन कालावधी ३१ मार्च, २०१८ करिता आकडे
		विभाजनीय व्ययाचा हिस्सा	विभाजनीय व्ययाचा हिस्सा
		रुपये	रुपये
	टिपणी क्रमांक २५ नुसार		
१)	महाराष्ट्र वानिकी प्रकल्प	६३३८१	५९७५१
२)	नवीन जमिन विकास प्रकल्प (बँक अर्थसहाय्यांतर्गत)	--	३७२३
३)	चालू साग रोपवन कार्यक्रम	४२६६६०८	२०४७२३०
४	समृद्धी रोपवन कार्यक्रम	--	२०५९
५)	व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) रोपवन कार्यक्रम	९२८५९१५२	५७७८६२३९
६)	इतर की रोपवने (प्रगतिपथावरील कार्य)	३६३४८९०१	२८६२३८४५
७)	औषधी वनस्पती		
	एनएफडीबी संवर्धन	८६०९११	९२९५३९
	एकूण (१ ते ७)	१३४३९८६५३	८९४३२४०६
८)	विरळन कार्यक्रम मालाची किंमत	७३६७७२२५	१७०७५६०७००
९)	कापणी कार्यक्रम मालाची किंमत	११८७०४८३	११९१७०४४०
१०)	वृक्ष कटाई कार्यालयीन मालाची किंमत	७५६३३९५९	६६५३०८४८
११)	टर्नकी रोपवने (पूर्ण झालेले प्रकल्प)	६९२०१८	९९७८२५३
	एकूण (८ ते ११)	१६२८०५०६८५	२०४७०७७६३१
	एकूण बेरीज	२९७२४९३३८	२९३४५०३३७

महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित

दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी संपलेल्या वर्षाचे लेख्याशी संबंधित असलेली टिपणी

टिपणी - २२ : महत्वाच्या लेखाविषयक धोरणांचा सारांश.

पार्श्वभूमि:-

फॉरेस्ट डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ महाराष्ट्र लिमीटेड ("FDCM" किंवा दि कंपनी) ही भागाव्दारे मर्यादित कंपनी असून या कंपनीची स्थापना कंपनी अधिनियम १९५६ नुसार दि. १६.०२.१९७४ रोजी झालेली आहे आणि वास्तव्य भारतात आहे. कंपनीचे पंजीयीत कार्यालय एफडीसीएम भवन, ३५९/ब, हिंगणा रोड, अंबाझरी, नागपूर, महाराष्ट्र ४४००३६ येथे आहे. कंपनी वनांचा विकास, वानिकी आणि संलग्न कामाच्या व्यवसायात कार्यरत आहे.

कंपनीशी एफडीसीएम एस्सेल वर्ल्ड गोरेवाडा झू प्रायव्हेट लिमीटेड ही (सहाय्यक कंपनी) सहाय्यक कंपनी आहे. सहाय्यक कंपनीची स्थापना भारतात कंपनी अधिनियम २०१३ अंतर्गत दि. १४ नोव्हेंबर २०१८ रोजी झाली आहे.

ए) एकत्रीकरणाचा आधार :-

एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रात कंपनी आणि कंपनीव्दारे नियंत्रित सहाय्यक कंपनीच्या वित्तीय विवरणपत्राचा समावेश आहे. सहाय्यक कंपन्या कंपनीव्दारे नियंत्रित संस्था असतात. ज्यावेळी सूत्रधारी कंपनीस सहाय्यक कंपनीच्या चुका उघडकीस आणण्याचे अधिकार असतात किंवा सहाय्यक कंपनीसोबत असलेल्या संबंधामुळे परिवर्तनशील प्राप्तीवर अधिकार प्राप्त होतो आणि सहाय्यक कंपनीवर आपल्या अधिकाराचा वापर करुन अशा प्राप्तीवर परिणाम करण्याची क्षमता असते त्यावेळी नियंत्रण अस्तित्वात असते. अस्तित्वात असलेल्या अधिकारान्वये शक्तीचे प्रयोग निर्देशन होत असते ज्याव्दारे संबंधित कार्यविधी निर्देशित करण्याची क्षमता प्रदान केली जाते व जे संस्थेच्या प्राप्तीवर महत्वपूर्ण परिणाम करतात. नियंत्रण सुरु होण्याचे दिनांकापासून नियंत्रण समाप्त होण्याचे दिनांकापर्यंत सहाय्यक कंपन्याचे वित्तीय विवरणपत्रे एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रात समाविष्ट केली जातात.

सूत्रधारी कंपनीच्या आपल्या सहाय्यक कंपनीसोबत संपत्ती, देयता, समभाग, प्राप्ती, खर्च आणि रोखप्रवाह यासारख्या समान बाबी एकत्रित करुन सहाय्यक कंपन्याचे एकत्रिकरण करण्यात येते. कंपनी अंतर्गत आधिक्य आणि व्यवहार ज्यात अशा व्यवहारापासून अप्राप्त लाभ / हानी एकत्रिकरण करतांना वगळण्यात येतात. ही एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे कंपनीमध्ये उपयोगात असलेल्या एकरुप लेखा विषयक धोरणाचा अवलंब करुन तयार करण्यात आली आहेत. अल्पसंख्य हितसंबंध (Non controlling Interest (NIC)) जे सहाय्यक कंपनीचा निव्वळ नफा किंवा तोटा किंवा निव्वळ संपत्तीच्या भागाचे प्रतिनिधित्व करते आणि ज्यावर प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे कंपनीची मालकी किंवा नियंत्रण नाही ते वगळण्यात आले आहे.

एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १३३ अंतर्गत अधिसूचित भारतीय लेखांकन मानका (Ind-AS) नुसार तयार करण्यात आली आहेत. कंपनी (भारतीय

लेखांकन मानक)नियम २०१५ आणि अधिनियमाच्या इतर संबंधित तरतूदी आणि त्या अंतर्गत नियम सोबत वाचावे. भारतीय लेखांकन मानक ११० "एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे" नुसार एफडीसीएम च्या सहाय्यक कंपनीचे एकत्रिकृत परिणाम, एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रात समाविष्ट आहेत.

एफडीसीएमचे एकत्रिकृत विवरणपत्रे तयार करण्याचे समान प्रतिवेदन दिनांक ३१ मार्च २०१९ पर्यंत एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रात उपयोगात आणलेले सहाय्यक कंपनीचे विवरणपत्र विचारात घेण्यात आले आहे.

ज्यांचे मूल्यांकन संबंधित भारतीय लेखांकन मानकानुसार आवश्यक असल्याप्रमाणे योग्य किंमतीने करण्यात आले आहे अशा ठराविक वित्तीय संपत्ती व देयता वगळता वित्तीय विवरणपत्रे लेखांकनाच्या अर्जित संकल्पनेवर आधारित ऐतिहासिक मूल्य संकेतांतर्गत तयार करुन सादर करण्यात आली आहेत.

भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) "१०१ भारतीय लेखांकन मानकाची प्रथमच स्विकृती" नुसार कंपनीने सन २०१६-१७ या आर्थिक वर्षात प्रथमच सर्व संबंधित भारतीय मानके स्विकृत करुन अंगीकार केला आहे. अधिनियमाच्या कलम १३३ मध्ये विहित केलेल्या कंपनी (लेखे) नियम २०१४ च्या नियम ७ सह वाचल्यास भारतात पूर्वीचे सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखाविषयक तत्वापासून (Indian GAAP) हे संक्रमण करण्यात आले आहे. कंपनी व्यवहार मंत्रालय (MCA)यांचेव्दारे निर्गमित अधिसूचनेनुसार कंपनीने दिनांक १ एप्रील २०१६ पासून कंपनी नियम (भारतीय लेखांकन मानक) २०१५ अंतर्गत अधिसूचीत भारतीय लेखांकन मानक ("Ind AS") स्विकृत केले आहे. एफडीसीएमचा मागील कालावधी सुध्दा भारतीय लेखांकन मानक ("Ind AS") प्रमाणे पुनर्निश्चित करण्यात आला आहे.

सहाय्यक कंपनीवर ह्या कंपनीच्या स्थापना दिनांक १४.११.२०१८ पासून नियंत्रण प्रस्थापित झाल्यामुळे एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रे ह्या चालू आर्थिक वर्षापासून (२०१८-१९) प्रथमच तयार करण्यात आली आहेत आणि त्यामुळे मागील वर्षाचे (२०१७-१८) आकडे एफडीसीएमच्या लेखापरीक्षित स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्राप्रमाणेच प्रतिवेदीत करण्यात आले आहेत. सहाय्यक कंपनीचा स्थापना दिनांक सन २०१८-१९ या वर्षातील असल्यामुळे एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्रातील चालू कालावधीचे आकडे मागील वर्षातील आकड्यांशी तंतोतंत तुलनात्मक नाहीत.

बी) प्राक्कलनाचा उपयोग

सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वांनुसार (जीएएपी) लेखाविषयक पध्दतीशी अनुरुप अशी वित्तीय विवरणपत्रे तयार करतांना व्यवस्थापनास अंदाज आणि अनुमान करावे लागतात, त्याचा परिणाम वित्तीय विवरणपत्राचे दिनांकास प्रतिवेदित केलेल्या संपत्ती व देयतेच्या रकमा आणि त्या प्रतिवेदित कालावधीतील प्रतिवेदित महसूल आणि खर्चाच्या रकमांवर असतो. सोबतच्या विवरणपत्रात उपयोगात आणलेले अंदाज आणि अनुमान व्यवस्थापनाने संबंधित वस्तुस्थितीचे व परिस्थितीचे केलेल्या मूल्यांकनावर आधारित आहेत. प्रत्यक्ष परिणाम अशा अंदाजापेक्षा भिन्न राहू शकतील.

वित्तीय विवरणपत्रे तयार करतांना उपयोगात आणलेले अंदाज हे दूरदर्शी असून वाजवी आहेत असा व्यवस्थापनास विश्वास आहे. लेखाविषयक अंदाजात काही सुधारणा झाल्यास त्या भावी प्रभावाने भविष्यातील कालावधीत विचारात घेण्यात येतात.

अशा अंदाजाचे उदाहरणा अंतर्गत संदिग्ध ऋणाकरिता तरतूद, आयकर, संपत्ती, यंत्रे व उपकरणांचा वापरायोग्य कालावधी इत्यादिचा अंतर्भाव आहे.

सी) रोख आणि रोख सममूल्य

ताळेबंदातील रोख आणि रोख सममूल्य यात बँकेतील शिल्लक, रोख आणि हस्तस्थ धनादेश/धनाकर्ष, हस्तस्थ पोष्टाची तिकीटे इत्यादि अंतर्भूत आहेत. यामध्ये तीन महिने किंवा त्यापेक्षा कमी कालावधीचे मूळ मुदती ठेवीचा समावेश आहे.

ताळेबंदात दर्शविलेली बँकेतील शिल्लक यामध्ये तीन महिन्याचे वरील परंतू बारा महिन्यापेक्षा कमी कालावधीचे मुदती ठेवीचा अंतर्भाव आहे.

डी) विभाजनीय व्यय

पूर्वप्रथेनुसार कंपनीने विभाजनीय व्यय म्हणून कंपनीकरिता एकत्रित संबोधित केलेल्या आस्थापना व वरकड खर्चाचे संविभाजन चालू वर्षात राबविण्यात आलेल्या काही ठराविक दीर्घ मुदतीच्या निश्चित कार्यक्रमांवर भांडवलीकरण करुन उर्वरीत नफा तोटयाच्या हिशेबात टिपणी क्र.२४ (टिपणी क्र.२१ सोबत वाचावे) मध्ये स्पष्ट केल्याप्रमाणे करण्यात आले आहे.

ई) प्रत्यक्ष खर्च

कार्यक्रमांशी प्रत्यक्ष संबंध असलेला आणि त्या कार्यक्रमांकरिता झालेला खर्च साधारणपणे अशा संबंधित कार्यक्रमावर खर्ची टाकण्यात येतो. अशा खर्चात मजुरी, साहित्य, आस्थापना व इतर वरकड खर्चाचा अंतर्भाव असतो.

भांडार साहित्य व सुट्या भागाचे खरेदीवरील या वर्षातील खर्च हा संबंधित लेखा शिर्षाअंतर्गत चालू वर्षात खर्ची टाकण्यात आला आहे.

एफ) जैवीक संपत्ती

वानिकी रोपवनाचे बाजारमूल्य उपलब्ध नसून त्यांचे पर्यायी रास्त किंमतीने मूल्यांकन करणे विश्वसनीय नसल्यामुळे रोपवाटीका, वानिकी रोपवने अशा जैविक संपत्तीचे मूल्यांकन परिव्यय मूल्याने करण्यात आले आहे.

आर्थिक वर्षाचे सुरुवातीस आणि वर्ष अखेरीस प्रत्येक प्रकारच्या जैविक संपत्तीचे मूल्यांकन भर, विल्हेवाट / इतर समायोजना यांचा ताळमेळ अहवाल स्वतंत्रपणे प्रकट करण्यात आलेला नाही. कारण रोपवाटिका व रोपवनातील भर / घटीचे नैसर्गिक वाढीचे मूल्यांकन शक्य नाही.

रोपवाटिका आस्थापना या लेखा शिर्षाअंतर्गत आरंभीचे आधिक्य अधिक चालू वर्षातील खर्च यामधून १०% खर्च आणि रुट ट्रेनर / क्लोनल रोपवाटिका आस्थापना या लेखा शिर्षाअंतर्गत एकूण खर्चामधून २०% खर्च अनुक्रमे साग रोपवाटीका आणि रुट ट्रेनर व क्लोनल रोपवाटिका या लेखा शिर्षाअंतर्गत स्थानांतरित करण्यात आलेले आहे. ज्या रोपवाटिकेत कामे सुरु नाहीत अशा रोपवाटिकांचे बाबतीत अशा प्रकारचा १०% / २०% खर्च नफातोटयाचे हिशेबात निर्लेखित करण्यात आला आहे. तथापि, ज्या रोपवाटिकेत आंशिक स्वरुपात कामे सुरु आहेत अशा रोपवाटिकांच्या बाबतीत अशा १०% / २०% खर्चापैकी उद्दिष्टांच्या तुलनेत प्रत्यक्ष वापरलेल्या क्षमतेच्या प्रमाणात खर्च निर्लेखित करण्यात आला आहे.

जी) रोपवन खर्च व बीज भूखंड विकास खर्चाचे निर्लेखन

i) वेगवेगळया क्षेत्रातील जिवंत रोपांची वेगवेगळी टक्केवारी लक्षात घेता, विरलनापूर्वी उभ्या असलेल्या एकूण झाडावरील सुरुवातीच्या प्रमाणशीर रोपवन खर्चाचे प्रमाणात विरलन कामात संबंधित क्षेत्रातून तोडलेल्या झाडावरील सुरुवातीच्या प्रमाणशीर रोपवन खर्च निर्लेखित करण्यात आला आहे. बांबू रोपवनाच्या सुरुवातीच्या प्रमाणशीर खर्चाचे निर्लेखन एकूण आठ कापणीमध्ये करण्यात आले आहे. औषधी वनस्पती रोपवन खर्चाचे निर्लेखन भिन्न रोपासाठी भिन्न कालावधी विचारात घेवून उत्पादनाच्या वर्षात करण्यात आले आहे. शासनास किंवा प्रकल्प प्राधिकरणास आदेशानुसार हस्तांतरित करण्यात आलेल्या रोपवनाचे बाबतीत सुरुवातीचे एकूण रोपवन मूल्य लेख्यात निर्लेखित/समायोजित करण्यात आले आहे. बीज घटकाअंतर्गत बीज भूखंडा संबंधाने विकास कामावरील खर्च त्या शिर्षाअंतर्गत सुरुवातीच्या आधिक्याचे २०% या दराने निर्लेखित करण्यात आला आहे.

ii) ताळेबंदात जैवीक संपत्ती म्हणून अंतर्भूत केलेल्या रोपवन खर्चाची चालू वसुली योग्य एकूण किंमत जोपर्यंत अंदाजित केलेल्या एक अथवा अधिक भागातील नुकसान भरुन काढण्यासाठी पुरेशी आहे तोपर्यंत अशा काही भागातील अयशस्वी रोपवने निर्लेखित करण्यात आलेली नाहीत.

एच) संपत्ती, संयत्रे व उपकरणे आणि प्रगतीपथावरील भांडवली कामे

भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) संक्रमण करतांना कंपनीने आपल्या सर्व संपत्ती, संयंत्रे व उपकरणांचे मूल्यांकन दिनांक 1 एप्रील 2015 रोजी पूर्वीचे सर्वसाधारणपणे स्विकृत लेखांकन तत्वानुसार (GAAP)विचारात घेवून असे वहनक्षम मूल्य संपत्ती, संयंत्रे व उपकरणांचे मानीव मूल्य म्हणून उपयोगात आणण्याचे ठरविले आहे.

मूर्त आणि अमूर्त अशा दोन्ही प्रकारच्या संपत्ती, संयत्रे व उपकरणे संपादित मूल्य / बांधकाम मूल्य यातून संचित घसारा कमी करुन दर्शविण्यात आले आहे. संपत्ती मूल्यात खरेदी किंमत, कर, शुल्क, भाटक व संपत्ती उद्देशित उपयोगासाठी चालू स्थितीत आणण्यासाठी लागणा-या इतर प्रत्यक्ष खर्चाचा समावेश आहे. महत्त्वाच्या प्रकल्पाकरिता इतर पूर्व तयारी वरील खर्चाचे सुध्दा उचित ठिकाणी भांडवलीकरण करण्यात आले आहे.

प्रगतीपथावरील भांडवली कामात संपत्ती, सयंत्रे व उपकरणे संपादित करण्यासाठी दिलेल्या अग्रिमाचा तसेच ज्या संपत्ती सयंत्रे व उपकरणे उद्देशित उपयोगासाठी वर्षअखेर अजून तयार नाहीत त्यावरील खर्चाचा अंतर्भाव आहे.

ताळेबंदाच्या दिवशी हस्तस्थ आणि उपयोगात न आलेल्या बांधकाम साहित्याची किंमत "प्रगतीपथावरील भांडवली कामे " या स्वतंत्र लेखाशिर्षाअंतर्गत समाविष्ट आहे.

आय) घसारा आणि परिशोधन

कंपनी अधिनियम २०१३ च्या परिशिष्ट II मध्ये विहित केल्यानुसार मूर्त संपत्ती, सयंत्रे व उपकरणांचे वापरायोग्य आयुष्य विचारात घेवून त्याआधारे घसाऱ्याची तरतूद करण्यात आली आहे.

कंपनी अधिनियम २०१३, लागू झाल्यानंतर कंपनीने परिशिष्ट II मध्ये विनिर्दिष्ट केल्यानुसार अंदाजित वापरायोग्य कालावधीचे प्रयोजन केले आहे. त्यानुसार संपत्तीचे शिल्लक वहनक्षम मूल्य सुधारीत उर्वरित वापरायोग्य कालावधीमध्ये अवक्षयित करण्यात येत आहे. ज्या संपत्ती, सयंत्रे व उपकरणांचे आयुष्य दिनांक ०१/०४/२०१४ रोजी संपुष्टात आले आहे, अशा स्थिर संपत्तीचे अवक्षयित मूल्य संचित नफ्याच्या सुरुवातीच्या आधिक्यात समायोजित करण्यात आले आहे.

संपत्तीची भर किंवा घट या संबंधाने पूर्ण महिना आधारभूत धरुन भर/घटीचे संबंधात प्रमाणशीर घसाऱ्याची परिगणना करण्यात आली आहे. वापरास अयोग्य परंतु विक्री न झालेल्या संपत्तीवर वापरास अयोग्य घोषित केल्यानंतर घसाऱ्याची आकारणी करण्यात आलेली नाही. तसेच प्रकल्प प्राधिकरणास किंवा शासनास, आदेशानुसार स्थानांतरीत केलेल्या स्थिर संपत्तीचे निर्लेखन अवक्षयित मूल्याने करण्यात आले आहे.

प्रत्येकी रु. पाच हजार पर्यंत किंमतीच्या संपत्ती खरेदीचे वर्षात पूर्णपणे अवक्षयित करण्यात येतात.

<u>एफडीसीएम एस्सेलवर्ल्ड गोरेवाडा झू प्रायव्हेट लिमीटेड संबंधाने-</u>
संपत्तीचे संपादन करतेवेळी किंवा त्यानंतरच्या पुनर्विलोकनानुसार उर्वरित वापरायोग्य अंदाजित आयुष्य उपरोक्त सूचीत अंतर्भूत वापरायोग्य आयुष्यापेक्षा कमी किंवा अधिक असेल अशावेळी व्यवस्थापनाचे अंदाजावर आधारित वापरायोग्य आयुष्य / उर्वरित वापरायोग्य आयुष्य विचारात घेवून कमी / अधिक दराने अवक्षयनाची तरतूद करण्यात आली आहे.

ह्या धोरणास अनुसरुन संपत्ती, यंत्रे व उपकरणे वापरायोग्य आयुष्यावर खालील प्रमाणे अवक्षयित करण्यात आली आहेत.

अवक्षयण योग्य संपत्ती	वापरायोग्य आयुष्य
इमारती व रस्ते	३ ते ६० वर्षे
यंत्रे व संयंत्रे	३ ते १५ वर्षे
कार्यालयीन उपकरणे	३ ते ५ वर्षे
संगणके व आकडेवारी संस्करण घटक	३ ते ६ वर्षे
उपस्कर व जोडकाम	५ ते ८ वर्षे
वाहने	८ ते १० वर्षे
पशुधन / पक्षी	५ ते १० वर्षे

जे) संपत्तीचे नुकसान

प्रत्येक ताळेबंदाच्या दिवशी संपत्तीच्या वहनक्षम मूल्यात कांही नुकसान झाले किंवा कसे हे ठरविण्यासाठी अशा वहनक्षम मूल्याचा आढावा घेण्यात येतो त्यात काही संपत्तीचे वहनक्षम मूल्य वसुलीयोग्य मूल्यापेक्षा अधिक असल्यास त्या मर्यादेपर्यंत झालेल्या नुकसानीची तरतूद करण्यात येते. संपत्तीचे वसुलीयोग्य मूल्य हे निव्वळ विक्रीमूल्य तसेच वापरातील मूल्यापेक्षा जास्त आहे. संपत्तीच्या सतत वापरानंतर आणि वापरायोग्य कालावधी संपल्यानंतर अशा संपत्तीच्या विल्हेवाटीपासून प्राप्त होणारा भविष्यातील अंदाजित अपेक्षित रोख प्रवाह हे संपत्तीच्या वापरातील सध्याचे मूल्य आहे. बिघाडामुळे झालेले नुकसान नफातोटयाचे हिशेबात अथवा पुनर्मूल्यांकन संचिती मधून, जे लागू असेल त्याप्रमाणे विचारात घेण्यात येते.

के) अनुदानाचे लेखांकन

शासकीय अनुदानाशी संबंधित संलग्न अटींचे अनुपालन करण्यात येईल आणि अनुदान प्राप्त होईल यासंबंधाने पुरेशी खात्री असेल तरच असे अनुदान कंपनीव्दारे मान्य करण्यात येते.

प्रवर्तकाचे अंशदान या स्वरुपातील शासन अनुदान हे संचिती अंतर्गत जमा करण्यात येते व भागधारकांच्या निधीचा भाग म्हणून संबोधण्यात येते.

उत्पन्नाशी संबंधित शासकीय अनुदान, ज्या संबंधित खर्चाची भरपाई उद्देशित आहे त्या मर्यादेपर्यंत आवश्यक कालावधी मध्ये नफा तोटा पत्रकात पध्दतशीर आधारावर दर्शविण्यात येते. असे अनुदान एकतर उत्पन्नांतर्गत स्वतंत्रपणे दर्शविण्यात येते किंवा संबंधित खर्च प्रतिवेदित करतांना कमी करण्यात येते.

ठराविक कार्यक्रमासाठी शासनाकडून प्राप्त झालेला निधी संबंधित कार्यक्रमाच्या निधी लेख्यात जमा करण्यात आला आहे.

एल) गुंतवणूक

चालू गुंतवणूक अशी गुंतवणूक आहे की, ज्याचे स्वरुप त्वरीत वसुलीयोग्य आहे आणि ज्या मागील हेतू गुंतवणूक केल्याचे दिनांकापासून एक वर्षापेक्षा अधिक कालावधीसाठी ठेवण्याचा नाही.

एम) संशोधन व विकास खर्च

प्रायोगिक तत्वावर घेण्यात आलेली सिंचिल / उर्जा रोपवने इत्यादि सह कंपनीमध्ये किंवा अन्यथा "**संशोधन व विकास**" या लेखाशिर्षाअंतर्गत करण्यात आलेला खर्च ज्या वर्षात करण्यात आला त्याच वर्षी पूर्णपणे नफातोटयाचे हिशेबात सदर लेखाशिर्षाअंतर्गत खर्ची टाकण्यात आला आहे.

एन) महसूल मान्यता

मालाच्या विक्रीपासूनचे उत्पन्न महत्वाची जोखीम व स्वामित्वाचा मोबदला खरेदीदारांकडे स्थानांतरीत केल्यानंतरच मान्य करण्यात येते, आणि व्यापारी कसर व सूट विचारात घेवून निव्वळ रकमेने दर्शविण्यात आले आहे.

- टर्न की - आधारावर घेतलेल्या रोपवन प्रकल्पाचे बाबतीत लाभ किंवा हानीची परिगणना कंपनीव्दारे ज्या वर्षात प्रकल्प पूर्ण झाला / करार समाप्त झाला त्या वर्षात करण्यात आली आहे.

एफडीसीएम एस्सेल वर्ल्ड गोरेवाडा झू प्रायव्हेट लिमीटेड संबंधाने:-

ग्राहकासोबत केलेल्या संविदापासून उत्पन्नात तिकीट विक्री, अन्न व पेय पदार्थाची विक्री आणि त्या सेवेशी संबंधित तरतूदीचा अंतर्भाव आहे.

खालीलपैकी एखाद्या निकषाची पूर्तता होत असल्यास कंपनी वेळेनुसार कार्याचे उत्तरदायित्व पूर्ण करुन उत्पन्नास मान्यता देते.

i) कंपनीच्या कार्यामुळे कंपनीसाठी पर्यायी वापरासह एखाद्या संपत्तीची निर्मिती होत नाही आणि विशिष्ट दिनांकापर्यंत केलेल्या कामाचे शोधन करण्यासाठी अंमलात आणण्याजोगा (प्रर्वतनीय) अधिकार आहे.
ii) कंपनीच्या कार्यामुळे एखाद्या संपत्तीची निर्मिती होते किंवा त्यात वाढ होते ज्यामुळे ग्राहकाच्या नियंत्रणातील संपत्तीची निर्मिती होते किंवा त्यात वाढ होते.
iii) कंपनी कार्य करीत असल्याने कंपनीच्या कार्यामुळे ग्राहकांना लाभ प्राप्त होऊन एकाचवेळी उपभोग घेता येतो.

ज्यावेळी कार्याचे उत्तरदायित्वाकरिता वरील पैकी एकाही अटीची पूर्तता होत नाही अशा वेळी ज्या बिंदुवर कार्याचे उत्तरदायित्वाची पूर्तता होते त्यावेळी उत्पन्नास मान्यता देण्यात येते.

जेव्हा कंपनी वचन दिलेली वस्तू किंवा सेवा (म्हणजे तिकीट विक्री, अन्न व पेय पदार्थांची विक्री) प्रदान करुन कार्याचे उत्तरदायित्व पूर्ण करते त्यावेळी कार्याव्दारे मोबदल्याची रक्कम

प्राप्त करुन करारावर आधारित संपत्तीची निर्मिती करते. जेथे ग्राहकांकडून मिळालेली मोबदल्याची रक्कम मान्य उत्पन्नापेक्षा अधिक असते तेथे कराराचे दायित्वात वाढ होते. बहुविध कार्यदायित्वाचे प्रकरणात प्रत्येक कार्याचे उत्तरदायित्व पूर्ण झाल्यानंतरच अशा कार्यात उत्पनास मान्यता देण्यात येते.

संविदेत निश्चित प्रदानाच्या अटी विचारात घेवून आणि कर व शुल्क वगळून प्राप्त झालेला किंवा येणे असलेला मोबदला रास्त मूल्याने विचारात घेवून उत्पन्नाचे मूल्यमापन करण्यात येते.

इतर प्रकरणात (अर्थात व्याजाचे उत्पन्न) कंपनीला आर्थिक लाभ प्राप्त होऊ शकतील आणि जर लागू असेल तर उत्पन्न व खर्चाचे मूल्यांकन विश्वसनीय रितीने करता येणे संभवनीय असेल त्या मर्यादे पर्यंत उत्पन्नास मान्यता देण्यात येते.

ओ) रजा रोखीकरण

कंपनीव्दारे कर्मचा-यांकरिता रजा रोखीकरण निवृत्ती लाभाकरिता तरतूद करण्यात येते. कर्मचा-यांना भविष्यात रोखीकरण करण्यासाठी ठराविक मर्यादेच्या अधिन राहून रजा संचय करण्याचा हक्क आहे. भारतीय आयुर्विमा महामंडळाने कळविलेल्या वार्षिक रकमेच्या आधारावर देयतेची तरतूद करण्यात आली आहे.

पी) सेवा उपदान

भविष्यात देय असलेल्या सेवा उपदानाच्या लाभाची प्रत्येक ताळेबंदाच्या दिनांकाची देयता भारतीय आयुर्विमा महामंडळातर्फे प्रक्षेपित एकक पत (Projected Unit credit Method) पध्दतीचा उपयोग करुन ठरविली जाते. विमागणित शास्त्रानुसार गृहीतकातील बदलामुळे उत्पन्न होणारा लाभ अथवा हानी निर्मितीच्या कालावधीचे नफातोटयाचे विवरणपत्रात दर्शविण्यात आली आहे.

सेवा उपदानासाठी भारतीय आयुर्विमा महामंडळाच्या गट सेवाउपदान विमा योजनेमार्फत निधी उपलब्ध होत आहे.

आयुर्विमा महामंडळाने केलेल्या मूल्यांकनाचे आधारे कंपनीच्या पात्र समयश्रेणी कर्मचा-यांकरिता सेवा उपदानाची तरतूद करण्यात आली आहे.

क्यू) वस्तू व सेवा कर (GST) / महाराष्ट्र मूल्यवर्धीत कराची वसुली आणि शोधन

वस्तू व सेवा कर (GST) / महाराष्ट्र मूल्यवर्धीत कराची वसुली आणि भरणा याची नोंद त्या प्रयोजनासाठी ठेवलेल्या वेगळया लेख्यात करण्यात आली आहे. यापूर्वीच्या निर्धारण वर्षाशी संबंधित, यापूर्वी निश्चित करता येण्यासारखी नसलेली कोणतीही निर्विवाद कर मागणी ज्या वर्षात शोधन झाले किंवा आदेश प्राप्त झाले त्या वर्षात हिशेबात घेण्यात आली आहे.

आर) शासकीय विभाग/यंत्रणाकडे स्थानांतरीत रोपवन व इतर संपत्तीचे क्षतिपूर्ती दावे

शासकीय विभाग/यंत्रणांकडे स्थानांतरीत करावयाच्या रोपवन व इतर संपत्तीचे क्षतिपूर्ती दाव्याची रक्कम, प्रकल्प प्रस्तावास शासनाकडून मान्यता मिळाल्यानंतर कंपनीने सादर केलेल्या दाव्याच्या आधारे करण्यात आली आहे. कंपनीची रोपवन व इतर संपत्ती शासकीय विभागास समर्पित केल्याचे प्रकरणी क्षतिपूर्तीच्या दाव्याची रक्कम खर्चाचे आधारावर दर्शविण्यात आली आहे.

एस) तरतूद आणि संभाव्य देयता.

भूतकाळातील घटनांपासून निर्मित संभवनीय दायित्व परंतु ज्याचे अस्तित्व घडणे किंवा न घडणे यावरुन निश्चित करता येईल, एक किंवा अधिक भविष्यकालीन घटना ज्या पूर्णपणे कंपनीच्या नियंत्रणात नाहीत किंवा ज्या प्रकरणात भविष्यकालीन साधनांच्या विल्हेवाटीसंबंधाने सध्याचे दायित्व मोजता येवू शकत नाही किंवा दायित्वाबाबत विश्वसनीय अंदाज करता येत नाही अशा संभाव्य देयता दर्शविण्यात आल्या आहेत.

साधनांच्या विल्हेवाटीत अंतर्भूत आर्थिक लाभामुळे दायित्व निकाली काढता येणे शक्य असेल आणि ज्या संबंधाने निश्चित अंदाज करता येतील अशा विश्वसनीय अंदाजाचे आधारावर तरतूद करण्यात आली आहे. केलेली तरतूद आवश्यकतेपेक्षा कमी नाही तसेच वर्षाचे शेवटचे दिनांकास असलेले दायित्व निकाली काढण्यासाठी आवश्यक तरतूद योग्य अशा अंदाजाचे आधारावर ठरविण्यात आली आहे.

संभाव्य संपत्ती विचारात घेण्यात आलेल्या नाहीत किंवा वित्तीय विवरणपत्रात प्रकटन करण्यात आलेले नाही.

टी) उत्पन्नावरील करांचे लेखांकन

करासंबंधाने खर्चात चालू आयकर आणि लांबणीवर टाकलेला कर भार/जमा यांचा अंतर्भाव आहे. आयकर अधिनियम १९६१ च्या तरतूदीनुसार कर देयतेची परिगणना करुन त्या आधारावर दरवर्षी चालू कराची तरतूद करण्यात येते.

ताळेबंदाच्या दिनांकास अधिनियमित किंवा कायम अधिनियमित कर दर तसेच कर नियम यांचा उपयोग करुन कर देय उत्पन्न आणि लेख्यानुसार उत्पन्न यामधील कालावधीतील फरकामुळे लांबणीवर टाकलेल्या देयतेची नोंद करण्यात आली आहे. लांबणीवर टाकलेल्या संपत्तीच्या वसुलीची वाजवी निश्चिती असल्यानंतरच त्याचा विचार करण्यात येतो.

यु) रोख प्रवाह विवरणपत्र

रोखप्रवाह अप्रत्यक्ष पध्दतीचा उपयोग करुन प्रतिवेदित करण्यात आला आहे. ज्याव्दारे रोख स्वरुपात नसलेले व्यवहार पुढे ढकललेले किंवा उपार्जित भूत किंवा भविष्यातील कामापासून रोख प्राप्ती किंवा शोधन आणि गुंतवणूकीच्या किंवा वित्तीय रोख प्रवाहाशी संबंधित उत्पन्न किंवा

खर्चाच्या कोणत्याही बाबी याच्या परिणामाकरिता आयकरापूर्वीचा नफा समायोजित करण्यात आला आहे. कंपनीचे कार्य, गुंतवणूक तसेच वित्तीय कार्यविधीपासूनचा रोखप्रवाह वेगवेगळा दर्शविण्यात आला आहे.

व्ही) वस्तुसूची

कृषी विषयक कार्यविधी आणि निष्काषित केलेले कृषी उत्पादन / वनोपज यांना भारतीय लेखांकन मानक (Ind AS) -२ (वस्तुसूची) चे परिच्छेद ३ (अ) अन्वये जैवीक संपत्तीमधून विनिर्दिष्टपणे वगळण्यात आल्यामुळे ते कंपनीला लागू नाही. वस्तुसूची मध्ये अंतर्भूत प्रगतीपथावरील कामांचे मूल्यांकन परिव्यय मूल्यावर आधारित आहे. कापणी प्रक्रियेच्या परिणामस्वरुप प्राप्त उत्पादन म्हणजे विक्रीसाठी तयार वनोपज मालाच्या संवरण स्कंधाचे मूल्यांकन निव्वळ वसुलीयोग्य मूल्य / रास्त मूल्याने करण्यात आले असून अशा मूल्यातील बदल त्या कालावधीच्या नफा किंवा तोट्यात विचारात घेण्यात आला आहे.

डब्ल्यू) प्रतिभाग मिळकत

समता भागधारकाचा संबंध असलेल्या चालू वर्षाचे नफा किंवा तोटयास या वर्षात शिल्लक असलेल्या समता भागाचे भारित सरासरीने भागून मूळ प्रतिभाग मिळकतीची परिगणना करण्यात आली आहे.

एक्स) प्रस्तावित लाभांश

वार्षिक सर्वसाधारण सभेची मान्यता प्रलंबित असल्याने संचालक मंडळाने शिफारस केलेल्या लाभांशाची तरतूद लेख्यात करण्यात आली नाही. समता भागधारकांनी मान्यता दिलेल्या दिनांकास भागावरील लाभांशाची नोंद देयता म्हणून करण्यात येते.

टिपणी — २३ भाग :- भाग आवेदन राशीचे रुपांतरण:-

कंपनीने सन २०१७ -१८ या आर्थिक वर्षात संचालक मंडळाचे १८२ व्या सभेत दि. २९.०९.२०१७ रोजी रु. २९४५४. ११ लाख रक्कमेचे भाग मा. राज्यपाल महाराष्ट्र राज्य यांचे नांवे आवंटित केलेले आहे.

टिपणी - २४ विभाजनीय व्ययाचे संविभाजन

चालू वर्षातील एकूण रु.३३०२.७७ लाख (मागील वर्षी रु. ३२६०.५६ लाख) विभाजनीय व्ययापैकी रु.१३४३.९१ लाख (मागील वर्षी रु.८९४.३२ लाख) रकमेचे ठराविक दीर्घ मुदती कार्यक्रमांवर त्या कार्यक्रमाअंतर्गत क्षेत्रीय कामावरील खर्चाचे प्रमाणात भांडवलीकरण करण्यात आले आहे.

टिपणी - २५ वन विकास कर योजना

वनविकास कर योजना राबविण्यासाठी शासनाकडून पुरविण्यात आलेला निधी, ऋण व अग्रिमाचे स्वरुपात नसल्याचे मत असल्याने ताळेबंदात " संचिती व अतिरेक " अंतर्गत दर्शविण्यात आलेला आहे.

टिपणी - २६ पडीत जमिन विकास कार्यक्रम

शासन निर्णय क्रमांक एफएलडी- १०८६/३०३/प्रक्र-३/फ-२ दि. ३ जून १९८७, क्रमांक इजीएस-११८८/१८८/इजीएस-६ दि. ७ फेब्रुवारी १९८९ आणि क्रमांक एफडीएम-१०९०/२४००/प्रक्र-७३/९०/फ-२ दि. १ फेब्रुवारी १९९१ नुसार शासन अर्थसहाय्याअंतर्गत त्याचप्रमाणे बँकांकडून अर्थसहाय्याअंतर्गत पडीत जमिन विकास कार्यक्रम राबविण्यात आला आहे. शासन अर्थसहाय्याअंतर्गत पडीत जमीन विकास कार्यक्रम रोजगार हमी योजना/महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोहयो सह महाराष्ट्र शासनाचा अभिकर्ता म्हणून राबविण्यात येत आहे. शासनाने आस्थापना व वरकड खर्च तसेच पडीत जमीन विकास कार्यक्रमाअंतर्गत कामाच्या खर्चासाठी पुरविलेला निधी हा प्राप्तीचे स्वरुप विचारात घेवून संचिती व अतिरेक, अप्रतिभूत ऋण तसेच ठेवी आणि अग्रिम या शिर्षाअंतर्गत विनियोजित करण्यात आला आहे आणि खर्च सुध्दा त्यानुसार संबंधित रोपवन लेख्याअंतर्गत विनियोजित करण्यात आला आहे. या कार्यक्रमाअंतर्गत प्राप्त निधीपेक्षा जास्त झालेला खर्च रु.२३१.२० लाख, (मागील वर्षी रु. २१२.५९ लक्ष) चल संपत्तीअंतर्गत येणे रकमांतर्गत दर्शविण्यात आला आहे. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजने अंतर्गत एकूण खर्चात पश्चिम नाशिक वनप्रकल्प विभागातील वनपरिक्षेत्र अधिकारी यांनी सन २०१२-१३ मध्ये केलेल्या रु.११२.१४ लाख (मागील वर्षी रु. ११२.१४ लाख) खर्चाचा अंतर्भाव त्यांचे विरुध्द सुरु केलेल्या व प्रगतीपथावर असलेल्या चौकशीच्या निर्णयाच्या अधिन राहून आहे.

टिपणी - २७ औषधी वनस्पती रोपवन कार्यक्रम

कंपनीच्या औषधी वनस्पती रोपवन कार्यक्रमाअंतर्गत विविध स्त्रोताअंतर्गत प्राप्त निधी ताळेबंदात " संचिती व अतिरेक " अंतर्गत दर्शविण्यात आला असून, खर्च "जैविक संपत्ती" अंतर्गत औषधी वनस्पती रोपवन कार्यविधी अंतर्गत दर्शविण्यात आला आहे. औषधी वनस्पती संवर्धन व विकास शाखेचा आस्थापना व वरकड खर्च हा औषधी वनस्पती कापणी कार्यक्रमावर दर्शविण्यात आला आहे.

टिपणी - २८ आधुनिक वनवणवा प्रतिबंधक प्रकल्प

शासनाचे निंदेशानुसार चालू वर्षी आधुनिक वणवणवा प्रतिबंधक प्रकल्प राबविणे बंद करण्यात आले आहे.

टिपणी - २९ कॅम्पाअंतर्गत कार्यक्रम / योजना

भारत सरकारने नैसर्गिक सहाय्यभूत पुर्ननिर्मिती, वनव्यवस्थापन, पायाभूत सुविधांचा विकास, वन्यजीव संरक्षण व व्यवस्थापन व इतर संलग्न कार्यविधीसाठी कॅम्पाअंतर्गत प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचेमार्फत निधी निर्गमित केला आहे. प्राप्त निधी व खर्च (निव्वळ खर्च) ताळेबंदात इतर चल देयता व इतर भाग — संचिती व अतिरेक अंतर्गत अंतर्भूत करण्यात आला आहे.

टिपणी - ३० गोरेवाडा आंतरराष्ट्रीय प्राणी संग्रहालय

शासन निर्णय क्र.डब्ल्यूएलपी/१००९/प्रक्र-११९/फ-१ दि.२५.११.२०११ नुसार नागपूर येथे गोरेवाडा आंतरराष्ट्रीय प्राणी संग्रहालय प्रकल्प कंपनीव्दारे कोणत्याही अभिकर्तृत्व वर्तना शिवाय राबविण्यात येत आहे. चालू वर्षात कंपनीला यासाठी रु. २०००.०० लाख (मागील वर्षी रु. २०००.०० लाख) निधी प्राप्त झाला असून कंपनीव्दारे रु. २४०९.८६ लाख (मागील वर्षी रु. २९०५.२५ लाख) खर्च करण्यात आला आहे. शासनाकडून मिळालेला निधी हा अप्रतिभूत ऋण व अग्रीमाचे स्वरुपात नसल्यामुळे प्राप्त निधी व खर्च (निव्वळ खर्च) "इतर चल देयता" या शिर्षाअंतर्गत अंतर्भूत करण्यात आला आहे. उपयोगात न आलेल्या निधीवरील व्याज इ. इतर उत्पन्नात अंतर्भूत करण्यात आला आहे.

टिपणी - ३१ बीज उत्पादन क्षेत्र

मखमलाबाद, तळोदा, किनवट आणि आमगांव येथील (अंदाजे) ९०.०० हेक्टर क्षेत्रावरील बीज उत्पादन क्षेत्र त्यातील संपत्तीसह वनविभागाकडून घेतले असून ते कंपनीच्या वापरात व नियंत्रणाखाली आहे. सदर क्षेत्राचे वापरासंबंधी शर्ती व अटी दि. ३१ मार्च २०१९ पर्यंत ठरविण्यात आलेल्या नाहीत.

टिपणी - ३२ वृक्षकाढणी / कापणी कार्यविधी

पर्यावरण आणि वन मंत्रालय भारत सरकार यांनी वन विषयक कामास, या कार्यविधी अंतर्गत निधीच्या अधिक्यातून व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) रोपवनांची निर्मिती व देखभाल करण्याचे अधिन राहून मान्यता प्रदान केली आहे. या वर्षात कंपनीने साग रोपवन कार्यवर्तुळाअंतर्गत वृक्षकाढणी व इतर कार्यवर्तुळांतर्गत कापणी कार्यविधी राबविली आहे. या कार्यक्रमाअंतर्गत या वर्षातील एकूण खर्च व महसूल अनुक्रमे उपयोग झालेल्या मालाची किंमत व मालाची विक्री या लेखाशिर्षाअंतर्गत दर्शविलेला आहे. कंपनीने जैविक संपत्ती अंतर्गत व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) रोपवन कार्यक्रमावर रु.४३३१.५६ लाख (मागील वर्षी रु. २८५३.७२ लाख) खर्च केला आहे. वृक्ष काढणी कार्यविधीअंतर्गत निष्कासित मालाच्या विक्रीपासून प्राप्त महसूलातून भविष्यात व्यवस्थापन आराखड्यानुसार (अनिवार्य) रोपवनांची निर्मिती व देखभाल करण्यासाठी पुरेसा निधी राखून ठेवावयाचा असल्याने त्यासाठी आवश्यक असलेल्या एकूण

रु.२७५८.०९ लाख (मागील वर्षी रु. ३८३९.७६ लाख निधीची तरतूद लागू असलेल्या किमान वेतन दरानुसार या वर्षात करण्यात आली आहे.

टिपणी - ३३ कंपनीकडे वनक्षेत्राचे हस्तांतरण

एफडीसीएम लिमिटेडकडे हस्तांतरित केलेले वनक्षेत्र निश्चित करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने पत्र क्रमांक एफडीसी-१०९४/प्रक्र-५७८/फ-५ दि.११.९.१९९७ व शासन निर्णय क्रमांक एफडीसी-१०९४/ प्रक्र-५७८/फ-५ दि.२३.९.१९९७ निर्गमित केलेला आहे. भूपट्ट्याच्या करारपत्राव्दारे वनक्षेत्र हस्तांतरणाच्या शर्ती व अटी शासनाव्दारे अजूनपर्यंत निश्चित करण्यात आलेल्या नाहीत.

शासन निर्णय क्रमांक एफडीसी-१०७४/६४७४६/फ-५ दि. २७ जून १९७८ चे परिच्छेद क्रमांक (IX) अन्वये भूपट्ट्याच्या कराराची अंमलबजावणी किंवा प्रत्यक्षात भूपट्ट्यावर जमिनीचा ताबा घेणे यापैकी जे अगोदर येईल तेव्हापासून पाच वर्षापर्यंत वार्षिक रु.१/- याप्रमाणे भाडेपट्टी एफडीसीएम लिमिटेडने द्यावयाची होती. या कालावधीच्या समाप्तीनंतर शासन निश्चित करेल त्याप्रमाणे भाडेपट्टी एफडीसीएम लिमिटेडने शासनास द्यावयाची होती. तथापि भाडेपट्टी अजूनपर्यंत निश्चित करण्यात आलेली नाही. शासन निर्णय क्रमांक एफएलडी-१०८७/२४६२/प्रक्र-३४७/फ-२ दि. ६ सप्टेंबर १९९० नुसार, एफडीसीएम लिमिटेडने वार्षिक रु.१/- प्रति खंड (ब्लॉक) प्रमाणे भूपट्ट्याचे भाडे द्यावयाचे आहे. तथापि वन जमिनीचे भूपट्ट्याचे करारपत्र दि.३१.३.२०१९ पर्यंत झालेले नसल्यामुळे या बाबींवरील देयता निश्चित झालेली नाही. त्यामुळे यापूर्वीचे दि. २७ जून १९७८ चे शासन निर्णयानुसार दि. ३१.३.२०१९ पर्यंतच्या भाडेपट्टी देयतेची तरतूद करण्यात आली आहे.

टिपणी - ३४ कंपनीकडून वनविभागास क्षेत्राचे हस्तांतरण

चालू आर्थिक वर्षात कंपनीने वन विभागास कोणतेही क्षेत्र हस्तांतरीत केलेले नाही.

टिपणी - ३५ कंपनीची जमीन व इमारतीचा वनविभागाव्दारे ताबा

नाशिक प्रदेशातील तत्कालीन यावल विभागातील चोपडा येथील रु २१.९० लाख (मागील वर्षी रु. २१.९० लाख) रकमेची जमीन व इमारती वनविभागाच्या ताब्यात आहेत. यासंबंधीचा मोबदला किंवा इतर काही असल्यास याबाबत अजून अंतिम निर्णय झालेला नाही आणि त्यामुळे सदर संपत्तीची मालकी अजूनही कंपनीकडे आहे.

टिपणी - ३६ वस्तुसूची / संपत्ती ची प्रत्यक्ष पडताळणी

व्यवस्थापनाने अखेरच्या स्कंधाची / संपत्तीची प्रत्यक्ष पडताळणी वर्षअखेर केलेली नाही, तथापि यापूर्वीच्या वर्षात खालील त्रुटी आढळून आलेल्या आहेत.

i) प्रत्यक्ष पडताळणीत मध्य चांदा वनप्रकल्प विभागात रु.३४.२९ लाख (मागील वर्षी रु. ३४.५६ लाख) व मार्खंडा विभागात रु.५.३१ लाख (मागील वर्षी रु. ५.३१ लाख) किंमतीच्या वनोपज मालाच्या स्कंधात तुटीमुळे तफावत आढळून आली आहे. या प्रकरणात प्रशासकीय कार्यवाही सुरु असल्याने सदर माल "मालाचा अखेरचा निलंबन स्कंध" अंतर्गत ठेवण्यात आला आहे.

ii) प्राणहिता वनप्रकल्प विभागातील जिमलगट्टा विक्री आगारातील रु.५.१८ लाख (मागील वर्षी ५.१८ लाख) किमतीचा माल समाज विरोधी घटकाव्दारे जाळण्यात आला. या प्रकरणात प्रशासकीय कार्यवाही सुरु असल्याने सदर माल "मालाचा अखेरचा निलंबन स्कंध" अंतर्गत ठेवण्यात आला आहे.

टिपणी - ३७ कर्मचा-यांचे सेवा उपदान व रजा रोखीकरण लाभासंबंधात प्रकटीकरण

अ-१) **एफडीसीएम लिमी.**, कर्मचा-यांचे संबंधाने **(वनमजूर वगळून)** सेवाउपदान :-

१	गृहीतक (Assumption)	दि.३१.०३.२०१८ रोजी	दि.३१.०३.२०१९ रोजी
	सवलत दर	७.५०%	७.५०%
	वेतन वृध्दी	१०.००%	७.००%
२	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी दायित्वाचे वर्तमान मुल्यातील बदल दर्शविणारा तक्ता**		
			रक्कम (रुपये)
	वर्षाच्या सुरुवातीस दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	३२६३८८१८८.००	३९५६७९३०४.००
	व्याज खर्च	२६१११०५५.००	२९६७५९४७.००
	चालू सेवा खर्च	८६४१२६६.००	२६२२७१८७.००
	शोधन केलेले लाभ	(५६२७८८०१.००)	(१०६०४७२६२.००)
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	७९८५४९२३.००	(५३४७१६७१.००)
	वर्ष अखेर दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	३७६७१६६३१.००	२९००६३५०५.००
३	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी योजनांतर्गत मालमत्तेच्या रास्त मूल्यातील बदल दर्शविणारा तक्ता**		
	वर्षाच्या सुरुवातीस योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३२२१२१२५६.००	३५२१६८७०५.४२
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अपेक्षित प्राप्ती	२३२१९६६६.००	(३७४४०६९९.६३)

	अंशदान	१५४०७६३३.००	२४३१८६३१६.७२
	शोधन केलेले लाभ	(५६२७८८०१.००)	(१०६०४७२६२.००)
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर विमागणितीय प्राप्ती/(नुकसान)	निरंक	निरंक
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३०४४६९७५४.००	४१५६६७१४०.५१
४	**योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य दर्शविणारा तक्ता**		
	वर्षाच्या सुरुवातीस योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मुल्य	३२२१२१२५६.००	३१५१६८७०५.४२
	योजनेअंतर्गत संपत्तीचे प्रत्यक्ष प्राप्ती	२३२११६६६.००	(३७४४०६११.६३)
	अंशदान	१५४०७६३३.००	२४३१८६३१६.७२
	शोधन केलेले लाभ	(५६२७८८०१.००)	(१०६०४७२६२.००)
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३०४४६९७५४.००	४१५६६७१४०.५१
	निधीची स्थिती	(७२२४६८७७.००)	१२५६०३६३५.५१
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अंदाजित प्राप्ती पेक्षा जास्तीची प्राप्ती	निरंक	निरंक
	(प्रत्यक्ष प्राप्ती दर = अंदाजित प्राप्ती दर आर्थिक नूतनीकरण दिनांक ३१ मार्च _ रोजी आल्यामुळे)		
५	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी विचारात घेतलेले विमागणितीय प्राप्ती/नुकसान**		
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(७१८५४९२३.००)	५३४७१६७१.००
	वर्षाकरिता विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान योजनेअंतर्गत संपत्ती	निरंक	निरंक
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	७१८५४९२३.००	(५३४७१६७१.००)
	या वर्षातील विचारात घेतलेली विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	७१८५४९२३.००	(५३४७१६७१.००)
६	**ताळेबंद आणि नफातोटयाचे विवरणपत्रात विचारात घ्यावयाची रक्कम**		
	वर्ष अखेर दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	३७६७१६६३१.००	२९००६२५०५.००

	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३०४४६९७५४.००	४१५६६७१४०.५१
	निधीची स्थिती	(७२२४६८७७.००)	१२५६०३६३५.५१
	ताळेबंदात विचारात घेतलेली निव्वळ संपत्ती / (देयता)	(७२२४६८७७.००)	१२५६०३६३५.५१
७	**नफातोटयाच्या विवरणपत्रात विचारात घेतलेले खर्च**		
	चालू सेवा मूल्य	८६४१२६६.००	२४२२७१८७.००
	व्याज खर्च	२६१११०५५.००	२९६७५१४७.००
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अपेक्षित प्राप्ती	(२६२११९६६.००)	(३७४४०६१९.६३)
	वर्षात विचारात घेतलेले निव्वळ विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	७१८५४९२३.००	(५३४७१६७१.००)
	नफा तोटयाचे विवरणपत्रात विचारात घेतलेला खर्च	८३३८०५०८.००	३७८७२०८२.००

अ-२) वनमजूर संबंधाने सेवाउपदान :-

१	गृहीतक (Assumption)	दि.३१.०३.२०१८ रोजी	दि.३१.०३.२०१९ रोजी
	सवलत दर	७.५०%	७.५०%
	वेतन वृध्दी	१०.००%	७.००%

२	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी दायित्वाचे वर्तमान मूल्यातील बदल दर्शविणारा तक्ता**	**रक्कम (रुपये)**
	वर्षाच्या सुरुवातीस दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	१७८४६९३६८.००
	व्याज खर्च	१३३८५२०३.००
	चालू सेवा खर्च	५४८२३७०.००
	शोधन केलेले लाभ	(१७७१५१३५.००)
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(१०४५१५५४.००)
	वर्ष अखेर दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	१६९१७०२४२.००
३	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी योजनांतर्गत मालमत्तेच्या रास्त मूल्यातील बदल दर्शविणारा तक्ता**	
	वर्षाच्या सुरुवातीस योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३७५९८३९५.१९

	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अपेक्षित प्राप्ती	२५८०८२९.८०
	अंशदान	३७२३६११४.६०
	शोधन केलेले लाभ	(१७७१५१३५.००)
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर विमागणितीय प्राप्ती/(नुकसान)	निरंक
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	५९७०१०८४.६२
४	**योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य दर्शविणारा तक्ता**	
	वर्षाच्या सुरुवातीस योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	३७५९८३९५.१९
	योजनेअंतर्गत संपत्तीचे प्रत्यक्ष प्राप्ती	२५८०८२९.८३
	अंशदान	३७२३६११४.६०
	शोधन केलेले लाभ	(१७७१५१३५.००)
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	५९७०१०८४.६२
	निधीची स्थिती	(१०९४६११५७.३८)
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अंदाजित प्राप्ती पेक्षा जास्तीची प्राप्ती	निरंक
	(प्रत्यक्ष प्राप्ती दर = अंदाजित प्राप्ती दर वार्षिक मूतनीकरण दिनांक ३१ मार्च रोजी आल्यामुळे)	
५	**दि.३१.०३.२०१९ रोजी विचारात घेतलेले विमागणितीय प्राप्ती/नुकसान**	
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	१०४५१५६४.००
	वर्षाकरिता विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान योजनेअंतर्गत संपत्ती	निरंक
	दायित्वावर विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(१०४५१५६४.००)
	या वर्षातील विचारात घेतलेली विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(१०४५१५६४.००)
६	**ताळेबंद आणि नफातोटयाचे विवरणपत्रात विचारात घ्यावयाची रक्कम**	
	वर्ष अखेर दायित्वाचे वर्तमान मूल्य	१६९११७०२४२.००
	वर्ष अखेर योजनेअंतर्गत संपत्तीचे रास्त मूल्य	५९७०१०८४.६२
	निधीची स्थिती	(१०९४६११५७.३८)
	ताळेबंदात विचारात घेतलेली निव्वळ संपत्ती / (देयता)	(१०९४६११५७.३८)

७	**नफातोटयाच्या विवरणपत्रात विचारात घेतलेले खर्च**	
	चालू सेवा मूल्य	५४८२३७०.००
	व्याज खर्च	१३३८५२०३.००
	योजनेअंतर्गत संपत्तीवर अपेक्षित प्राप्ती	(२५८०८२९.८३)
	वर्षात विचारात घेतलेले निव्वळ विमागणितीय (प्राप्ती)/ नुकसान	(१०४५१५६४.००)
	नफा तोटयाचे विवरणपत्रात विचारात घेतलेला खर्च	५८३५१७९.००

ब) कंपनीने वनमजुरांकरिता आयुर्विमा महामंडळाच्या सेवा उपदान योजनेस अंतीम रुप दिलेले आहे. तथापि आयुर्विमा महामंडळाने AS १५ प्रमाणे प्रगटीकरण करण्यासाठी वनमजूरांची सन २०१७-१८ या वर्षाची आवश्यक माहिती पुरविण्यास असमर्थता दर्शविली आहे. त्यामुळे मागील वर्ष सन २०१७-१८ चे प्रकटीकरण करता आलेले नाही.

क) कर्मचाऱ्यांचे रजा रोखीकरण निवृत्ती लाभाकरिता भारतीय आर्युविमा महामंडळाशी जोडण्यात आले आहे. तथापि यासंबंधाने प्रकटीकरण करण्यासाठी आवश्यक माहिती पुरविण्यास आयुर्विमा महामंडळाने असमर्थता दर्शविली आहे. त्यामुळे प्रकटीकरण करता येवू शकले नाही.

टिपणी - ३८ कॉर्पोरेट सामाजिक उत्तरदायित्वाबाबत तरतूद

कंपनीने कॉर्पोरेट सामाजीक उत्तरदायीत्व कार्यविधी (CSR) व्यवस्थापनासाठी "एफडीसीएम (सी एस आर) " ट्रस्टची स्थापना केली आहे.

टिपणी - ३९ क्षतिपूर्ती दावे / शासन किंवा शासकीय यंत्रणाकडून येणे रकमा

संचालक मंडळाच्या निर्देशाप्रमाणे कंपनीची मालमत्ता/रोपवनाचे रु ११०७.७६ लाख (मागील वर्षी रु. १०१.२६ लाख) रकमेच्या क्षतीपूर्ती दाव्याचे या वर्षात लेखांकन करण्यात आले आहे. (टिपणी क्र. १६ पहावी)

तसेच महाराष्ट्र शासन/इतर यंत्रणाकडून महामंडळाला क्षतिपूर्ती दाव्यापोटी रु २९१५६.३६ लाख (मागील वर्षी २८९१३.५३ लाख) इतकी रक्कम येणे आहे. (टिपणी क्र. ३ पहावी).

सदर प्रकरणात वसुलीसाठी महाराष्ट्र शासन वा इतर यंत्रणाकडे कंपनीद्वारे पाठपुरावा सुरु आहे. येणे असलेल्या रक्कमा शासन किंवा शासकीय यंत्रणाकडून येणे असल्यामुळे येणे रक्कमा दिर्घकाळ प्रलंबित असल्या तरी संदिग्ध म्हणून कोणतीही तरतूद करण्यात आलेली नाही.

टिपणी - ४० मानसिंग देव वन्यप्राणी अभयारण्य क्षेत्रातील मालाच्या विक्रीचे लेखांकन

नागपूर वनप्रकल्प विभागात मानसिंग देव वन्यप्राणी अभयारण्या अंतर्गत वनविभागास हस्तांतरीत केलेल्या वनक्षेत्रातील वनोपजाच्या विक्रीपासून मिळालेली रक्कम मा. सर्वोच्च

न्यायालयाच्या निर्देशानुसार त्यावरील केलेला खर्च वजा करुन रु. १२.०७ लाख (मागील वर्षी रु.१२.०७ लाख) मुख्य वनसंरक्षक वन्यप्राणी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांना देय रक्कम इतर चल देयते अंतर्गत दर्शविण्यात आली आहे.

टिपणी - ४१ उपयोगात न आलेल्या निधीवर व्याज व इतर उत्पन्न

निधीच्या गुंतवणूकीवरील प्राप्त व्याज इतर उत्पन्नात अंतर्भूत करण्यात आले आहे. ज्याठिकाणी शासन निधी पुरविणा-या यंत्रणेकडून स्पष्ट सूचना असतील त्याठिकाणी प्राप्त व्याज हे देयता / इतर देणे म्हणून दर्शविण्यात आले आहे.

शासनास देय असलेली रक्कम तसेच राबविण्यात येत असलेल्या काही ठराविक योजनेअंतर्गत उपयोगात न आलेल्या इतर शासन निधीवर शासनाचे निर्देशाअभावी व्याजाची तरतूद करण्यात आलेली नाही.

टिपणी - ४२ सूक्ष्म, लघु, आणि मध्यम उपक्रम विकास कायदा २००६

कंपनीकडे उपलब्ध असलेल्या माहितीवर आधारीत दि. ३१.३.२०१९ रोजी सूक्ष्म, लघु, आणि मध्यम उपक्रम विकास कायदा २००६ अंतर्गत नोंदणीकृत कोणतेही सूक्ष्म, लघु, आणि मध्यम कंत्राटदार/ पुरवठाधारक व सेवा देणारे नाहीत.

टिपणी - ४३ खंड प्रतिवेदन —

कंपनीची मुख्य कार्यविधी ही रोपवन निर्मिती असल्यामुळे लेखांकनासंबंधी स्वतंत्र प्रतिवेदन देण्यायोग्य खंड नाही.

टिपणी - ४४ संबंधित पक्षकार व्यवहार प्रकटन -

(अ) संबंधित पक्षकारांची यादी

(I) व्यवस्थापकीय प्रमुख व त्यांचे संबंधित

डॉ. एन. रामबाबू व्यवस्थापकीय संचालक

(II) इतर अस्तित्व

अ) एफडीसीएम लि एम्प्लॉइज जीजीसीए स्किम

ब) एफडीसीएम सीएसआर ट्रस्ट

(ब) वरील संबंधित पक्षकारांसोबत केलेल्या व्यवहाराचे स्वरुप खालील प्रमाणे आहे.

व्यवस्थापकीय प्रमुख व त्यांचे नातेवाईकांसोबत केलेले व्यवहार:-

व्यवस्थापकीय संचालक हे कंपनीचे व्यवस्थापकीय प्रमुख म्हणून संबंधीत पक्षकार आहेत. व्यवस्थापकीय संचालक यांना वेतन व भत्यांच्या शोधना व्यतिरिक्त संबंधीत पक्षकार संबंधाने या वर्षात कोणतेही व्यवहार नाहीत.

अ.क्र.	वर्ष २०१७-१८	व्यवस्थापकीय प्रमुख	कालावधी	वेतन व भत्ते (रुपये लाखात)
१	श्री यु.के. अग्रवाल	व्यवस्थापकीय संचालक	१.०४.२०१७ ते ३१.०३.२०१८	२७.९१
अ.क्र.	वर्ष २०१८-१९	व्यवस्थापकीय प्रमुख	कालावधी	वेतन व भत्ते (रुपये लाखात)
१	डॉ. एन. रामबाबू	व्यवस्थापकीय संचालक	१.०४.२०१८ ते ३१.०३.२०१९	३०.२६

सामायीक नियंत्रणातील भागासंबधी व्यवहार

(रु कोटीत)

अ.क्र.	वर्ष	एफडीसीएम सी एस आर ट्रस्ट	एफ. डी. सी. एम. लि. एम्प्लॉइज जीजीसीए स्किम
	२०१७-१८		
१	वित्तीय वर्षातील अंशदान	१.४९	५.४७
	२०१८-१९		(रु कोटीत)
१	वित्तीय वर्षातील अंशदान	२.०४	१६.९६

टिपणी - ४५ प्रती भाग मिळकत –

समता भाग धारकांचा संबंध असलेल्या कालावधीकरीता निव्वळ नफ्यास या कालावधीत शिल्लक असलेल्या समता भागाचे भारित सरासरीने भागून मूळ प्रतिभाग मिळकतीची परिगणना करण्यात आली आहे. तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

प्रती भाग मिळकत	२०१८-१९	२०१७-१८
कर आणि अनिवार्य संचिती चे तरतूदीनंतर निव्वळ नफा	रु.७९४३.५५ लाख	रु.५८२०.८१ लाख
भारित सरासरी समता भागाची संख्या	३२३१२३४८	१७७०६३३७
प्रती भाग मूळ / मिश्रीत मिळकत	रु. २४.५८	रु. ३२.८७

टिपणी - ४६ लांबणीवर टाकलेली कर संपत्ती (निव्वळ)

(रु.लाखात)

तपशील	चालू वर्ष अखेर दिनांक ३१.०३.२०१९ रोजी	मागील वर्ष अखेर दिनांक ३१.०३.२०१८ रोजी
लांबणीवर टाकलेली कर संपत्ती		
संदिग्ध ऋणाकरिता तरतूद	४.६६	२.२८
कर्मचारी भविष्य निर्वाह तरतूद	१५.९६	७.२०
संपत्ती, यंत्रे व उपकरणावरील घसारा	१५.४०	२३.४२
एकूण	**३६.०२**	**३२.९०**
लांबणीवर टाकलेली कर देयता		
लांबणीवर टाकलेली **कर संपत्ती/(देयता)** (निव्वळ)	३६.०२	**३२.९०**
चालू वर्षी लांबणीवर टाकलेला कर	३.१२	**५.३७**

टिपणी - ४७ बँकेतील शिल्लक / बँक हमी

बँकेतील शिल्लकेत गुंतवणूक केलेल्या **दिवसापासून एक वर्षा**पेक्षा जास्त कालावधी नसलेल्या **बँकेतील अल्प**मुदती ठेवींचा समावेश **आहे. रु. ८३.५१ लाख** रकमेच्या (मागील वर्षी **रु.३०९.०१ लाख) अल्प**मुदती ठेवी बँक हमी **घेण्यासाठी बँकांकडे तार**ण ठेवण्यात आलेल्या आहेत.

टिपणी - ४८ संपत्तीची हानी -

संपत्तीचे बिघाड / नुकसान याबाबत सूचना आहे किंवा कसे यासंबंधाने ताळेबंदाचे दिवशी कंपनीने संपत्तीचे निर्धारण केले आहे. ताळेबंदाच्या दिवशी संपत्तीला बिघाड /हानी झाल्याबाबत कोणतीही सूचना नाही.

टिपणी - ४९ आयकर तरतूद

(रु. लाखात)

आयकराची तरतूद	**२०१८-१९**	२०१७-१८
सुरुवातीची शिल्लक	**१४१२९.००**	११४५४.००
चालू वर्षातील भर	**३२७५.००**	२६७५.००
एकूण	**१७४०४.००**	१४१२९.००
वजा: चालू वर्षातील समायोजना	--	--
अखेरची शिल्लक	१७४०४.००	१४१२९.००

उत्पन्नाची कृषी तसेच अकृषी या दोन भागात विभागणी करुन प्रत्येक भागाअंतर्गत येणाऱ्या उत्पन्न व खर्चाच्या सर्व ओळख योग्य बाबी विचारात घेवून त्या आधारावर आयकराकरिता रु.३२७५.०० लाख (मागील वर्षी रु. २६७५.०० लाख) रकमेची तरतूद करण्यात आली आहे. सामान्य स्वरुपाच्या महसूली खर्चाची विभागणी प्रत्येक भागावर अशा विभागणीपूर्वी त्या भागातील एकूण प्राप्तीचे आधारे करण्यात आली आहे.

टिपणी - ५० संभाव्य देयता

तरतूद न केलेली संभाव्य देयता आणि कंपनी विरुध्द केलेल्या दाव्याचे संबंधात न स्विकारलेल्या देयता :-

ए) i) कंपनीच्या मालकीची/कंपनीचे ताब्यात असलेली काही जमीन, ईमारती इत्यादी वरील नगरपालिका विषयक आणि इतर स्थानिक करासंबंधी, निर्धारण प्रलंबित असल्यामुळे तसेच काही प्रकरणात देयता स्विकृत न केल्यामुळे :- याबाबत देयता रक्कम स्पष्ट करण्यासारखी नाही.

ii) सन १९९२-९३ ते २०१८-१९ या वर्षाकरिता आगार विभाग बल्लारशाचे बाबतीत नगर परिषद करासंबंधी रु. ६४.७९ लाख (मागील वर्षी रु.१७.९२ लाख) रकमेची देयता समुचित प्राधिका-यांकडे अपील प्रलंबित असल्यामुळे कंपनीने स्विकृत केलेली नाही.

iii) जमीन महसूल जर काही असल्यास.

बी) ताळेबंदाचे दिवशी भांडवली कार्यावरील अंमलबजावणीस शिल्लक असलेल्या कराराची तरतूद न केलेली अंदाजित रक्कम :- निरंक.

सी) i) पात्र मजूरांसाठी या अगोदरच्या वर्षाची भविष्य निर्वाह निधीचे संबंधात जर काही देयता असल्यास.

ii) विविध वनप्रकल्प विभागाअंतर्गत कंपनीव्दारे मजूरांच्या भविष्य निर्वाह निधीचे शोधनात अनियमितता /शोधन न करणे या संबंधाने भविष्य निर्वाह निधी आयुक्त, नागपूर यांनी आकारलेल्या नुकसान भरपाई बाबत देयता रु. १८८४.२३ लाख (मागील वर्षी रु.३६१५.०० लाख) सदरहू प्रकरणी कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी अपील न्यायाधिकरण, नवी दिल्ली यांचे निर्देशानुसार पुढील निर्णयाचे अधिन राहून कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे.

iii) मजूरांचे संबंधाने उपदानाबाबत जर काही देयता असल्यास.

iv) मा.उच्च न्यायालय, औरंगाबाद खंडपीठ यांचे आदेशान्वये किनवट वनप्रकल्प विभागातील मजूरांना कामावरुन कमी करण्याच्या बाबतीत देयता रु.२६.३४ लाख (मागील वर्षी रु.२६.३४ लाख) आणि श्री. के.डी.चव्हाण वनमजूर यांच्यावर झालेल्या

वन्य प्राण्याच्या हल्ल्यामुळे नुकसान भरपाई संबंधाने श्रम न्यायालय नांदेड यांचे केस नं. डब्लु.सी.ए /११/२००० मधील आदेशानुसार व कंपनीने केलेले अपील प्रलंबीत असल्याने देयता रु. ०.८३ लाख.

४) कर निर्धारण वर्ष २०१०-११ व २०११-१२ संबंधाने मूल्य वर्धीत कराची देयता रु. १३.५१ लाख

डी) विक्रीकर / मूल्यवर्धीत कर निर्धारण प्रलंबित असल्यामुळे/लांबणीवर टाकल्यामुळे व्याज, भूदंड इ. बाबत जर काही देयता असल्यास.

ई) कर्मचारी/मजूर यांच्या विविध मागण्या अभिनिर्णयासाठी प्रलंबित असल्यामुळे, त्याबाबत देयता निश्चित करता येण्यासारखी नाही.

एफ) रोपवन क्षेत्रातील उभ्या झाडांची प्रत्यक्ष पडताळणी न झाल्यामुळे काही संभाव्य नुकसान इत्यादी असल्यास.

जी) टिपणी क्र. ३१ मध्ये स्पष्ट केल्याप्रमाणे बीज उत्पादन क्षेत्रासंबंधी निर्धारित न केलेला मोबदला :- रक्कम निश्चित करता येण्यासारखी नाही.

एच) मा. श्रम न्यायालय यांचे तक्रार क्र.युएलपी नं.२७/२०१४ मधील आदेशानुसार नाशिक प्रदेशातील नंदूरबार विभागातील श्री.एस.जे.बारजिभे वनरक्षक यांना वैद्यकीय कारणास्तव सेवानिवृत्त केल्याने वेतन व भत्ते यांची देयता अंदाजे रु. २१.२५ लाख. (मागील वर्षी १५.८१ लाख)

आय) मा. श्रम न्यायालय तृतीय नागपूर यांनी केस नं.पीजीए/३/२०१३ अन्वये दि. २८.९.२०१५ रोजी पारीत केलेल्या आदेशानुसार श्री. के.जी.सहारे मजूर नागपूर वन प्रकल्प विभाग यांना सेवा उपदानाचे संबंधाने, कंपनीने दाखल केलेले अपील प्रलंबीत असल्याने देयता रु ०.९७ लाख.

जे) आगार विभाग बल्लारशाह येथील आकस्मिक कामगारांना कामावरुन कमी केल्याचे विरोधात कामगारांनी मा. सुप्रीम कोर्टात दाखल केलेली विशेष याचिका क्र. एसएलपी/८८३६/२०१५ प्रलंबीत असल्याने अंदाजे देयता रु. ३२.५७ लाख.

के) सातवे वेतन आयोगाचे अंमलबजावणी संबंधाने अंदाजे देयता रु. २५.०० कोटी.

टिपणी - ५१ संकिर्ण / इतर

अ) व्यापारी येणे अंतर्गत विविध लेख्यातील वैयक्तिक शिल्लक, येणे रकमा आणि इतर येणे विकलनाधिक्य यांस पुष्टी मिळालेली नाही.

ब) रोख व बँकेतील शिल्लक रकमेच्या आधिक्यात गोंदिया वन प्रकल्प विभागातील रोख रकमेची लुटमार झालेल्या रु.३.२२ लाख भरणा न केलेल्या महसूलाचा (मागील वर्षी रु.३.२२ लाख) समावेश आहे. सदर प्रकरणी विभागीय चौकशीची कार्यवाही अद्याप पूर्ण झालेली नाही.

क) अल्पमुदती ऋण व अग्रिम यात कर्मचा-यांकडून वसूलीयोग्य नामंजूर प्रमाणकांची रक्कम रु.६७.८२ लाख (मागील वर्षी रु.७१.०९ लाख) चा समावेश आहे.

ड) सेवा निवृत्त कर्मचा-यांना पाचव्या व सहाव्या वेतन आयोगाच्या थकबाकीवरील कर्मचारी भविष्य निधीचे शोधनासंबंधी रु. ५००.०० लाख ची तरतूद सन २०१७-१८ मध्ये लेख्यात करण्यात आली आहे.

इ) कंपनीच्या आधीच ताब्यात असलेल्या जमिनीच्या अनुषंगाने जमीन महसूल इ. देय असल्यास त्या संबंधाने कोणतीही तरतूद करण्यात आलेली नाही.

फ) जनहित याचिका क्रमांक ३४२१५ मध्ये मा. मुंबई उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ यांनी पूर्वीच्या खामगाव वन प्रकल्प विभागाचे रोजगार हमी योजना संबंधाने विशेष लेखा परीक्षण करण्याचे निर्देश दिलेले असून मे. ए.एस. दाणी आणि कंपनी सनदी लेखापाल यांनी त्यांचा अहवाल सादर केलेला आहे व प्रकरण न्यायप्रविष्ठ आहे.

ग) विक्रकाला खर्चासाठी दिलेले अग्रीम विक्रकाचे पदनामाने बँकेत खाते उघडून हाताळण्यात येत असून ऋण व अग्रीम म्हणून वर्गीकृत करण्यात आले आहे.

टिपणी - ५२ ताळेबंदाच्या दिनांकानंतरच्या घटना

i) ब्रम्हपूरी वन प्रकल्पविभागात दि २१.०५.२०१९ रोजी समाज विरोधी तत्वादारे रु. १.८० लाख किंमतीचे वनोपज आगीमुळे जळाले असून यासंबंधी आवश्यक विमा दावे विमा कंपनीकडे दाखल करण्यात आले आहे.

ii) भंडारा वन प्रकल्प विभागात १४ वन कामगारांना मा. मुंबई उच्च न्यायालय नागपूर खंडपीठ याचिका क्र. ७१५ ते ७१८/२०१७ अन्वये दिलेल्या आदेशानुसार कंपनीच्या आस्थापनेत नियमीत करण्यात आले आहे.

टिपणी क्र. ५३:- <u>सहाय्यक कंपन्या</u>

दि. ३१ मार्च २०१९ रोजी सहाय्यक कंपनीची यादी खालील प्रमाणे आहे:-

कंपनीचे नाव	संस्थापन देश	एफडीसीएमलि चा दि. ३१ मार्च २०१९ रोजीचा धारणाधिकार	दि. ३१ मार्च २०१९ रोजी अल्पसंख्य हितसंबंध	एकत्रिकृत केल्याप्रमाणे
एफडीसीएम एस्सेल वर्ल्ड गोरेवाडा झू प्रायव्हेट लिमिटेड	भारत	५१%	४९%	सहाय्यक कंपनी

एफडीसीएम एस्सेल वर्ल्ड झू प्रायव्हेट लिमिटेड ही दि. १४.११.२०१८ रोजी स्थापन झालेली एकमेव सहाय्यक कंपनी आहे. त्यामुळे मागील वर्षाचे आकडे निरंक विचारात घेतलेले आहेत.

(ब) सहाय्यक कंपनीची संक्षिप्त वित्तीय माहिती खालील प्रमाणे आहे.
सहाय्यक कंपनीची प्रकट केलेली रक्कम आंतर कंपनी कमी करण्यापूर्वीची आहे.
अ) सहाय्यक कंपनीचे व्यवसायाचे प्रमुख स्थान :- भारत
ब) धारण केलेल्या अल्पसंख्य हितसंबंधाव्दारे (NCI) स्वामित्वाचे प्रमाण:- ४९%
क) धारण केलेल्या अल्पसंख्य हितसंबंधाव्दारे (NCI) मतदान अधिकाराचे प्रमाण:- ४९%

तपशील	३१ मार्च २०१९ (रुपये)
अल्पसंख्य हितसंबंध (NCI)	४९%
सूत्रधारी कंपनीचे हितसंबंध	५१%
संक्षिप्त ताळेबंद	
अचल संपत्ती	४५३२६५१३
चल संपत्ती	५२५३६०८७
एकूण संपत्ती	९७८६२६००
चल देयता	४७३८३७०३
निव्वळ संपत्ती	५०४७८८९७
समता भाग	५०४७८८९७
संचित अल्पसंख्य हितसंबंध (NCI)	२४७३४६६०
सूत्रधारी कंपनीचे संचित हितसंबंध	२५७४४२३७

अल्पसंख्य हितसंबंधाशी संबधित नफा/तोटा	
समावेशक उत्पन्न	निरंक
सहाय्यक कंपनीचा तोटा	(१००००)
अल्पसंख्य हितसंबंधाशी संबंधित तोटा	(४९००)
सूत्रधारी कंपनीचे हितसंबंधाशी संबंधित तोटा	(५१००)
सहाय्यक कंपनीचा रोख प्रवाह	
चालू कार्यापासून रोख प्रवाह	४७३७३७०३
गुंतवणूक कार्यविधीपासून रोख प्रवाह	(४५३२६५१३)
वित्तीय कार्यविधीपासून रोख प्रवाह	१००००००
रोख आणि रोख समगूल्य यामध्ये निव्वळ वाढ	३०४७१९०

टिपणी - ५४ पुनर्गट आणि फेर मांडणी

ताळेबंद, समावेशक उत्पन्नासह नफातोटापत्रक आणि रोख प्रवाह विवरणपत्र व भाग भांडवलातील बदल व त्यांचेशी संबंधित असलेल्या टिपणीमधील मागील वर्षाचे आकडे आवश्यक त्या ठिकाणी पुनर्गट आणि फेर मांडणी करून घेतलेले आहेत.

एकत्रिकृत वित्तीय विवरणपत्राचा अविभाज्य भाग असलेले टिपणी क्र. १ ते ५४ करिता स्वाक्षरी.

संचालक मंडळाचे वतीने व करिता

आमचे सम दिनांकाचे संलग्न अहवालानुसार

जोग जोशी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता,
संस्था क्र. १०४३२७ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(चंदनसिंग साधूसिंग चंदेल)
अध्यक्ष
सं.ओ.क्र. ०७५२४८३९

स्वाक्षरित
(सीए जयदीप शाह)
भागीदार
स.क्र. ०४१००२

स्वाक्षरित
(डॉ.एन.रामबाबू)
व्यवस्थापकीय संचालक
सं.ओ.क्र. ०८१३६५०७

रतन चांडक आणि कंपनी
सनदी लेखापाल करिता,
संस्था क्र. १०८६९६ डब्ल्यू

स्वाक्षरित
(सीए सुधीर बाहेती)
भागीदार
स.क्र. ४२७२१

स्थळ : **नागपूर**
दिनांक : **२९/११/२०१९**

स्वाक्षरित
(सीएस सौरव सिंह)
कंपनी सचिव
ए-२२०५३

स्थळ : नागपूर
दिनांक: २९/११/२०१९